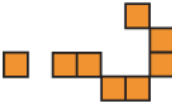

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

• **ESŁOK** •
EWANGELICZNE STOWARZYSZENIE KULTURY

 questionmark.pl
Question Mark
Biuro Badań Społecznych

Grupy rekonstrukcji historycznych - działania oddolne na rzecz krzewienia kultury narodowej

Raport z badań

Spis treści

Wstęp	3
Metodologia badań	4
Widzowie rekonstrukcji historycznych	7
Opis grupy badawczej	7
Wyniki badania ilościowego	11
Ocena zjawiska rekonstrukcji historycznych	24
Wyznawane wartości i stosunek do patriotyzmu	32
Rekonstruktorzy historyczni	34
Profil rekonstruktora	34
Preferencje rekonstruktorów historycznych – wyniki badań ilościowych	39
Grupy rekonstrukcyjne i działalność odtwórcza badanych	43
Ocena zjawiska rekonstrukcji historycznych	59
Wartości wyznawane przez odtwórców	61
Sieć współpracy	62
Rekonstruktorzy a stosunek do patriotyzmu	66
Rekonstruktorzy o swoim zainteresowaniu – wyniki badań jakościowych	67
Motywacje, poziom zaangażowania i wartości	67
Działalność w grupach rekonstrukcji historycznej	76
Wyposażenie i sprzęt	80
Sieć współpracy	82
Osobisty stosunek do odtwórstwa historycznego	85
Analiza wizualna	90
Podsumowanie i wnioski	102
Aneks	111
Informacje na temat badań terenowych i przeprowadzonych IDI	111
Analiza materiałów zastanych Desk Research	112
Ruch rekonstrukcyjny na mapie Polski	178

Wstęp

Odtwórstwo historyczne w Polsce jest zjawiskiem zyskującym z roku na rok coraz większą popularność. Za pierwszą krajową inscenizację historyczną, uważa się marsz słowiańskich wojów, który zorganizowano w 1967, jednak tradycja rekonstrukcyjna w kraju sięga końca XVIII wieku¹. Ruch odtwórstwa historycznego jest jednym z największych ruchów społecznych powstałych w Polsce po 1989 roku i stanowi potężny filar w uświadamianiu rodaków o ich historii i promowaniu poczucia narodowej tożsamości. Obecnie w Polsce funkcjonuje **co najmniej 458 aktywnych grup rekonstrukcji historycznej**², jednak ich rzeczywista liczba może być nawet dwukrotnie wyższa, gdyż nie każda grupa umieszcza informacje o swojej działalności na stronach internetowych lub portalach społecznościowych. W ramach analizy *Desk Research* zliczono członków 248 grup rekonstrukcyjnych. W ich skład wchodzi 5208 osób. Liczba ta może być jednak znacznie większa (ok. 9597 osób), a uwzględniając 3,3% niezrzeszonych rekonstruktorów, nawet **9894**. Odnaleziono także informacje na temat **129 nieaktywnych grup** rekonstrukcyjnych, czyli takich, które w ciągu ostatniego roku (od czerwca 2015), nie udostępniły w internecie żadnych przejawów aktywności. Należy zaznaczyć, iż problem z precyzyjnym oszacowaniem liczby grup odtwórczych w Polsce pojawiał się także we wcześniejszych badaniach poświęconych temu zjawisku, ze względu na brak dostępu do rzetelnych źródeł informacji. W często przywoływanym w opracowaniach dotyczących statystycznych danych odnośnie ruchu rekonstrukcyjnego „Wielkim Spisywaniu Roberta Bagrita”, zarejestrowało się od 2001 do lutego 2015 roku 575 grup rekonstrukcyjnych³. Należy jednak pamiętać, iż spis ten nie uwzględnia poziomu aktywności zapisanych grup, ani w żaden sposób nie weryfikuje prowadzonych działań. W 2011 roku, zdaniem weterana rekonstrukcji historycznej Pawła Rozdżestwieńskiego, w kraju funkcjonowało około 900 grup odtwórczych, co tylko potwierdza rozbieżności w zależności od źródła⁴. Wydarzeniami wyczekiwanymi przez odtwórców są rozmaite imprezy rekonstrukcyjne. W ciągu 2016 roku odbyło się ok. **330 wydarzeń** związanych z odtwórstwem historycznym, z których pierwsze miały miejsce już w styczniu i lutym, natomiast te zamykające kalendarz rekonstrukcyjny - w grudniu. Dla porównania, zespół pod kierownictwem prof. Tomasza Szlendaka, w badaniu przeprowadzonym w 2011 roku, uzyskał dane na temat 110 imprez rekonstrukcyjnych odbywających się w okresie od maja do września, podczas gdy ich liczba w tych samych miesiącach bieżącego roku wynosiła aż 264. W dzisiejszych czasach, przez szybkie tempo prowadzonego życia i łatwy dostęp do wysoko rozwiniętych technologii, łatwo jest ulec skoncentrowaniu jedynie na teraźniejszości i przyszłości, odsuwając na dalszy plan podłoże historyczne, z którego się wywodzimy. Coraz częściej dotarcie do szerszego grona odbiorców, zwłaszcza wśród osób młodych, i zainteresowanie ich przeszłością, jest utrudnione przez pozornie bardziej atrakcyjne aktywności, którym poświęcają czas. Rekonstrukcje historyczne nie są już ruchem, w który angażuje się wyłącznie bardzo wąskie grono pasjonatów, stanowią bowiem, oprócz ciekawej formy przekazywania historii, atrakcyjny sposób spędzania

¹ Wywiad z Pawłem Rozdżestwieńskim, dostępny pod: <http://wspolnasprawa.net.pl/13-rekonstrukcje>, data dostępu: 7.12.2016 r.

² Dane na podstawie przeprowadzonej analizy *Desk Research*

³ *Wielkie Spisywanie Roberta Bagrita* dostępne pod: <https://web.archive.org/web/20150213133844/http://bagrit.pl/bractwa/bractwa.php?lg=pl>

⁴ Wywiad z Pawłem Rozdżestwieńskim...

wolnego czasu. Odwołując się do raportu Głównego Urzędu Statystycznego, w Polsce rośnie popularność imprez o charakterze artystyczno-rozrywkowym (w 2014 r. uczestniczyło w nich 9,1 miliona osób, natomiast w 2015 już 9,4 miliona)⁵, jednak w zestawieniu tym nie ujęto wydarzeń rekonstrukcyjnych, które mogłyby się do tej rangi zaliczać. Przyciągające rzesze odbiorców, imprezy odtwórcze mają nie tylko istotny wpływ na kształtowanie wrażliwości historycznokulturalnej Polaków, ale i budowanie postaw patriotycznych. Przeprowadzone badanie nie miało na celu oceny walorów estetycznych organizowanych imprez rekonstrukcyjnych. Istotna była natomiast analiza społecznego funkcjonowania ruchu rekonstrukcyjnego, jego rozmiaru i wpływu, jaki wywiera zarówno na odbiorców, jak i samych odtwórców aktywnie w nim uczestniczących.

Metodologia badań

Poniższy raport stanowi opracowanie ogólnopolskich badań, realizowanych w lipcu i sierpniu 2016 roku. Celem projektu było zbadanie zjawiska rekonstrukcji historycznych w Polsce, w kontekście analizy ruchu odtwórczego, jako działania oddolnego na rzecz krzewienia kultury narodowej. Na badanie składała się diagnoza i analiza specyfiki środowiska odtwórców historycznych oraz odbiorców wydarzeń poświęconych rekonstrukcji, przyczyny ich zainteresowania, motywacje oraz stopień zaangażowania. Badanie miało charakter ilościowy i jakościowy. Realizowano je podczas wydarzeń związanych z rekonstrukcją historyczną, odbywających się w 15 miejscowościach w kraju⁶.

Zespół badaczy BBS Question Mark udający się w miejsce rekonstrukcji historycznej liczył od 2 do 5 osób, aby w zależności od zasięgu i rozmiaru wydarzenia, w sprawniejszy sposób dokonać podziału obowiązków. Badacze, wyposażeni w konieczny sprzęt, mieli za zadanie fotografować takie elementy wydarzeń rekonstrukcyjnych, jak:

- dojazd do miejsca rekonstrukcji (zatory, dostępność miejsc parkingowych),
- teren, który prowadzi w stronę wydarzenia, liczbę osób biorących udział w wydarzeniu,
- samą inscenizację,
- turniej lub rekonstrukcję historyczną,
- kramy i miejsca komercyjne,
- stanowiska gastronomiczne,
- loga patronów i sponsorów imprezy,
- elementy związane z rekonstrukcją (np. namioty, paleniska itp.),
- a także komercyjne elementy epoki.

Każde z badań terenowych kończyło się uzupełnieniem przez badaczy Kart obserwacji, w których porządkowano empirycznie zdobyte informacje m.in. odnośnie liczby widzów rekonstrukcji, ich stosunku do widowiska, cech demograficznych, widoczności i widowiskowości wydarzenia, usług dostępnych w jego pobliżu, a także stopnia komercjalizacji. Ponadto, badacze obowiązani byli na bieżąco notować wszelkie obserwacje, odnośnie zachowania widzów i rekonstruktorów, które w ich

⁵ *Kultura w 2015 roku* - raport GUS, dostępny pod: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/kultura-w-2015-roku,2,13.html>, data dostępu: 23.12.2016 r.

⁶ Lista placówek w załączniku nr 1 w aneksie

poczuciu mogłyby okazać się cenne w ukazaniu możliwie najpełniejszego kolorytu wydarzenia. Badacze mieli za zadanie przeprowadzić podczas każdego z wydarzeń, w którym brali udział, pewne minimum wywiadów kwestionariuszowych z widzami (25), z rekonstruktorami (12), a także wywiadów pogłębionych (IDI) z członkami grup rekonstrukcyjnych (2). W zależności od rozmiaru i okoliczności wydarzenia, podczas niektórych z nich nie było możliwe przeprowadzenie minimalnej liczby wywiadów pogłębionych, w innych natomiast, różnorodność rekonstruowanych epok pozwalała na wykonanie większej ich liczby, bez powielania informacji już uzyskanych. W trakcie obserwacji nie uczestniczono aktywnie w samej rekonstrukcji, tj. nie przebierano się w stroje z epoki, nie strzelano z broni ani nie brano udziału w warsztatach rzemiosła. Metodą gromadzenia danych empirycznych była obserwacja uczestnicząca oraz analiza wizualna.

Podczas badań terenowych przeprowadzono 400 wywiadów kwestionariuszowych z widzami imprez odtwórczych oraz 204 wywiady z rekonstruktorami. Celem dokonania wnikliwej analizy środowiska rekonstruktorów, z 41 odtwórcami przeprowadzono także indywidualne wywiady pogłębione (IDI). Ponadto, dokonano obserwacji w czasie 15 wydarzeń związanych z rekonstrukcją historyczną. Aby dotrzeć do zarówno różnorodnych grup rekonstrukcyjnych, jak i odbiorców, istotne było przeprowadzenie wywiadów i obserwacji nie tylko w różnych częściach kraju, ale także podczas różnych wydarzeń, takich jak turnieje i inscenizacje dotyczące odmiennych epok.

Próbę badawczą do badania kwestionariuszowego uzyskano posługując się celowym doбором jednostek. Podstawowym kryterium podczas rekrutacji rekonstruktorów historycznych do badania był ich aktywny udział w imprezach odtwórczych. W przypadku odbiorców natomiast, kryterium doboru ograniczało się do przebywania w miejscu rekonstrukcji. Projektując część ilościową badania widzów, skupiono się na dotarciu do ich cech demograficznych, zainteresowań, motywacji uczestnictwa w imprezach odtwórczych, ich oceny oraz wpływu, jaki wywierają na badanych. Ilościowa część badania rekonstruktorów natomiast, miała ponadto na celu poznanie stopnia ich zaangażowania w ruch rekonstrukcyjny, zakresu i zasięgu działalności ich grup oraz stosunku do zagadnienia patriotyzmu i traktowania odtwórstwa historycznego jako narzędzia dodatkowo wspierającego krzewienie kultury narodowej. Część jakościowa badania, jaką przeprowadzono z rekonstruktorami, miała na celu bardziej szczegółowe przyjrzenie się motywom określonych aktywności w ramach działania w ruchu odtwórstwa historycznego, zakresowi obowiązków, sposobom nabywania niezbędnych w rekonstrukcji przedmiotów, a także osobistemu stosunkowi do badanego zjawiska. Wykorzystywane narzędzia miały za zadanie pomóc w stworzeniu profili rekonstruktora historycznego i odbiorcy wydarzeń związanych z odtwórstwem.

W ramach obszernej analizy materiałów zastanych *Desk Research*⁷, utworzono zbiór zarówno aktywnych jak i obecnie nieaktywnych grup rekonstrukcji historycznej działających w Polsce. Jego zadaniem było dotarcie do informacji na temat funkcjonujących grup odtwórczych, które dokumentują swoje aktywności na stronach internetowych lub portalach społecznościowych. Ponadto, w tabelach

⁷ Dostępny w załączniku nr 5 w aneksie

zostały zestawione podstawowe informacje na temat aktywnych grup, takie jak liczebność i charakter prowadzonych aktywności. Celem diagnozy rozmiaru i prężności działania grup rekonstrukcyjnych, w kolejnej tabeli zestawiono wydarzenia związane z odtwórstwem historycznym, jakie odbyły się lub są planowane w 2016 roku na terenie kraju. W celu zobrazowania terenów, na których funkcjonują dane grupy, naniesiono je na mapę. Podobnie postąpiono w przypadku wydarzeń rekonstrukcyjnych, które dodatkowo zostały opatrzone odpowiednimi symbolami, mówiącymi o charakterze konkretnej imprezy. W poniższym raporcie, w pierwszym kroku przedstawiono analizę badania ilościowego widzów rekonstrukcji historycznych. Następnie, dokonano analizy badania ilościowego przeprowadzonego wśród rekonstruktorów. Kolejną część raportu stanowi analiza jakościowa indywidualnych wywiadów pogłębionych z odtwórcami historycznymi. Następnie przeprowadzona jest analiza wizualna wydarzeń rekonstrukcyjnych. W ostatniej części zamieszczono wnioski i podsumowanie na podstawie zrealizowanych badań.

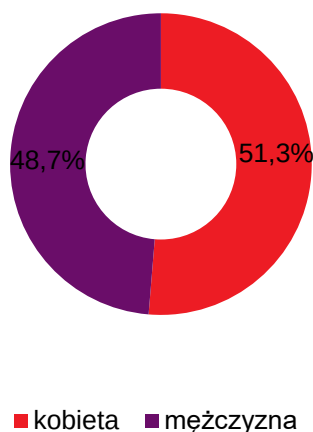

Widzowie rekonstrukcji historycznych

Opis grupy badawczej

Badaniu została poddana grupa 400 widzów, biorących udział w rekonstrukcjach historycznych, odbywających się od 10 lipca 2016 r. do 27 sierpnia 2016 r., w 15 miejscowościach na terenie całej Polski. Nieznacznie więcej ankiet przeprowadzono z kobietami - 51,3%, natomiast z mężczyznami 48,7%. Jest to informacja o tyle ciekawa, iż na podstawie innych badań można zaobserwować zdecydowanie większy odsetek kobiet uczestniczących w wydarzeniach poświęconych kulturze.

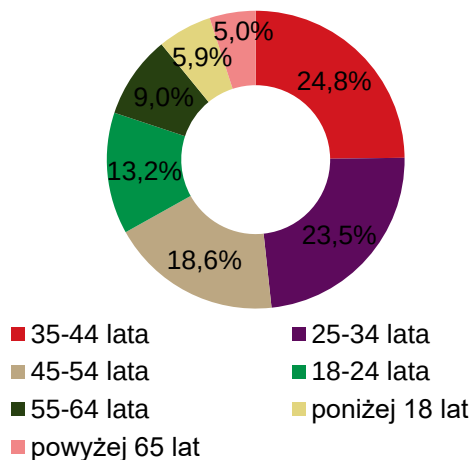
Wykres 01. **Płeć**

Najliczniejszą grupę badanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 35 do 44 lat – 24,8%. Nieznacznie mniej respondentów miało od 25 do 34 lat – 23,5%. Osoby w wieku 45-54 lat stanowiły 18,6% wszystkich ankietowanych. Kolejną grupę wiekową, co do liczebności, tworzyły osoby w przedziale od 18 do 24 lat - 13,2%. Widzowie w wieku od 55 do 64 roku życia stanowili 9% badanych, natomiast osoby poniżej 18 roku życia zaledwie 5,9% ogółu badanych. Najmniej liczną, okazała się grupa seniorów, czyli osób powyżej 65 roku życia – jedynie 5%.

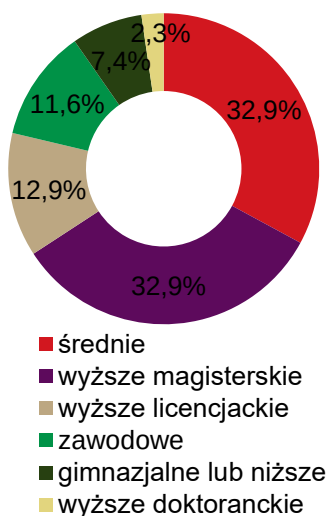

Wykres 02. **Wiek**

Najliczniejsze grupy wśród badanych stanowiły osoby z wykształceniem średnim i legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim – po 32,9%. 12,9% widzów rekonstrukcji historycznych uzyskało tytuł licencjata, natomiast niewiele mniej – 11,6% to osoby z wykształceniem zawodowym. Wykształcenie gimnazjalne lub niższe deklarowało jedynie 7,4% respondentów, co w dużej mierze jest efektem niskiego odsetka przebadanych widzów w wieku poniżej 18 roku życia. Najmniej liczną grupą badanych, były osoby z wykształceniem wyższym doktoranckim – zaledwie 2,3% wszystkich respondentów. Według danych GUS⁸ z 2015 roku 24,3% Polaków posiada wyższe wykształcenie, podczas gdy do grona zainteresowanych rekonstrukcjami aż w 49,1% należą osoby z min. wyższym licencjackim wykształceniem.

Wykres 03. **Wykształcenie**

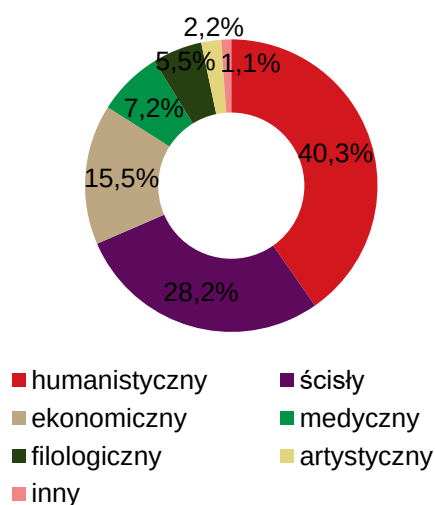
⁸ Próba GUS obejmuje osoby w wieku od 13 roku życia, w prezentowanym badaniu ujęta została starsza populacja.

Najwięcej widzów rekonstrukcji historycznych, posiadających wykształcenie wyższe, ukończyło studia o kierunku humanistycznym – 40,3%. Absolwenci kierunków ścisłych, byli drugą, co do liczebności grupą badanych, stanowiąc 28,2% wszystkich ankietowanych. Studia o kierunku ekonomicznym ukończyło 15,5% widzów rekonstrukcji historycznych, natomiast 7,2% stanowili absolwenci kierunków medycznych. Kierunki filologiczne, takie jak: lingwistyka, filologia germańska, filologia polska, filologia angielska, obrało 5,5% badanych. Najmniej licznymi okazały się grupy absolwentów kierunków artystycznych (malarstwo, fotografia, muzyka, edukacja muzyczna) – 2,2% oraz innych kierunków, których tematyka nie mieści się w żadnej, z wyróżnionych kategorii (wychowanie fizyczne, ogrodnictwo) – zaledwie 1,1%.

Wykres 04. **Ukończony kierunek studiów**

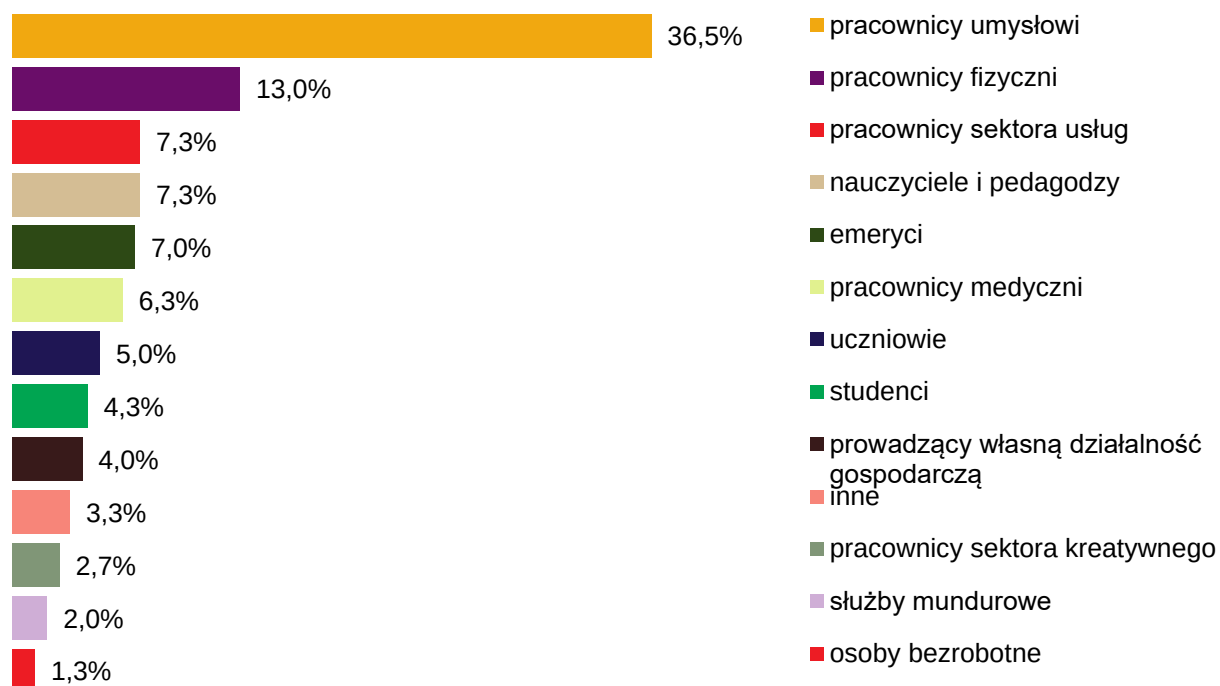

Widzów rekonstrukcji historycznych zapytano również o wykonywane zajęcie. Zdecydowana większość badanych to pracownicy umysłowi – aż 36,5%. Pracownicy fizyczni, stanowiący 13% badanych, stanowili drugą pod względem liczebności grupę respondentów. Nauczyciele i pedagodzy, a także pracownicy sektora usług, stanowią odpowiednio po 7,3% badanych. Ankietę przeprowadzono z niewiele niższym odsetkiem wśród osób na emeryturze – 7%. Pracownicy medyczni stanowili 6,3% badanych. Następne w kolejności plasują się grupy uczniów – 5% i studentów – 4,3% ankietowanych. 4% respondentów deklaruowało prowadzenie własnej działalności gospodarczej, natomiast 3,3% wykonywane zajęcie lub pracę w innych zawodach, których nie przyporządkowano do szerszej kategorii (prowadzenie domu, opiekowanie się dzieckiem, dozorca). 2,7% badanych pracuje w sektorze kreatywnym, zajmując się takimi zawodami jak: grafik, kierownik projektów kreatywnych, projektant wnętrz, muzyk oraz fotograf. W skład najmniej licznych grup respondentów wchodziły pracownicy służb mundurowych – 2% oraz osoby bezrobotne – 1,3%.

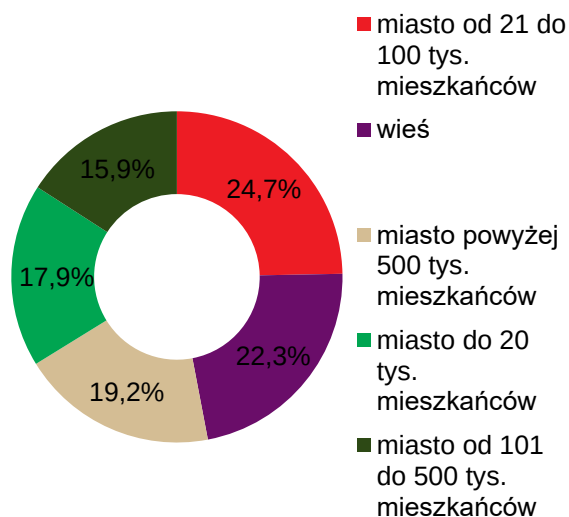

Wykres 05. **Wykonywane zajęcie**

Najwięcej badanych widzów pochodziło z miast skupiających od 21 do 100 tys. mieszkańców – 24,7%. Nieznacznie mniej, bo 22,3% ogółu ankietowanych, stanowili mieszkańcy wsi, co może wiązać się z faktem, iż część wydarzeń związanych z rekonstrukcją historyczną odbywała się w mniejszych miejscowościach. 19,2% odbiorców pochodziło z dużych miast, zamieszkałych przez ponad pół miliona mieszkańców. Widzowie z miast liczących do 20 tys. mieszkańców, stanowili 17,9% ogółu badanych, natomiast najmniej liczną grupę tworzyli ankietowani z miast mieszczących się w przedziale od 101 do 500 tys. mieszkańców – 15,9%. Należy dodać, że wśród respondentów nie odnotowano znaczącej dominacji jednej grupy mieszkańców.

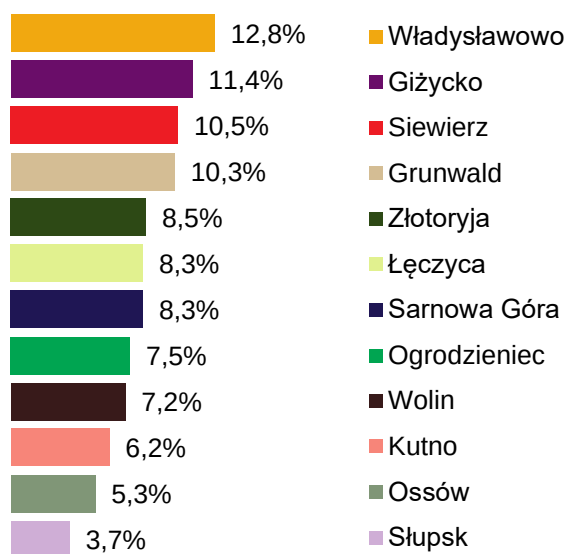
Wykres 06. **Miejsce zamieszkania**

Najliczniejszą grupę respondentów poddano badaniu we Władysławowie -12,8%. W Giżycku na pytania badaczy udzieliło odpowiedzi 11,4% wszystkich respondentów, natomiast w Siewierzu 10,5%. Niewiele mniej – 10,3% ankietowanych, zostało przebadanych na Grunwaldzie. Z 8,5% respondentów przeprowadzono wywiady kwestionariuszowe podczas rekonstrukcji historycznej w Złotorii. Po 8,3% wywiadów zrealizowano odpowiednio w Łęczycy i Sarnowej Górze. 7,5% widzów uczestniczyło w badaniu prowadzonym w Ogrodzieńcu, 7,2% w Kutnie i 5,3% w Ossowie. Najmniej, ponieważ jedynie 3,7% osób, odpowiedziało na pytania badaczy w Słupsku.

Wykres 07. **Miejsce realizacji wywiadów kwestionariuszowych z widzami rekonstrukcji historycznych**

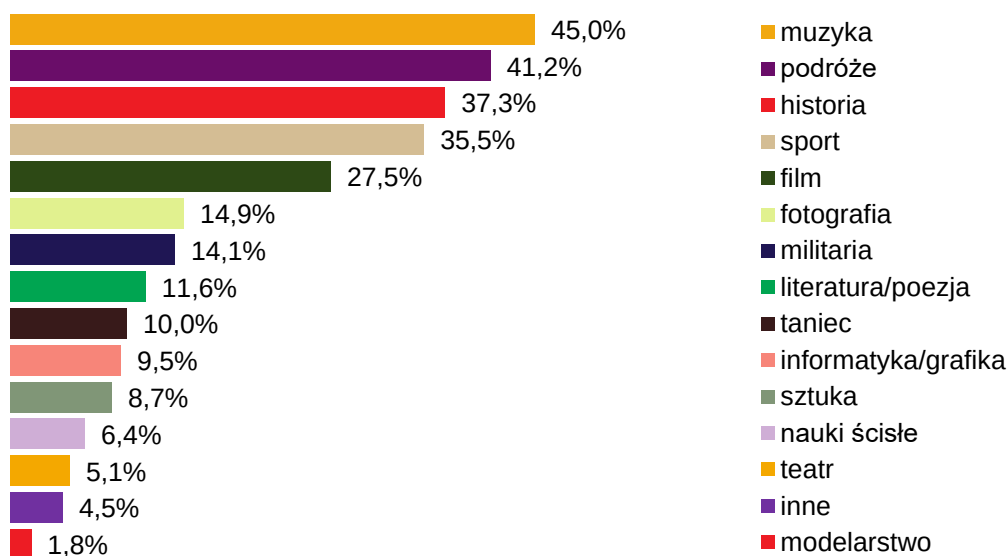
Wyniki badania ilościowego

Pierwsze pytanie, jakie zadano widzom rekonstrukcji historycznych, dotyczyło ich zainteresowań. Ankietowani zostali poproszeni o podanie maksymalnie trzech odpowiedzi. Największą popularnością wśród badanych cieszy się muzyka – 45% wszystkich wskazań, natomiast na drugim miejscu znalazły się podróże – 41,2%. Przeszło co trzeci widz rekonstrukcji interesuje się historią - 37,3% ankietowanych udzieliło takiej odpowiedzi. Sport znajduje się w obszarze zainteresowań 35,5% widzów. 27,5% badanych interesuje się filmem, 14,9% fotografią, natomiast 14,1% militariami. 11,6% ankietowanych interesuje się literaturą lub poezją, natomiast co dziesiąty z nich interesuje się tańcem – 10% wskazań. 9,5% badanych interesuje się informatyką lub grafiką komputerową, 8,7% sztuką, zaś 6,4% naukami ścisłymi. Teatr znalazł się w obszarze zainteresowań 5,1% widzów, natomiast modelarstwo jedynie u 1,8% ankietowanych. Oprócz powyższych odpowiedzi, badani podawali także inne, które nie zostały zamieszczone w kafeterii – w sumie 4,5%. 2,1% respondentów udzieliło pojedynczych odpowiedzi, takich jak: „radiokomunikacja, ekologia, kulinaria, wędkarstwo, trzoda chlewna, majsterkowanie, wojsko i żeglarsstwo”. Po 0,8% respondentów interesuje się odpowiednio motoryzacją, polityką oraz medycyną.

Wykres 08. **Jakie są Pana/i zainteresowania?**⁹

W drugim pytaniu, respondenci zostali poproszeni o uszeregowanie typu preferowanych wydarzeń na skali od 1 do 8. Wydarzenia lub miejsca, które lubią odwiedzać i są dla nich najbardziej atrakcyjne miały symbol „1”, zaś te, w które udają się najmniej chętnie i są najmniej atrakcyjne miały symbol „8”. Największą popularnością wśród respondentów cieszą się koncerty, które zajmowały na skali najwyższe miejsca – 39,4% (suma wskazań „1” i „2”), jednocześnie będąc wydarzeniami najrzadziej umieszczanymi na końcu skali – 14,8% (suma wskazań „7” i „8”). Drugimi, pod względem popularności, okazały się wyjścia do kina – 27,8% (suma wskazań „1” i „2”), natomiast niewiele mniejszy odsetek respondentów – 27,5% (suma wskazań „1” i „2”), lubi uczestniczyć w rekonstrukcjach historycznych. Za najmniej atrakcyjne, ankietowani uważają wydarzenia sportowe – 38,1% (suma wskazań miejsc „7” i „8”). Na przedostatnim miejscu uplasowały się wyjścia do teatru, którym 32,5% widzów rekonstrukcji historycznych przypisało miejsca siódme i ósme na skali. Szczegółowy rozkład uzyskanych odpowiedzi znajduje się w tabeli poniżej.

⁹ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

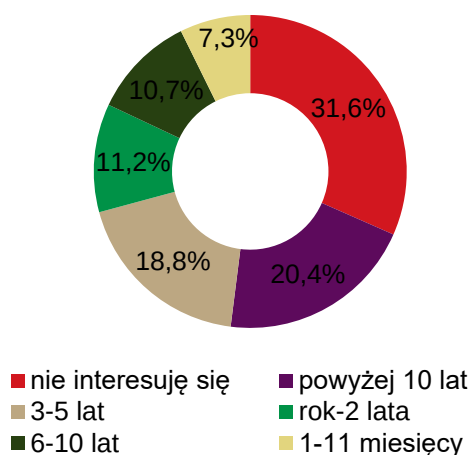

Tabela 01. W jakiego typu wydarzeniach lubi Pan/i uczestniczyć najbardziej, a w jakich najmniej?

Wydarzenia	1	2	3	4	5	6	7	8
jarmarki, pikniki, festyny	12,9%	10,7%	13,8%	10,7%	9,1%	11%	12,6%	19,2%
wyjścia do teatru	12,7%	7%	10,8%	13,6%	10,4%	13%	14,9%	17,6%
wyjścia do kina	13,6%	14,2%	17%	16,2%	14,8%	9,1%	9,1%	6%
wyjście do galerii, muzeum	6,3%	11,7%	12%	11,7%	14,8%	17%	15,5%	11%
koncerty	21,7%	17,7%	11,4%	12,3%	12%	10,1%	8,5%	6,3%
rekonstrukcje historyczne	14,3%	13,2%	13,6%	12,9%	12%	12,9%	10,1%	11%
wydarzenia sportowe	11,5%	10,1%	8,2%	9,8%	10,8%	11,5%	15,8%	22,3%
festiwale	9,4%	14,2%	12%	14,2%	14,5%	13,6%	12,3%	9,8%

Następnie, widzowie rekonstrukcji zostali zapytani o to, jak długo interesują się zjawiskiem odtwórstwa historycznego. Przeważająca część ankietowanych – 31,6%, nie interesuje się rekonstrukcją historyczną. 20,4% badanych, to osoby, które zjawiskiem tym interesują się od ponad 10 lat, co oznacza, że co piąty z widzów zdecydowanie kieruje się swoim zainteresowaniem uczestnicząc w danym wydarzeniu. Na następną w kolejności, pod względem liczebności, grupę odbiorców składają się widzowie, którzy interesują się rekonstrukcją od 3 do 5 lat – 18,8% badanych. 10,7% ankietowanych śledzi zjawisko odtwórstwa historycznego od 6 do 10 lat, natomiast najmniejszą grupę stanowią osoby dopiero poznające świat rekonstrukcji i interesujące się nim od 1 do 11 miesięcy – 7,3%.

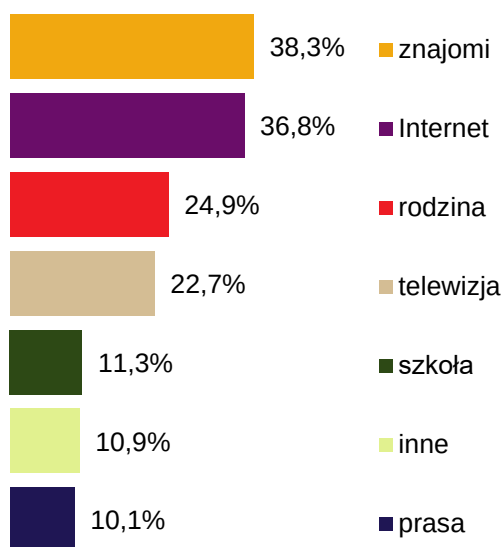
Wykres 09. Jak długo interesuje się Pan/i zjawiskiem rekonstrukcji historycznych?

Kolejne pytanie dotyczyło źródeł, z jakich badani dowiedzieli się o zjawisku odtwórstwa historycznego. Najwięcej – 38,3% widzów, dowiedziało się o rekonstrukcji od znajomych. Nieco mniej – 36,8%, pierwsze informacje na ten temat zaczerpnęło z Internetu, przy czym 6,5% wskazało jako źródło stronę miejscowości, w której planowane są wydarzenia związane z rekonstrukcją, 3,5% pozyskało informacje z portalu społecznościowego Facebook, po 0,8% wymieniło ogólną kategorię „portale historyczne” i portal www.dobroni.pl. Po jednym wskazaniu otrzymały: strony internetowe bractw, strona urzędu miasta, a ponadto portale: onet.pl, kobyłka.pl, wpolityce.pl oraz wp.pl. Niespełna co czwarty badany - 24,9%, dowiedział się o rekonstrukcjach historycznych od rodziny. Trzy wspomniane powyżej źródła informacji wskazują na silne oddziaływanie sieci kontaktów w rozprzestrzenianiu wiedzy na temat opisywanego zjawiska. Następnie w kolejności, badani usłyszeli o odtwórstwie historycznym w telewizji – 22,7% wszystkich ankietowanych, zaś 11,3% respondentów dowiedziało się o tym zjawisku ze szkoły. Najmniej wskazań w kafeterii uzyskało radio – 10,1%. 10,9% widzów udzieliło odpowiedzi spoza kafeterii, takich jak: plakat – 2,5%, ze względu na bycie mieszkańcem danej miejscowości – 2,3%, po 1% odpowiednio; zainteresowanie historią, praca, biuro turystyczne, gmina oraz „dowiedziałem się przypadkiem”. 0,8% respondentów zaczerpnęło informację na temat rekonstrukcji z książki, natomiast 0,5% podczas udziału w zbiórkach harcerskich.

Wykres 10. Z jakich źródeł dowiedział/a się Pan/i o istnieniu rekonstrukcji historycznych?¹⁰

Następne pytanie dotyczyło częstotliwości uczestnictwa respondentów w wydarzeniach związanych z odtwórstwem historycznym. Co trzeci badany – 33,5%, uczestniczył w rekonstrukcji historycznej po raz pierwszy, co może świadczyć o rosnącej popularności tego zjawiska i stawianiu się atrakcyjnym dla szerszego grona odbiorców. Po raz drugi lub trzeci w rekonstrukcjach wzięło udział 19,8% badanych, natomiast cyklicznie – raz do roku, uczestniczy w nich 16,2% respondentów. Częściej, bo kilka razy w roku, wydarzenia związane z odtwórstwem historycznym odwiedza 11,1% badanych, natomiast 10,1% udzieliło odpowiedzi „2 razy w roku”. Najmniej wskazań uzyskała odpowiedź „raz na 2-3 lata” – jedynie 9,3%. Żaden z respondentów nie uczestniczy jako widz w rekonstrukcjach częściej

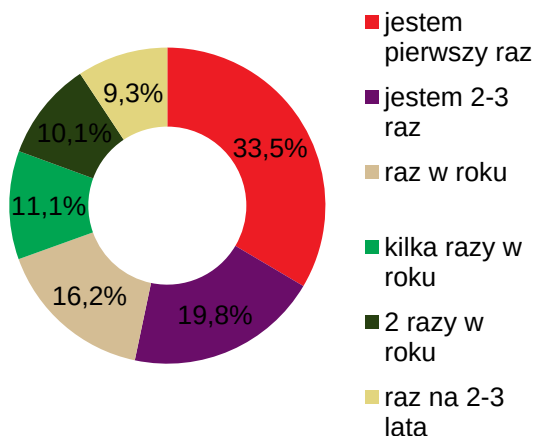
¹⁰ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

niż kilka razy w roku, ponieważ odpowiedzi „raz w miesiącu” oraz „kilka razy w miesiącu” nie uzyskały żadnych wskazań.

Wykres 11. Jak często bierze Pan/i udział jako widz w rekonstrukcjach historycznych?

Celem uszczegółowienia poprzedniego pytania, respondenci zostali poproszeni o podanie nazw miejsc i wydarzeń rekonstrukcyjnych, w jakich biorą udział. Pierwsza część pytania dotyczyła wydarzeń związanych z odtwórstwem historycznym, odbywających się w Polsce. Inscenizacja Bitwy pod Grunwaldem cieszy się zdecydowaną największą popularnością wśród badanych, ponieważ prawie co ósmy (12,4%) z respondentów miał okazję ją obserwować. Drugą, pod względem częstotliwości wskazań, okazała się Inscenizacja Oblężenia Malborka, wymieniana przez 6,2% respondentów. 6% badanych wskazało Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”, przez co znalazł się na trzecim miejscu najpopularniejszych wydarzeń. Ponadto, niewiele mniejszy odsetek ankietowanych – 5,5%, uczestniczył w Odysei Historycznej w Kutnie i Leszczynku. Kolejne miejsca zajmowały takie wydarzenia jak: Turniej Rycerski w Ogródzieńcu - 5%, Międzynarodowy Turniej Rycerski w Łęczycy - 4,2%, Turniej Rycerski w Siewierzu - 3,7%, a także Święto Twierdzy Boyen w Giżycku i Bitwa o Złotoryję – odpowiednio po 3,5% wszystkich wskazań. Poniżej znajduje się szczegółowy wykaz miejsc i rekonstrukcji historycznych odwiedzanych przez ankietowanych na terenie Polski. Przy interpretacji tych danych należy uwzględnić fakt, że na wskazania respondentów może mieć wpływ miejsce realizacji wywiadu. Część badanych wskazywała miejsca, w których robione było badanie.

Tabela 02. W jakich rekonstrukcjach historycznych w kraju brał/a Pan/i udział?

nazwa wydarzenia	procent wskazań
Bitwa pod Grunwaldem	12,4%
Inscenizacja Oblężenia Malborka	6,2%
Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”	6,0%
Odyseja Historyczna w Kutnie i Leszczynku	5,5%
Turniej Rycerski w Ogrodzieńcu	5,0%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Łęczycy	4,2%
Turniej Rycerski w Siewierzu	3,7%
Święto Twierdzy Boyen w Giżycku	3,5%
Bitwa o Złotoryję	3,5%
Sarnowa Góra 1920	3,0%
Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie	3,0%
Bitwa pod Mławą	2,7%
Turniej Rycerski na Zamku Królewskim w Będzinie	2,2%
Władysławowo 1938-1945	1,5%
Bitwa nad Bzurą w Sochaczewie	1,5%
D-Day Hel	1,2%
Jarmark Średniowieczny w Chudowie	1,2%
Biskupiński Turniej Wojów	1,2%
Oblężenie Słupska	1,0%
Bitwa nad Kaczawą w Warmątowicach	1,0%
Bitwa pod Legnicą	1,0%
II Pokój Toruński. Inscenizacja Historyczna	1,0%
Rozbić Ubeckie Więzienie w Krakowie	1,0%
Zjazd Rycerstwa Chrześcijańskiego w Chorzowie	1,0%
Festiwal Kultury Słowiańskiej i Cysterskiej w Łądzie nad Wisłą	0,7%
Inscenizacja Bitwy pod Olszynką Grochowską w Warszawie	0,7%
Rekonstrukcja Powstania Warszawskiego	0,7%
Pola Chwały w Niepołomicach	0,7%
Rekonstrukcja Historyczna w Bykowcach k. Sanoka	0,7%
Mazurski Piknik Militarny „Walkiria” k. Kętrzyna	0,7%
Bitwa pod Łomiankami 1939	0,7%
Piknik Militarny w Ogrodniczkach	0,5%
Pokazy grup rekonstrukcyjnych w Drzonowie	0,5%
Dni Twierdzy Kłodzkiej	0,5%
Wielki Turniej Rycerski w Uniejowie	0,5%
Inscenizacja Operacji „Burza 1944” w Olsztynku	0,5%
Pielgrzymka Grup Rekonstrukcji Historycznej w Częstochowie	0,5%
Piknik Historyczny w Pieskowej Skale	0,5%
Rekonstrukcja Walk o Modlin	0,5%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Golubiu-Dobrzyniu	0,5%
"Starcie Książąt"	0,5%
XIV-wieczna Gra o Tron na Dworze Księcia Janusza w Czersku	0,5%
Piknik historyczny przy Katedrze w Łodzi	0,5%
Zlot Grup Rekonstrukcyjnych i Historycznych Pojazdów Wojskowych w Podrzeczu k. Gostynia	0,5%
Bitwa pod Mokrą	0,5%
Bitwa Ołtarzewska 1939	0,5%
Piknik w Oporowie	0,5%
Militariada w Nowej Dębie	0,5%
Rekonstrukcja Bitwy Vivat Vasa na Zamku Gniew	0,5%
Koronacja Królewska w Gnieźnie	0,5%

Pokaz Walk Średniowiecznych w Gdańsku	0,5%
Bitwa Wyrska - Bój o Gostyń	0,5%
Rekonstrukcje militarne Borne Sulinowo	0,2%
Bitwa pod Studzienkami	0,2%
Turniej Łuczniczy „O sakiewkę Zbója Szydło”	0,2%
Zlot Historyczny Bolimów	0,2%
Rekonstrukcja Walk o Łowicz	0,2%
Szturm Zamku w Tykocinie	0,2%
Zlot Rekonstruktorów Historycznych w Parczewie	0,2%
Operacja Południe Bielsko-Biała	0,2%
Piknik lotniczy w Krakowie	0,2%
Rekonstrukcja Bitew pod Tomaszowem Lubelskim w 1939 r.	0,2%
Festiwal Tajemnic Zamek Książ	0,2%
Tajemnice Historii Dolnego Śląska Zamek Grodziec	0,2%
Dymarki Świętokrzyskie w Nowej Słupi	0,2%
Bitwa pod Waterloo w Piechowicach	0,2%
Bitwa pod Kobyłką	0,2%
Szarża pod Krojantami 2016	0,2%
Igrzyska Łucznicze Grzybowo	0,2%
Inscenizacja Historyczna w Bełchatowie	0,2%
Święto Starego Fordonu w Bydgoszczy	0,2%
Łabiszyńskie Spotkania z Historią	0,2%
Rekonstrukcja Historyczna w Szczecinku	0,2%
Józefowskie Obchody 1050 Rocznicy Chrztu Polski	0,2%
Nocna Bitwa o Głogów	0,2%
Turniej Rycerski na Zamku w Iłży	0,2%
Rekonstrukcja wybuchu III powstania śląskiego w Świętochłowicach	0,2%
Rekonstrukcja Bitwy pod Płowcami	0,2%
Bitwa pod Radzyminem	0,2%
Koniec II wojny na Bunkrach Blüchera w Ustce	0,2%
Turniej Rycerski w Chełmnie	0,2%
Tradycyjne Święto Rękawki na Kopcu Krakusa 2016 w Krakowie	0,2%
Wianki w Grodzisku Owidz	0,2%
Obrona Wieży Spadochronowej w Katowicach	0,2%
Piknik Historyczny przy Katedrze w Łodzi	0,2%
Pochód Historyczny Gwarki	0,2%
Pancerny Dzień Dziecka w Warszawie	0,2%
Rekonstrukcje Historyczne w Bunkrze „Konewka”	0,2%
Otwarty Turniej Łuczniczy o Puchar Juranda w Szczytnie	0,2%
Rekonstrukcja historyczna pod Przasnyszem	0,2%
Bytomski Jarmark Średniowieczny	0,2%
Turniej Rycerski na Zamku w Nidzicy	0,2%
Rekonstrukcja Walk na linii Beleń-Strońsko	0,2%
Bitwa o Poznań	0,2%
Majówka Rycerska na Zamku Kliczków	0,2%
Piknik Historyczny w Gołańczy	0,2%
Rekonstrukcja walk z Wilczego Szańca	0,2%
Piknik Historyczny - Napoleoniada	0,2%

Respondenci wskazali również miejscowości zagraniczne, w których mieli okazję brać udział w rekonstrukcjach. Najwięcej spośród ankietowanych było na Węgrzech – 36,4% (w miejscowościach: Budapeszt, Vizsoly, Isaszeg oraz Kecskemet) oraz Czechach – 18,2% (dwukrotnie wskazano

miejscowość Javornik). Po 9,1% respondentów, uczestniczyło w wydarzeniach związanych z odtwórstwem historycznym takich jak: Battle of the Nations (doroczna impreza odbywająca się w różnych krajach Europy), rekonstrukcja w niemieckim Oldenburgu i słowackiej Bratysławie. Ponadto, po 9,1% respondentów wskazało także rekonstrukcje historyczne odbywające się w Anglii i Francji, bez wskazania konkretnej miejscowości.

Tabela 03. W jakich rekonstrukcjach zagranicznych brał/a Pan/i udział?

miejsce wydarzenia	procent wskazań
Węgry	36,4%
Czechy	18,2%
Wiele krajów europejskich	9,1%
Niemcy	9,1%
Francja	9,1%
Anglia	9,1%
Słowacja	9,1%

W odpowiedzi na pytanie „Które wydarzenia rekonstrukcyjne uważa Pan/i za najciekawsze?”, ankietowani mieli możliwość wybrania maksymalnie 5 wydarzeń związanych z rekonstrukcją, które uznają za atrakcyjne. Zdecydowana większość respondentów – 17,8%, wybrała inscenizację Bitwy pod Grunwaldem. Drugie miejsce w kolejności zajął Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”, który został wskazany przez 7,4% ankietowanych. Na trzecim miejscu pojawiły się trzy wydarzenia: Inscenizacja Oblężenia Malborka, Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie oraz Turniej Rycerski w Ogródzieńcu, otrzymując po 5,1% głosów widzów. Niekiedy respondenci mieli problem ze wskazaniem precyzyjnej nazwy wydarzenia, które im się podoba, stąd niewielki odsetek odpowiedzi opisujących charakter wydarzenia, takich jak: „szermierka” – 0,3% oraz „łucznictwo” – również 0,3%. Szczegółowe zestawienie wydarzeń wraz z procentem wskazań znajduje się w tabeli poniżej. Do danych tych należy jednak podchodzić z dystansem. Na decyzje badanych wpływ mogło mieć miejsce realizacji badania. Obiektywny ranking można byłoby uzyskać realizując badanie podczas wszystkich wydarzeń rekonstrukcyjnych w kraju. Zarówno jednak wśród odbiorców jak i rekonstruktorów najwięcej głosów zdobyła Bitwa pod Grunwaldem.

Tabela 04. Które wydarzenia rekonstrukcyjne uważa Pan/i za najciekawsze?

nazwa wydarzenia	procent wskazań
Bitwa pod Grunwaldem	17,8%
Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”	7,4%
Inscenizacja Oblężenia Malborka	5,1%
Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie	5,1%
Turniej Rycerski w Ogródzieńcu	5,1%
Bitwa o Złotoryję	4,4%
Turniej Rycerski w Siewierzu	4,0%
Odyseja Historyczna w Kutnie	3,4%
Bitwa pod Mławą	3,4%
Święto Twierdzy Boyen w Giżycku	3,4%
Turnieje rycerskie	3,0%
Sarnowa Góra 1920	3,0%
Władysławowo 1938-1945	2,4%

Międzynarodowy Turniej Rycerski w Łęczycy	2,0%
D-Day Hel	1,7%
Turniej Rycerski na Zamku Królewskim w Będzinie	1,3%
Bitwa pod Legnicą	1,3%
Bitwa nad Bzurą w Sochaczewie	1,3%
Jarmark Średniowieczny w Chudowie	1,0%
Inscenizacja Bitwy pod Olszynką Grochowską w Warszawie	1,0%
Tradycyjne Święto Rękawki na Kopcu Krakusa 2016 w Krakowie	1,0%
Rekonstrukcja Powstania Warszawskiego	1,0%
Bitwa pod Łomiankami 1939	1,0%
Biskupiński Turniej Wojów	0,7%
Oblężenie Słupska	0,7%
Rekonstrukcja Walk na linii Bełeń-Strońsko	0,7%
Mazurski Piknik Militarny „Walkiria” k. Kętrzyna	0,7%
Pola Chwały w Niepołomicach	0,7%
Inscenizacja Operacji „Burza 1944” w Olsztynku	0,7%
Rekonstrukcja Bitew pod Tomaszowem Lubelskim w 1939 r.	0,7%
Rekonstrukcja Bitwy Vivat Vasa na Zamku Gniew	0,7%
Bitwy na polu	0,7%
Bitwa nad Kaczawą w Warmątowicach	0,3%
II Pokój Toruński. Inscenizacja Historyczna	0,3%
Rozbić Ubeckie Więzienie w Krakowie	0,3%
Zjazd Rycerstwa Chrześcijańskiego w Chorzowie	0,3%
Rekonstrukcja Historyczna w Bykowcach k. Sanoka	0,3%
Pokazy grup rekonstrukcyjnych w Drzonowie	0,3%
Dni Twierdzy Kłodzkiej	0,3%
Piknik Historyczny w Pieskowej Skale	0,3%
Rekonstrukcja Walk o Modlin	0,3%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Golubiu-Dobrzyniu	0,3%
„Starcie Książąt” - XIV-wieczna Gra o Tron na Dworze Księcia Janusza w Czersku	0,3%
Zlot Grup Rekonstrukcyjnych i Historycznych Pojazdów Wojskowych w Podrzeczu k. Gostynia	0,3%
Militariada w Nowej Dębie	0,3%
Koronacja Królewska w Gnieźnie	0,3%
Rekonstrukcje militarne Borne Sulinowo	0,3%
Bitwa pod Studzienkami	0,3%
Turniej Łuczniczy „O sakiewkę Zbója Szydło”	0,3%
Operacja Południe Bielsko-Biała	0,3%
Festiwal Tajemnic Zamek Książ	0,3%
Tajemnice Historii Dolnego Śląska Zamek Grodziec	0,3%
Szarża pod Krojantami 2016	0,3%
Igrzyska Łucznicze Grzybowo	0,3%
Inscenizacja Historyczna w Bełchatowie	0,3%
Święto Starego Fordonu w Bydgoszczy	0,3%
Łabiszyńskie Spotkania z Historią	0,3%
Rekonstrukcja Historyczna w Szczecinku	0,3%
Obrona Wieży Spadochronowej w Katowicach	0,3%
Pochód Historyczny Gwarki	0,3%
Pancerny Dzień Dziecka w Warszawie	0,3%
Rekonstrukcje Historyczne w Bunkrze „Konewka”	0,3%
Otwarty Turniej Łuczniczy o Puchar Juranda w Szczytnie	0,3%
Bytomski Jarmark Średniowieczny	0,3%
Battle of the Nations	0,3%
Bratysława	0,3%
Oldenburg – Niemcy	0,3%
Vizsoly	0,3%
Busapeszt	0,3%
Kamanon	0,3%

szermierka	0,3%
łucznictwo	0,3%
Anglia – Trankfest Bovington	0,3%

Następne pytanie miało na celu sprawdzenie, jak daleko skłonni są wyjeżdżać ankietowani na wydarzenia związane z rekonstrukcją. Najwięcej respondentów – 27%, udaje się do innej miejscowości lub gminy w obrębie powiatu. Mniej, bo 20,5% badanych, udaje się celowo do miejscowości, gdzie odbywają się rekonstrukcje poza województwem. Znakomita większość ankietowanych – 82%, nigdy nie wyjechała z miejsca zamieszkania celowo na rekonstrukcje zagraniczne, natomiast 30,3% nie udało się celowo w miejscowości spoza województwa. Bardziej szczegółowe zestawienie wskazań respondentów znajduje się w tabeli zamieszczonej poniżej.

Tabela 05. Jak często zdarza się Panu/i wyjechać specjalnie z powodu rekonstrukcji?

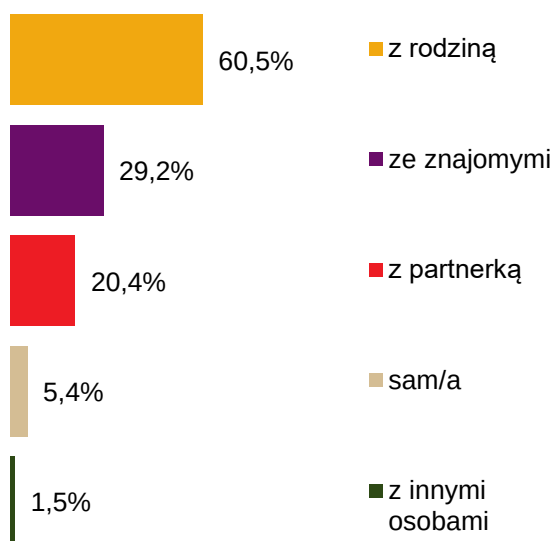
	zawsze kiedy jestem na rekonstrukcji, jest to wyjazd celowy	z reguły wyjeżdżam specjalnie na rekonstrukcję	różnie	rzadko wyjeżdżam specjalnie w celu uczestnictwa w rekonstrukcji	nigdy nie wyjechałam z miejsca zamieszkania celowo na rekonstrukcję
do innej miejscowości/gminy w obrębie powiatu	27%	17,3%	19,5%	14,6%	21,6%
do innej miejscowości w obrębie województwa	18,2%	16,9%	23,4%	14,9%	26,6%
do miejscowości w innym województwie	20,5%	13,5%	19,9%	15,8%	30,3%
poza granice Polski	4,1%	0,8%	6,6%	6,6%	82%

Znakomita większość respondentów uczestniczy w rekonstrukcjach z rodziną – 60,5%. Ze znajomymi, na wydarzenia związane z odtwórstwem historycznym wybiera się 29,2% ankietowanych, natomiast 20,4% respondentów przybywa w towarzystwie partnera lub partnerki. Osoby, które biorą udział w rekonstrukcjach samodzielnie stanowią 5,4% ogółu badanych, natomiast najmniej liczną grupę – 1,5%, stanowią respondenci, którym towarzyszą inne osoby (grupy osób), nieuwzględnione w kafeerii, takie jak: harcerstwo – 1%, chór – 0,5%.

Wykres 12. **Z kim Pan/i najczęściej uczestniczy w rekonstrukcjach?**¹¹

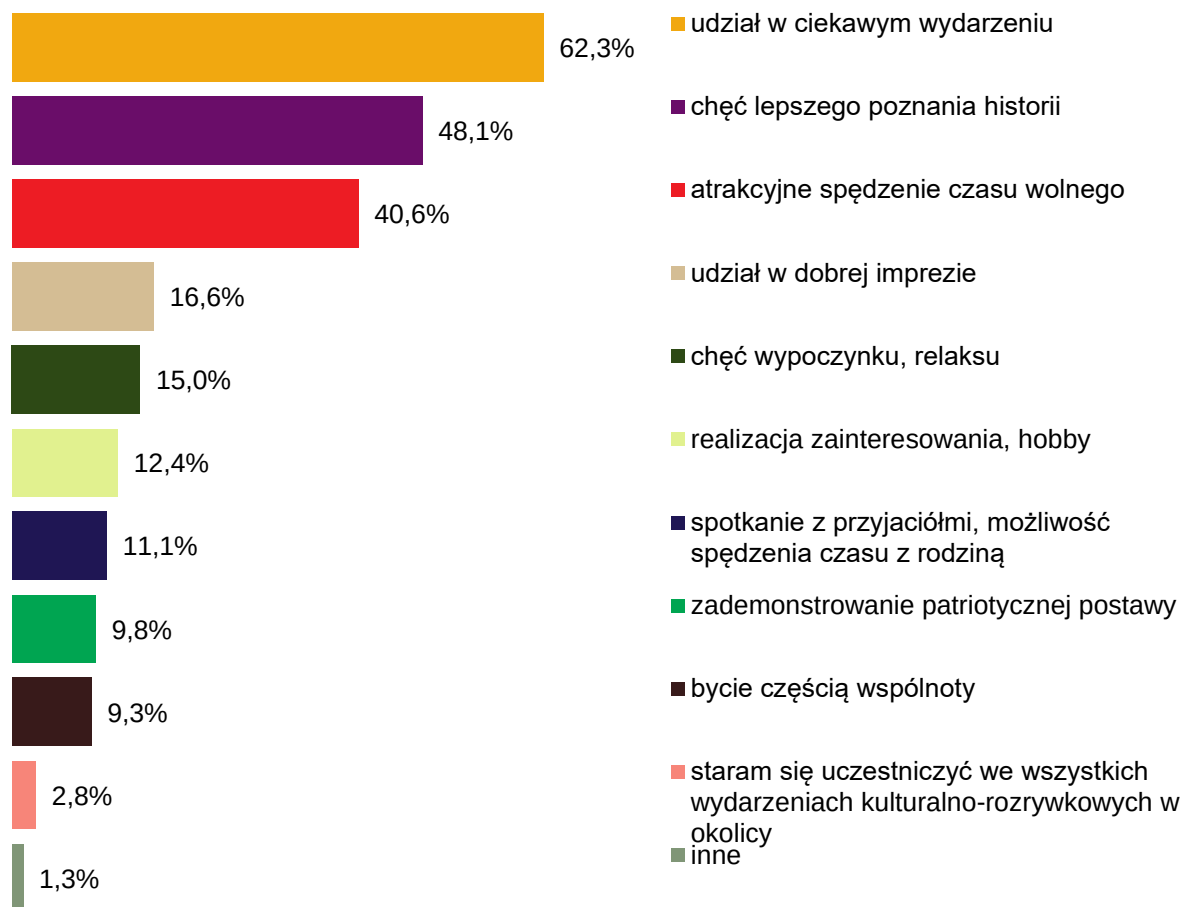
Następne pytanie dotyczyło głównych powodów uczestnictwa widzów w rekonstrukcjach historycznych. Najczęściej pojawiającym się motywem, okazał się być udział w ciekawym wydarzeniu, na który wskazało aż 62,3% respondentów. Chęcią lepszego poznania historii kierowało się 48,1% badanych, natomiast dla 40,6% odbiorców udział w rekonstrukcjach stanowił atrakcyjną formę spędzenia wolnego czasu. Warto dodać, że co czwarty badany (25,5%) podający za główny powód uczestnictwa w rekonstrukcjach historycznych chęć lepszego poznania historii, za główny ich cel upatruje krzewienie patriotyzmu. 16,6% ankietowanych kierowało się chęcią uczestnictwa w dobrej imprezie, przy czym najczęściej tej odpowiedzi udzielały osoby interesujące się rekonstrukcją krócej niż rok. 15% badanych wybrało się na imprezy odtwórcze z zamiarem wypoczynku i relaksu (odpowiedź tę wskazywały przeważnie osoby, które nie interesują się rekonstrukcją historyczną), natomiast 12,4% w ramach realizacji swoich zainteresowań – tę odpowiedź wskazało trzykrotnie więcej mężczyzn niż kobiet, była także częściej podawana przez osoby, które interesują się odtwórstwem historycznym od co najmniej 5 lat. Rekonstrukcje jako wydarzenia dające możliwość spotkania z przyjaciółmi lub spędzenia czasu z rodziną traktuje 11,1% badanych, zaś dla prawie co dziesiątego uczestnika (9,8% ankietowanych), udział w rekonstrukcjach jest przejawem demonstrowania postawy patriotycznej. Należy zauważyć, iż odpowiedzi tej udzielały dwukrotnie częściej osoby zainteresowane zjawiskiem od ponad 5 lat, niż respondenci, których zainteresowanie trwa krócej. 9,3% uczestników podczas wydarzeń odtwórczych czuje się częścią wspólnoty. 2,8% badanych odpowiedziało, że uczestniczy we wszystkich wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych w okolicy; na tę odpowiedź wskazały w znakomitej większości kobiety, natomiast nie udzielił jej żaden z respondentów, którzy interesują się zjawiskiem rekonstrukcji dłużej niż 5 lat. Zaledwie 1,3% ankietowanych wskazało inne powody, które nie zostały zawarte w przygotowanej kafeterii, takie jak: „uczestniczę w lokalnych uroczystościach”, „mąż jest rekonstruktorem”, „wszystko po trochu”, „ciekawość, ze względu na dawne stroje”.

¹¹ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Wykres 13. Co jest dla Pana/i głównym powodem uczestnictwa w rekonstrukcjach historycznych?¹²

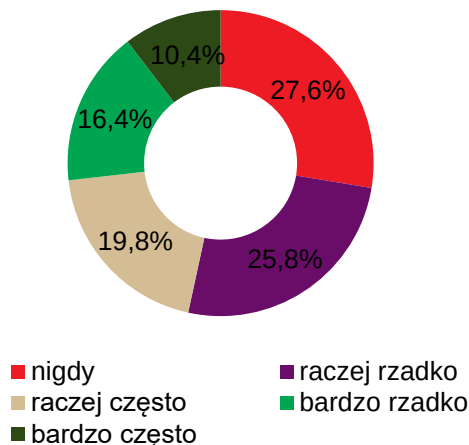
Kolejne pytanie miało na celu sprawdzenie, czy ankietowani poza faktem bycia biernymi uczestnikami rekonstrukcji historycznych, pogłębiają wiedzę na ich temat poprzez korzystanie z portali lub forów internetowych, blogów, stron www, literatury, prasy specjalistycznej związanych z badaną tematyką. 27,6% badanych nigdy nie poszukiwało informacji w żadnym z powyższych źródeł. 25,8% raczej rzadko z nich korzysta, natomiast prawie co piąty (19,8%) widz udzielił odpowiedzi „raczej często”. Bardzo rzadko w celu pogłębienia informacji związanych z rekonstrukcjami historycznymi poszukuje 16,4% ankietowanych, natomiast najmniej liczną grupę stanowią osoby, które na wspomniany temat czytają bardzo często – 10,4%.

¹² W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Wykres 14. Czy korzysta Pan/i z portali internetowych, forum, blogów, stron www, literatury, prasy specjalistycznej, związanych z tematyką militarną i rekonstrukcyjną?

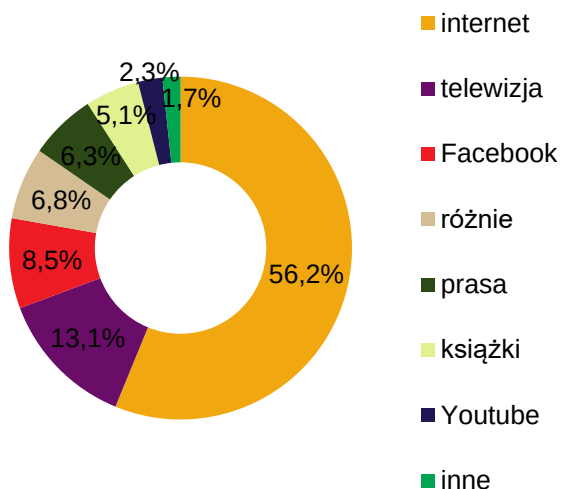

Zamiarem uszczegółowienia poprzedniego pytania, respondenci zostali poproszeni o podanie konkretnych źródeł, z których pozyskują informacje na temat wydarzeń rekonstrukcyjnych. Na pierwszym miejscu, ze znaczącą przewagą nad innymi źródłami, uplasowały się strony internetowe, które uzyskały 56,2% wskazań respondentów. Zaliczały się do nich strony internetowe bractw rycerskich, internetowy kanał filmowy „Historia bez cenzury”, onet.pl, polskaniezwykła.pl, militaria.pl, dobroni.pl, historia.pl oraz „Inne Oblicze Historii” - ioh.pl. 13,1% respondentów podało telewizję, jako źródło informacji na temat rekonstrukcji, wymieniając takie stacje telewizyjne jak: TVP Kultura, TVP Info, TVP Historia, a także programy: „Było...nie minęło” oraz „Sensacje XX wieku”. Portal społecznościowy Facebook wskazało 8,5% badanych, odpowiedzi „różnie” udzieliło 6,8% respondentów, natomiast niewiele mniej – 6,3%, korzysta z prasy, a ściślej takich tytułów jak „Focus Historia” oraz „Odkrywca”. Dla 5,1% ankietowanych źródło informacji stanowią książki, natomiast dla 2,3% platforma Youtube. 1,7% respondentów udzieliło odpowiedzi spoza wyróżnionych kategorii, takich jak: „od innych rekonstruktorów”, „turniejowy informator rycerski”, a także „centrum informacji turystycznej”.

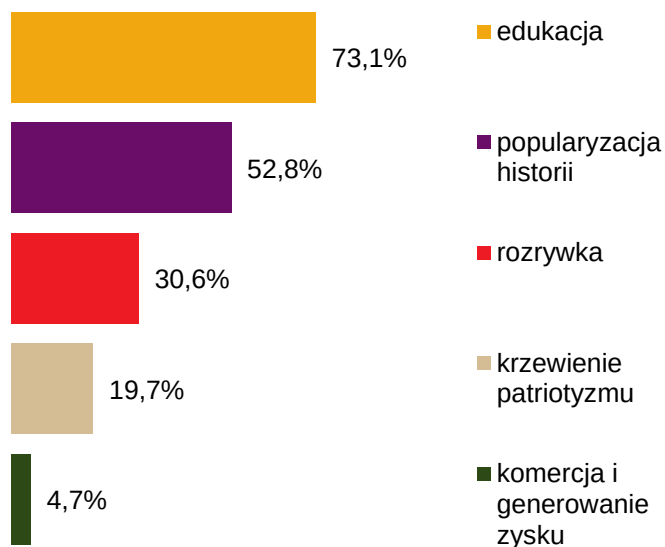
Wykres 15. Z jakich konkretnie źródeł (prasy, programów, stron www, itp.) czerpie Pan/i informacje na temat rekonstrukcji historycznych?

Następnie, ankietowani zostali poproszeni o podanie celów, jakich upatrują w organizowaniu rekonstrukcji historycznych. Najwięcej, bo prawie ¼ badanych (73,1%) uznało za cel organizowania wspomnianych imprez edukację. Zdaniem ponad połowy (52,8%) badanych, celem rekonstrukcji jest popularyzacja historii. 30,6% ankietowanych widzi w opisywanych wydarzeniach walor rozrywkowy, natomiast niespełna 19,7% uznaje za cel krzewienie patriotyzmu. Komercyjne pobudki organizowania rekonstrukcji historycznych dostrzega za to jedynie 4,7% poddanych badaniu widzów.

Ocena zjawiska rekonstrukcji historycznych

Wykres 16. Jaki jest, Pana/i zdaniem, cel organizowania rekonstrukcji historycznych?¹³

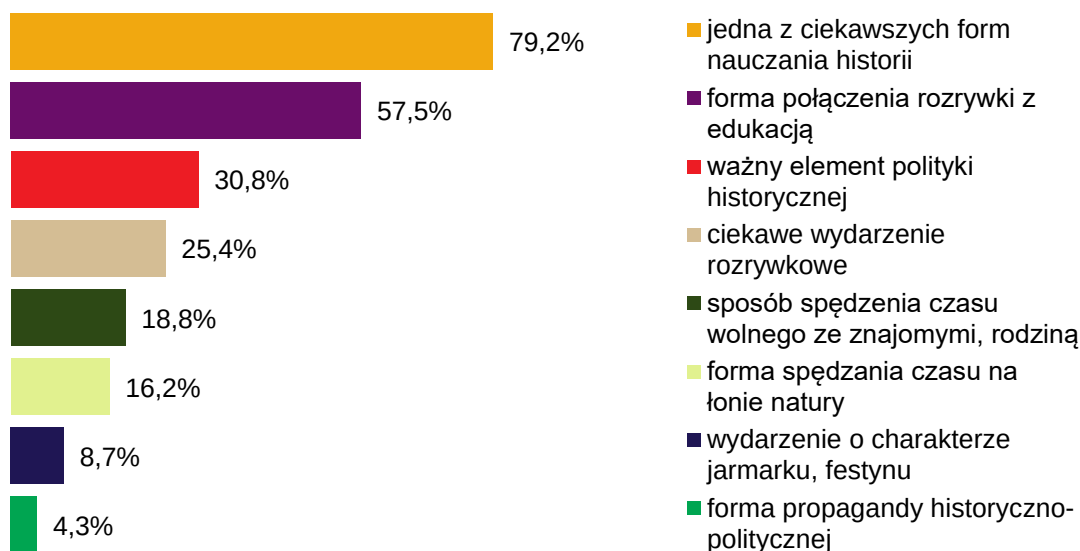

¹³ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Odbiorcy wydarzeń rekonstrukcyjnych zostali ponadto poproszeni o ocenę badanego zjawiska. Znakomita większość – 79,2% ankietowanych, uznała je za jedną z ciekawszych form nauczania historii. Dla 57,5% respondentów jest to forma połączenia rozrywki z edukacją. Dla 30,8% widzów rekonstrukcje stanowią ważny element polityki historycznej, natomiast dla 25,4% ciekawe wydarzenia rozrywkowe. Ponadto, co trzeci ankietowany uznający opisywane wydarzenia jako istotny element polityki historycznej (37,5%), swój udział w nich motywuje chęcią lepszego poznania historii. Według 18,8% wydarzenia odtwórcze są sposobem spędzenia czasu wolnego ze znajomymi lub rodziną, natomiast dla 16,2% badanych jest to okazja do odpoczynku na łonie natury. Charakter jarmarku i festynu dostrzega w rekonstrukcjach 8,7%, co w zestawieniu z najczęściej wskazywanymi ocenami, może stanowić pozytywny sygnał świadomego uczestnictwa w opisywanych wydarzeniach. Zdaniem zaledwie 4,3% widzów wydarzenia związane z rekonstrukcją są formą propagandy historyczno-politycznej.

Wykres 17. **Jak Pan/i ocenia zjawisko rekonstrukcji historycznych?**¹⁴

Kolejne pytanie dotyczyło tych aspektów rekonstrukcji historycznych, które podobają się widzom najbardziej. Najczęściej respondenci podawali stroje rekonstruktorów, jako najbardziej atrakcyjny element widowiska – 15,2% wskazań. Dla 11,1% ankietowanych atrakcyjne są nieodłączne elementy imprez odtwórczych takie jak występy rekonstruktorów, walki i pokazy historyczne oraz inscenizacje. 10,3% widzów ceni możliwość poznania dawnych zwyczajów i sposobu życia. 8,2% ankietowanych za atrakcyjne uważa rekwizyty i broń wykorzystywaną w inscenizacjach, natomiast po 7,5% badanych podoba się możliwość uczestnictwa „w dawnych czasach” i atmosfera panująca na rekonstrukcjach. Poniższa tabela zawiera pełen rozkład wskazań poszczególnych aspektów wydarzeń rekonstrukcyjnych.

¹⁴ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Tabela 06. Co się Panu/i najbardziej podoba w zjawisku rekonstrukcji historycznych?

aspekt wydarzenia	procent wskazań
stroje rekonstruktorów	15,2%
występy rekonstruktorów, walki i pokazy historyczne, inscenizacja	11,1%
możliwość poznania dawnych zwyczajów i sposobu życia	10,3%
rekwizyty, broń	8,2%
uczestnictwo „w dawnych czasach”	7,5%
atmosfera panująca na rekonstrukcjach	7,5%
wierność historii i autentyczność odtwórstwa	6,7%
możliwość dowiedzenia się czegoś więcej, ciekawa forma edukacji	6,7%
stosunek i zaangażowanie rekonstruktorów	5,7%
pojazdy, w tym konie	4,4%
widowisko na żywo, ekspresja	3,9%
dobra zabawa	2,1%
połączenie rozrywki i edukacji	1,5%
wszystko	1,3%
grochówka	1,0%
możliwość rozmowy z rekonstruktorami	0,8%
trudno powiedzieć	0,8%
ciekawostki historyczne	0,8%
patriotyzm	0,5%
zainteresowanie młodzieży historią	0,5%
muzyka	0,5%
spędzenie czasu na świeżym powietrzu	0,5%
stworzenie osady	0,5%
frytki i popcorn	0,5%
prostota i naturalność wydarzenia	0,5%
pogoda	0,3%
dobra organizacja całego wydarzenia	0,3%
przyciąganie turystów do danego miejsca	0,3%
propagowanie historii	0,3%
festyn	0,3%

Dla kontrastu, poproszono respondentów również o wskazanie elementów wydarzeń rekonstrukcyjnych, które im się nie podobają. Najwięcej, bo 15% badanych stwierdziło, że nie podoba im się w owych wydarzeniach komercja i zbyt duże nastawienie na generowanie zysku. Kolejną grupę – 12,9%, stanowią osoby, które nie zauważają negatywnych aspektów rekonstrukcji. Na złą organizację wydarzenia, czyli złe oznakowanie, słabą widoczność, niedostateczną informację, brak pomieszczeń sanitarnych, opóźnienia punktów programu względem harmonogramu oraz niewystarczającą ilość miejsca, skarżyło się 12,2% badanych. Dla 8,2% widzów przeszkodę stanowi zła pogoda. Po 6,1% wskazań uzyskały odpowiedzi „trudno powiedzieć” oraz „tłum ludzi”. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe zestawienie wskazań aspektów, które nie podobają się widzom rekonstrukcji.

Tabela 07. Co się Panu/i najbardziej nie podoba w zjawisku rekonstrukcji historycznych?

aspekt wydarzenia	procent wskazań
komercja, zbyt duże nastawienie na generowanie zysku	15,0%
nie zauważyłem, wszystko jest ok	12,9%
zła organizacja wydarzenia (złe oznakowanie, słaba widoczność, mało informacji o wydarzeniach, to i to, opóźnienia w harmonogramie, mało miejsca)	12,2%
zła pogoda	8,2%
trudno powiedzieć	6,1%
tłum ludzi	6,1%
widzowie, którzy nie czują atmosfery, traktują wydarzenie jako festyn, przeszkadzają	4,8%
hałas (armaty, wybuchy)	3,4%
małe zaangażowanie niektórych rekonstruktorów	2,7%
pijaństwo i alkohol	2,7%
widowisko, walki	2,7%
ceny i płatność za imprezę	2,7%
za mało atrakcji dla ludzi nie z bractw	2,0%
brak stoisk z rzeczami z epoki, np. naczynia gliniane, miody pitne	2,0%
słaby dojazd	2,0%
podleganie pod politykę i łączenie historii z patriotyzmem	2,0%
stroje	2,0%
brak muzyki	1,4%
brak profesjonalizmu, np. buty nie pasują do stroju	1,4%
zbyt mało pojazdów	1,4%
obywają się za rzadko	1,4%
wydarzenie jest zbyt krótkie	0,7%
jedzenie	0,7%
muzyka	0,7%
całokształt wydarzenia	0,7%
brak możliwości uczestnictwa w walkach itp. jak się nie jest w bractwie	0,7%
mała dostępność jedzenia	0,7%
błędne poznanie dawnych czasów	0,7%

Na pytanie o oczekiwania względem imprez rekonstrukcyjnych, 27,6% respondentów stwierdziło, że oczekują pogłębienia wiedzy historycznej, co może świadczyć o pobudzonej świadomości przeszłości co czwartego uczestnika wydarzeń związanych z odtwórstwem historycznym. Dobrej zabawy oczekuje 14,8% badanych, natomiast autentyczności i poprawnego odwzorowania wydarzeń z przeszłości – 9,5% ankietowanych. Nieco mniej, bo 9,2%, oczekuje miłych wspomnień po rekonstrukcjach, zaś dla 7,8% odbiorców istotne jest ciekawe przedstawienie wydarzeń z przeszłości poprzez tzw. „lekcję żywej historii”. Poniżej znajduje się szczegółowy wykaz odpowiedzi wraz z procentowym wskazaniem przez ankietowanych.

Tabela 08. **Czego Pan/i oczekuje po udziale w rekonstrukcjach historycznych?**

aspekt wydarzenia	procent wskazań
pogłębienia wiedzy historycznej	27,6%
dobrej zabawy	14,8%
autentyczności i poprawnego odwzorowania	9,5%
miłych wspomnień	9,2%
ciekawego przedstawienia historii , lekcji historii „na żywo”	7,8%
dobrego widowiska	7,1%
dobrej atmosfery wydarzeń i klimatu dawnych czasów	5,7%
nie mam żadnych oczekiwań	3,2%
większej ilości rekonstrukcji	2,1%
chęć zaszczepienia w dzieciach miłości do historii	2,1%
połączenia rozrywki z edukacją	1,4%
satysfakcji	1,4%
patriotycznych elementów popularyzacji historii	1,4%
trudno powiedzieć	1,4%
poznanie ludzi o tych samych zainteresowaniach	1,1%
relaksu	0,7%
skrótów wydarzeń w Internecie	0,7%
zaangażowania rekonstruktorów	0,7%
oryginalnych strojów	0,4%
zaangażowania całej społeczności lokalnej w widowisko	0,4%
rozwoju miasta, w którym odbywa się rekonstrukcja	0,4%
mniejszej komercjalizacji	0,4%
dobrego jedzenia	0,4%
możliwości przebrania się w stroje z epoki	0,4%

W ocenie poziomu rekonstrukcji dominują opinie o bardzo profesjonalnym stopniu przygotowania wydarzeń rekonstrukcyjnych – 48% wskazań. 42,5% badanych twierdzi, że inscenizacje i inne wydarzenia związane z odtwórstwem historycznym są przygotowane raczej dobrze, niemniej dostrzegają w nich pewne mankamenty. Niekiedy ankietowani zwracali uwagę na detale stroju np. współczesne obuwie, wyraźnie odróżniające się od reszty stroju poszczególnych rekonstruktorów. Bardziej sprawni obserwatorzy zwracali ponadto uwagę na wykorzystanie do uszycia strojów materiałów, które nie były dostępne w danym okresie historycznym w kraju, z którego armię odtwarzali rekonstruktorzy. 8,4% ankietowanych miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi, często argumentując, iż nie są w stanie określić do jakiego stopnia widowisko jest przygotowane profesjonalnie, ponieważ nie dysponują wystarczającą wiedzą historyczną, by dostrzec różnice między obserwowaną inscenizacją, a faktami historycznymi. Zaledwie 1,1% respondentów uznało, że rekonstrukcje przygotowane są raczej mało profesjonalnie, żaden z badanych natomiast nie zauważył, by owe wydarzenia były przygotowane bardzo nieprofesjonalnie.

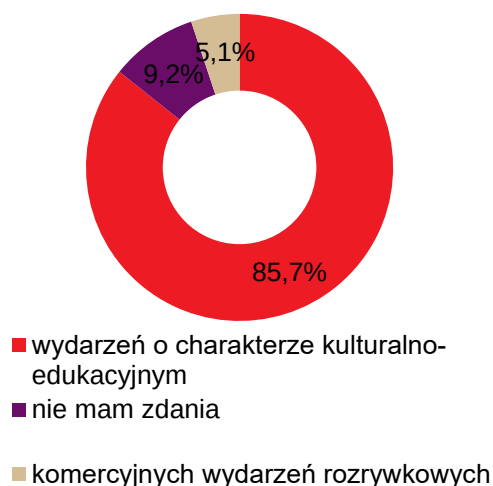

Wykres 18. **Jak ocenia Pan/i poziom rekonstrukcji historycznych w ogóle?**

Zdecydowana większość, bo aż 85,7% ankietowanych, stwierdziło że rekonstrukcje historyczne powinny mieć charakter wydarzeń kulturalno-edukacyjnych, co może świadczyć o dostrzeganiu w nich potencjału kulturotwórczego i walorów edukacyjnych przez widzów. 9,2% z badanych nie miało zdania na ten temat, natomiast jedynie 5,1% respondentów uznało, że wydarzenia związane z odtwarzaniem historii powinny mieć charakter komercyjny i rozrywkowy.

Wykres 19. **Jaki charakter Pana/i zdaniem powinny mieć rekonstrukcje historyczne?**

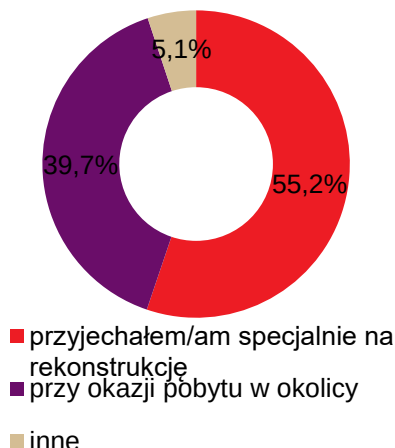

55,2% respondentów zapytanych o to, jak doszło do tego, że znaleźli się na wydarzeniu, podczas którego przeprowadzano badanie terenowe, udzieliło odpowiedzi, iż przyjechali specjalnie na daną rekonstrukcję. Przy okazji pobytu w okolicy brało udział w rekonstrukcjach historycznych 39,7% badanych. Inny powód wskazało 5,1% ankietowanych, którzy podali takie odpowiedzi jak: „jestem mieszkańcem” – 4,3%, a ponadto po 0,8% otrzymały odpowiedzi: „zaproszenie od znajomych”, „zmieniłam wcześniejsze plany przez deszcz” oraz „obowiązki zawodowe”.

Wykres 20. **Jak doszło do tego, że pojawił/a się Pan/i na tej rekonstrukcji?**

Następne pytanie dotyczyło oceny poszczególnych aspektów wydarzeń rekonstrukcyjnych. Widzowie zostali poproszeni o dokonanie oceny w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało ocenę najniższą, natomiast 5 najwyższą. Cyfrą 6 oznaczano wariant „nie mam zdania”. Dostępność miejsc parkingowych została oceniona przez 29% badanych bardzo pozytywnie (5), natomiast przeszło co piąty ankietowany – 21,5%, miał trudność z oceną tej kwestii, przeważnie ze względu na fakt mieszkania w okolicy wydarzenia i braku konieczności szukania miejsc parkingowych. W przypadku baz noclegowych w pobliżu miejsca rekonstrukcji, najwięcej osób – 44,8%, miało problem z określeniem ich dostępności, na ogół z uwagi na, podobnie jak w przypadku miejsc parkingowych, zamieszkiwanie w niedalekiej odległości od miejsca wydarzenia. Wśród pozostałych osób, nieco przeważająca była pozytywna ocena (5) baz noclegowych – 17,7%, natomiast prawie co dziesiąty respondent ocenił ją w podanej skali na 1 – 9,9% ogółu odpowiedzi. Ofertę gastronomiczną prawie co trzeci ankietowany ocenił na (5) – 31,7%. Negatywne oceny (1 i 2) stanowiły 19,4% wszystkich odpowiedzi, które argumentowane były długimi kolejkami w oczekiwaniu na posiłek i niewystarczającą liczbą punktów gastronomicznych względem skali wydarzenia. 21,4% widzów oceniło zaplecze sanitarne przygotowane przez organizatorów rekonstrukcji bardzo pozytywnie (5). 22% ankietowanych napotkało trudności z oceną tego aspektu. Wysoko oceniony został dojazd do miejsca rekonstrukcji, aż 48,9% osób oceniło go na 5, po części ze względu na fakt mieszkania w niedalekiej odległości lub w samej miejscowości, w której dana rekonstrukcja miała miejsce. Widoczność wydarzenia została oceniona pozytywnie (5) przez 44,8% i generalnie nie budziła u widzów zastrzeżeń. 40,6% widzów oceniło realizację poszczególnych punktów programu rekonstrukcji wedle harmonogramu na 5. 18,8% osób nie było w stanie określić, czy wydarzenia przebiegają zgodnie z planem, w większości przyznając, że nie zapoznawali się z nim przed udziałem w imprezie. Dostępność miejsc siedzących została oceniona najslabiej, ponieważ aż 22,9% respondentów udzieliło odpowiedzi 1, natomiast 18,8% wskazało ocenę 5. Liczba miejsc stojących oceniona została pozytywnie przez 52,1% badanych, zaledwie 5,6% ogółu przypisało jej ocenę negatywną (1). Poprawność odwzorowania przedstawianej przez rekonstruktorów epoki była na ogół oceniana pozytywnie – 45,2% wskazań oceny 5, jednak 19% z badanych miało trudność z dokonaniem jednoznacznej oceny, argumentując ją

brakiem odpowiedniej wiedzy na temat przedstawianego okresu historycznego. Poziom widowiska oceniany był przez ponad połowę respondentów (51,5%) bardzo pozytywnie (ocena 5). Był to także aspekt wydarzenia, który otrzymał najmniej ocen negatywnych – 5,5% (suma ocen 1 i 2). Atmosfera wydarzenia otrzymała najwięcej pozytywnych ocen spośród wszystkich ocenianych aspektów rekonstrukcji – 83% (suma ocen 4 i 5). Nieznaczny odsetek respondentów ocenił ją na 1 – 3,2%.

Tabela 09. Ocena poszczególnych aspektów rekonstrukcji historycznej (1 to ocena najniższa, 5 najwyższa)

ocena	1	2	3	4	5	nie mam zdania
aspekt wydarzenia						
miejsca parkingowe	9,5%	8,8%	14,8%	16,4%	29%	21,5%
baza noclegowa	9,9%	6,8%	10,6%	10,2%	17,7%	44,8%
oferta gastronomiczna	5,4%	9,3%	14,1%	22,1%	31,7%	17,3%
zaplecze sanitarne	8,1%	11,3%	18,4%	18,8%	21,4%	22%
dojazd do miejsca rekonstrukcji	6%	3,5%	8,2%	23,3%	48,9%	10,1%
widoczność widowiska	5,3%	3,8%	14,4%	25,4%	44,8%	6,3%
realizacja harmonogramu wydarzenia	3,9%	3,9%	9,7%	23,1%	40,6%	18,8%
liczba miejsc siedzących	22,9%	8,6%	15,9%	14,3%	18,8%	19,5%
liczba miejsc stojących	5,6%	2,4%	9,6%	14,5%	52,1%	15,8%
poprawność odwzorowania przedstawianej epoki	3,3%	3,6%	6,6%	22,3%	45,2%	19%
poziom widowiska/turnieju/inscenizacji	2,9%	2,6%	4,2%	26,5%	51,5%	12,3%
atmosfera wydarzenia	3,2%	2,6%	5,1%	19,6%	63,4%	6,1%

W kolejnym bloku pytań próbowano pogłębić profil widza rekonstrukcji poprzez pozyskanie informacji na temat wartości dla nich istotnych. Na pytanie o najważniejsze wartości w życiu, największy odsetek respondentów – 65,7%, udzielił odpowiedzi „miłość”. Odpowiedź ta została wskazana przez ¾ kobiet i ¾ osób ze średnim wykształceniem. Ponadto, przeważnie wybierały ją osoby w wieku od 18 do 24 lat. Co drugi respondent wskazał na udane życie rodzinne i dzieci – wartość ta była częściej wskazywana przez kobiety oraz osoby w wieku od 35 do 54 lat. Dla 38,7% ankietowanych istotne są przyjaźń i braterstwo; na tę odpowiedź natomiast częściej wskazywali mężczyźni i najczęściej osoby poniżej 18 roku życia. Prawie co trzeci badany – 31,3% ogółu, zaznaczył odpowiedź „spokojne życie bez kłopotów, konfliktów” - tę wartość cenią sobie przeważnie respondenci z miast od 101 do 500 tys. mieszkańców. Ponadto, co ciekawe, niezależnie od wykształcenia badanych pojawiała się ona z niemal równą częstotliwością. Ciekawa, zgodna z zainteresowaniami praca otrzymała 28,3% wskazań respondentów, przy czym często w ten sposób odpowiadały osoby z wykształceniem wyższym licencjackim lub inżynierskim. 22,5% ankietowanych uznało za istotne bycie użytecznych dla innych. Dla 12,9% badanych ważny jest patriotyzm i służba ojczyźnie, co wskazuje na to, iż publiczność rekonstrukcji historycznych nie musi składać się przede wszystkim z osób wykazujących silne przywiązanie do ojczyzny. 11,5% respondentów uznało za istotne życie zgodne z zasadami religijnymi; tej odpowiedzi głównie udzieliły osoby z wykształceniem zawodowym i padała ona czterokrotnie częściej wśród mieszkańców wsi i mniejszych miast, liczących do 20 tys. mieszkańców.

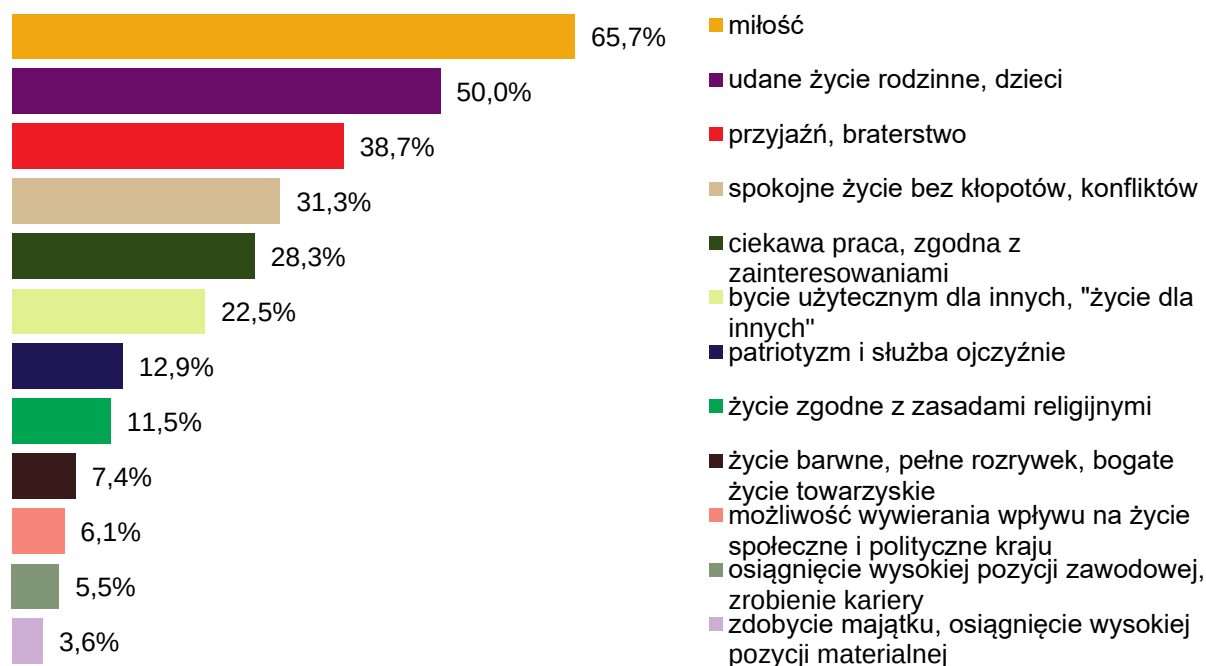

7,4% respondentów wybrało barwne, pełne rozrywek życie towarzyskie, natomiast 6,1% ankietowanych opowiedziało się za możliwością wywierania wpływu na życie społeczne i polityczne kraju. Osiągnięcie wysokiej pozycji zawodowej i kariera są ważne dla 5,5% badanych. Najrzadziej odbiorcy jako ważną w ich życiu wartość określali zdobycie majątku i osiągnięcie wysokiej pozycji materialnej – zaledwie 3,6% wskazań.

Wyznawane wartości i stosunek do patriotyzmu

Wykres 21. **Proszę wskazać najważniejsze wartości w Pana/i życiu**¹⁵

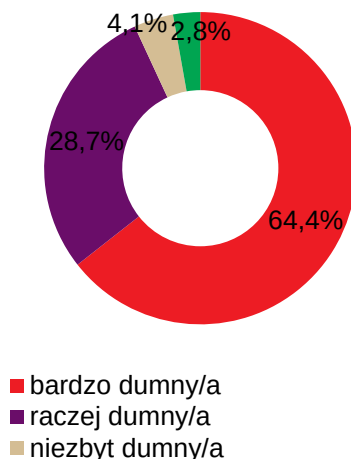
Następne pytanie miało na celu zbadanie, czy i w jakim stopniu widzowie rekonstrukcji historycznych są dumni z posiadania polskiej narodowości. Większość ankietowanych czuje się bardzo dumna z bycia Polakiem lub Polką – 64,4%, przy czym odpowiedź ta padała niemal równie często bez względu na wykształcenie badanych. 28,7% badanych udzieliło odpowiedzi „raczej dumny/a”. Zaledwie 4,1% respondentów stwierdziło, że nie czują się zbyt dumni z polskiego pochodzenia, natomiast jedynie 2,8% badanych w ogóle nie uważa, by był to powód do dumy; na tę odpowiedź czterokrotnie częściej wskazywali respondenci z miast liczących powyżej 101 tys. mieszkańców, niż mieszkańcy wsi i mniejszych miejscowości.

¹⁵ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

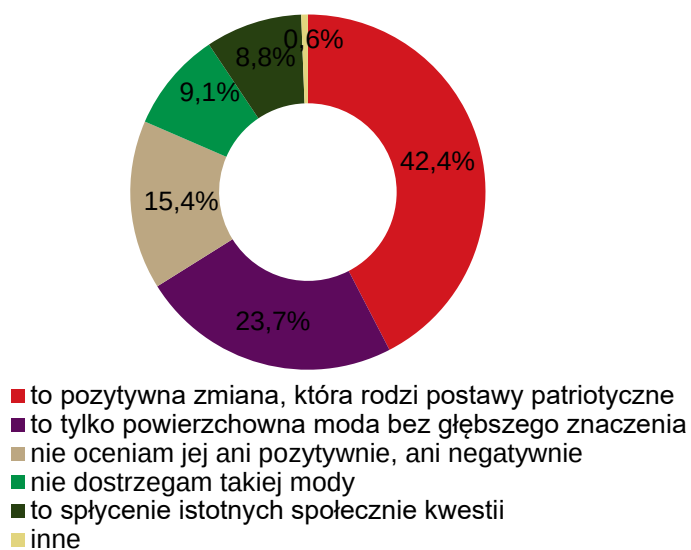

Wykres 22. Czy czuje się Pan/i dumny/a z bycia Polakiem/Polką?

Ostatnie pytanie dotyczyło opinii respondentów na temat obecnej „mody na polskość”, której przejawami są m. in. zdobywające popularność koszulki i inne gadżety patriotyczne. Według 42,4% badanych, jest to pozytywna zmiana, która rodzi postawy patriotyczne. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż żaden z respondentów, którzy w ogóle nie czują dumy ze swojej narodowości, nie wybrał tego wariantu odpowiedzi. Dla 23,7% respondentów zjawisko to jest jedynie powierzchowną modą bez głębszego znaczenia; na tę odpowiedź wskazywały przeważnie osoby, które czują się niezbyt dumne z bycia Polakiem/Polką. 9,1% ankietowanych nie dostrzega żadnej mody na polskość, natomiast zdaniem 8,8% widzów rekonstrukcji moda ta jest przejawem spłylenia istotnych społecznie kwestii. 0,6% ankietowanych udzieliło odpowiedzi spoza kafeterii – „zachęcanie grup nacjonalistycznych”.

Wykres 23. Co sądzi Pan/i na temat obecnej „mody na polskość” (koszulki patriotyczne, gadżety itp.)?

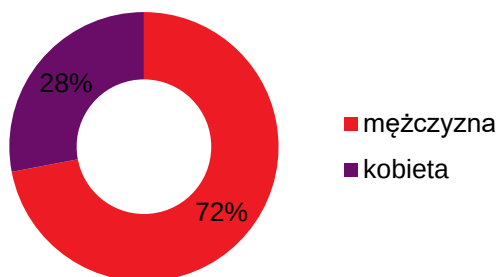

Rekonstruktorzy historyczni

Profil rekonstruktora

W części badania ilościowego, poświęconej odtwórcom historycznym, wzięło udział 204 rekonstruktorów. 72% wszystkich badanych stanowili mężczyźni, natomiast 28% kobiety. Powyższe zróżnicowanie badanych osób pokazuje, iż zjawisko rekonstrukcji w większej mierze cieszy się zainteresowaniem mężczyzn, to oni zdecydowanie częściej biorą czynny udział w rekonstruowaniu wydarzeń historycznych, co uwarunkowane jest kulturowo i historycznie. Część rekonstrukcji dotyczy bitew, wojen lub okresów historycznych, w których rola kobiet nie była dominująca. W związku z tym, rzadziej uczestniczą one w rekonstrukcjach.

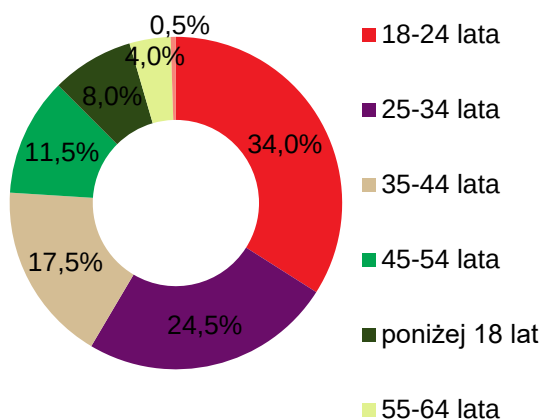
Wykres 24. **Płeć rekonstruktorów**

Najliczniejszą grupę wśród respondentów stanowiły osoby w wieku 18-24 lata (34%) oraz 25-34 lata (24,5%). W dalszej kolejności znalazły się grupy osób mieszczących się w przedziałach 35-44 lat (17,5%), 45-54 lata (11,5%), poniżej 18 lat (8%) oraz 55-64 lata (4%). Najmniej liczną grupę ankietowanych stanowiły osoby powyżej 65 roku życia – zaledwie 0,5%. Świadczy to o tym, że zjawisko rekonstrukcji historycznych cieszy się największą popularnością wśród starszej młodzieży i młodych dorosłych. Może to wynikać z faktu, że w Polsce jest to zjawisko stosunkowo nowe i niezakorzenione w poprzednich pokoleniach.

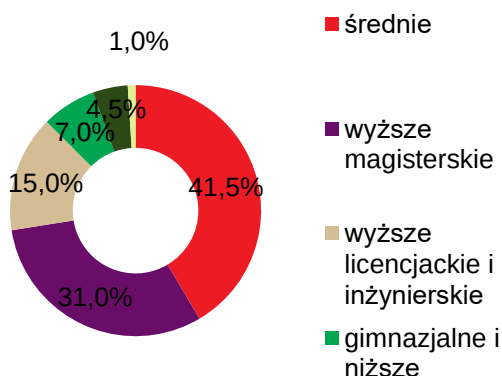

Wykres 15. **Wiek rekonstruktorów**

Najwięcej rekonstruktorów historycznych to osoby z wykształceniem średnim – 41,5% oraz wyższym magisterskim – 31%. 15% badanych legitymuje się wykształceniem na poziomie licencjackim lub inżynierskim, a gimnazjalnym i niższym 7%. Wykształcenie zawodowe wskazało 4,5% badanych. Najmniej natomiast, bo jedynie 1% respondentów, posiada wykształcenie doktorskie. Tak duży odsetek wskazań dla wykształcenia średniego prawdopodobnie powiązany jest z wiekiem. To bowiem osoby do 25 roku życia stanowią główny rezerwuuar rekonstruktorów. Jednocześnie są to często osoby studiujące, stąd legitymują się „jedynie” wykształceniem średnim. Natomiast widoczna jest również w badaniu zdecydowana przewaga osób z wykształceniem wyższym nad osobami z wykształceniem zawodowym, gimnazjalnym i niższym. Świadczy to o możliwym powiązaniu zainteresowania odtwarzania historii z wykształceniem. Osoby z wykształceniem średnim i wyższym mają zazwyczaj przez dłuższy czas i więcej możliwości pobierania nauki historii, niż osoby legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym lub zawodowym.

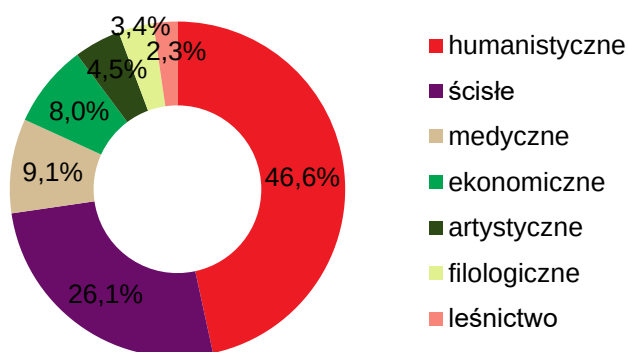
Wykres 26. **Wykształcenie rekonstruktorów**

Większość ankietowanych to osoby, które ukończyły humanistyczne kierunki studiów – 46,6%. Następną grupę pod względem liczebności stanowią absolwenci kierunków ścisłych – 26,1%. 9,1% badanych ukończyło kierunki medyczne, 8% ekonomiczne. Najmniej osób ukończyło kierunki artystyczne – 4,5%, filologiczne - 3,4% oraz inne (w tym przypadku oznaczały leśnictwo), nie przyporządkowane do żadnej z powyższych kategorii - 2,3%. Przewaga osób z wykształceniem humanistycznym może wynikać z faktu, że w programach tych kierunków znajdują się przedmioty historyczne i społeczne, które mogą stanowić bodziec do pogłębiania wiedzy w sposób praktyczny.

Wykres 27. **Kierunek wykształcenia rekonstruktorów**

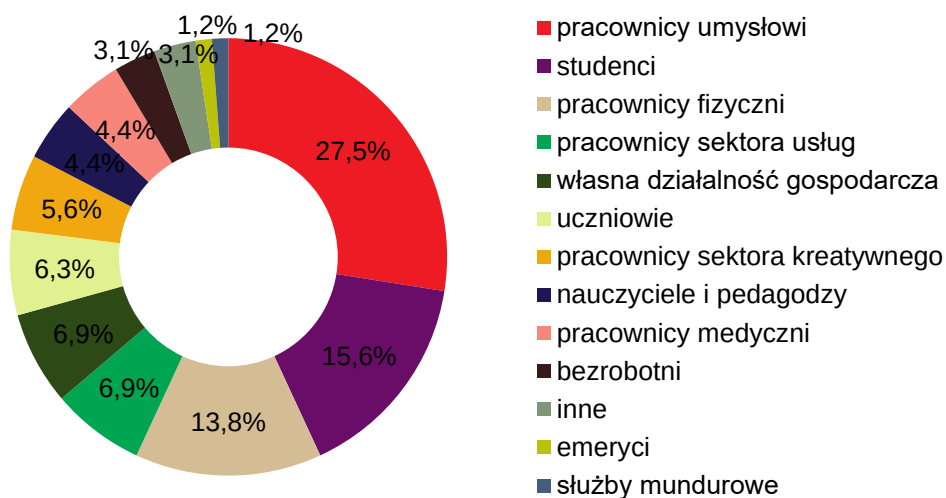

Kolejne pytanie, jakie zadano rekonstruktorom, dotyczyło wykonywanego przez nich zajęcia. Wyniki badań pokazały, iż najliczniejszą grupę stanowią pracownicy umysłowi – 27,5%. 15,6% ankietowanych to studenci, pracownicy fizyczni stanowią 13,8%, zatrudnieni w sektorze usług oraz osoby prowadzące własną działalność gospodarczą – odpowiednio po 6,9%, uczniowie – 6,3%, a pracownicy sektora kreatywnego – 5,6%. Nauczyciele i pedagodzy oraz pracownicy medyczni stanowią odpowiednio po 4,4% wszystkich biorących udział w badaniu rekonstruktorów. Osoby bezrobotne i pracownicy zawodów, które zostały przyporządkowane do kategorii „inne” (tj. ogrodnik, leśnik), otrzymały w obydwu przypadkach po 3,1% wskazań. Najmniej liczną grupę wśród rekonstruktorów stanowią emeryci oraz przedstawiciele służb mundurowych – odpowiednio po 1,2%. Wyniki badania w obszarze wieku, wykształcenia, kierunku studiów i wykonywanego zawodu wydają się zbieżne. Wysoki odsetek młodych osób przekłada się na to, że 1/5 rekonstruktorów stanowią studenci i uczniowie. Liczni absolwenci kierunków humanistycznych przekładają się na wysoki odsetek pracowników umysłowych. Niski wskaźnik osób w wieku powyżej 65 lat przekłada się z kolei na niski odsetek emerytów w badaniu.

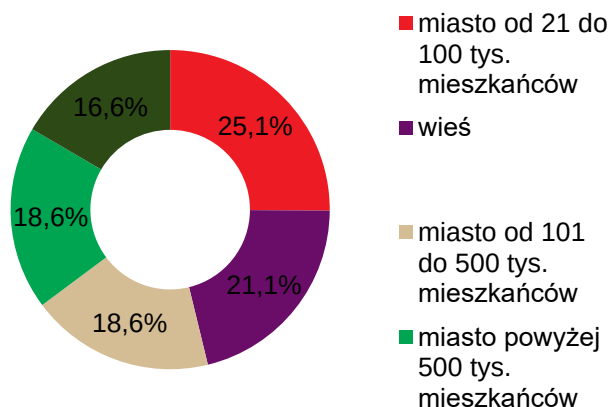

Wykres 28. **Wykonywane zajęcie przez rekonstruktorów**

Największy odsetek rekonstruktorów pochodzi z miast liczących od 21 do 100 tysięcy mieszkańców – 25,1%. Drudzy, pod względem liczebności, są mieszkańcy wsi - 21,1%. Kolejną grupę stanowią mieszkańcy miast od 101 do 500 tysięcy oraz powyżej 500 tysięcy – odpowiednio po 18,6%. Najmniej liczni wśród badanych są rekonstruktorzy z miejscowości liczących do 20 tysięcy mieszkańców.

Wykres 29. **Miejsce zamieszkania rekonstruktorów**

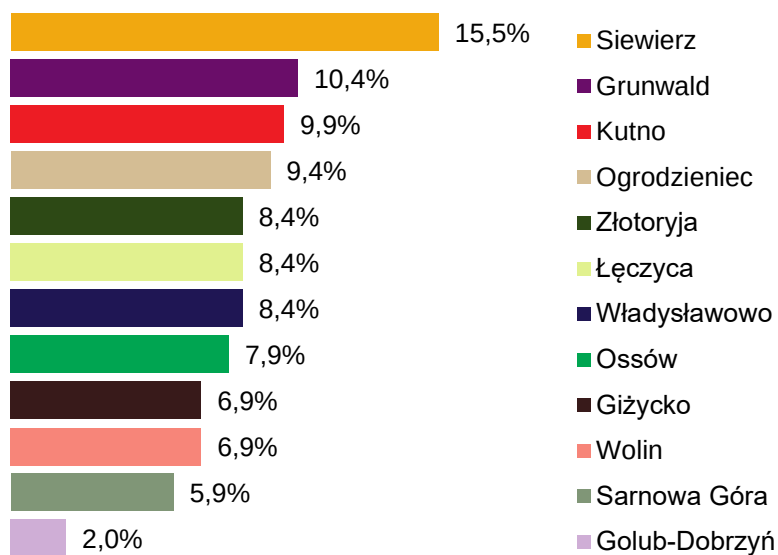
W ramach badania terenowego wywiady kwestionariuszowe z rekonstruktorami zostały przeprowadzone w 12 miejscowościach w Polsce, w których odbywały się wydarzenia związane z rekonstrukcją historyczną. Najwięcej wywiadów kwestionariuszowych z rekonstruktorami przeprowadzono w Siewierzu – 15,5%. W następnej kolejności plasują się Grunwald – 10,4%, Kutno – 9,9% oraz Ogrodzieniec – 9,4%. W Złotorzy, Łęczycy i Władysławowie zrealizowano odpowiednio po 8,4% wszystkich wywiadów. 7,9% wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzono w Ossowie, po

6,9% w Giżycku i na wyspie Wolin oraz 5,9% w Sarnowej Górze. Najmniej kwestionariuszy udało się zrealizować w Golubiu-Dobrzyniu – 2%.

Wykres 30. **Miejsca realizacji wywiadów kwestionariuszowych z rekonstruktorami**

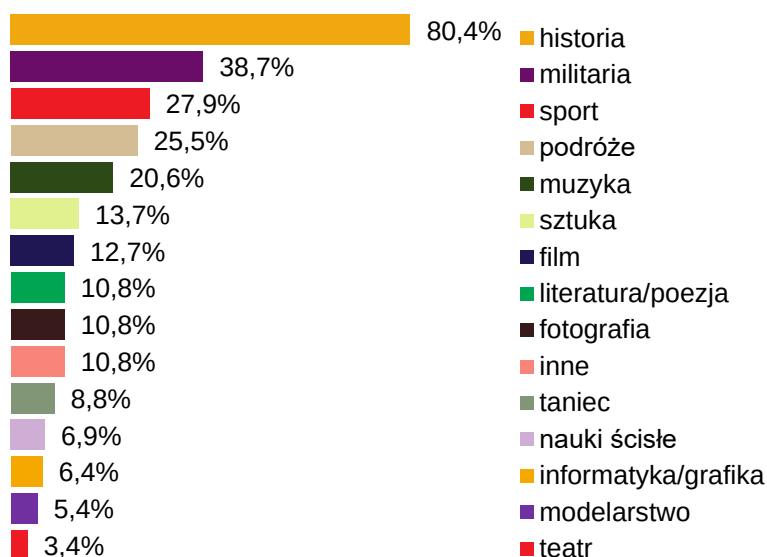

Preferencje rekonstruktorów historycznych – wyniki badań ilościowych

Pierwsza grupa pytań w kwestionariuszu dotyczyła zainteresowań rekonstruktorów. Badani mogli wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi z podanej kafeterii. W głównej mierze rekonstruktorzy interesują się historią – 80,4%. Na drugim miejscu uplasowały się militaria – 38,7%. W trzeciej kolejności jako swoje zainteresowanie badani wybrali sport – 27,9%. Respondenci interesują się także podróżami – 25,5%, muzyką – 20,6% oraz sztuką – 13,7%. W kręgu zainteresowań niektórych rekonstruktorów znajduje się film – 12,7%, literatura/poezja – 10,8%, fotografia – 10,8%, taniec – 8,8%, nauki ścisłe – 6,9% oraz informatyka/grafika – 6,4%. Najmniejsze zainteresowanie budzi wśród badanych modelarstwo – 5,4% oraz teatr – 3,4%. 10,8% badanych zdecydowało się udzielić innej odpowiedzi, niż te podane w kafeterii. 2,9% wskazało na odtwórstwo/rekonstrukcję, 1,5% - medycynę, po 1% otrzymały gry komputerowe, seks i motoryzacja. 3,4% to pojedyncze wskazania, takie jak: wizaż, geologia, operetka, jeździectwo, ezoteryka, łucznictwo, kolekcjonerstwo pamiątek wojska II RP.

Wykres 31. **Zainteresowania rekonstruktorów**¹⁶

Osoby, które wśród swoich zainteresowań wybrały historię zapytaliśmy, jakim okresem są szczególnie zainteresowane. Badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź. Ponad połowa rekonstruktorów interesuje się średniowieczem – 52,5%. Następnie zainteresowania sięgają II wojny światowej – 40,9% oraz okresu I wojny światowej – 18,2%. Niektórzy spośród rekonstruktorów interesują się starożytnością – 11,3%, nowożytnością – 9% oraz II połową XX wieku (okres zimnej wojny) – 6,2%. Najmniejsze zainteresowanie wśród badanych wzbudza historia najnowsza (od lat 90. XX wieku) – 5,1% oraz okres rewolucji przemysłowej – 4%. 7,3% badanych zdecydowało się udzielić innej odpowiedzi, niż te podane w kafeterii, z czego po 1,7% uzyskał okres napoleoński i okres II RP. Po 1,1% otrzymał XVII i XVIII wiek, które *de facto* wchodzą w obręb wyróżnionej w kafeterii nowożytności. 1,7% badanych podało również pojedyncze wskazania: XIX wiek, Ameryka XIX wieku, które można byłoby także zaliczyć do okresu rewolucji przemysłowej, Armia Wielkopolska. Badanie pokazało, że

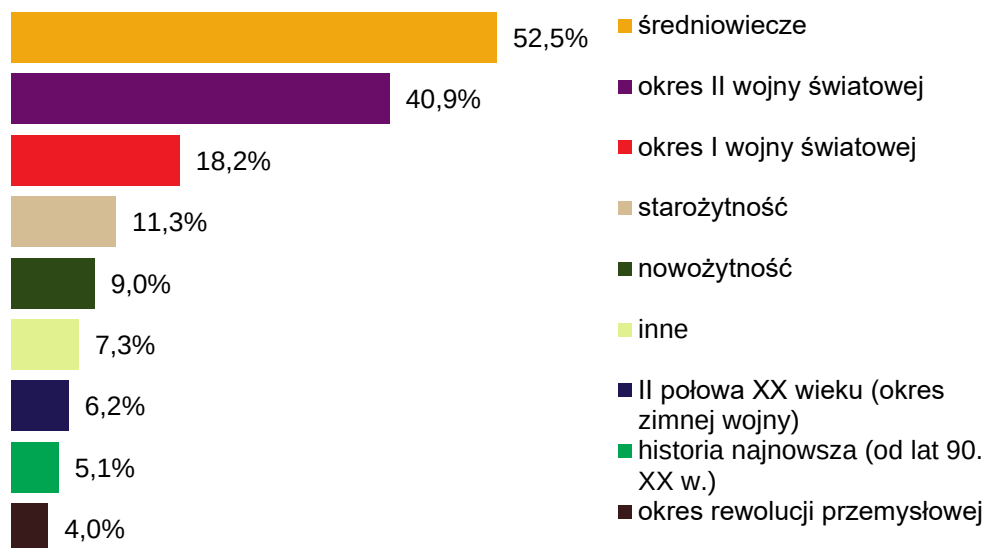
¹⁶ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

okres średniowiecza i II wojny światowej ewidentnie dystansuje pozostałe epoki historyczne. Co piąty rekonstruktor wskazał na zainteresowanie okresem I wojny światowej. Pozostałe cieszą się uznaniem co najwyżej jednego na dziesięciu rekonstruktorów.

Wykres 32. Zainteresowanie konkretnym okresem historycznym wśród rekonstruktorów¹⁷

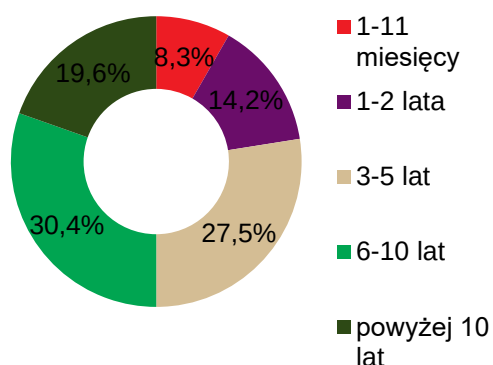
Zapytano rekonstruktorów, jak długo przynależą do grup rekonstrukcyjnych. 30,4% należy do grupy od 6 do 10 lat. Od 3 do 5 lat w grupie rekonstrukcyjnej uczestniczy 27,5% badanych, powyżej 10 lat – 19,6%. Od 1 roku do 2 lat w grupie uczestniczy 14,2% rekonstruktorów, a poniżej 1 roku 8,3% rekonstruktorów. Oznacza to, że zdecydowana większość rekonstruktorów należy do ruchu rekonstrukcyjnego od kilku do kilkunastu lat. To z kolei, świadczy o dość ugruntowanym zainteresowaniu oraz trwałym zaangażowaniu w rekonstrukcję historyczną.

¹⁷ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Wykres 33. Jak długo jest Pan/i członkiem grupy rekonstrukcyjnej

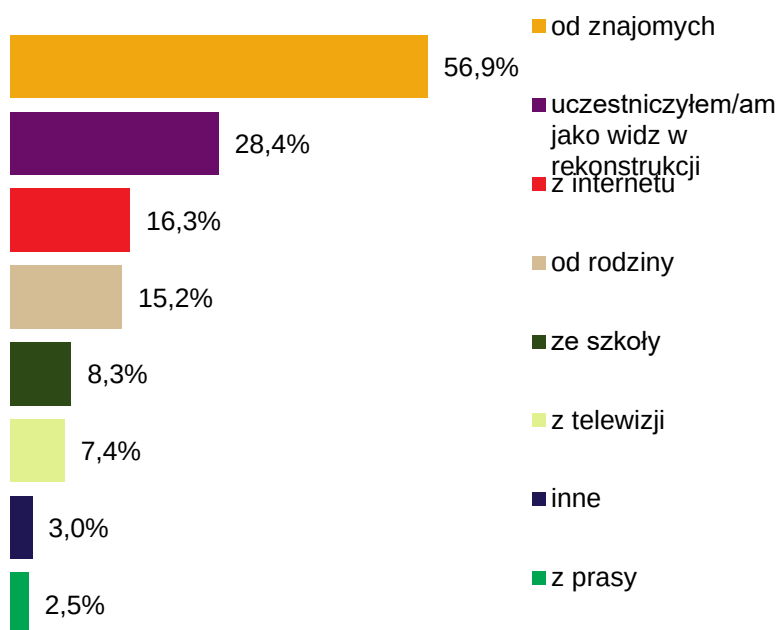

Jedno z pytań w kwestionariuszu dotyczyło źródeł, z jakich badani dowiedzieli się o istnieniu rekonstrukcji historycznych. W tym przypadku można było wybrać dowolną liczbę odpowiedzi. Ponad połowa badanych uzyskała takie informacje od znajomych – 56,9%. Jako kolejne źródło informacji respondenci wskazali uczestniczenie jako widzowie w rekonstrukcji - 28,4%. Na trzecim miejscu uplasował się Internet – 16,3%, z czego 10,8% nie podało konkretnego źródła. 2% skorzystało ze strony internetowej freha.pl, 1,5% z portalu dobroni.pl. Pojawiły się także pojedyncze odpowiedzi: Facebook, pułk4.pl, strony grup rekonstrukcyjnych, abteilung7.org, co łącznie dało 2% odpowiedzi. 15,2% rekonstruktorów dowiedziało się o zjawisku od rodziny, 8,3% ze szkoły, a 7,4% z telewizji. Najmniej osób dowiedziało się o istnieniu rekonstrukcji historycznych z prasy – 2,5%, z czego 0,5% podało konkretne źródło – „Odkrywca” oraz „Militaria XX wieku”. 3% badanych udzieliło innej odpowiedzi, niż te podane w kafeterii, z czego 2% stwierdziło, że jest założycielem grupy, a 1% wskazał pojedyncze odpowiedzi na pracę w muzeum i harcerstwo. Jak pokazują wyniki, tym razem to nie Internet jest najważniejszym źródłem informacji. Najwięcej rekonstruktorów pozyskiwało swoją wiedzę z kręgu znajomych, ewentualnie rodziny, którzy często też stawali się inspiracją do zaangażowania się w ruch rekonstrukcyjny, oraz samemu uczestnicząc jako widz w różnych rekonstrukcjach. Wydaje się zatem, że dla przyłączenia się do grona rekonstruktorów ważny jest właściwy, ciekawy przekaz ze strony kręgów znajomych i rodzinnych lub własne doświadczenie. Instytucje takie jak szkoła, czy media to zdecydowanie rzadsze źródła wiedzy dla rekonstruktorów.

Wykres 34. Źródła wiedzy o rekonstrukcji historycznej¹⁸

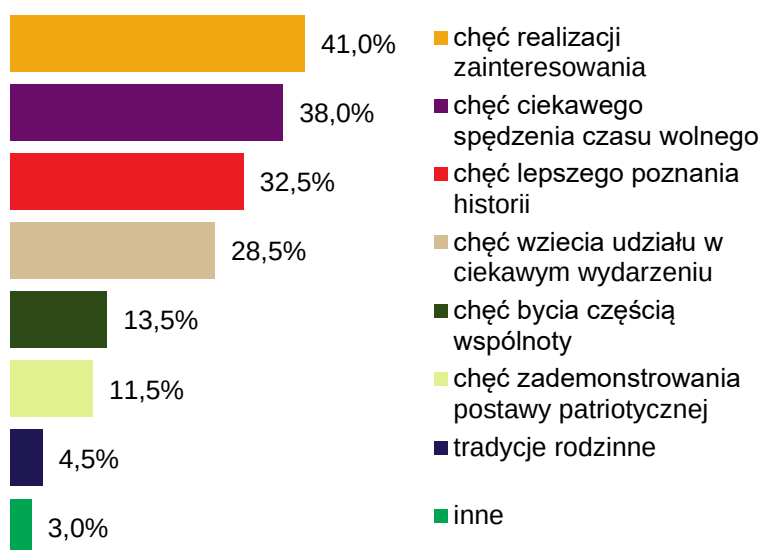
Badani zostali poproszeni o podanie głównego powodu przyłączenia się do grupy rekonstrukcyjnej. Największa część badanych wskazała chęć realizacji zainteresowania – 41%. Na drugim miejscu, znalazła się chęć ciekawego spędzenia czasu wolnego – 38%. Na trzecim miejscu uplasowała się chęć lepszego poznania historii – 32,5%. Rekonstruktorzy chcieli także wziąć udział w ciekawym wydarzeniu – 28,5%. Niektórzy przyznali, że chcieli być częścią wspólnoty – 13,5% oraz, że kierowała nimi chęć zademonstrowania patriotycznej postawy – 11,5% (taką odpowiedź wybrało 2 razy więcej rekonstruktorów płci męskiej). Najrzadszym powodem przyłączenia się do grupy rekonstrukcyjnej okazały się tradycje rodzinne – 4,5% (na co 3 razy częściej wskazywali rekonstruktorzy płci żeńskiej). 3% badanych wskazało inne odpowiedzi, niż te podane w kafeterii. Po jednym wskazaniu uzyskało: wcielenie się w bohatera książek, aktywność fizyczna, taniec, ciekawość, przyjemność, chęć założenia grupy.

¹⁸ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Wykres 35. Co było powodem przyłączenia się do grupy rekonstrukcyjnej?¹⁹

Grupy rekonstrukcyjne i działalność odtwórcza badanych

Rekonstruktorzy zostali poproszeni w kwestionariuszu o wskazanie, do jakich grup rekonstrukcyjnych należą. Najwięcej rekonstruktorów przyznało, że działa niezależnie – 3,3%. 2,8% badanych przynależy do Bractwa Rycerskiego herbu Lis z Mikołajowa. Po 2,3% to osoby z grup: Drużyna Milites Christi, Legia Polsko-Włoska Koźle, 47 pruski Pułk Piechoty w Kłodzku, Orszak Zaciężny Pana Ligęzy, Konfraternia Rycerska z Krakowa. Łącznie, rekonstruktorzy objęci badaniem przynależą do 114 grup. Szczegółowe dane dotyczące rozkładu przynależności do grup ankietowanych znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 10. Przynależność do grup rekonstrukcyjnych

grupa rekonstrukcyjna	procent wskazań
działam niezależnie	3,3%
Bractwo Rycerskie herbu Lis z Mikołajowa	2,8%
Drużyna Milites Christi	2,3%
Legia Polsko- Włoska Koźle	2,3%
47 pruski Pułk Piechoty w Kłodzku	2,3%
Orszak Zaciężny Pana Ligęzy	2,3%
Konfraternia Rycerska z Krakowa	2,3%
Bractwo Rycerskie Zamku Szydłów	1,8%
GRH Dywizjon "Smok" z Torunia	1,8%
Gdańska Rota Mieszczańska	1,8%
Bractwo Rycerskie Zamku Będzin	1,4%
Kompania Gryfitów	1,4%
Stowarzyszenie Historyczne Morskiego Dywizjonu Żołnierzy	1,4%
JuvenesFeles	1,4%
Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej 79 pułku piechoty Strzelców Słonimskich im.	1,4%

¹⁹ W pytaniu respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Hetmana Lwa Sapiehy	
GRH 2-go Morskiego Pułku Strzelców	1,4%
TSS VIS Radom	1,4%
Pionierzy 40 p.p. Dzieci Lwowskich	1,4%
KMH Warszawa	1,4%
Towarzystwo Historyczne ROK 1920	1,4%
14 Pułk Strzelców Syberyjskich	1,4%
Stowarzyszenie Historyczne im.10 Pułku Piechoty w Łowiczu	1,4%
GRH Hell on Wheels	1,4%
Gwardia Twierdzy Boyen	1,4%
Hufiec Rycerstwa Opatowskiego	1,4%
GRH Dywizjon Artylerii Nadbrzeżnej	1,4%
BRB Wałcz	0,9%
Śląska Kompania Najemna	0,9%
Chorągiew Żywiecka	0,9%
Drużyna Ognistego Węża	0,9%
MillitaryMonkeys	0,9%
Projet "Rosja w ogniu"	0,9%
Rota Zaciężna Strażnicy Sensburg	0,9%
Rajski Ptak	0,9%
GRH Oberschlesien	0,9%
GRH I Pułku Piechoty	0,9%
Pułk Strzelców Konnych i Artylerii Sobótka	0,9%
SRK Gloria Viktoria	0,9%
Projekt „Zachodni front”	0,9%
Legio I Adiutrix	0,9%
SRH Odwach	0,9%
LafayetteRifleCadets	0,9%
3 Pułk Grenadierów Gwardii im. Królowej Elżbiety	0,9%
GRH Kampinos	0,9%
Stowarzyszenie Historyczne Wielka Czerwona Jedyńka	0,9%
Komandoria Chwarszczany	0,4%
Arsenał regimentów i pułków polskich 1717-1831	0,4%
GRH Śródmieście	0,4%
Projekt Volk	0,4%
66 Pomorski Batalion Piechoty	0,4%
Pułk 4 Piechoty Księstwa Warszawskiego	0,4%
Sventovie - Drużyna Wojów Słowiańskich	0,4%
Legia Naddunajska	0,4%
Zakon Groźnego	0,4%
Leo Corde Bytomskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej	0,4%
Sowa Luna	0,4%
Podolski Regiment Odprzodowy	0,4%
GRH 1 PP I Brygady Legionów Polskich	0,4%
Bractwo Rycerskie Ziemi Łęczyckiej Signum Temporis	0,4%
NTH Ostfront 14'-18'	0,4%
Akademia Rycerska w Uniejowie	0,4%
Amatorska Drużyna Sportowa "Sierotki"	0,4%
GRF Bemowo	0,4%
Rzemieślnicy Kramu Żmija	0,4%
Cieszyński Ród z Gołszyc	0,4%
SH Cytadela	0,4%
GRH Hasdingowie	0,4%
Bractwo Ziem Górnej Wisły	0,4%
Łecka Kompania Najemna	0,4%
Drużyna Rycerska Drogosława	0,4%
GRH Sojusz	0,4%
Świdnickie Bractwo Rycerskie	0,4%

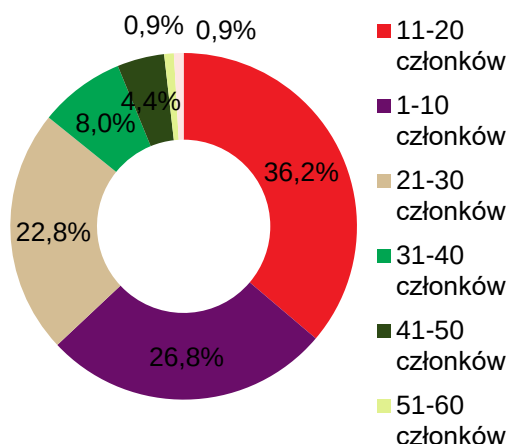

Grupa Rekonstrukcji Historycznych Księstwa Legnicko-Brzeskiego	0,4%
Bractwo Rycerskie „Kuźnia”	0,4%
Wolna Kompania Niezdobytego Grodu Poczet Von "Leiningen"	0,4%
Trzeci najemny Oddział Piechoty Japońskiej	0,4%
Stowarzyszenie Husar	0,4%
Drużyna Rycerska Ziemi Chęcińskiej Chorągiew Ferro Aquilae	0,4%
Drużyna Rycerska Ziemi Chęcińskiej	0,4%
Bractwo Rycerskie Chorągiew Ziemi Olkuskiej	0,4%
Klub Historyczny Hird z Kielc	0,4%
Krakowskie Bractwo Grodzkie	0,4%
Chorągiew Żywiecka	0,4%
VerthandiVilja	0,4%
Grupa Odtwórstwa Historycznego Belhird	0,4%
GRH Dywizjon Smok Toruń	0,4%
Zamość 1920	0,4%
Kozły Thora	0,4%
GRH GuerraCivilEspañola	0,4%
Drużyna Rycerska Komturii Ostródzkiej	0,4%
Chorągiew Krzyżacka Zamku Bratian	0,4%
Smocza Kompania	0,4%
Regiment Piechoty Zaciężnej z Malborka	0,4%
Bractwo Rycerskie Ziemi Łódzkiej	0,4%
Tajemna Grupa Najemna	0,4%
Piesza Drużyna Michała von Manteuffla	0,4%
Bractwo Jaćwieskie	0,4%
Bractwo Rycerskie z Rypina	0,4%
Justycja Grunwaldzka	0,4%
Drużyna Bractwa Białej Bramy	0,4%
Starogardzkie Bractwo Rycerskie	0,4%
Bractwo Rycerskie Zamku Kurzętnik	0,4%
Bractwo Rycerskie Ziemi Ogrodzienieckiej	0,4%
Zakon Rycerzy Boju Dnia Ostatniego	0,4%
Drużyna Wojów Słowiańskich Dąb Pomorza	0,4%
Rota Zbrojna Grodu Lubicz	0,4%
GRH American Expeditionary Forces	0,4%
GRH Dresden	0,4%
GRH Żelazny Orzeł	0,4%
Chorągiew Rycerska Księstwa Siewierskiego	0,4%
MGHR II Batalionu 18 Pułku Piechoty Sochaczew	0,4%
Bielska Drużyna Najemna „Svantevit”	0,4%
7 Pułk Ułanów Lubelskich	0,4%
GRH "Banzai Marines"	0,4%

Kolejne pytanie dotyczyło liczebności członków grup, do których przynależą rekonstruktorzy. Najczęściej grupy liczą od 11 do 20 członków - 36,2%, od 1 do 10 członków – 26,8%, od 21 do 30 członków – 22,8%. Natomiast znacznie rzadziej występują grupy liczące od 31 do 40 członków – 8%, od 41 do 50 członków - 4,4%, od 51 do 60 członków i powyżej 60 członków – po 0,9%. Wynika z tego, że najczęściej w przebadanych grupach rekonstrukcyjnych liczba członków sięga od 1 do 30 osób.

Wykres 36. Liczebność grup rekonstrukcyjnych

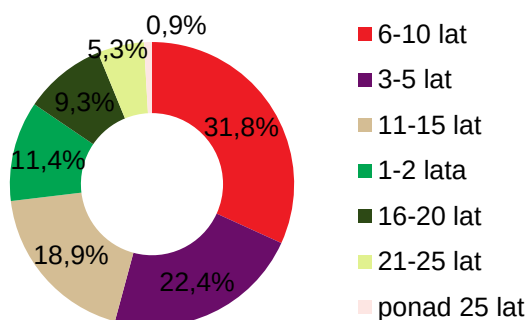

Pytanie o charakter formalno-prawny grup, do których przynależą ujawniło, że przeważająca część to stowarzyszenia – 63,4%. Badani mieli możliwość samodzielnego określenia formy prawnej grupy. Żaden z badanych nie zadeklarował przynależności do fundacji. Pozostali to tak zwane grupy niesformalizowane – 36,6%. Warto jednak dodać, że w oparciu o analizę danych zastanych, uzyskano informacje na temat kilku grup rekonstrukcyjnych, które działają pod szyldem fundacji, ponadto nierzadko organizatorami imprez odtwórczych są właśnie fundacje historyczne, jednak nie uczestniczące bezpośrednio w ruchu rekonstrukcyjnym. Powody, dla których poszczególne grupy funkcjonują jako stowarzyszenia są różne. Na podstawie wypowiedzi badanych można je podzielić na dwie główne motywacje. Po pierwsze, grupy, które musiały przyjąć formę stowarzyszenia, gdyż działanie niesformalizowane było dla nich do pewnego stopnia ograniczające: (...) *Byliśmy pierwszą grupą niemiecką w Polsce. Musieliśmy założyć stowarzyszenie bo brak organizacji, potrzebowaliśmy formalizacji, by podpisywać umowy z miastem.* Dla innych natomiast, działanie pod szyldem stowarzyszenia jest dodatkową motywacją: (...) *My jesteśmy stowarzyszeniem pełnoprawnym, jest czasami dużo papierkowej roboty, dużo jakichś tam rozliczeń, jak jakieś pieniądze się znajdują, ale uważam, że jesteśmy na tyle dorosłą grupą, aby właśnie być tym stowarzyszeniem i myślę, że gdyby większość grup też by się tak zrzeszyła do tego albo żeby się przekonała, żeby właśnie zostać, to by było też troszeczkę lepiej bo to też w pewnym sensie mobilizuje do pewnej pracy i do odpowiedzialności większej bo jakby nie patrzeć jesteś zarejestrowany w tym KRS-e itd.* Grupy rekonstrukcyjne niekiedy odchodzą od działania jako stowarzyszenie: (...) *Wcześniej mieliśmy formę stowarzyszenia, ale obecnie z niej zrezygnowaliśmy ze względu na całą biurokrację, która jest związana właśnie z podpisywaniem corocznych dokumentów i po prostu no już nie ma u nas kto się tym zajmować, więc zrezygnowaliśmy z tego.* Duża część badanych rekonstruktorów należy do organizacji o charakterze non-profit, nieco mniej natomiast działa w niesformalizowanych grupach koleżeńskich: (...) *Jesteśmy grupą nieformalną, więc nie mamy jakiegoś tam kolektywu, prezydium, które nami rządzi. Tu jest grupa przyjaciół, którzy siadamy i wszyscy razem podejmujemy decyzje.* Pojedyncze jednostki deklarowały się ponadto jako „wolni strzelcy”, drudzy przejawiają chęć założenia stowarzyszenia, a jeszcze inni są członkami oddziału ochotniczej kawalerii.

W odniesieniu do pytania o staż grup rekonstrukcyjnych, do których przynależą badani okazało się, że najczęściej z nich istnieje od 6 do 10 lat – 31,8%, następnie od 3 do 5 lat – 22,4% oraz od 11 do 15 lat – 18,9%. Od roku do dwóch lat istnieje 11,4% przebadanych grup rekonstrukcyjnych, od 16 do 20 lat – 9,3%, od 21 do 25 lat – 5,3%. Jedynie 0,9% grup działa od ponad 25 lat. A zatem najczęściej grup rekonstrukcyjnych, których członkowie byli respondentami badania ma staż od 3 do 15 lat. Warto dodać, iż istnieje pewna zależność między stażem funkcjonowania danej grupy, a tendencją do zrzeszania się pod szyldem stowarzyszenia. Grupy funkcjonujące krócej niż 2 lata, zdecydowanie częściej działają nieformalnie, natomiast te, które działają w ruchu rekonstrukcyjnym powyżej 6 lat, przyjmują zwykle formę stowarzyszeń - 86,5% (dane na podstawie 177 badanych respondentów). Istnieje ponadto ogólna zależność dotycząca liczebności grupy i tendencji do jej formalizowania; im więcej członków liczy dana grupa, tym częściej przekształca się np. w stowarzyszenie. Wyniki stanowią w jakiejś mierze odzwierciedlenie dynamiki rozwoju zjawiska rekonstrukcji historycznej. Na przestrzeni ostatnich lat mamy do czynienia ze wzrostem popularności organizacji tego typu wydarzeń w Polsce. Są grupy, które rekonstrukcją historyczną zajmowały się przed jej spopularyzowaniem, jednak większość to fenomen ostatnich lat, który można powiązać z rosnącą popularnością zjawiska.

Wykres 37. **Staż grup rekonstrukcyjnych**

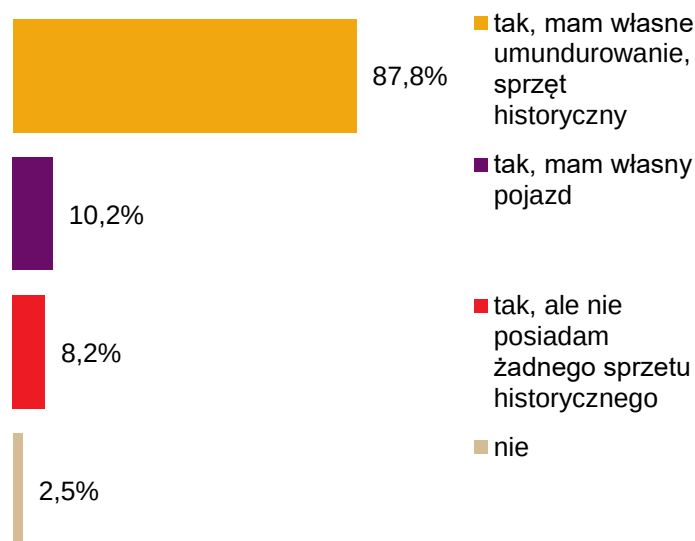

Badanych zapytano, czy biorą czynny udział w rekonstrukcjach historycznych. W tym przypadku można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź. Zdecydowana większość ma własne umundurowanie i sprzęt historyczny – 87,8%. Część rekonstruktorów ma swój własny pojazd – 10,2%. Niektórzy badani biorą czynny udział w rekonstrukcjach, ale nie posiadają żadnego sprzętu historycznego – 8,2%. 2,5% przyznało, że nie bierze czynnego udziału w rekonstrukcjach historycznych.

Wykres 38. Czy bierze Pan/i czynny udział w rekonstrukcjach historycznych?²⁰

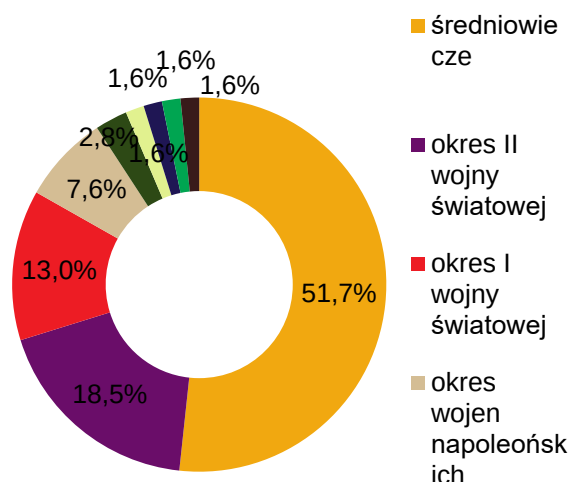
Kolejne pytanie w ankiecie dotyczyło okresu historycznego, jaki przedstawiają na rekonstrukcjach badani. Najwięcej osób wskazało średniowiecze – 51,7% (z czego 5,4% rekonstruktorów wyróżniło okres około grunwaldzki, a 1,6% badanych wyszczególniło okres wikingów), następnie okres II wojny światowej – 18,5% oraz I wojny światowej – 13%. Niektórzy odtwarzają wojny napoleońskie – 7,6% oraz rok 1920 – 2,8%. Pozostałe okresy lub wydarzenia takie jak: starożytność, wojna secesyjna uzyskały po 1,6%. W kategorii „inne”, która również uzyskała 1,6% znalazły się wskazania na Powstanie Wielkopolskie, XVII wiek, Wojny Zakonu Santiago na półwyspie Iberyjskim. Z uwagi na fakt, że było to pytanie otwarte, badani wpisywali także takie odpowiedzi jak *bardzo różnie, jest wiele okresów, które przedstawiam*. Tego typu wypowiedzi również stanowiły 1,6% ogółu odpowiedzi. Odpowiedzi dotyczące odtwarzanych okresów historycznych w dużej mierze pokrywają się z zainteresowaniem konkretną epoką. W przypadku trzech pierwszych miejsc, mamy pełną zgodność pomiędzy zainteresowaniem a odtwarzaniem danego okresu. Najwięcej rekonstruktorów interesuje się i rekonstruuje średniowiecze, następnie okres II wojny światowej oraz, na trzecim miejscu, okres I wojny światowej.

²⁰ W pytaniu respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

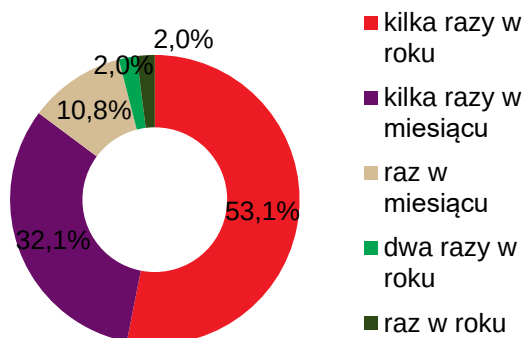

Wykres 39. Jaki okres historyczny przedstawia Pan/i na rekonstrukcjach historycznych?

Kolejny krokiem było dowiedzenie się od rekonstruktorów, jak często biorą czynny udział w rekonstrukcjach historycznych. Najwięcej badanych uczestniczy w tego typu wydarzeniach kilka razy w roku – 53,1%. Dostyc duża część rekonstruktorów czyni to kilka razy w miesiącu – 32,1%, raz w miesiącu zaś – 10,8%. Po 2% uzyskały odpowiedzi *dwa razy w roku* oraz *raz w roku*. Nikt z rekonstruktorów nie zaznaczył odpowiedzi *raz na 2-3 lata*.

Wykres 40. Jak często bierze Pan/i udział w rekonstrukcjach historycznych?

Rekonstruktorzy zostali poproszeni o wymienienie wszystkich krajowych rekonstrukcji historycznych, w których biorą udział. Najwięcej badanych uczestniczy w Bitwie pod Grunwaldem – 8,7%, Turnieju Rycerskim w Ogródzieńcu – 7,1%, Turnieju Rycerskim w Siewierzu – 6,7%, Święcie Twierdzy Boyen w Giżycku – 3,7% oraz w Łabiszyńskich Spotkaniach z historią – 3,5%. Szczegółowe dane znajdują się w tabeli poniżej. Warto jednak podkreślić duże rozproszenie imprez, w jakich biorą udział rekonstruktorzy. Te najczęściej się powtarzające to jedne z głównych wydarzeń rekonstrukcyjnych odbywających się w Polsce – stąd ich większa popularność. Natomiast poniższa tabela pokazuje

przede wszystkim z jak wieloma rekonstrukcjami historycznymi mamy do czynienia w kraju. Łącznie w badaniu rekonstruktorzy wskazali 90 takich miejsc i wydarzeń.

Tabela 11. **Rekonstrukcje krajowe, w których brali udział rekonstruktorzy**

rekonstrukcje krajowe	procent wskazań
Bitwa pod Grunwaldem	8,7%
Turniej Rycerski w Ogródzieńcu	7,1%
Turniej Rycerski w Siewierzu	6,7%
Święto Twierdzy Boyen w Giżycku	3,7%
Łabiszyńskie Spotkania z Historią	3,5%
Zjazd Rycerstwa Chrześcijańskiego w Chorzowie	3,1%
Odyseja Historyczna w Kutnie i Leszczynku	2,9%
Sarnowa Góra 1920	2,9%
Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”	2,7%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Łęczycy	2,5%
Dni Twierdzy Kłodzkiej	2,5%
Inscenizacja Oblężenia Malborka	2,1%
Turniej Rycerski na Zamku Królewskim w Będzinie	2,1%
Bitwa pod Nysą	2,1%
Bitwa pod Mławą	1,9%
Bitwa o Złotoryję	1,7%
Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie	1,7%
Turniej Łuczniczy „O sakiewkę Zbója Szydło”	1,5%
Wielki Turniej Rycerski w Uniejowie	1,5%
D-Day Hel	1,5%
Bitwa nad Bzurą w Sochaczewie	1,3%
Bitwa o Twierdzę Srebrna Góra	1,3%
„Starcie Książąt”- XIV-wieczna Gra o Tron na Dworze Księcia Janusza w Czersku	1,3%
Jarmark Średniowieczny w Chudowie	1,1%
Bitwa o Poznań	0,9%
Władysławowo 1938-1945	0,9%
Tradycyjne Święto Rękawki na Kopcu Krakusa 2016 w Krakowie	0,9%
Biskupiński Turniej Wojów	0,9%
Bitwa pod Łomiankami 1939	0,9%
Igrzyska Łucznicze Grzybowo	0,9%
Złot Słowian i Wikingów Góra Peruna w Bukowinie Tatrzańskiej	0,7%
Inscenizacja Bitwy pod Olszynką Grochowską w Warszawie	0,7%
Rekonstrukcja Powstania Warszawskiego	0,7%
Turniej rycerski w grodzie koło Byczyny	0,7%
Pokaz Walk Średniowiecznych w Gdańsku	0,7%
Bytomski Jarmark Średniowieczny	0,7%
Bitwa pod Koronowem	0,7%
Wianki w Grodzisku Owidz	0,7%
Bitwa pod Mokrą	0,5%
Bitwa pod Sarbinowem (Dębno)	0,5%
Turniej Rycerski w Koźuchowie	0,5%
Tajemnice Historii Dolnego Śląska Zamek Grodziec	0,5%
Święto Starego Fordonu w Bydgoszczy	0,5%
Rekonstrukcja Bitwy pod Płowcami	0,5%
Turniej Rycerski na zamku w Rabsztynie	0,5%
Złot Historyczny Bolimów	0,5%
Monte-Lenino w Przemyślu	0,5%
Inscenizacja bitwy o Tczew z 1807 r.	0,5%
Zamojski Piknik Historyczny w Zamościu	0,5%
Bitwa pod Heilsbergiem Lidzbark Warmiński	0,5%

Piknik historyczny w Chojnowie	0,3%
Raciborski Festiwal Średniowieczny	0,3%
„Szwedzi na zamku Lipowiec” – podróż w XVII wiek	0,3%
Inscenizacja bitwy pod Wopławkami	0,3%
Rekonstrukcja Bitwy pod Gorlicami	0,3%
Rekonstrukcje militarne Borne Sulinowo	0,3%
Nocna Bitwa o Głogów	0,3%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Golubiu-Dobrzyniu	0,3%
Bitwa nad Wkrą Borkowo	0,3%
II Pokój Toruński. Inscenizacja Historyczna	0,3%
Turniej łuczniczy Złotą Strzałę Królowej Bony – Chęciny	0,3%
Bitwa pod Leśną	0,3%
Turniej Rycerski o Skarb Skrzyńskich Żywiec	0,3%
Turniej Rycerski na Zamku w Nidzicy	0,3%
Rekonstrukcja Walk na linii Beleń-Strońsko	0,3%
Święto 11 Pułku Ułanów Legionowych im. Marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza Ciechanów	0,1%
Turniej Rycerski Zamku Kurzętnik	0,1%
Inscenizacja bitwy pod Świecinem	0,1%
Piknik lotniczy w Krakowie	0,1%
Oblężenie Słupska	0,1%
Alarm na Zamku Czocho	0,1%
Rozbić Ubeckie Więzienie w Krakowie	0,1%
Rajd Ardo Jelenia Góra	0,1%
Strażnicy Nawii Kamień Pomorski	0,1%
Bitwa nad Kaczawą w Warmątowicach	0,1%
Bitwa pod Legnicą	0,1%
Wszystkie turnieje rycerskie w południowej Polsce	0,1%
Międzynarodowy Orzeski Turniej Walk Rycerskich	0,1%
Rekonstrukcja Historyczna w Bykowcach k. Sanoka	0,1%
Złot Wojowników Słowian, Bałtów i Wikingów w Drohiczyne	0,1%
Turniej Rycerski na Zamku w Iłży	0,1%
Wiwaty Królewskie i Turniej Rycerski o miecz Mistrza Templariuszy Brunona – Międzyrzec Podlaski	0,1%
Dymarki Świętokrzyskie w Nowej Słupi	0,1%
Turniej Rycerski w Chełmnie	0,1%
Piknik w Oporowie	0,1%
Koronacja Królewska w Gnieźnie	0,1%
ŚredniowieCzyj w Maszewie	0,1%
Templariada Chwarszczany	0,1%
Karpacki Festiwal Archeologiczny w Trzciny	0,1%

W drugiej kolejności pytanie dotyczyło rekonstrukcji zagranicznych, w których badani biorą udział. Niektórzy podawali jedynie państwo, inni wskazywali konkretną miejscowość, stąd w tabeli można znaleźć, z jednej strony, kraj, a z drugiej konkretną miejscowość z tego kraju (np. w tabeli znajdują się oddzielne wskazania dla Niemiec i Lipska). Z uwagi na fakt, że było to pytanie otwarte i różny był stopień dokładności odpowiedzi udzielanych przez respondentów, w raporcie prezentujemy rozkład zgodny z deklaracjami badanych. Przy miastach i konkretnych wydarzeniach podane zostały dodatkowo identyfikacje krajowe, by można było się łatwiej zorientować w lokalizacji. Najwięcej osób uczestniczy w tego typu wydarzeniach w Niemczech – 7,8%. Po 6,3% bierze udział w Lipsku, Wielkiej Brytanii, Francji, Słowacji i Bitwie pod Austerlitz w Czechach. Łącznie wskazano 52 miejsca i wydarzenia poza granicami Polski. Szczegółowe dane znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 12. Miejsca rekonstrukcji zagranicznych

rekonstrukcje zagraniczne	procent wskazań
Niemcy	7,8%
Lipsk - Niemcy	6,3%
Wielka Brytania	6,3%
Francja	6,3%
Słowacja	6,3%
Bitwa pod Austerlitz – Czechy	6,3%
Bitwa pod Waterloo - Francja	3,5%
Czechy	3,5%
Bratysława - Słowacja	3,5%
Battle of the Nations – rotacyjnie	2,8%
Rosja	2,8%
Bitwa pod Verdun – Francja	2,8%
Włochy	2,1%
Moesgaard – Dania	2,1%
D-day w Normandii - Francja	2,1%
Holandia	2,1%
Twierdza Josefov – Czechy	1,4%
Litwa	1,4%
Bitwa pod Borodino – Rosja	1,4%
Belgia	1,4%
Ribe – Dania	1,4%
Trelleborg w Szwecji	1,4%
Trondheim w Norwegii	1,4%
Hedeby - Dania	1,4%
Węgry	1,4%
Dania	1,4%
Złate Hory – Czechy	1,4%
Como Cobra - Hiszpania	1,4%
Złoty Chlum – Czechy	1,4%
Nachod – Czechy	1,4%
Gusiew – Rosja	1,4%
Millitary Oddyssey w Wielkiej Brytanii	1,4%
Ryga - Łotwa	0,7%
Tarifa w Hiszpanii	0,7%
Viking Festival Lofort w Norwegii	0,7%
Jotvos Vartai - Litwa	0,7%
Bitwa pod Monte Cassino - Włochy	0,7%
Saragossa – Hiszpania	0,7%
Kowno - Litwa	0,7%
Moskwa - Rosja	0,7%
Gijon – Hiszpania	0,7%
Hiszpania	0,7%
Emilia – Romania we Włoszech	0,7%
Jaromer – Czechy	0,7%
Praga - Czechy	0,7%
Bastonge – Luksemburg	0,7%
NokobingFalster – Dania	0,7%
Jena – Niemcy	0,7%
Zamek Spiski – Słowacja	0,7%
Grossbeeren – Niemcy	0,7%
Rumszyski – Litwa	0,7%
Chester Roman Festival	0,7%

Wydarzenia rekonstrukcyjne, które zostały wymienione przez badanych zostały w następnym pytaniu poddane ocenie. Poproszono respondentów by wskazali maksymalnie 5 najciekawszych ich zdaniem imprez. Najciekawsze wydarzenia według badanych to: Bitwa pod Grunwaldem – 11%, Turniej Rycerski w Ogródzieńcu – 5,7%, Święto Twierdzy Boyen w Giżycku – 5% oraz Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina” – 4,5%. Szczegółowe dane znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 13. **Najciekawsze wydarzenia rekonstrukcyjne według rekonstruktorów**

rekonstrukcje krajowe	procent wskazań
Bitwa pod Grunwaldem	11,0%
Turniej Rycerski w Ogródzieńcu	5,7%
Święto Twierdzy Boyen w Giżycku	5,0%
Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”	4,5%
Odyseja Historyczna w Kutnie i Leszczynku	3,8%
Inscenizacja Oblężenia Malborka	3,6%
Bitwa pod Mławą	3,6%
Turniej Rycerski w Siewierzu	3,3%
Łabiszyńskie Spotkania z Historią	3,1%
D-Day Hel	2,4%
Sarnowa Góra 1920	2,4%
Zjazd Rycerstwa Chrześcijańskiego w Chorzowie	2,1%
Lipsk	2,1%
Dni Twierdzy Kłodzkiej	1,9%
Tajemnice Historii Dolnego Śląska Zamek Grodziec	1,9%
Rekonstrukcje militarne Borno Sulinowo	1,9%
Turniej Łuczniczy „O sakiewkę Zbója Szydło”	1,9%
USA	1,9%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Łęczycy	1,6%
Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie	1,6%
Wszystkie są ciekawe	1,6%
Tradycyjne Święto Rękawki na Kopcu Krakusa 2016 w Krakowie	1,6%
Bitwa pod Koronowem	1,4%
Bitwa o Złotoryję	1,2%
Bitwa nad Wkrą Borkowo	1,2%
Wielki Turniej Rycerski w Uniejowie	1,2%
Turniej Rycerski na zamku w Rabsztynie	1,2%
Bitwa nad Bzurą w Sochaczewie	1,2%
Bitwa pod Austerlitz – Czechy	1,2%
Złot Słowian i Wikingów Góra Peruna w Bukowinie Tatrzańskiej	0,9%
Dymarki Świętokrzyskie w Nowej Słupi	0,9%
Bitwa o Twierdzę Srebrna Góra	0,9%
Zamek Tenczyn	0,9%
Bitwa pod Nysą	0,9%
Bitwa pod Waterloo	0,9%
Battle of the Nations	0,9%
Wiwaty Królewskie i Turniej Rycerski o miecz Mistrza Templariuszy Brunona – Międzyrzec Podlaski	0,7%
Turniej Rycerski na Zamku Królewskim w Będzinie	0,7%
„Starcie Książąt”	0,7%
XIV-wieczna Gra o Tron na Dworze Księcia Janusza w Czersku	0,7%
Bitwa o Poznań	0,7%
Władysławowo 1938-1945	0,7%
Biskupiński Turniej Wojów	0,7%
Bitwa pod Łomiankami 1939	0,7%
Zamojski Piknik Historyczny w Zamościu	0,7%

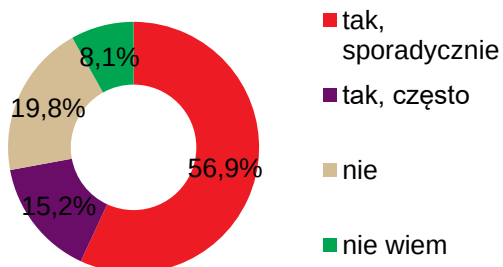
Moesgaard – Dania	0,7%
Zlot Historyczny Bolimów	0,4%
Rekonstrukcja Powstania Warszawskiego	0,4%
Jarmark Średniowieczny w Chudowie	0,4%
Inscenizacja bitwy o Tczew z 1807 r.	0,4%
Złoty Chlum – Czechy	0,4%
Rekonstrukcja Walk na linii Bełen-Strońsko	0,4%
Igrzyska Łucznicze Grzybowo	0,2%
Pokaz Walk Średniowiecznych w Gdańsku	0,2%
Bytomski Jarmark Średniowieczny	0,2%
Wianki w Grodzisku Owidz	0,2%
Święto Starego Fordonu w Bydgoszczy	0,2%
Międzynarodowy Turniej Rycerski w Golubiu-Dobrzyniu	0,2%
Turniej Rycerski o Skarb Skrzyńskich Żywiec	0,2%
Turniej Rycerski na Zamku w Nidzicy	0,2%
Turniej Rycerski na Zamku w Iłży	0,2%
Piknik w Oporowie	0,2%
Koronacja Królewska w Gnieźnie	0,2%
Karpacki Festiwal Archeologiczny w Trzcinicy	0,2%
Ribe – Dania	0,2%
D-Day w Normandii	0,2%
Zamek Spiski - Słowacja	0,2%
Belgia	0,2%
Bratysława	0,2%
Jena – Niemcy	0,2%
Trondheim w Norwegii	0,2%
Słowacja	0,2%
Anglia	0,2%
Twierdza Josefov – Czechy	0,2%
Trelleborg w Szwecji	0,2%
Bitwa pod Verdun – Francja	0,2%

Kolejny obszar badawczy dotyczył zaangażowania grup rekonstrukcyjnych w działalność komercyjną. Wyniki badania świadczą, że jest to aktywność sporadyczna - 56,9%. 15,2% grup bierze udział w takich wydarzeniach często. 19,8% grup nie czyni tego w ogóle. 8,1% respondentów miało problem z odpowiedzią na pytanie, zaznaczając *nie wiem*. Poglębiając pytanie chcieliśmy się dowiedzieć, jakie konkretnie są to wydarzenia komercyjne. Na pierwszym miejscu znalazły się pokazy historyczne – 38,6%. Na drugim miejscu uplasował się udział w filmach – 15,2%. Trzecie w kolejności okazały się festyny – 13,6%. Grupy rekonstrukcyjne wynajmowane są także do: lekcji historii dla dzieci – 11,4%, dni miast – 7,6%, pokazów w prywatnych firmach – 4,5%, ślubów i wesel – 3,8%, Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy – 3% oraz do reklam – 2,3%.

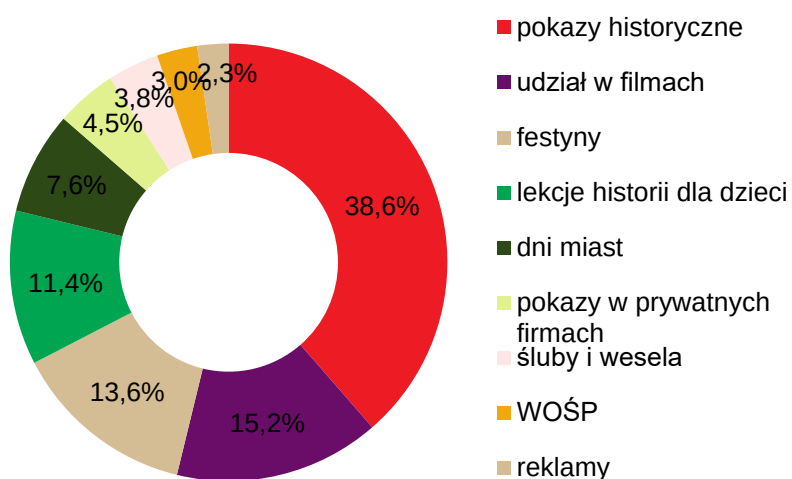

Wykres 41. Czy Pana/i grupa uczestniczy w jakichś wydarzeniach komercyjnych, do których jesteście wynajmowani?

Wykres 42. Jakiego rodzaju są to wydarzenia?

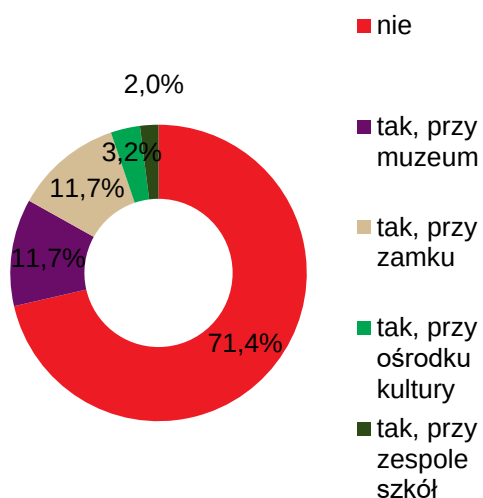

Rekonstruktorzy zostali zapytani także o to, czy ich grupa funkcjonuje przy jakiejś instytucji. Po 11,7% badanych odpowiedziało, że funkcjonują przy zamku lub muzeum. 3,2% przy ośrodku kultury, 2% przy zespole szkół. Najwięcej – 71,4% przebadanych grup rekonstrukcyjnych nie funkcjonuje przy żadnej instytucji.

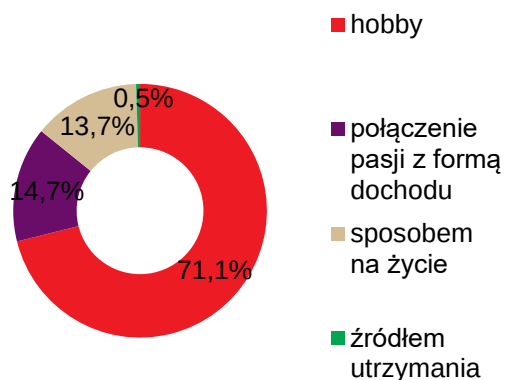

Wykres 43. Czy Pana/i grupa funkcjonuje przy jakiejś instytucji?

Rekonstruktorzy zostali również poproszeni o wskazanie, czym jest dla nich udział w grupie rekonstrukcyjnej. Dla 71,1% jest to hobby. Dla 14,7% respondentów jest to połączenie pasji z formą dochodu. 13,7% przyznało, że udział w grupie rekonstrukcyjnej jest dla nich sposobem na życie, natomiast dla 0,5% badanych jest źródłem utrzymania (taką odpowiedź zaznaczyli jedynie mężczyźni). Świadczy to o tym, iż stosunkowo niewielki odsetek rekonstruktorów traktuje odwłórstwo jako zajęcie przede wszystkim komercyjne.

Wykres 44. Udział w grupie rekonstrukcyjnej jest dla Pana/i:

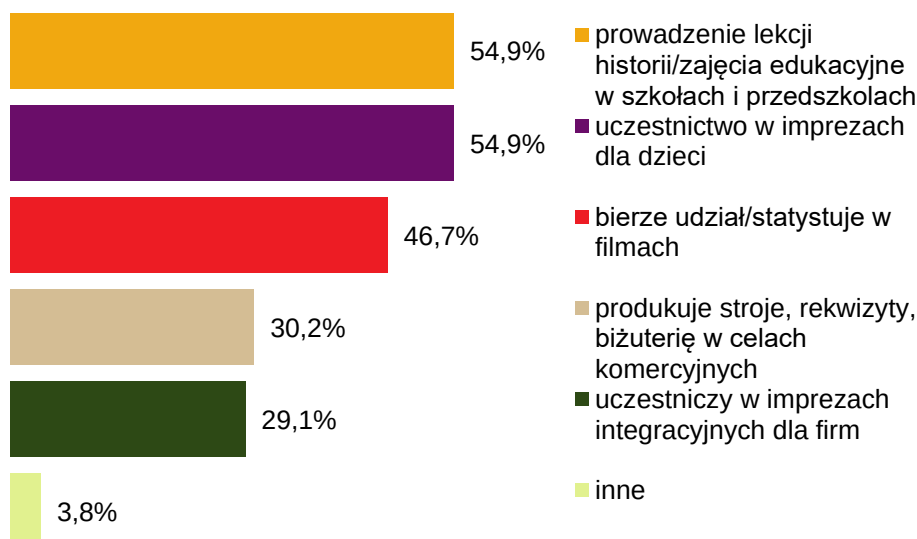
Następne pytanie odnosiło się do form działalności jakie podejmuje grupa poza udziałem w rekonstrukcjach historycznych. Rekonstruktorzy mogli wybrać dowolną liczbę odpowiedzi. Po 54,9% uzyskało prowadzenie lekcji historii/zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach oraz uczestnictwo w imprezach dla dzieci. 46,7% grup bierze udział/statystuje w filmach, 30,2% produkuje stroje, rekwizyty, biżuterię w celach komercyjnych. 29,1% uczestniczy w imprezach integracyjnych dla firm.

3,8% badanych podało inne odpowiedzi, niż te zawarte w kafeterii, z czego 2,2% to występy na uroczystościach państwowych, a 1,6% to pojedyncze wskazania: pokazy dla turystów, pokazy dla miasta, renowacje pojazdów zabytkowych.

Wykres 45. **Jakie formy działalności podejmuje Pana/i grupa poza udziałem w rekonstrukcjach historycznych?**²¹

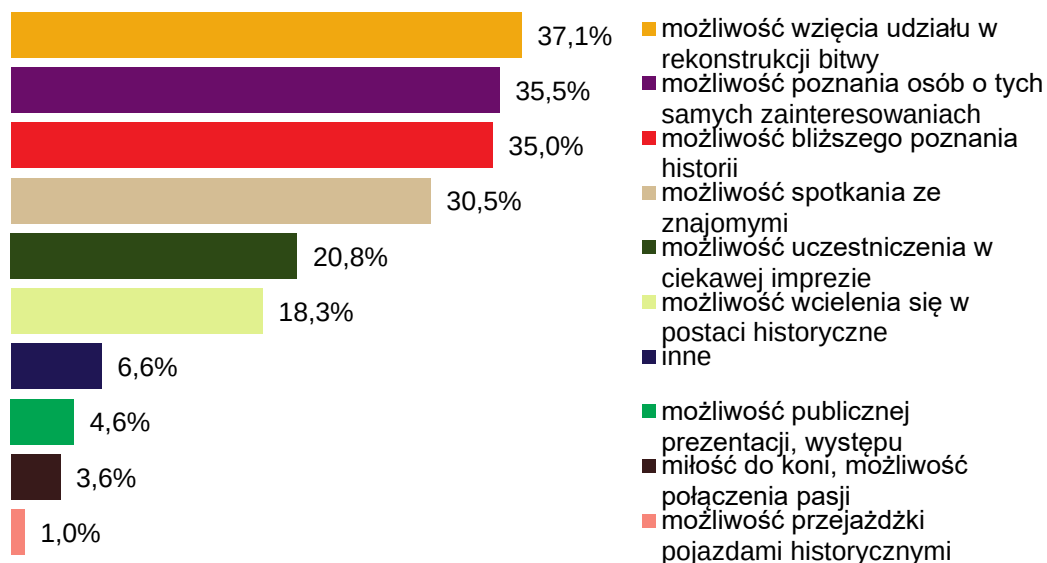
Rekonstruktorzy zostali zapytani, co przede wszystkim zachęciło ich do udziału w rekonstrukcjach historycznych, mogli wybrać maksymalnie 2 powody. Badanych w szczególności zachęciła: możliwość wzięcia udziału w rekonstrukcji bitwy – 37,1% (co zaznaczyło 2 razy więcej mężczyzn niż kobiet), możliwość poznania osób o tych samych zainteresowaniach – 35,5%, możliwość bliższego poznania historii – 35%, możliwość spotkania znajomych – 30,5%, możliwość uczestnictwa w ciekawej imprezie – 20,8% oraz możliwość wcielenia się w postaci historyczne – 18,3%. Niektórych rekonstruktorów zachęciła możliwość publicznej prezentacji, występu – 4,6% (na co wskazały osoby do 34 roku życia), miłość do koni, możliwość połączenia pasji – 3,6% oraz możliwość przejażdżki pojazdami historycznymi – 1%. 6,6% zdecydowało się podać inne odpowiedzi, niż te podane w kafeterii, z czego 3% przyznało, że zachęcająca jest rywalizacja sportowa i walka, a 3,6% uznało, że wszystkie wyżej wymienione kategorie były powodem udziału w rekonstrukcjach. Wyniki wyraźnie pokazują, że główne powody udziału w rekonstrukcjach historycznych wśród rekonstruktorów oscylują wokół szeroko rozumianego zainteresowania historią oraz potrzeby kontaktu z ludźmi podzielającymi tą pasję.

²¹ Badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

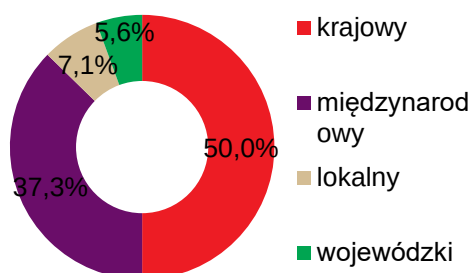

Wykres 46. Co przede wszystkim zachęciło Pana/ią do udziału w rekonstrukcjach historycznych?²²

Chcąc dowiedzieć się możliwie wielu informacji na temat funkcjonowania grup rekonstrukcyjnych, zapytaliśmy także o zakres ich działalności. 50% przyznaje, że jest to zasięg krajowy, 37,3% - międzynarodowy, 7,1% - lokalny, 5,6% - wojewódzki. Jak pokazują wyniki, zdecydowana większość grup nie ogranicza się do swojego lokalnego środowiska, lecz swoje umiejętności prezentuje na forum krajowym i międzynarodowym.

Wykres 47. Jaki jest zakres działalności grupy?

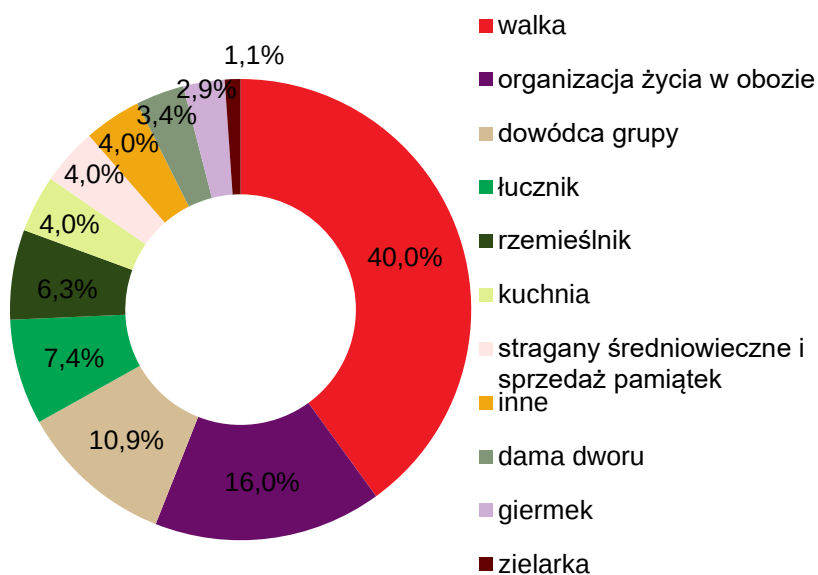

²² Respondenci mogli wskazać dwie odpowiedzi, w związku z czym nie sumują się one do 100%.

Przedmiotem zainteresowania w badaniu był także podział obowiązków w grupie. Celem było rozpoznanie na czym polega działalność poszczególnych rekonstruktorów w grupie, czym się w niej zajmują i co robią. 40% przyznało, że zajmuje się walką. 16% organizuje życie w obozie, 10,9% jest dowódcą grupy, 7,4% badanych pełni funkcję łucznika, a 6,3% rzemieślnika. 4% rekonstruktorów zajmuje się kuchnią, 4% straganami średniowiecznymi i sprzedażą pamiątek, 3,4% to damy dworu. 2,9% ankietowanych to giermkowie, natomiast 1,1% to zielarki. 4% uzyskały inne, pojedyncze odpowiedzi, nie zawarte w kafeterii: rogownictwo, rekrut, zastępca dowódcy, Jagna, chorąży, muzyk, mieszczanin, sanitariuszka. Z uwagi na fakt, że było to pytanie otwarte, badani udzielali różnych odpowiedzi. Część wskazywała na konkretną czynność, inni na obszar/specyfikę ich działalności, a jeszcze inni definiowali się poprzez konkretną rolę społeczną. Stąd w legendzie wykresu tak różne „definicje” tego, czym zajmują się rekonstruktorzy. Wydaje się, że pod etykietą „walka” kryje się odtwarzanie zarówno ról rycerzy i żołnierzy. Niektórzy wskazywali na konkretną epokę historyczną, inni tego nie robili. Dominują jednak role i aktywności powiązane ze średniowieczem, co jest zapewne wynikiem tego, że największa część uczestników badania to osoby odtwarzające właśnie tę epokę.

Wykres 48. **Na czym polega Pana/i działalność w grupie rekonstrukcyjnej?**

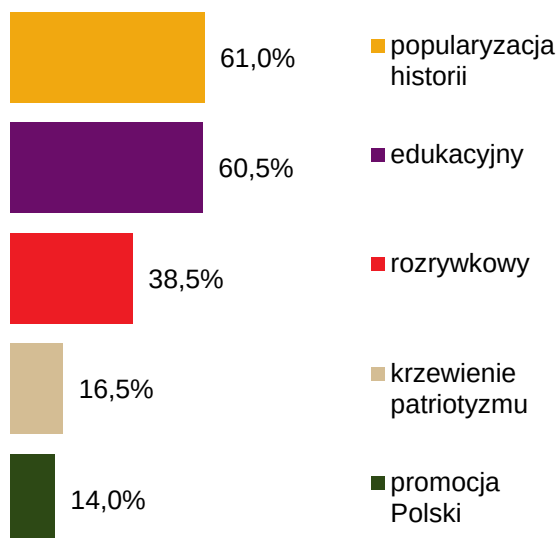

Ocena zjawiska rekonstrukcji historycznych

Badani zostali poproszeni o zastanowienie się, jaki, ich zdaniem, jest cel rekonstrukcji historycznych. W tym przypadku mogli wybrać maksymalnie 2 odpowiedzi. Przede wszystkim rekonstruktorzy uważają, że celem tego typu wydarzeń jest popularyzacja historii – 61% oraz edukacja – 60,5%. Duża część badanych uważa, że celem rekonstrukcji jest rozrywka – 38,5%. Niektórzy wskazali na krzewienie patriotyzmu – 16,5% oraz promocję Polski – 14%. W przekonaniu rekonstruktorów ewidentnie zjawisko rekonstrukcji służy edukacji, w tym przede wszystkim promocji historii jako przedmiotu zainteresowania. Znacznie mniej badanych postrzega to zjawisko w kontekście rozrywkowym. Tylko zaś co siódmy respondent wiąże je z patriotyzmem, czy promocją kraju.

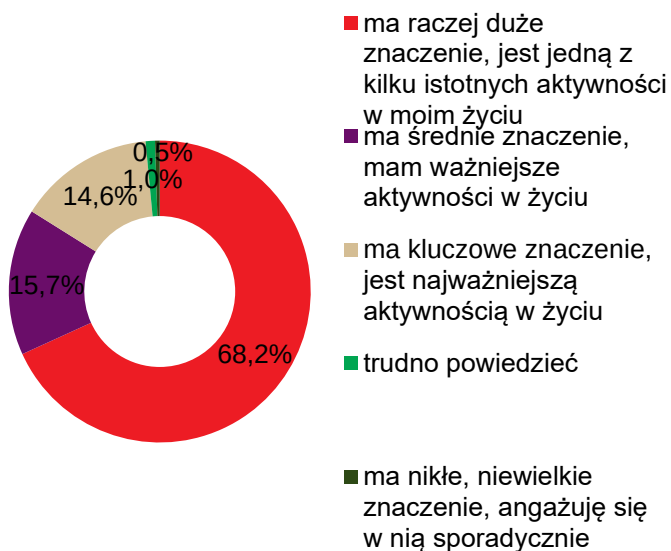

Wykres 49. **Jaki jest, Pana/i zdaniem, cel rekonstrukcji historycznych?**²³

Ważnym aspektem badania było także poznanie znaczenia, jakie działalności rekonstrukcyjnej przypisują badani, jakie miejsce w hierarchii innych aktywności życiowych ona zajmuje. Dla 68,2% ma raczej duże znaczenie, jest jedną z kilku istotnych aktywności w ich życiu. Dla 15,7% badanych ma średnie znaczenie, mają ważniejsze aktywności w życiu. Dla 14,6% rekonstruktorów taka działalność ma kluczowe znaczenie, jest najważniejszą aktywnością w ich życiu. 0,5% badanych przyznała, że ma nikłe znaczenie i angażują się w taką działalność sporadycznie (na co wskazały jedynie osoby poniżej 18 roku życia). 1% respondentów udzielił odpowiedzi *trudno powiedzieć*.

Wykres 50. **Jak określił(a)by Pan/i znaczenie działalności rekonstrukcyjnej w Pana/i życiu?**

²³ W tym pytaniu badani mogli wskazać maksymalnie dwie odpowiedzi, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

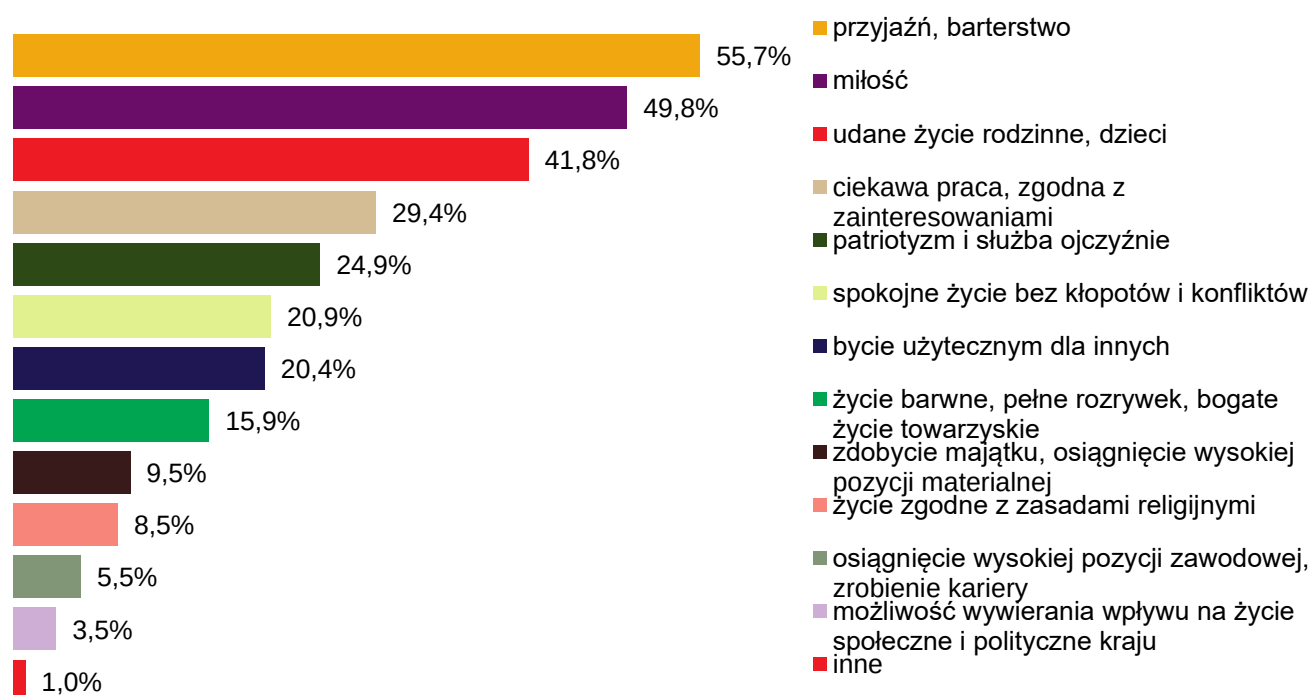
Wartości wyznawane przez odtwórców

Poza poznaniem znaczenia zjawiska rekonstrukcji w życiu badanych, ważne było oszacowanie, jakim innym wartościom w życiu hołdują rekonstruktorzy. W tym przypadku można było wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi. Najważniejszą wartością dla rekonstruktorów jest przyjaźń i braterstwo – 55,7%, miłość – 49,8% oraz udane życie rodzinne i dzieci – 41,8%. Istotna dla badanych jest także ciekawa praca, zgodna z zainteresowaniami – 29,4%, patriotyzm i służba ojczyźnie – 24,9%, spokojne życie bez kłopotów i konfliktów – 20,9% oraz bycie użytecznym dla innych – 20,4%. Na dalszych pozycjach znalazły się barwne, pełne rozrywek i bogate życie towarzyskie – 15,9%, zdobycie majątku i osiągnięcie wysokiej pozycji materialnej – 9,5% oraz życie zgodne z zasadami religijnymi – 8,5%. Najmniej głosów uzyskało osiągnięcie wysokiej pozycji zawodowej, zrobienie kariery – 5,5% oraz możliwość wywierania wpływu na życie społeczne i polityczne kraju – 3,5%. 1% badanych zdecydował się na inne, pojedyncze odpowiedzi, niż te podane w kafeterii: uczciwość i rozwój osobisty. Wskazania rekonstruktorów, szczególnie w odniesieniu do trzech pierwszych miejsc, nie różnią ich od reszty społeczeństwa. To najczęściej wskazywane przez Polaków wartości. Warto jednak zauważyć dość wysoką pozycję patriotyzmu i służby ojczyźnie – taką odpowiedź wskazał co czwarty badany. W kontekście faktu, że większość badanych rekonstruktorów to ludzie młodzi (do 25 roku życia) należy zauważyć, że wysoko w hierarchii (na czwartej pozycji) znalazła się odpowiedź *ciekawa praca, zgodna z zainteresowaniami*, natomiast dużo niżej *osiągnięcie wysokiej pozycji zawodowej, zrobienie kariery* (trzecia od końca). Wydaje się, że może to być świadectwem zmiany pokoleniowej, z tzw. pokolenia X, na pokolenie Y. To właśnie „igreki” cenią sobie pracę, która ma być środkiem w osiągnięciu celu, a nie celem samym w sobie. Praca ma być ciekawa i realizować zainteresowania, nie zaś, jak było to w przypadku „iksów” być źródłem statusu i prestiżu społecznego. Stosunek do pracy to bowiem jedna z najważniejszych cech różnicujących te dwie formacje pokoleniowe.

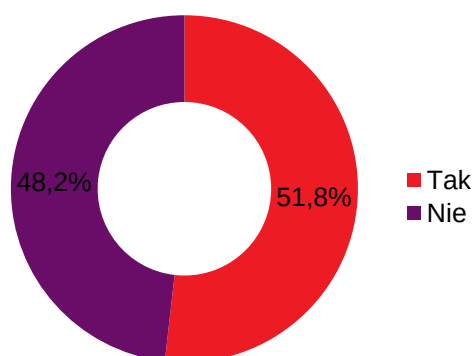
Wykres 51. **Najważniejsze wartości w życiu rekonstruktorów**²⁴

Sieć współpracy

Chciano się także dowiedzieć, czy członkowie rodziny rekonstruktorów uczestniczą w rekonstrukcjach historycznych. Ponad połowa – 51,8% przyznaje, że ich rodziny biorą udział w tego typu wydarzeniach, 48,2% rodzin badanych tego nie czyni. A zatem zjawisko „wciągania” w hobby rekonstrukcyjne sprawdza się tylko w połowie przypadków.

Wykres 52. **Czy członkowie Pana/i rodziny również uczestniczą w rekonstrukcjach?**

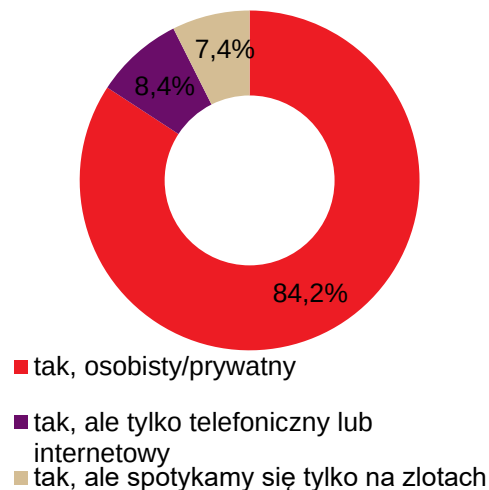
²⁴ W tym pytaniu badani mogli wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Jednym z celów badania było odtworzenie sieci relacji w ruchu rekonstrukcyjnym, w związku z czym, badani odpowiadali na pytanie o to, czy utrzymują kontakt z innymi uczestnikami rekonstrukcji. Zdecydowana większość utrzymuje osobisty, prywatny kontakt – 84,2%. Niektórzy utrzymują kontakt, ale sporadyczny, tylko na zlotach – 8,4%. Część rekonstruktorów ma tylko telefoniczny bądź internetowy kontakt z pozostałymi uczestnikami – 7,4%. Nikt z badanych nie wskazał, że nie czuje potrzeby kontaktu z innymi rekonstruktorami. Świadczy to o dość zażyłych i bliskich relacjach wewnątrz ruchu rekonstrukcyjnego.

Wykres 53. Czy utrzymuje Pan/i kontakt z innymi uczestnikami rekonstrukcji?

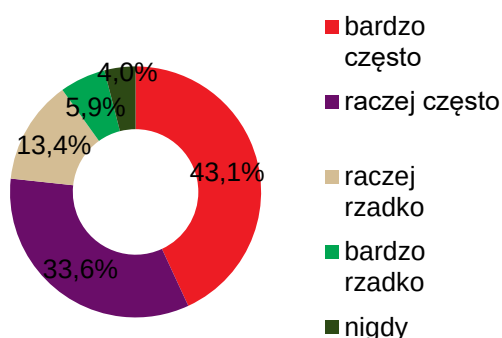

Badani odpowiadali również na pytanie o to, czy pomiędzy rekonstrukcjami korzystają z portali internetowych, forum, blogów, stron www, literatury lub prasy specjalistycznej związanej z tematyką militarną. 43,1% czyni to bardzo często, 33,6% - raczej często. Raczej rzadko z takich źródeł korzysta 13,4% respondentów, bardzo rzadko - 5,9% badanych, w ogóle tego nie czyni 4%. Zatem działalność rekonstrukcyjna nie sprowadza się wyłącznie do uczestnictwa w imprezach rekonstrukcyjnych, ale polega także na pogłębianiu swojej wiedzy historycznej poprzez korzystanie ze specjalistycznych źródeł.

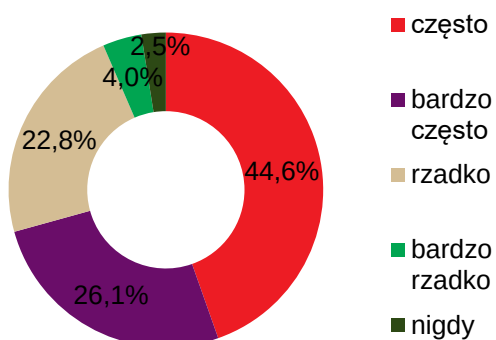

Wykres 54. **Korzystanie ze specjalistycznych źródeł informacji związanych z tematyką militarną**

Postulatem badania była także chęć dowiedzenia się, czy rekonstruktorzy starają się zachęcić inne osoby do udziału w rekonstrukcjach. 44,6% robi to często, a 26,1% bardzo często. Rzadko do udziału w rekonstrukcjach zachęca inne osoby 22,8% badanych, bardzo rzadko czyni to 4%, natomiast nigdy nie czyni tego 2,5% respondentów. Łącząc to z faktem, że najwięcej osób włącza się w ruch rekonstrukcyjny za namową znajomych – jest to bowiem najważniejsze źródło informacji, jak pokazuje badanie – aktywne zachęcanie rekonstruktorów stać się może głównym orężem w walce o nowych uczestników.

Wykres 55. **Czy stara się Pan/i zachęcić inne osoby do udziału w rekonstrukcjach?**

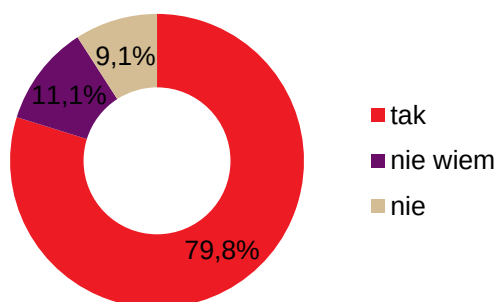
Kolejne dwa pytania w kwestionariuszu dotyczyły współpracy grup rekonstrukcyjnych z innymi podmiotami. Z innymi podmiotami współpracuje 79,8% przebadanych grup. Nie czyni tego 9,1%. 11,1% rekonstruktorów przyznało, że nie wie, czy jego grupa współpracuje z innymi podmiotami. Pogłębiając poprzednie pytanie dowiedzieliśmy się, z jakimi podmiotami pracują grupy rekonstrukcyjne. Badani mogli wybrać dowolną liczbę odpowiedzi. Najwięcej grup współpracuje

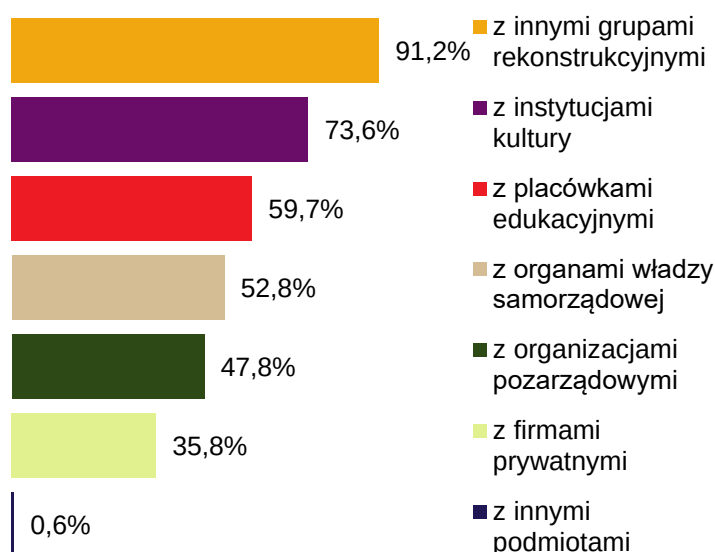
z innymi grupami rekonstrukcyjnymi – 91,2%, z instytucjami kultury – 73,6% oraz z placówkami edukacyjnymi – 59,7%. Grupy rekonstrukcyjne współpracują także z organami władzy samorządowej – 52,8%, z organizacjami pozarządowymi – 47,8% oraz z firmami prywatnymi – 35,8%. 0,6% postanowiło podać inną odpowiedź, niż te podane w kafeterii, wskazując na Wojsko Polskie. Ponadto, z organizacjami pozarządowymi, częściej współpracę deklarowali przedstawiciele grup sformalizowanych - 56,5%, niż niesformalizowanych - 34%, co świadczyć może o trudnościach w nawiązywaniu kontaktu lub organizacji np. wydarzeń rekonstrukcyjnych, gdy dana grupa nie działa pod szyldem stowarzyszenia. Sytuacja wygląda podobnie, jeżeli chodzi o kwestię współpracy z organami władzy samorządowej, z którymi współpracuje 62% rekonstruktorów z grup sformalizowanych i 38% z niesformalizowanych. Jeżeli chodzi o współpracę z firmami prywatnymi, również częściej odnotowano ją u przedstawicieli grup sformalizowanych - 41,3%, niż niesformalizowanych - 28,3%.

Wykres 56. **Czy Pana/i grupa rekonstrukcyjna współpracuje z innymi podmiotami?**

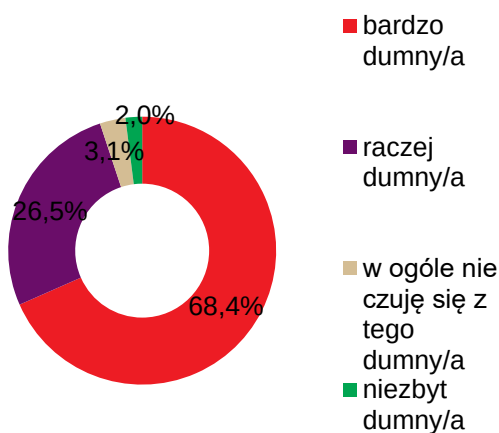
Wykres 57. **Z jakimi podmiotami współpracuje Pana/i grupa rekonstrukcyjna?**²⁵

Rekonstruktorzy a stosunek do patriotyzmu

Dwa ostatnie pytania w kwestionariuszu dotyczyły patriotyzmu, dumy narodowej i postrzegania tego zjawiska przez badanych. 68,4% czuje się bardzo dumnym z bycia Polakiem/Polką. 26,5% czuje się raczej dumnym. W ogóle nie czuje się dumne z bycia Polakiem/Polką 3,1% badanych, raczej nie czuje się dumne 2% respondentów.

Wykres 58. **Czy czuje się Pan/i dumny/a z bycia Polakiem/Polką?**

Na koniec dowiedzieliśmy się co rekonstruktorzy sądzą na temat obecnej „mody na polskość” (koszułek patriotycznych, gadżetów itp.) Najwięcej osób uważa, że to pozytywna zmiana, która rodzi postawy patriotyczne – 34,9%. Badani uważają także, że jest to tylko powierzchowna moda bez głębszego znaczenia – 24% oraz, że jest to spłylenie istotnych społecznie kwestii – 21,9%. 10,4% nie ocenia takiej mody ani pozytywnie, ani negatywnie, 5,2% nie dostrzega takiej mody. 0,5% uznało, że

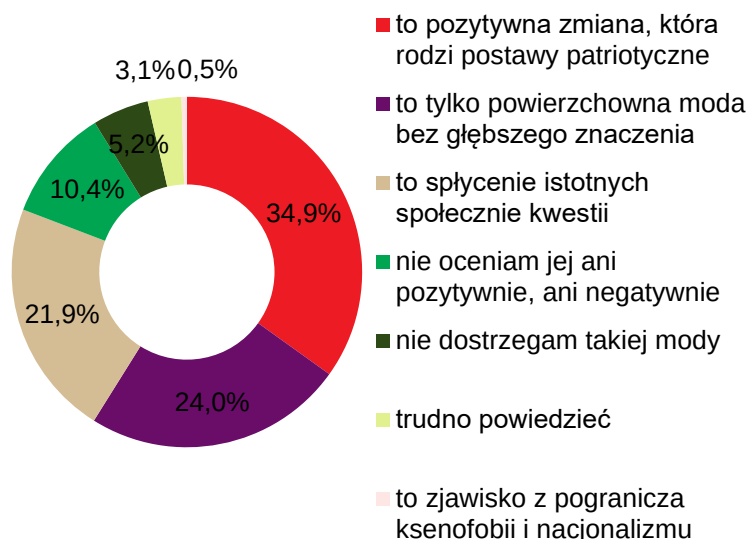
²⁵ Badani mogli wskazać dowolną liczbę odpowiedzi, w związku z czym nie sumują się one do 100%.

jest to zjawisko z pogranicza ksenofobii i nacjonalizmu. 3,1% rekonstruktorów miało problem z odpowiedzią na pytanie, zaznaczając *trudno powiedzieć*.

Wykres 59. Co sądzi Pan/i na temat obecnej „mody na polskość”?

Rekonstruktorzy o swoim zainteresowaniu – wyniki badań jakościowych

Badanie jakościowe w postaci wywiadów pogłębionych (IDI), zostało przeprowadzone podczas rekonstrukcji historycznych, odbywających się od 10 lipca 2016 r. do 27 sierpnia 2016 r., w 15 miejscowościach na terenie całej Polski. Jeden z wywiadów został przeprowadzony telefonicznie, ponieważ istotne z punktu widzenia analizy danych jakościowych było dla zespołu badawczego uzyskanie informacji od osoby zajmującej się odtwórstwem okresu starożytności. Najwięcej wywiadów pogłębionych (22) przeprowadzono z rekonstruktorami średniowiecza, co wynikało przede wszystkim z faktu, iż wydarzenia rekonstrukcyjne z tej epoki są w Polsce organizowane najczęściej. Do 15 IDI zaproszono osoby zajmujące się odtwórstwem wydarzeń z XX wieku. Na pytania zespołu badawczego udzieliło ponadto odpowiedzi dwóch odtwórców epoki napoleońskiej, a także po jednej osobie rekonstruującej XVIII wiek i wspomnianą wcześniej starożytność.

Motywacje, poziom zaangażowania i wartości

Zaczynając od informacji ogólnych, zapytano respondentów o ich staż w aktywnym odtwórstwie historycznym. Znakomita większość badanych zajmuje się rekonstrukcją od ponad 5 lat, przy czym nieco ponad połowa respondentów interesuje się opisywanym zjawiskiem ponad dekadę. Kilku rozmówców w odpowiedzi na to pytanie posłużyło się określeniem „od dziecka”, co może sugerować dłuższy staż, niż konkretne informacje uzyskane od innych badanych, takie jak 17, 18 i 19 lat. Najmniej respondentów uczestniczy w rekonstrukcjach historycznych od roku lub dwóch lat.

W kwestii pierwszych źródeł wiedzy respondentów na temat zjawiska rekonstrukcji, co czwarty z nich został na swoje pierwsze spotkanie grupy rekonstrukcyjnej lub inscenizację zaproszony przez członka swojej rodziny lub znajomych: „Zaczęło się tak, że wspólnie z koleżankami pojechalśmy na Mazury i właśnie tata jednej z koleżanek powiedział, że jest takie widowisko właśnie w Szkotowie było, bitwa pod Tannenbergiem no i stwierdziłyśmy, że w sumie fajnie by było wziąć w tym udział”. Części badanych spodobała się rekonstrukcja, na której byli i to zapoczątkowało ich dalsze zainteresowanie tematem: „Pojechałam na festiwal zupełnie nie związany z historią, taki artystyczno-muzyczny-wesoły powiedzmy i tam były warsztaty ze strzelania z łuku. I to były łuki zupełnie współczesne ale strasznie mnie to wciągnęło [...]”. Motyw zainteresowania się najpierw konkretnym elementem rekonstrukcji pojawiał się także w innych wypowiedziach, jak np.: „Cała historia zaczęła się od kupna zabytkowego motocykla, który wpisywał się właśnie w okres II wojny światowej i w zasadzie tak to się wszystko zaczęło”. Niektórzy rozmówcy podkreślali, iż przede wszystkim zainteresowanie historią wpłynęło na ich późniejsze zaangażowanie w działania rekonstrukcyjne: „Czytałem książki Karola Maya, pasjonowałem się Karolem Mayem, Szklarskimi. Bawiłem się w Indian [...]. W Łuku Rycerskim jestem 12 lat. Wszedłem po prostu z ciekawości zobaczyć jak to wygląda od wewnętrznej strony [...]”. Respondenci dowiadawali się także o rekonstrukcjach z takich źródeł jak plakaty grup rekonstrukcyjnych ogłaszające nabór, internet lub organizacje takich jak związki strzeleckie. Pojedyncze jednostki zaczęły swoją przygodę z rekonstrukcjami w celu kultywowania tradycji rodzinnych: „Zaczęło się od zdjęcia mojego prapradziadka, zawodowego sierżanta sztabowego w cesarskiej, królewskiej armii”. Nasuwa to wniosek, iż działania rekonstrukcyjne mogą stanowić rozwiązanie dla osób, które chcą chociaż w sposób fikcyjny iść w ślady swoich przodków. Dla innych, udział w odtwórstwie historycznym było naturalnym następstwem zainteresowań, na których skupiali swoją uwagę dotychczas i z sentymentem powracają do swoich początków, np. miłości do jazdy konnej: „Mama twierdzi, że moim pierwszym słowem było koń. Bez tego nie da się żyć i jak mówi staropolskie przysłowie <<Lach bez konia, jak ciało bez duszy>> i tak to trwa. Jak udało mi się zebrać, w 2005 roku kilku ludzi, którzy chcieliby kultywować tradycje kawalerskie, stworzyliśmy oddział ochotniczej kawalerii i chcieliśmy działać jako nieformalna grupa, dlatego należało nawiązać do tradycji któregoś z pułków kawalerskich”. Znaleźli się wśród rekonstruktorów również sympatycy innych dziedzin: „Zainteresowanie mojego męża jeżeli chodzi o fortyfikację miast historycznych. Mamy zjeżdżone pół Polski, jeżeli o to chodzi, dokumentację, zdjęcia. Tak że to jest tutaj zamięłowanie, które się przerodziło potem właśnie w to, żeby odtwarzać tę epokę [...]”, niektórzy natomiast, usłyszawszy o zjawisku rekonstrukcji, postanowili samodzielnie utworzyć swoje pierwsze bractwa i grupy: „Założyliśmy z naszymi kolegami bractwo rycerskie zajarani tematyką.” Odpowiadając na to pytanie badaczy, respondenci zwykli nie poprzestawać na podawaniu konkretnych informacji odnośnie stażu i źródła wiedzy na temat rekonstrukcji, a raczej ochoczo i z sentymentem opowiadali o swoich początkach w poszczególnych grupach rekonstrukcyjnych.

Szczególnie interesujące wydaje się znajdowanie motywacji do podejmowania działań rekonstrukcyjnych w tradycjach rodzinnych. W tego typu motywacji następuje bowiem zrównanie realnej rzeczywistości historycznej z imaginatywnym światem rekonstrukcji historycznych, należącym do świata „na niby”, świata zabawy, którą Huizinga definiują jako „zachowanie swobodne, pozostające

poza zwykłym życiem, podejmowane bezinteresownie i bez motywacji materialnych, w obrębie wydzielonego sztucznego czasu i własnej sztucznej przestrzeni, przebiegające zgodnie z przyjętymi regułami i powołujące do życia własne związki społeczne, grupy”.

Wśród rekonstruktorów, z którymi członkowie zespołu badawczego mieli przyjemność przeprowadzić wywiady pogłębione, największą popularnością jeżeli chodzi o obszar zainteresowania cieszą się II wojna światowa i XV wiek, czyli okres około grunwaldzki. Następne w kolejności są I wojna światowa, epoka średniowiecza w szerszym ujęciu, wczesne średniowiecze, epoka napoleońska, starożytność, a także okres międzywojenny i przełom XII i XIII wieku. Co ciekawe, nie zawsze przedstawiana przez rekonstruktorów epoka ściśle wiąże się z ich zainteresowaniami, bywa tak, że odtwarzanie epoki, którą się interesują, jest z pewnych względów utrudnione: „Ta drużyna, do której ja dołączyłam odtwarza pierwszą połowę XI wieku i odtwarza też XV wiek ale ponieważ, żeby odtwarzać XV wiek musiałabym się dużo obszywać i to by kosztowało bardzo dużo czasu, bardzo dużo pieniędzy to ja już pozostaje sobie we wczesnym średniowieczu, które mi bardzo odpowiada”.

Początki zainteresowania tematem rekonstrukcji były w przypadku naszych respondentów zróżnicowane i często wiążą się bezpośrednio z ich motywacjami. Zainteresowanie niektórych wynikało z **dziecięcych hobby** takich jak oglądanie anime (japońskich kreskówek: „[...] kreskówki się oglądało od dziecka, później w gimnazjum się to zaczęło pogłębiać, później się zaczęło pogłębiać zainteresowanie kulturą, bo to się dzieli na popkulturę i właśnie tę średniowieczną kulturę, to popkulturą już się znudziłam i właśnie przeszłam bardziej na to średniowiecze”. XIII wiek natomiast, przykuwał uwagę ze względu na specyfikę okresu historycznego, który jak się dowiadujemy: „[...] wiek XIII, właśnie ze względu na to, że to był największy rozkwit rycerstwa w Polsce i w Europie”. Zainteresowanie XI wiekiem również nie słabnie, gdyż jak dowiadujemy się od rekonstruktora tego okresu: „Staramy się koncentrować na takim etapie, który u nas w rekonstrukcji jest bardzo rzadki”. Początek zainteresowania innych badanych zjawiskiem rekonstrukcji wynikał z **sentymentu do dawnego stylu życia**, prowadzonego przez przodków: „No właśnie taka pszenno- buraczana, chodzona w butach, które gdzieś tam ktoś zrobił i z pokolenia na pokolenie przechodziły. No taka jest prawda, taka była wieś, ale wieś zawsze była piękna i chcemy to propagować właśnie między ludźmi, przychodzić tutaj, nawoływać do kosztowania naszych wyrobów, wypieków”. Jeżeli chodzi o odtwórstwo XX-wiecznych armii, zarówno źródła zainteresowań rekonstruktorów daną tematyką, jak i odtwarzane strony konfliktów są zróżnicowane. Powody skierowania swojej uwagi na stronę polską bywają często doniosłe: „[...] pułk ma przeszło dwa wieki tradycji i tę tradycję upamiętniamy jako całość co nie zmienia faktu, że ekipa, do której mam zaszczyt należeć specjalizuje się w realiach II wojny światowej i przygotowań wojennych w okresie II Rzeczypospolitej, aby dać naszej publiczności, aby dać naszym ewentualnym słuchaczom i widzom **wyobrażenie, co sobą reprezentowała Polska**, której córki, której synowie wyruszyli, aby wziąć udział w II wojnie światowej”, ale zdarzają się i prozaiczne: „Wie Pani co, stwierdziłam, że nie chce odtwarzać, że tak powiem armii radzieckiej, armii niemieckiej, stwierdziłam, że chce iść w polskie siły i dlatego akurat”. Świadczyć to może o różnym stopniu świadomości i zaangażowania w ruch rekonstrukcyjny odtwórców na początku ich przygody,

która dla jednych była pogłębieniem dziecięcych pasji, dla innych natomiast sentymentalnym powrotem do dawnego stylu życia .

Odpowiedzi osób rekonstruujących armie zagraniczne okazały się niemniej ciekawe i również ujawniające zróżnicowanie w kwestii źródeł zainteresowania danym okresem historycznym. Część z nich zajęła się odtwórstwem np. Armii Cesarstwa Niemieckiego, z **pobudek czysto praktycznych**: „Problem polegał na tym, że jakby zawsze ci rekonstruktorzy polscy atakowali drzewa, nie było strony niemieckiej. I ktoś wpadł kiedyś na pomysł: >>przeberzmy się za Niemców i zrobmy jakby to tło, tą drugą stronę<< i od tego się wszystko zaczęło”. Inni natomiast, dużą uwagę przywiązują do podziałów terytorialnych występujących na terenie Polski z pierwszej połowy XX wieku: „[...] mundury pruskie, ponieważ my pochodzimy z Poznania – to jest dawny zabór pruski – i te podziały w rekonstrukcji I wojennej to wyraźnie widać według tych granic rozbiorowych, czyli ta zachodnia Polska – Wielkopolska, Pomorze, to są grupy głównie pruskie, krakowskie, czyli dawna Galicja, odtwarzają wojska austro-węgierskie, a Warszawa, czyli Kongresówka, czyli zabór rosyjski, to są formacje carskie”. Swoje zainteresowanie rekonstrukcją armii zaborców, w dobitnych słowach wyrażano np. w następujący sposób: „To byli bandyci, których warto pokazywać, żeby o nich nie zapomnieć”. Często źródeł takiej motywacji można upatrywać w związku z zamieszkiwanym obszarem oraz historią zaborów mających w nim miejsce.

Przy okazji rozmów na temat motywacji, która skłania badanych do brania udziału w rekonstrukcjach historycznych, najczęściej pojawiała się **chęć przebywania w dobrym towarzystwie** – wskazał na to co trzeci respondent: „[...] ludzie, relacje, fajne momenty. Mogę spotkać się ze znajomymi, których nie widziałem praktycznie cały rok, jeśli mówimy na przykład o Grunwaldzie”. Należy jednak zauważyć, iż powód ten pojawiał się także u innych, ale nie był traktowany jako ten najistotniejszy. Drugą najczęściej pojawiającą się pobudką do działania w ruchu rekonstrukcyjnym była **chęć przekazywania wiedzy innym**: „[...] teraz to już chyba tak bardziej edukacyjnie i po to, żeby gdzieś przekazać doświadczenia młodszym kolegom, żeby oni mogli dalej to wszystko kontynuować. Jak już nas starszych zabraknie, zapamiętajcie te słowa [śmiech]”. Należy zaznaczyć, że większość odtwórców, z którymi przeprowadzono badanie prowadzi tzw. żywe lekcje historii, podczas których przedstawiają dzieciom i młodzieży w szkołach w trakcie zajęć informacje na temat historii w inny, mniej konwencjonalny sposób, przy czym nie każdy z nich określa to zajęcie jako swoją główną motywację zajmowania się swoim zainteresowaniem. Rekonstruktorzy zwracali uwagę na starania, jakich dokładają celem możliwie najwierniejszego odtwarzania epok, którym się interesują. Wśród motywacji rekonstruktorów, niejednokrotnie pojawiał się także aspekt **pielęgnowania tradycji, oddawania czci przodkom i krzewienie postaw patriotycznych**: „Oddanie wartości, honoru, obrony ojczyzny to najważniejsze i przede wszystkim ukazanie jak oddawało się życie za ojczyzn”. Niektórzy badani, mówiąc o swoich motywacjach, wskazywali na chęć **wczucia się w atmosferę** odtwarzanych wydarzeń historycznych: „[...] klimat mnie najbardziej interesuje odtworzenie całego klimatu tamtych lat, znaczy tego, jak się ten żołnierz czuł, jak on wyglądał, co on żarł, w co się ubierał. To jest bardzo ciekawe”. Działania nie każdego z rekonstruktorów kierowane są ściśle sprecyzowanymi motywacjami. Dla części z nich udział w wydarzeniach odtwórczych jest przede wszystkim sposobem **spędzania wolnego czasu** i przyjemną **formą odpoczynku od codziennej rutyny**: „Dla mnie to jest

po prostu miły sposób spędzania czasu. Można pojechać na tydzień nie wiem, gdzieś nad wodę, można jechać na tydzień na Grunwald. Ideały nie, nie mówiłbym tutaj o ideałach”. Ponadto, pojawiały się również takie motywy respondentów jak działanie w ramach swojej **pasji, pogłębianie wiedzy historycznej** i chęć robienia czegoś wyjątkowego: „Chciałem robić coś innego niż większość społeczeństwa. No bo nie oszukujmy się, młodzi mężczyźni w naszych czasach, to uciekają. A najczęściej gdzie człowiek ucieka - do używek wszelkiego rodzaju”. Podzielono się również z zespołem badawczym inną, nieco odbiegającą od pozostałych, opinią: „Z perspektywy czasu dostrzegam trywializację rekonstrukcji. Mnie również, podobnie jak innych, dopadła rutyna. Było kiedyś z pasją, teraz jest gorzej. To takie przebieganie się, wśród młodych brak pasjonatów. Mam już 40 lat i na rekonstrukcyjną emeryturę idę”. Pojawia się zatem również, pośród miłośników i pasjonatów rekonstrukcji, głos osoby doświadczonej, która jednak z czasem straciła dawny zapał do odtwórstwa. Powyższa opinia może poddawać pod pewną wątpliwość trwałość zjawiska rekonstrukcji, pomimo, jak twierdzi większość rekonstruktorów, przekazywania swojej wiedzy z pokolenia na pokolenie i próby zaszczepienia, zwłaszcza w młodym pokoleniu, zainteresowania odtwórstwem historycznym. W kwestii ideowych pobudek swoich działań, badani rzadko twierdzili, by to one stanowiły kluczowy czynnik powodujący, że zajmują się właśnie rekonstrukcją historyczną: „Ani wpływ religii, ani wpływ jakiejś ideologii czy wpływ jakiejś wielkiej idei nie skłonił mnie do tego, żebym zajął się rekonstrukcją historyczną”.

Następne pytanie w ramach wywiadów pogłębionych dotyczyło wartości, jakie rekonstruktorzy uważają za istotne w swoim życiu. Co czwarty badany, wśród najważniejszych wartości najczęściej podkreślał istotność instytucji rodziny, która powinna stanowić nie tylko oparcie, ale i wychowywać nowe pokolenia w duchu tradycyjnych zasad: „[...] Tak naprawdę no, tradycyjne, polskie, rodzinne tradycje. Czyli **rodzina** na pierwszym miejscu [...]”. O patriotyzmie mówiono natomiast z dwóch perspektyw, po pierwsze w ramach krzewienia tradycji narodowych i uświadamianiu kolejnych pokoleń o ich wadze: „No jakieś tradycje w naszym kraju są i trzeba je pielęgnować tradycji, bo nie będzie narodu. Proste, nie. Bardzo dobrym przykładem jest Francja i Niemcy. Tam już praktycznie narodu nie ma, nie. Tradycje są, no niestety, zabijane. A tu na szczęście jest wszystko tak jak powinno być”. Podkreślanie wagi pielęgnacji kultury i tradycji narodowej było podkreślane niejednokrotnie. Czasami dodatkowo uwypuklano jej istotność poprzez mówienie o konieczności działania, celem uniknięcia sytuacji, gdy wspomniane wartości utraciłyby na znaczeniu. Z drugiej strony, do kwestii krzewienia postaw patriotycznych zmierzano wychodząc od trzech podstawowych wartości, które również pojawiały się niejednokrotnie: „**Bóg, honor, ojczyzna**. W wojsku przesłużyłem 30 lat, córki wychowuje... jestem byłym wojskowym. Córki wychowuję w duchu patriotyzmu i niestety ja... i nie ważne jaka ta Polska jest, ale jaka jest taka jest i jest najważniejsza”. Pozostając w aspekcie wiary, który został wspomniany w powyższej wypowiedzi, należy jednak zauważyć, iż rozmówcy nie byli jednogłośni w swoich ocenach. Natrafiono na przykład na wypowiedź odtwórczyni średniowiecza, w której możemy zaobserwować przykład pewnego zachwiania wartości, jaką do pewnego czasu stanowiła wiara: „Byłam osobą dość mocno wierzącą , a teraz jak dzięki rekonstrukcji sobie trochę uświadamiam jak bardzo to znaczy, jak to powiedzieć... chodzi o to, że wiara nie została przekazana

w odpowiedni sposób moim zdaniem, że to jest zupełnie nie tak i że to jest trochę taka hipokryzja moim zdaniem, to co się teraz dzieje w kościele i w sumie zdałam sobie sprawę tutaj na Wolinie, że to nie tak wygląda jak powinno, cały ten schemat”. Warto dodać, iż w wypowiedziach rekonstruktorów średniowiecza, pojawiała się kwestia krążącego wokół nich stereotypu, jakoby byli poganami. Niektórzy z rekonstruktorów za istotne uważali honor, przyjaźń oraz szacunek do innych: „szacunek do drugiego człowieka, to jest najważniejsze”. Ponadto, znaleźli się odtwórcy, którzy wyznają wartości rodem z rekonstruowanej epoki: „[...] Jak ma Pani trzy przymioty rycerza święte, czyli to jest >>sprawność oręża, ku obronie słabych i przestrodze niesprawiedliwych, czystość w miłości i prawdzie<< i teraz oczywiście zawsze zapomnę jednego, aaa i właśnie >>część rycerska moc uczynku rodząca<<, które z tych... myślę, że każde po kolei to są takie ideały, do których się dąży”. Powyższy przykład i przywołane w nim wartości ukazują do jak wysokiego stopnia sięga zaangażowanie niektórych badanych w swoją aktywność rekonstrukcyjną. Wśród innych wartości istotnych w życiu rekonstruktorów pojawiały się takie jak **pasja, praca, lojalność** oraz **szacunek do innych**. Nieco rzadziej, w gronie najwyżej cenionych wartości, odtwórcy wspominali o **miłości, szczerości, uczciwości**, a także szeroko pojętym **szczęściu**: „Ojej... szczęście, miłość, no żeby być szczęśliwym zdrowie, pieniądze jak są to jest dobrze, ale najważniejsze to chyba miłość, szczęście i zdrowie”. Oczywista różnica w odpowiedziach respondentów, jaką można było zaobserwować, wynika z kilku powodów. Po pierwsze, ze względu na rekonstruowany okres historyczny, oczywistą konsekwencją jest mniejsza liczba wskazań, wśród najważniejszych wartości, takich działań jak krzewienie postaw patriotycznych przez odtwórców np. średniowiecza, niż chociażby rekonstruktorów II wojny światowej. Po drugie, pewien wpływ na odpowiedzi badanych miał także wiek z jednej strony na kładzenie nacisku na odmienne wartości, gdyż osoby w wieku około 30 lat i starsze, posiadające potomstwo, znacznie częściej stawiali rodzinę na pierwszym miejscu w swoim życiu, natomiast osoby młodsze wskazywały z kolei na kwestie, które dotyczą ich obecnie. Była to zatem praca, studia i przyjaźń. Subtelne różnice, można było ponadto odnotować w nazywaniu wartości i rozwijaniu poszczególnych tematów przez respondentów. Pozostając w temacie najczęściej gloryfikowanej wartości jaką okazała się być rodzina, wśród młodszych respondentów za jej odpowiednik (traktując ją jako wartość poprzedzającą lub będącą motywem założenia rodziny), można uznać miłość.

Badani zostali ponadto zapytani o to, jaką część wolnego czasu dedykują pogłębianiu wiedzy i przygotowaniom związanym z aktywnościami w ramach rekonstrukcji historycznych. Najczęściej respondenci twierdzili, że poświęcają swojemu zainteresowaniu co najmniej godzinę dziennie, setki godzin ogółem lub generalnie ujmując -bardzo dużo czasu. Warto zaznaczyć, że część z odtwórców udzielających powyższych odpowiedzi, zajmuje się zawodowo konkretnym aspektem rekonstrukcji: „Większość, bo zajmuje się płatnerstwem, więc po prostu jeżeli nie jestem na studiach to siedzę w warsztacie i robię zbroje”. Inni natomiast, deklarują powiązanie swojej pasji z wykonywanym na co dzień zajęciem w ramach samokształcenia: „Akurat ja to poświęcam prawie cały tydzień na to. Ja to, bo ja sam jestem historykiem, jestem teraz doktorantem historii, więc ta historia cały czas blisko mnie”. Kolejnym rozróżnieniem jakie udało się zaobserwować, był pewien podział na podkreślanie wagi różnych aktywności w ramach działań rekonstrukcyjnych. Dla jednych bowiem przede wszystkim

pochłaniający jest udział w inscenizacjach, turniejach i innych wydarzeniach związanych z rekonstrukcją: „Bardzo dużo. Wszystkie praktycznie weekendy w sezonie czyli od maja począwszy do tak października. W zasadzie brakuje czasu na wakacje nawet”, inni z kolei podkreślają znaczne pokłady czasu, jakie spędzają na lekturze, poszukiwaniu materiałów zawierających informacje pomocne w odtwarzaniu danej epoki lub rozmowach na ich temat: „Tak, czytam, dokopuję się do różnych źródeł, spotykamy się i rozmawiamy, mamy swój komunikator,[...] na którym się komunikujemy. Rekonstruktorzy z całego świata potrafimy o mieczu jednoręcznym rozmawiać całą noc, siedzi parę osób i o kawałku blachy i o czym oni mają tam temat. A później godzina szósta czy tam przed siódmą i jest >>stary do pracy trzeba lecieć<< i tak momentalnie z trzydziestu paru osób zostają dwie trzy osoby w dyskusji. Potem się przychodzi po pracy i dalej się kontynuuje rozmowę”. Sposób, w jaki niektórzy rekonstruktorzy wypowiadają się o odtwórstwie historycznym pozwala twierdzić, że jest ono ich prawdziwą pasją, dla której są w stanie poświęcić znakomitą większość swojego czasu wolnego. Część z respondentów zwracała natomiast uwagę na fakt, iż dawniej dysponowali znacznie większymi możliwościami w kwestii pogłębiania swojej wiedzy na temat rekonstrukcji i przygotowań do występów: „Teraz już nie, na początku było więcej czasu, dlatego że kompletowaliśmy stroje i trzeba było trochę tego czasu znaleźć bo ciężko jednak skompletować i na ten okres i na ten a teraz to już nie zajmuje nam to dużo czasu. Same wyjazdy dużo pochłaniają, a tak z przygotowań to nie”. Niektórym badanym trudno było precyzyjnie określić jaką część życia poświęcają swojej pasji: „Hm, to jest różnie. Czasami jest, że bazujemy na tym co mamy. Nie czujemy potrzeby jakby tutaj się dokształcania, ale jak trzeba to się pół dnia i dzień siedzi jak czegoś się szuka”. Niejednokrotnie w wypowiedziach rekonstruktorów pojawiała się także opinia, iż poświęcają swojemu hobby czas praktycznie codziennie, niemniej nie kładą nacisku na to, by było to dla nich duże poświęcenie: „[...] gdzieś próbuje znaleźć odskocznnię od obowiązków codziennych, więc codziennie staram się wracać”. Najczęściej rekonstruktorzy podkreślali, że są mocno ograniczeni przez codzienne obowiązki i spędzają niewiele czasu na przygotowanie do imprez odtwórczych, ze względu na fakt, iż dysponują większością wykorzystywanego podczas rekonstrukcji ekwipunku i czas dedykowany hobby przeznaczają przede wszystkim na wyjazdy w ramach imprez odtwórczych: „W tej chwili to tego czasu niewiele poświęcam, z racji tego, co robię w życiu prywatnym, no a poza tym wszystko jest przygotowane, to znaczy i mundury i całe wyposażenie, bo to jest kompletowane od kilku lat”. Co ciekawe, dla niektórych rekonstruktorów udział w turniejach i inscenizacjach jest poprzedzony wcześniejszymi przygotowaniem nie tylko w sferze pogłębiania wiedzy: „Mamy dwa spotkania w tygodniu i to się nie kończy tylko i wyłącznie na tym, ponieważ są później wyjazdy, do których też trzeba się przygotować więc tak szczerze to tak przypuszczam, że codziennie coś tam człowiek robi, aby po prostu to polepszać. Nawet zwykły trening, który się wydaje, że to nie ma nic wspólnego z rycerką, właśnie ma, bo jakby nie patrzeć wychodzisz na tą bitwę, musisz się wykazać sprawnością fizyczną, więc to też ma wpływ. Ja też motywuję do ćwiczeń, żeby być coraz lepszym walczącym. Myślę, że naprawdę sporo czasu, tak 5 dni w tygodniu”.

Najwięcej rekonstruktorów, na pytanie o wpływ ich pasji na życie osobiste, odpowiedziało iż ma ona na nie bardzo pozytywne przełożenie ze względu na towarzystwo, z jakim mają do czynienia podczas

impresz odtwórczych. Dla jednych, jest ona okazją do spędzenia czasu z rodziną: „[...]wspólne spędzanie czasu z rodziną, z mężem”, dla innych natomiast stanowi, czasem nieczęstą, możliwość spotkania się ze znajomymi dzielącymi zainteresowanie rekonstrukcją: „Tak, wpływa ponieważ moje najbliższe grono znajomych to właśnie osoby z rekonstrukcji, gdzie wspólnie tą aktywność podejmujemy”. Przy tej okazji warto zaznaczyć, iż niekiedy sprowadzenie grona znajomych do przede wszystkim złożonego z odtwórców, powodować może pogorszenie relacji z osobami spoza świata rekonstrukcji: „No znajomi głównie w obrębie grupy rekonstrukcyjnej niestety obecnie mi się zachowali, bo osoby, które czasami poznają spoza tej grupy to też tak na mnie krzywo patrzą co ja wyprawiam”. Warto ponadto wspomnieć, iż zdecydowana większość badanych uznała, że ich pasja spotyka się z aprobatą rodziny, jednak z różnymi opiniami wśród znajomych. Wielokrotnie respondenci podkreślali, jak ważne jest wsparcie najbliższych i zrozumienie z ich strony: „Są zachwyceni, rodzina to już mówiłem. A znajomi, na spotkaniu klasowym byłem po 20 latach i mówią, >>Mirek, wszyscy coś robimy ale tylko ciebie można zobaczyć w telewizji<<”. Nie wszyscy jednak mają to szczęście, że ich hobby spotyka się z akceptacją członków rodziny: „Nie znosi mnie, niestety, rodzina i ma mnie już dosyć chyba, bo ciągle mnie w domu nie ma”. Brak zrozumienia wśród znajomych dotyczył natomiast często warunków, w jakich przebywają rekonstruktorzy podczas imprez odtwórczych: „Zależy od znajomych, ale można powiedzieć różne postawy, ale dla niektórych właśnie jest nie do pomyślenia, że jak to tak pod namiotem, na sienniku, i w ogóle tu na przykład nie ma prysznic”. Powtarzającą się reakcją, na jaką zwracali uwagę badani, było także ograniczone zaufanie, jeżeli chodzi o ponoszone koszty, jakie niosą za sobą przygotowania do rekonstrukcji: „[...] Na przykład ostatnio idąc do sklepu miałem okazję kupić sobie buty za 860 zł do rekonstrukcji. [...] No jeżeli chodzi o tą stronę finansową wydatków, to rodzina tak średnio to postrzega, ale jeżeli chodzi o samo spędzanie czasu, to myślę że jest ta akceptacja i nie ma tutaj z tym najmniejszego problemu”.

Niektórzy badani potraktowali wpływ na swoje życie osobiste odtwórstwa historycznego bardziej pod kątem samodoskonalenia. Udział w rekonstrukcjach historycznych umożliwia części badanych rozwój swoich talentów lub innych umiejętności pobocznych, w pewien sposób związanych z ich zainteresowaniem. Jedni podstawową wartość przypisują pogłębianiu wiedzy: „Rozwijam się intelektualnie po prostu. Inwestuje w siebie dużo bardzo wiedzy, że nie sposób tego znaleźć w jakiejś lekturze. Jakies książki, wykopaliska, bo my wykopujemy [...]”, inni natomiast wiążą swoje inne hobby z rekonstrukcją: „[...] rozwijam się, bo ja też nagrywam jakieś filmy z tych inscenizacji i potem puszczam je w eter”. Nieliczni rekonstruktorzy, z którymi przeprowadzono wywiady pogłębione, wspomnieli ponadto, że rekonstrukcje towarzyszą im w życiu nie tylko wtedy, gdy gromadzą wiedzę i materiały w ramach przygotowań do imprez odtwórczych, lub gdy w nich uczestniczą, ale także starają się utrzymywać wystrój swojego mieszkania w estetyce rekonstruowanej epoki: „[...] my po prostu żyjemy tym, mamy połowę mieszkania wyposażoną w średniowieczne stroje, znaczy średniowieczne meble łącznie z garnkami”. Bywali tacy, dla których udział w rekonstrukcjach był nie tylko podniosłym wydarzeniem, ale wiązał się także z poświęceniem i stanowił pewien rodzaj nagrody: „Ja już jestem na emeryturze, a wcześniej to praca i kiedyś za pracę społeczną jeździliśmy za granicę na turnieje, ja byłem 4 razy w Szwecji a żona była więcej razy, Francja, Węgry i w Szwecji też ze mną

była”. Niektórzy badani przypisywali rekonstrukcjom historycznym pozytywny wpływ na ich życie osobiste ze względu na fakt, iż oprócz zainteresowania, traktują ją jako źródło dochodu: „Tak i jeszcze również zarabiam jako rekonstruktor, bo zajmuję się rekonstrukcją np. elementów skórzanych i te elementy np. sprzedaję na zachodzie tam innym rekonstruktorom i też jest to jakiś sposób zarobku.” Z drugiej strony, niejednokrotnie pojawiały się głosy badanych, którzy zwracali uwagę na konieczność inwestowania, często znacznych środków finansowych w swoje hobby. Jeden z rekonstruktorów zwrócił uwagę na pozytywną zmianę, z jaką mogłoby się wiązać powrócenie do promowania wartości i wzorców postępowania, jakimi kierowano się w średniowieczu: „Powieм tak, bardzo pozytywnie ze względu na to, że wyrabia się ten pewien taki wzorzec właśnie tego rycerza, gdzie człowiek właśnie wdraża to później w to życie swoje i to jest bardzo pozytywne bo jakby nie patrzeć to są pozytywne rzeczy i uważam, że gdyby ludzie się kierowali czasami więcej serduchem a nie rozumem to zupełnie co innego byłoby na tym świecie”.

Rekonstruktorzy zapytani zostali ponadto o to, czy dzielą się swoim zainteresowaniem z osobami bliskimi lub znajomymi i zachęcają ich do udziału w wydarzeniach odtwórczych. Większość badanych twierdzi, że raczej nie zachęca osób ze swojego otoczenia do podzielenia pasji, a jedynie opowiada im o tym, czym się zajmują. Jedni robią tak dlatego by uniknąć sytuacji, w której ktoś czułby się w jakiś sposób przymuszany do udziału w rekonstrukcjach: „To znaczy, my nie robimy tego na siłę w żaden sposób, tylko zachęcamy opowieściami, pokazujemy zdjęcia, pokazujemy pamiątki, które przywieziemy, czy nowy sprzęt i w ten sposób staramy się zarazić ludzi, a nie na siłę”. Inni natomiast zwracają uwagę na trudność, jaką sprawiłoby zachęcanie osób niezwiązanych z tematem do zainteresowania się odtwórstwem poszczególnych armii: „Ciężko jest zachęcić ludzi bo to jest jeszcze mało spopularyzowane bo wiele osób pyta czemu Niemców, czemu Rosjan a czemu nie Polaków mimo, że Polacy po każdej ze storn walczyli więc jest ciężko namówić kogoś do tego i szczerze mówiąc nikt mnie nie pyta ze znajomych czy mógłbym go wkręcić”. Część respondentów deklarowała, że czasami zdarza im się w delikatny sposób zachęcać swoich bliskich lub znajomych, przynajmniej do obejrzenia jednego z wydarzeń rekonstrukcyjnych, w których oni sami uczestniczą: „Do udziału w rekonstrukcjach niekoniecznie, tylko zapraszam po prostu żeby przyjechali zobaczyć jak to wygląda”. Podobna liczba rekonstruktorów deklaruje jednak, że zarówno zachęca bliskich, jak i promuje w swoim otoczeniu zjawisko rekonstrukcji historycznych: Ależ jak najbardziej promując działalność naszej grupy oraz także popularyzując tę wiedzę poprzez zajęcia edukacyjne, w których oczywiście zachęcam do rekonstrukcji historycznych, możliwości poczucia tej historii na sobie samym, możliwość spróbowania życia sprzed setek i tysięcy lat”. Niektórzy z rekonstruktorów opowiadali o pasji do odtwórstwa historycznego, wynikającej z zainteresowania innych członków rodziny: „Zarówno moja nieżyjąca już mama jak i tata, dziarski wdowiec są ludźmi w tradycji rodzinnej i regionalnej raczej mocno. Oni nie traktują tego jako objaw problemów z głową tylko jako coś, czego sami nas uczyli dziesiątki lat wstecz i to problemu nie stanowi. Druga sprawa, rodzeństwo podobnie. Mój brat też, on się uaktywnia w klubie miłośników kół, określa się jako człowiek, który ma krew pół na pół z benzyną, swój człowieka natomiast moja pani jest jeszcze bardziej dziwna niż ja, gdyż ona używa idiomu >>zryta<< i nosi mundur albo ochotniczej legii kobiet albo przysposobienia wojskowego

kobiet. Swoi ludzie”. Zwraca uwagę fakt, iż podczas wydarzeniach rekonstrukcyjnych (w różnym natężeniu, w zależności od przedstawianej epoki), rzeczywiście można spotkać całe wielopokoleniowe rodziny odtwarzające realia życia w danym okresie historycznym. Próby zachęcania bliskich przez pozostałych rekonstruktorów zakończyły się niepowodzeniem, co prowadziło zwykle do konieczności postawienia wyraźnych granic między hobby, a innymi sferami życia badanych: „No, kiedyś próbowaliśmy, ale jakoś tak się stało, że dogadaliśmy się, że ja mam swoje zajęcia, takie tam w wolnym czasie, rodzina ma swoje, nikt nikomu nie przeszkadza”.

Działalność w grupach rekonstrukcji historycznej

Pierwsze pytanie związane z działalnością w ramach grupy rekonstrukcyjnej, dotyczyło roli, jaką badani w nich pełnią. Celem poszerzenia informacji na temat związku owej roli z wykonywanym na co dzień zajęciem, dopytano respondentów także o wykonywane przez nich zajęcie na co dzień. Najczęściej, wywiadów udzielali dowódcy lub członkowie zarządu, których rola nie ogranicza się jednak wyłącznie do dowodzenia swoją grupą: „Jako prezes no to jest wszystko i księgowości pilnowanie i odpowiedzialność prawna, no i pozyskiwanie finansów”. Wykonywane przez nich zajęcie natomiast najczęściej nie pokrywało się w żaden sposób z wykonywanym zawodem, niemniej pojawiły się pojedyncze jednostki, których dowodzenie grupą rekonstrukcyjną wynika bezpośrednio z ich pracy i zainteresowania: „Tak. Ja jak wspominałem byłem żołnierzem zawodowym, historykiem z wykształcenia, pracuję w muzeum aktualnie, więc jakby jest to powiązanie tutaj, że ten swój wolny czas, swoje doświadczenie, swoje pasje mogę też w ten sposób realizować i łączyć z tym co potem wykonuję w pracy”. Mniej liczne grono respondentów deklarowało, że pełnią funkcje rzeczników, są odpowiedzialni za promocję i administracyjny aspekt działania ich grup: „Ja jestem krzykaczem, Heroldem. Tak, ja obwieszczam, że już jesteśmy, obwieszczam, bo jakoś tak Bóg mnie obdarzył językiem wymownym i organem przednim, więc [śmiech], więc, więc krzyczeć mogę, więc krzyczę i nawołuję do odwiedzania nas przez ludność. O, wywiadu z Panią udzielam”. W przypadku osób pełniących powyższe funkcje, ich rola w grupie rekonstrukcyjnej jest podyktowana przede wszystkim predyspozycjami, natomiast praktycznie nie wiąże się z wykonywanym zawodem. Wśród rozmówców nie brakowało również rzemieślników i osób odpowiedzialnych za prowadzenie warsztatów rękodzielniczych. Warto zauważyć, że często powyższa działalność stanowi dla nich źródło dochodu: „Ja się zajmuję rękodziełem. Podczas warsztatów np. głównie prowadzę warsztaty, ale również sama dla siebie czy tam dla osób z grupy tworzę *kanzashi*, czyli ozdoby japońskie do włosów”. Ponadto, niektórzy badani odgrywają rolę kucharzy, co w tym badanych przypadkach okazało się nie mieć bezpośredniego związku z wykonywanym zawodowo zajęciem. W pozostałych grupach rekonstrukcyjnych, respondenci podkreślali, że trudno jest wskazać ich konkretną funkcję, ze względu na bardzo szerokie spektrum działań w ramach grupy.

Zapytano respondentów także, jak często w ramach swoich grup rekonstrukcyjnych biorą udział w imprezach związanych ze swoim hobby. Badani, przedstawiając swój roczny kalendarz działań, najczęściej mówili o bardzo dużym natężeniu imprez odtwórczych, w których uczestniczą. Zaliczali do nich głównie występy w inscenizacjach, pokazy rzemieślnicze, turnieje zarówno bojowe, jak

i taneczne, tzw. lekcje żywej historii, a także szereg pobocznych aktywności, niezwiązanych ściśle z rekonstrukcją. Celem ukazania, co tak naprawdę kryje się pod pojęciem „dużego natężenia” działań grup rekonstrukcyjnych, zamieszczamy fragment przykładowego kalendarza, którym uprzejmy był podzielić się prezes jednej z aktywniejszych grup rekonstrukcyjnych: „Zeszły weekend święto pułkowe, wprawdzie to było na XX wiek nastawione, aczkolwiek byliśmy dodatkową atrakcją w Podkowie Leśnej. Dzisiaj rozpoczyna się, wieczorem wyjeżdżamy koło godziny 20 na Igrzyska Gier Dawnych do Łęczycy, za tydzień jest impreza na terenie Ursusa w Warszawie, tydzień później w Muzeum Wojska Polskiego, tydzień później Dzień Kultury Antycznej nasz, a 2 tygodnie później jest wyprawa piesza, czyli w planowanym miesiącu mamy 1 weekend wolny, to tak mniej więcej wygląda. Cały maj mamy zajęty, czerwiec zajęty, w lipcu 2 weekendy wolne, w sierpniu weekend 1 wolny, czyli mamy non stop imprezy o charakterze rekonstrukcyjnym, imprezy o charakterze oczywiście też komercyjnym, tutaj chociażby w tym roku popularny Chrzest Polski”. Równie często rekonstruktorzy podkreślali, że swoją działalność przede wszystkim bazują na udziale w niewielu wydarzeniach o większym zasięgu, takich jak Odyseja Historyczna w Kutnie i inscenizacja Bitwy pod Grunwaldem, które odbywają się cyklicznie. Pomimo dominujących pozytywnych wrażeń po udziale we wspomnianych imprezach, z czasem niektórzy rekonstruktorzy wypowiadają się o nich z nieco mniejszym entuzjazmem: „To zajmuje strasznie dużo czasu, ale nas to cieszy, bo to jest i walka, i biesiada, i poznawanie nowych ludzi, chociaż czasami jest to już męczące jak są imprezy takie jak Grunwald czy Malbork, gdzie się 2 tygodnie poza domem spędza”. Większość rekonstruktorów przyznaje, że uczestniczy jedynie w wydarzeniach odtwórczych dotyczących okresu, który przede wszystkim znajduje się w obszarze ich zainteresowania np. pasjonaci epoki napoleońskiej koncentrują swoją uwagę na rekonstrukcjach związanych z tym okresem. Niektórzy z badanych, odwiedzają przede wszystkim imprezy, które odbywają się w okolicy ich miejsca zamieszkania, argumentując, że dalsze wyjazdy wiążą się ze znacznymi kosztami. Mniejszość wśród badanych stanowią osoby, które deklarują rzadki udział (3-4 razy do roku) w imprezach rekonstrukcyjnych: „Właśnie dosyć rzadko jak na rekonstruktora, bo myślę, że tak 3-4 razy do roku, więc to jest raczej niewiele”. Większość respondentów była zgodna co do tego, iż najbardziej aktywny jest dla nich okres od maja do września włącznie. Dla niektórych jednakże, sezon rekonstrukcyjny rozpoczyna się znacznie wcześniej, ponieważ pierwsze wydarzenia odtwórcze organizują już w lutym, a nawet w styczniu, podczas gdy dla pozostałych odtwórców jest to okres, który przeznaczają przede wszystkim na poddawaniu sprzętów i pojazdów, używanych w rekonstrukcjach, zabiegom konserwacyjnym.

Jeżeli chodzi o konkretne aktywności, jakie podejmują rekonstruktorzy, przeważający odsetek rozmówców wskazał na szerzenie wiedzy na temat swojego hobby podczas prowadzenia żywych lekcji historii w szkołach i innych instytucjach, przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. Ponadto, pojawiły się takie aktywności jak organizowanie festiwali tematycznych, występy podczas świąt danej miejscowości, a także pikniki historyczne, podczas których prowadzone są różnorodne warsztaty dla przybyłych gości. Jedną z najbardziej oryginalnych działalności komercyjnych, jaką prowadzi grupa jednego z uczestników badania, okazała się być symulacja startu pierwszego balonu braci Montgolfier z XVIII wieku. Część spotkanych rekonstruktorów wśród podejmowanych zajęć zarobkowych

wymieniała również udział jako fachowi statyści w filmach, serialach i programach telewizyjnych poświęconych historii, takich jak: „Bitwa Warszawska”, „1920. Wojna i miłość”, „Zapomniany Legion”, „Sensacje XX wieku”, „Rodzina Ulmów” oraz „Wołyń”.

Jeżeli chodzi o cykliczne spotkania w kręgu pasjonatów rekonstrukcji poza samymi imprezami tematycznymi, większość respondentów deklarowała, że takowe rzadko się odbywają, ze względu na dalekie odległości pomiędzy miejscami zamieszkania poszczególnych członków grup. Niewielu natomiast ma tę możliwość, że uczestniczy raz lub dwa razy w tygodniu w takich spotkaniach, podczas których np. mają okazję porozmawiać w gronie znajomych z grupy: „Prócz tego, że jesteśmy grupą rekonstrukcyjną to mamy takie nasze życie, że spotykamy się na piwku, gdzieś po prostu porozmawiać, także uprawiamy też inne aktywności, bieganie, ścianki wspinaczkowe itd. czyli wszystko po prostu dzieje się w takim bliskim gronie”. Pojawiła się wśród badanych ponadto opinia, jakoby niektórzy rekonstruktorzy czerpali więcej przyjemności z organizowania imprez zamkniętych, przeznaczonych wyłącznie dla samych rekonstruktorów: „Czyli najważniejsze dla nas są imprezy mniejsze, które są nastawione na rekonstrukcję czystą, czyli nie dla publiczności, nie na pokazy, tylko i wyłącznie żeby np. wyjechać na podkarpacie pod Jasło grupą 10osobową, a następnie przez weekend postarać się przebywać i funkcjonować tak jak osoby podczas wypraw 2000 lat temu”. Bycie rekonstruktorom nie ogranicza się dla niektórych badanych jedynie do udziału w wydarzeniach związanych z odtwórstwem, czy innych aktywnościach związanych ze swoim hobby. Wśród respondentów natrafiłszy także na takich, dla których znamiona np. bycia rycerzem, przejawiają się także w życiu codziennym, w ich stosunku do innych osób: „[...] poza takimi rzeczami, to jest też pomaganie tak jak mówiłem bezdomnym na tych wigiliach, czy właśnie część naszego bractwa pójdzie do schroniska, powychodzi z psiakami, czy coś takiego. [...] też kolega do mnie zadzwonił, który w sumie rok temu zrezygnował z naszego bractwa ale się zapytał czy może iść w naszej koszulce bractwowej oddać krew i dla mnie to było mega ze względu na to, że nawet przy oddaniu krwi jest ta idea. Jest ten wzorzec, który chcemy odtwarzać i to jest według mnie fantastyczne”.

Respondenci zostali następnie zapytani o to, czy zdarza im się wyjeżdżać na wydarzenia związane z rekonstrukcją historyczną, które mają miejsce zagranicą. Duża część badanych zwróciła uwagę na fakt, iż przede wszystkim ze względów finansowych, tylko pojedyncze osoby lub delegacje z ich grup są w stanie wziąć udział w zagranicznych rekonstrukcjach. Najczęściej odwiedzanymi krajami przez badanych okazały się być Słowacja i Czechy. Następne w kolejności były Niemcy (bitwa pod Lipskiem), Francja (Annonay, bitwa pod Verdun) oraz Ukraina. Pojedyncze jednostki, wśród badanych, miały okazję uczestniczyć ponadto w imprezach rekonstrukcyjnych organizowanych na Węgrzech, Białorusi, w Belgii (bitwa pod Waterloo), we Włoszech (Chester Roman Festival), Austrii, Chorwacji, Danii (Nykøbing Falster), a także w Holandii. Respondenci podkreślali jednak, iż mimo rozwiniętej sieci kontaktów z zagranicznymi grupami rekonstrukcji historycznej i zaproszeń, jakie dostają, brak wystarczających środków finansowych i możliwości czasowych w znacznym stopniu ogranicza ich udział w przedsięwzięciach, wiążących się z wyjazdem zagranicę.

Wśród wydarzeń rekonstrukcyjnych, które podobają się badanym najbardziej, zdania były mocno podzielone i odpowiedzi respondentów praktycznie się nie pokrywały. Najczęściej wskazywane przez rozmówców imprezy odtwórcze to inscenizacja Bitwy pod Grunwaldem i Strefa Militarna, która odbywała się w Gostyniu. Rekonstruktorzy wskazywali także na turnieje rycerskie, mające miejsce w Jarosławiu, Szydłowie, Ogrodzieńcu, Okonku, Człuchowie oraz Chojnicach. Ponadto, w wypowiedziach badanych pojawiały się takie wydarzenia jak: rekonstrukcja Powstania Styczniowego, Oblężenie Malborka, Tradycyjne Święto Rękawki, Łabiszyńskie Spotkania z Historią, D-Day na Helu, rekonstrukcja Bitwy pod Mławą, a także Oblężenie Słupska. Należy zaznaczyć, iż respondenci często za swoje ulubione, uważali wydarzenia i turnieje, które albo odbywają się w ich okolicy, albo których sami są organizatorami, przez co są im zwyczajnie najbliższe: „Osobiście lubię ten turniej, który my organizujemy ten Jarosławski. On jest taki trochę bardziej zamknięty, ale jest to grono najbliższych grup, które znamy”.

Zapytani o plany na przyszłość związane z działaniem swoich grup rekonstrukcyjnych, badani najczęściej wyrażali chęć szeroko pojętego rozwoju. Dla jednych istotne jest po prostu bycie rzetelnym w rekonstruowaniu dawnej rzeczywistości: „Cały czas się rozwijamy, dążymy do tego, żeby jak najwierniej odtwarzać historię”, inni natomiast chcieliby poprzez swoje działania wzmocnić pozycję na rekonstrukcyjnej scenie: „[...] chciałbym, aby kiedyś nasze bractwo było takim potężnym filarem, które podtrzymuje tą całą rekonstrukcję rycerską w Polsce. Będziemy dążyć do tego w jakiś sposób, może się nam to nie uda ale dzięki temu, że będziemy do tego dążyć będziemy wspierać też inne grupy”. Rozmówcy często podkreślali, że noszą się z zamiarem nabycia nowych strojów, ekwipunku lub pojazdów, wykorzystywanych podczas rekonstrukcji: „Mamy teraz zamiar dodatkowe pojazdy zbudować. Chcemy zacząć od jakiejś ciężarówki, żeby wozić sprzęt taki historyczny. Tak, jakiś samochód ciężarowy, może motocykle”. Dla podobnej części rekonstruktorów istotne jest przede wszystkim wypełnienie i realizacja kalendarium swoich grup, gdyż zwracają uwagę na wystarczające trudności z wygospodarowaniem czasu na organizację lub uczestnictwo w imprezach, które mają w planach na dany rok. Niektórzy rekonstruktorzy z dużym stażem podkreślają, że w planach mają już raczej przekazanie swojej wiedzy młodszym, niż dalszy rozwój: „Trudno powiedzieć, no ja się starzeję już i chciałbym prędzej czy później to przekazać młodszym, bo ja już to 20 lat prowadzę”. Rekonstruktorzy, którzy wręcz przeciwnie, są dalecy od zmęczenia swoim zainteresowaniem, mają natomiast w planach poszerzenie swojej działalności o odtwórstwo innych okresów historycznych: „Myślę, że w ciągu najbliższych lat postaramy się dokończyć te projekty, o których wspominałem, a może i nawet zrobimy jeszcze jakieś inne okresy historyczne. Myśleliśmy o starożytności, myśleliśmy trochę o II wojnie światowej, więc może jakoś nam się uda zebrać”. Plany pozostałych są skoncentrowane natomiast na promowaniu w dalszym ciągu rekonstruowanej przez siebie epoki (starożytności), która nie zyskała jak dotąd w Polsce szerszego rozgłosu: „W planach to jest organizowanie co roku właśnie Dnia bądź Dni Kultury Antycznej w Warszawie, aby przybliżyć tenże okres, który jest mało znany i mało propagowany akurat w Polsce ze względu na brak jakichś większych oznak cywilizacji na naszych ziemiach” oraz na wzięciu udziału w rekonstrukcji zagranicznej (Monte Cassino).

Wypożyczenie i sprzęt

Następnie, respondenci zostali zapytani o nieodłączny element rekonstrukcji historycznej, jaki stanowi wyposażenie, czyli wykorzystywany ubiór, broń oraz pojazdy. Wyposażenie używane w odtwórstwie poszczególnych epok historycznych, z oczywistych względów różni się diametralnie. Elementem stałym natomiast pozostaje, co podkreślają wszyscy badani, strój charakterystyczny dla danego datowania. Tym samym, charakterystyczne dla średniowiecza są np.: „Ciuchy czyli koszule, galoty, nogawice, buty” oraz w przypadku zbrojnych: „Odtwarzam wojownika pieszego, niemniej jest to pełna zbroja rycerska i oczywiście stroje codzienne zarówno wieczorowe jak i takie bardziej obozowe”. Ponadto, jako niemniej ważne od strojów, pojawiały się bronie białe i dystansowe. W kwestii odtwórstwa obozowiska, niezbędne dla większości grup są wiernie wykonane repliki przedmiotów codziennego użytku, takich jak garnki, elementy zastawy, a także meble. Rekonstruktorzy epoki napoleońskiej dodatkowo posługują się bronią czarnoprochową; muszkietami i armatami. Również kładą mocny nacisk na wierność odwzorowania epoki w kwestii materiałów użytych do produkcji zarówno koszul i spodni, jak i mundurów: „Żeby to była wełna, a nie flausz czy jakieś takie materiały sztuczne, które po prostu może dla takiej osoby z zewnątrz nie robiłyby różnicy, ale tutaj jakbyśmy np. chodzili jakby to powiedzieć w niekoszernych materiałach, to by od razu wszyscy widzieli i nas traktowali jak pajacy”. Należy dodać, że w odtwórstwie powyższych epok pojawiają się konie lub pojazdy konne: „Konie tak, jest to około 25 koni na Grunwaldzie, średnio na pokazach 3-4 konie. Ludzie mają konie w stadninach, potem podjeżdżają, zabierają. I układają konia pod zbroję bo ten koń inaczej się zachowuje”. Na ogół odtwórcy jeżdżący konno w czasie imprez rekonstrukcyjnych korzystają z usług zaprzyjaźnionych stajni, w których przechowują zwierzęta pod odpowiednią opieką. Rekonstrukcja XX wieku natomiast różni się od pozostałych, z wiadomych względów, obecnością pojazdów mechanicznych. Odtwórcy I i II wojny światowej oprócz rekonstrukcji, z wykorzystaniem pojazdów takich jak zabytkowe samochody wojskowe, rowery, motocykle, wozy pancerne oraz czołgi, uczestniczą także w zlotach pojazdów militarnych: „Mamy dwa czołgi, kopie oczywiście czołgów Renault FT-17, francuskich czołgów z I Wojny Światowej, używanych w wojsku polskim od 1919 roku, aż do 1939. Dwa samochody pancerne 034. Czyli jak wskazuje nazwa z okolic lat trzydziestych”. Rekonstruktorzy, których grupy nie korzystają lub nie wystawiają w czasie imprez odtwórczych pojazdów, jako główną barierę przedstawiali brak wystarczających funduszy, potrzebnych na ich konserwację.

W kwestii pozyskiwania wyposażenia wykorzystywanego podczas rekonstrukcji, większość odtwórców (zwłaszcza prezentujących okres średniowiecza), podkreślała, że jest w stanie samodzielnie uszyć jeżeli nie cały strój, to jego elementy: „Żeby zrobić ten guzik, ja musiałem się najpierw przekopać przez stronę Muzeum Londyńskiego, bo tam są oryginały fotografowane z wymiarami. Wybrać sobie taki, który pasuje do mojego datowania, opracować model, nauczyć się robić formę i dopiero sobie odlać. Żeby zrobić coś takiego musiałem przeczytać parę różnych rzeczy, żeby zrobić głupi guzik i tak samo jest z każdym sprzętem, więc jak ktoś nie lubi czytać, no to tutaj musi się nauczyć, musi polubić”. Respondenci podkreślali ponadto, że czerpią dużą przyjemność i satysfakcję

z samodzielnego kompletowania stroju i poszukiwania informacji na jego temat. Wielu badanych mimo braku możliwości uszycia lub wyrobienia sobie stroju od podstaw, wspominało o posiadaniu zaprzyjaźnionych osób zajmujących się rzemiosłem lub krawiectwem, którym zlecają wykonanie poszczególnych elementów strojów. Wśród respondentów pojawiała się także opinia o często żmudnych poszukiwaniach konkretnych przedmiotów wchodzących w skład ekwipunku. Nie wszyscy rekonstruktorzy mają jednak możliwość pozyskiwania elementów potrzebnych do rekonstrukcji od znajomych lub sprawdzonych źródeł. Wśród najczęściej wskazywanych miejsc poszukiwania przedmiotów wyróżniano strony i aukcje internetowe, pchle targi, a także giełdy kolekcjonerów lub kramy rzemieślnicze wystawiane przy okazji wydarzeń rekonstrukcyjnych. Respondenci zgodnie podkreślali, że ze względu na to, że inwestują w działania odtwórcze swoje własne środki, kompletowanie pełnego stroju stanowi pewien proces i rzadko decydują się na zakup od razu całego kompletu.

Respondenci zapytani o to, czy posiadają swoje wyposażenie w domu i czy stanowi ono własność organizacji, na ogół byli zgodni co do tego, że stroje i ekwipunek osobisty wykorzystywany podczas imprez rekonstrukcyjnych jest ich własnością prywatną. Wspólnie natomiast najczęściej składają się na przedmioty codziennego użytku, namioty oraz elementy dekoracji wchodzących w skład dioram. Niektórzy podkreślali natomiast, że ze względu na brak możliwości trzymania przedmiotów wykorzystywanych w rekonstrukcji w domu, proszą swoich pobratymców o umożliwienie przechowania ich rzeczy np. w garażach, inni zaś sami przechowują rzeczy pozostałych członków grupy: „Ja trzymam wspólne rzeczy bractwa ze względu na to, że mam zaplecze czyli mam garaż i w ogóle mam gdzie to trzymać, nasze bractwo ma też przyczepkę, na której przewozimy sobie te wszystkie rzeczy i to są wspólne rzeczy tak jak wiata, jakieś gary”.

W przeważającej większości grup odtwórczych, z których przedstawicielami przeprowadzono wywiady pogłębione, każdy z członków grupy dba o swoje bronie. W kwestii ubrań, podkreślano konieczność segregacji ze względu na materiały, z jakich są uszyte. Tym z kolei zajmuje się najczęściej osoba lub zespół osób odpowiedzialnych za pielęgnację i konserwację w danej drużynie. Niektórzy rekonstruktorzy dzielili się przy okazji rozmów imponującą wiedzą na temat konserwacji: „W okresie starożytnym był najpowszechniejszym z tłuszczów oliwa z oliwek, jeden z tłuszczów, które nie jełczeją, rzadka akurat, rzadka tutaj cecha wśród tłuszczów, który nie jełczeje, czyli się nie psuje, nie wytwarzają się szkodliwe kwasy tłuszczowe, konserwacja broni jest przy tym fantastyczna”. W czyszczeniu poważniejszych zabrudzeń lub naprawie uszkodzeń materiału, z którymi rekonstruktorzy nie są w stanie sobie poradzić samodzielnie, pomocne są, tak jak w przypadku pozyskiwania wyposażenia, zaprzyjaźnieni fachowcy; krawcy, szewcy i inni. Pomimo wskazywania okresu zimowego jako przeznaczonego przede wszystkim procesom pielęgnacyjnym ubrań i sprzętów, gros rekonstruktorów podkreślało, że istotna jest ciągła pielęgnacja wyposażenia, zwłaszcza broni: „Najgorzej z bronią, bo ją trzeba często czyścić. Po każdym strzelaniu trzeba broń przeczyszczyć, bo proch, ogar tzw. czyli pozostałości prochu w lufie, powodują, że się wżera w metal i to jest jeżeli to długo by nie było czyszczone, może spowodować eksplozję prochu, że może zabić”.

Sieć współpracy

Kolejny blok tematyczny dotyczył sieci współpracy. Prawie wszyscy respondenci zgodnie twierdzili, że współpracują z innymi grupami rekonstrukcyjnymi, co potwierdzają wyniki badania ilościowego (91,2% wskazań wśród ankietowanych). Brak współpracy wynikał natomiast bardziej z faktu, że dany okres historyczny i aktywność są w Polsce mało popularne lub w danym regionie nie odbywały się żadne znaczące wydarzenia, w rekonstrukcji których odtwórcy mogliby uzyskać pomoc np. od władz miasta: „Właśnie nie, my nie. To jest dla nas nowość, myślę, że początek jakiejś szerszej współpracy. Dlaczego? Dlatego, że ta epoka w Polsce nie jest nijak reprezentowana. Nie toczyły się żadne bitwy, nie ma grup pokrewnych w tej epoce rekonstruktorskich, w związku z tym moje propozycje pokazów wychodziły do takich miejsc jak pałac w Łańcucie, gdzie Jan Potocki, pierwszy polski aeronauta, to jest jego miejsce rodzinne”. Charakter współpracy, nawiązywanej z grupami odtwórstwa historycznego, ma jednak różne wymiary. Dla jednych jest to relacja oparta na przyjaźni, związanej podczas imprez rekonstrukcyjnych: „Tak, jest to bardziej na zasadzie przyjaźni niż współpracy ponieważ jesteśmy ładnie kilkanaście lat już w tym ruchu. Po prostu znamy dużo grup, z nimi się przyjaźnimy, z nimi się spotykamy, również współorganizujemy różne wydarzenia”. Innym, rozbudowana sieć kontaktów umożliwia przeprowadzenie bardziej widowiskowych pokazów: „Tak, tak. Jeżeli są takie potrzeby, żeby wzbogacić o ilość osób albo zainteresowana, odtwórstwo albo nawet rzemieśnictwo to tak, no bo mamy kontakty, dzwonic do siebie, jeżeli jest taka potrzeba jedziemy i pomagamy”. Jeszcze inni cenią sobie przede wszystkim możliwość rozmowy z osobami o podobnych zainteresowaniach: „Niewątpliwie takie zloty są też okazją do wymiany doświadczeń wzajemnych”. Jeżeli chodzi o zasięg współpracy, respondenci przeważnie wspominali o bliskich kontaktach z grupami działającymi w pobliżu ich miejsca zamieszkania, jednak pojawiali się także tacy, którzy otrzymują regularne zaproszenia od swoich znajomych z zagranicy.

Na pytanie o współpracę z innymi podmiotami, takimi jak III sektor lub inne instytucje kultury, połowa respondentów odpowiedziała, że zdarza im się nawiązywać współpracę o takim charakterze (dla porównania, 73,6% ankietowanych deklaruowało współpracę z instytucjami kultury). Przede wszystkim, wspomniano o działaniach wykonywanych w ramach współpracy z lokalnie funkcjonującymi stowarzyszeniami i towarzystwami, a także ośrodkami kultury i muzeami. Niektórzy badani funkcjonują jedynie we współpracy z przedstawicielami III sektora: „Nie, nie współpracujemy z tego typu organizacjami, niemniej czasami staramy się współgrać z pewnymi stowarzyszeniami bądź fundacjami tak aby robić jakieś darmowe pokazy dla dzieci” (tę formę współpracy wskazało także 47,8% ankietowanych). Podejmowane aktywności wiązały się głównie z organizowaniem pokazów w danych instytucjach lub wypożyczaniem sprzętów i ubrań. O współpracy z lokalnymi samorządami również wypowiadano się pozytywnie, natomiast pojawił się także głos krytyczny skierowany pod adresem Ministerstwa Kultury: „Wielkie ukłony w stronę samorządów, które wiadomo mają też w tym jakiś tam powiedzmy interes promocyjny, ale organizują te, bardzo często czy wspierają organizację takich imprez rekonstrukcyjnych i serdeczne pocałujcie nas w [słowo niecenzuralne] w stronę Ministerstwa Kultury, które ma głęboko w [słowo niecenzuralne] ruch rekonstrukcyjny”. Frustrację części badanych

budzi, jak podkreślają, fakt wspierania działań grup rekonstruujących oddziały polskie, nie zwracając uwagi na konieczność odtwórstwa innych stron konfliktu, by dane inscenizacje mogły mieć miejsce: „[...] ludzie, którzy odtwarzają jakiegokolwiek inne armie, w zasadzie dla ministerstwa nie istnieją, chociaż nikt nie zada sobie tyle trudu, dokonania tak skomplikowanej operacji myślowej, że gdyby wszyscy w Polsce rekonstruowali Księstwo, to nie odbyłaby się żadna rekonstrukcja”.

Następne pytanie dotyczyło działań prowadzonych przez grupy rekonstrukcji historycznej, o charakterze edukacyjnym. Większość badanych przyznała, że bierze lub brała udział w takich aktywnościach, przede wszystkim nastawionych na edukację dzieci i młodzieży. Zajęcia prowadzone przez rekonstruktorów są najczęściej prowadzone w ramach tzw. „lekcji żywej historii”, podczas których uczniowie mogą nie tylko zetknąć się z realnymi elementami stroju lub bronią, ale także zadać pytania odtwórcom, na które ci chętnie odpowiadają: „Tak, jak byłem na praktykach w szkole, to np. lubiłem przynosić różnego rodzaju elementy historyczne i je pokazywać potem dzieciom, żeby mogły sobie dotknąć, zobaczyć jak to wyglądało naprawdę. Obalamy często mity te filmowe i pokazujemy jak coś tam naprawdę wyglądało”. Działalność o charakterze edukacyjnym jest dla niektórych jedną z podstawowych form działania grupy rekonstrukcyjnej w ogóle: „To jest cały drugi rozdział statutu. W roku szkolnym praktycznie nie ma miesiąca, żeby nie było spotkań z młodą generacją mieszkańców naszego miasta i 6 gmin do powiatu należących w celu spotkania począwszy od przedszkolaków, starszaków, żeby już w tym wieku zapoznać z tematyką obronną zgodnie z wierszykiem >>Posłuchaj mój synu, po raz pierwszy dotkniesz ręką karabinu, pamiętaj użyć tego można tylko do obrony, niech nie pragną czyjejs krzywdy na twe młodzieńcze dłonie<<”.

Respondenci zostali także zapytani o kwestie dotyczące promocji swojej organizacji i wydarzeń, w których biorą udział. Miejsce, w którym znakomita większość rekonstruktorów promuje swoje wydarzenia są internetowe portale społecznościowe (głównie Facebook), a także strony internetowe. Badani cenią sobie przede wszystkim łatwość i sprawność, z jakimi mogą dotrzeć do szerokiego grona odbiorców za pośrednictwem sieci: „Na Facebooku przede wszystkim. No tak, bo wszyscy mają z reguły. Z reguły bardzo dużo osób ma, a poza tym to też nam to ułatwia życie”. Pośród entuzjastów nowoczesnych rozwiązań, nie brakuje także sceptyków, którym niekoniecznie przypada do gustu pomysł promowania działalności grup rekonstrukcyjnych, np. zajmujących się odtwarzaniem okresu średniowiecza, za pośrednictwem internetu: „[...] mamy też tą stronę facebookową. Ogólnie byłem bardzo przeciwny, [...] ponieważ uważałem, że do takiego typowego rycerza ten Facebook nie pasuje za bardzo, cały Internet ogólnie”. Niekiedy respondenci podkreślali, że ich grupy rekonstrukcyjne są na tyle znane, że i bez „istnienia” w internecie, nie miałoby problemu z wypełnieniem kalendarza na dany rok: „Mamy stronę internetową, ale już nasza grupa, znaczy, jak każda inna grupa, jest tak rozpowszechniona, że nie musimy robić jakiejś dodatkowej promocji”. Pomimo faktu, iż internet stanowi podstawowe medium w kwestii promocji działań rekonstrukcyjnych, część rekonstruktorów wspomina także o wartości tzw. „poczty pantoflowej”, podkreślając, że to zadowoleni odbiorcy są najlepszą reklamą dla ich działalności. Należy ponadto dodać, że większość rekonstruktorów, z którymi przeprowadzono wywiady, nie traktuje działań swoich grup jako działań typowo

komercyjnych i nastawionych na zysk, przez to też nie przywiązują nadmiernej wagi do aspektu ich promocji.

Na pytanie o atmosferę działań rekonstrukcyjnych, prawie wszyscy badani odpowiadali w samych superlatywach. Atmosferę imprez odtwórczych określano jako: „bardzo dobrą”, „miłą”, „sympatyczną” oraz „niezwykłą”. Badani cenią sobie otwartość innych uczestników i łatwość nawiązywania kontaktów z osobami dzielącymi ich pasję: „Generalnie jest tak fajnie po prostu posiedzieć, można podejść do zupełnie obcego człowieka, do innego rekonstruktora i na luzie z nim porozmawiać i on coś doradzi, powie i generalnie sympatycznie jest, nie ma odwracania głowy czy tam plecami i kręcenia nosem”. Rzadko pojawiały się głosy, które sugerowałyby obecność napięć między rekonstruktorami, jak podkreślają niektórzy badani, pewne ewentualne konflikty mają zwykle charakter personalny, nie dotyczy wzajemnych niechęci między całymi grupami: „Konflikty są głównie personalne czasami. Często się zdarzają konflikty personalne, że dajmy na to z naszej grupy ktoś nie lubi kogoś z innej grupy i po prostu staramy się, żeby tego typu konflikty nie.. jakby albo taka osoba nie jeździ wtedy na turnieje żeby nie robić jakiejś burdy, że tak ujmę podczas imprezy, ewentualnie również jest tak, że nawet jeżeli przyjadą takie osoby, no to żeby po prostu siedziały cicho”. W kwestii więzi, jakie nawiązują się podczas wydarzeń rekonstrukcyjnych, w wypowiedziach części respondentów pojawiły się długotrwałe znajomości i czasami wywiązujące się z nich prawdziwe przyjaźnie. Więcej rekonstruktorów jednak twierdzi, że ze względu na brak czasu lub zbyt duże odległości między członkami grupy, nie są w stanie utrzymywać z nimi relacji na zasadzie spotkań poza wydarzeniami związanymi z odtwórstwem historycznym, jednak nie osłabia to więzi, jaka jest między nimi wytworzona wokół powyższych. Jeżeli chodzi o kryteria przyjmowania członków, większość grup respondentów nie wyznacza określonych, rygorystycznych wymagań. Podstawowe kryterium stanowił odpowiedni wiek (zwykle ukończone 15 lat ze zgodą rodziców lub 18 bez wymaganej zgody) oraz zapal do pracy, który w wielu przypadkach jest sprawdzany podczas okresów próbnych, kiedy to pod okiem bardziej doświadczonych rekonstruktorów nowi członkowie wykonują podstawowe zadania związane z działaniem w grupie. Ponadto, w grupach zarejestrowanych, prowadzących działania w sposób sformalizowany, kandydaci obowiązani są niekiedy do nabycia specjalnego ubezpieczenia, ze względu na uprawianie sportów ekstremalnych. Dla części grup rekonstrukcyjnych to historyczność, czyli wierne odwzorowanie odgrywanej postaci, stanowi ważny czynnik przy doborze kandydatów: „Jesteśmy w pełni tolerancyjni, nie funkcjonuje u nas żaden podział ze względu na pochodzenie, aczkolwiek jeżeli ktoś będzie chciał jako osoba o rysach czysto środkowoeuropejskich, będzie chciał rekonstruować Zulusa, który niestety był lekko ciemny, to jest to jednak lekka porażka. Tak samo jak robienie samuraja, który miał 150-155 cm wzrostu i jednak troszeczkę inny wygląd fizyczny, uważam za porażkę”. Wśród rekonstruktorów XX wieku, pojawiła się także zdecydowana opinia na temat zachowań stanowczo nieaprobowanych w grupie: „Jeżeli jakiś idiota przyjdzie, który udaje naziola, no to trzeba go wyrzucić”.

Osobisty stosunek do odtwórstwa historycznego

Ostatni blok tematyczny dotyczył osobistego stosunku badanych do zjawiska rekonstrukcji historycznych. Respondenci zostali zapytani o to, jak traktują swój udział w wydarzeniach odtwórczych - czy jest on dla nich po prostu formą spędzania wolnego czasu, czy można mówić o pasji. Zdania wśród rekonstruktorów okazały się być podzielone i rozkładać prawie równomiernie na tych, którzy odtwórstwo historyczne traktują jako formę hobby i sposób na spędzenie wolnego czasu oraz na tych, dla których rekonstrukcja ma głębszy wymiar i jest sposobem na życie: „Troszeczkę głębszy, dlatego że staramy się zdobywać wiedzę, cały czas uczyć się i tak jakby przenosić się, wkładać w to istnienie, co kiedyś było. Po prostu poczuć to, co oni kiedyś tam w tych swoich głowach mieli”. Wielu rekonstruktorów podkreślało ponadto, że trudno jest opowiedzieć się jednoznacznie po jednej stronie. Przyznawali raczej, że mimo wielkiego zainteresowania rekonstrukcją historyczną, mają też czas na inne aktywności, nie tylko związane z pracą zawodową: „Ja wracam do domu, zdejmuję mundur, chowam samochód i wracam do normalnego życia. Nie myślę o tym do następnego wyjazdu. Owszem, gdzieś tam się śledzi Internet czy się pojawiają jakieś ciekawe rzeczy, które można by ewentualnie dokupić jeżeli coś się zepsuje, coś się naprawi to to jest takie powiązanie z życiem codziennym natomiast w żaden sposób ideologicznie na mnie nie wpływa”. Ponadto, interesujący może być priorytetowy cel udziału badanych w rekonstrukcjach. Wśród badanych dominowała bowiem opinia, że zajmują się odtwórstwem historycznym przede wszystkim dla siebie samych, czyli w celu doznawania osobistych przeżyć. Podkreślano także wartość, jaką niosą za sobą rekonstrukcje historyczne w ramach edukacji historycznej i promowania kultury narodowej, jednak nie były to cele priorytetowe większości rozmówców. Żaden z badanych nie upatrywał w swojej działalności w ramach grupy rekonstrukcyjnej przede wszystkim źródła dochodu.

Następnie, respondenci zostali poproszeni o zdefiniowanie, czym jest dla nich patriotyzm. Wśród odpowiedzi bardzo często pojawiały się takie postawy kojarzone z patriotyzmem jak miłość do ojczyzny i szeroko pojęte działanie na jej korzyść. Definicja patriotyzmu nie jest dla wielu rzeczą zamkniętą, napotkano m. in. na opinię, która obrazuje pewne rozbieżności w podawanych przez badanych przejawach patriotyzmu: „Ktoś powiedział, że definicji patriotyzmu jest tyle ilu patriotów. Powiem tak, każdy kto szanuje swój kraj, kto szanuje tradycje, które mu zostawili przodkowie, kto dostrzegając to co złe, potrafi uszanować to co dobre i na dobrym się uczyć a zło traktować jako asumpt do tego by go nie powtarzać to dla mnie jest patriotą i tym patriotyzmem u mnie a częstokroć chce i powinien zarażać innych, szczególnie młodszych od siebie”. Niektórzy podkreślali ponadto, że wykonywanie najprostszych, zdawałoby się czynności, dla dobra swojej małej ojczyzny jest niczym innym jak przejawem postawy patriotycznej: „Chociażby to, że idąc na ulicy widząc starszą osobę, to pomogę jej przenieść zakupy, ponieważ mnie to nie zbawi, mnie to nie zmęczy, a jeżeli mam czas i możliwość, to czemu nie, gdyż ta osoba też funkcjonuje w tym kraju na rzecz naszej społeczności [...]”. Kontynuując wątek patriotyzmu, dopytano respondentów o to, czy sami czują się patriotami i czy w jakiś sposób wiążą swoje działania w ramach rekonstrukcji historycznej z krzewieniem patriotyzmu. Na ogół, badani na powyższe pytanie odpowiadali zdecydowanie twierdząco: „Ja, jako historyk, nie mogę nie być patriotą. Jestem patriotą i zawsze staram się chronić dobrego imienia naszego

państwa”. Część rekonstruktorów wiąże swoją działalność rekonstrukcyjną z szerzeniem postaw patriotycznych: „Akurat u mnie patriotyzm przejawia się w formie lokalnej chociażby przez taką rekonstrukcję, ponieważ edukowanie, poszerzanie horyzontów młodzieży w różnym wieku tak naprawdę uważam także za promowanie pewnej formy patriotyzmu”. Warto dodać, iż zdanie to podzielane jest przez rekonstruktorów bez względu na odtwarzane przez nich okresy historyczne i przedstawiane armie. Zdarzało się, że przy odpowiedzi na to pytanie, respondenci poruszali ciekawą kwestię, a mianowicie twierdzili, że w wypadku zagrożenia ojczyzny, część rekonstruktorów byłaby skłonna stanąć w jej obronie: „Ja osobiście wskazuję rekonstruktorów jako pierwszą grupę, która mogłaby się zaangażować w jakieś działanie wojskowe, aczkolwiek to też jest ważne, my nie jesteśmy wojskowymi”. Zapytani o to, jak ważne jest dla nich krzewienie postaw patriotycznych, badani zgodnie przyznawali dużą wagę temu działaniu. Różnie natomiast zostały kładzione akcenty, jeżeli chodzi o sposoby, w jakie powinno się te postawy krzewić. Z jednej strony, pojawiały się głosy rekonstruktorów, którzy traktowali to jako główny lub jeden z podstawowych celów nie tylko swojej grupy odtwórczej, ale i osobistych: „To już myślę, że skazany jestem na to. To jest już mój cel życiowy”. Część z nich zaznaczała jednak, że przy promowaniu zachowań patriotycznych, niezwykle istotne jest, by robić to z wyczuciem i w odpowiedni sposób: „Powinno się krzewić bez zadęcia specjalnie. Jest trudno w pokoleniu MTV i chłopakom skrzywionym straszliwie przez zaszłości i tłoczenie do łba różnych głupot, trudno jest mówić coś wprost o patriotyzmie, trzeba to drobnymi krokami pokazywać”.

Następnie, respondenci zostali poproszeni o wskazanie, czy wydarzenia związane z rekonstrukcją historyczną powinny być bardziej rozpowszechniane i promowane, czyli mieć charakter imprez otwartych dla widzów, czy raczej zamknięty, ograniczający się do hermetycznego grona pasjonatów. Badani byli zgodni co do tego, że imprezy odtwórcze należy promować, natomiast kładli na to różny nacisk; dla jednych jest to istota działania, aby poszerzać zasięg występów, inni natomiast w mniejszym stopniu zwracali uwagę na promocję. Rekonstruktorzy podkreślali również, że organizowanie i udział w imprezach, jest dla nich miłym doświadczeniem nie tylko ze względu na satysfakcję, jaką czerpią z możliwości występu przed publicznością w pełnym rynsztunku, ale przede wszystkim ze względu na możliwość podzielenia się z innymi swoją pasją i szerzeniem wiedzy historycznej. Warto dodać, że wśród badanych pojawiało się bardzo często zdanie, iż otwarty charakter imprez, w których uczestniczą, w żaden sposób nie przeszkadza im w tym, by czuć się dobrze w swoim towarzystwie. Jak twierdzą, podczas kilkudniowych wyjazdów na rekonstrukcję mają także czas dla siebie, kiedy widzowie już opuszczają teren imprezy. Istotny jest również fakt, że rekonstrukcje o charakterze otwartym nie są jedynymi, w jakich badani biorą udział: „To idzie dwutorowo, bo takie imprezy hermetyczne organizują sobie grupy same, że po prostu maszerują sobie przez 3-4 dni przez las, jedzą tylko to, co ugotują itd., ale chodzi o to właśnie, żeby też była interakcja z publicznością, jeżeli widać, czy im się to spodobało, żeby też zainteresować ich tą lokalną historią”. Niektórzy dodają, że jedynie czasami zachowanie widzów potrafi być uciążliwe, np. w przypadku przekraczania progu danego obozu bez pozwolenia lub fotografowania i zaglądania do wnętrza namiotów: „Na dobrą sprawę turyści są do którejś? 18, 19? A potem i tak siedzimy do 1,2, 5

w nocy w swoim gronie, więc no mówię dla nas nie ma problemu z tym, że ludzie przychodzą oglądać, ale to też ma swoje granice, bo jeżeli ktoś ci wchodzi do obozu, chociaż nie powinien tam wejść, zagląda Ci do namiotu, gdzie masz swoje prywatne rzeczy”.

Kolejne pytanie dotyczyło celu, jaki upatrują badani w organizowaniu rekonstrukcji historycznych. Zdania co do tej kwestii były podzielone. Część rekonstruktorów twierdziła, że przede wszystkim uczestniczą w wydarzeniach odtwórczych ze względu na walory edukacyjne, jakie niosą dla odbiorców: „Pokazywanie historii. Tak, inna lekcja historii, pokazanie tego, że ludzie coś innego robią niż siedzenie przed telewizorem i oglądanie standardowych kanałów”. Inni natomiast deklarowali kierowanie się bardziej osobistymi pobudkami, takimi jak chęć dobrej zabawy i czerpanie satysfakcji z możliwości występu przed publicznością: „Ja trochę się bawię w rekonstrukcje z pobudek narcystycznych no bo to jest świetna okazja na pokazanie siebie, na wyróżnienie siebie, na to żeby pokazać się w super ciuchach, po to żeby zaprezentować się z innej strony, to jest po prostu fajne”. Zdarzały się również bardzo podniosłe motywy: „Dla mnie to jest to krzewienie tej idei rycerskości, tego rycerza idealnego”. Z dezaprobatą badanych spotykał się poruszany przez nich aspekt komercjalizacji wydarzeń rekonstrukcyjnych i przedkładanie motywacji zarobkowych nad komfort uczestników i widzów rekonstrukcji.

Następnie, nasi rozmówcy zostali poproszeni o odniesienie się do stwierdzenia, iż rekonstrukcje zajmują miejsce lekcji historii, dostarczając jedynie powierzchownej wiedzy. Wśród respondentów dominowała opinia, że rekonstrukcje wcale nie mają na celu zastępowania lekcji historii, a jedynie stanowią do nich pewien dodatek. Podkreślają, że rekonstrukcje stanowią pewne wyjście naprzeciw osobom młodym, których zainteresowanie historią nie zawsze zdołają pobudzić lekcje w szkole. Zarzut powierzchowności przekazywanej podczas rekonstrukcji wiedzy, spotkał się z kolei z kontrargumentem, iż niekiedy to właśnie osoby w postaci nauczycieli lub instytucje, np. muzea, odpowiedzialne za przekazywanie rzetelnych informacji, niekiedy mają z różnych względów trudności ze sprostaniem temu zadaniu: „Jak rozmawiałem z historykiem właśnie u mnie w ogólniaku, to on nie wiedział np. niektórych rzeczy, które ja wiedziałem od tej strony praktycznej, choćby temat uzbrojenia, czy właśnie stroju, no bo raz, że na studiach jednak nikt do tego większej wagi nie przykładają z wykładowców, a druga rzecz potem nawet nie ma miejsca w programie, żeby o tym mówić”. Inni jeszcze surowiej oceniali kompetencje prowadzących zajęcia: „Mój syn zaraz pójdzie do szkoły i ja się boję go wysłać do szkoły. Bo po prostu będzie nauczyciel, który będzie wiedział lepiej i jego to nie będzie obchodziło. Dawid wie na przykład, że przed 996 rokiem w Polsce było bardzo dużo niesamowitych rzeczy a w szkole się uczy, że nic nie było, latali po drzewach, była dżungla”. Respondenci często mówili o tym, jak istotne jest bezpośrednie obcowanie z historią, którego uczniowie nie mogą doświadczyć podczas lekcji, a także za sprawą którego obalane są pewne mity, np. dotyczące wagi wykorzystywanego uzbrojenia. Zdaniem niewielkiej grupy osób podzielających stwierdzenie, jakoby podczas rekonstrukcji przekazywana była jedynie powierzchowna wiedza, aby świadomie w nich uczestniczyć, należałoby uprzednio poszerzyć informacje odnośnie danego konfliktu czy wydarzenia we własnym zakresie. Zdecydowani sceptycy twierdzą natomiast, że

z oczywistych względów nie jest możliwe wierne odwzorowanie konfliktu, który rekonstruuja: „My nie pokazujemy historii. Odtwarzanie jest nieprawidłowe, , to nieprawda. Nie da się zrobić poprawnie, nie jesteśmy w stanie. Te warunki to tak *for fun* tylko. Tu można zobaczyć żołnierza, sprzęt, ale nie potęgę ostrzału, nie odtworzy się kilku godzin albo dni w schronie”.

Kolejne pytanie dotyczyło aspektów działania grupy rekonstrukcji historycznej, które sprawiają badanym największą przyjemność. Duże grono respondentów stwierdziło, że to atmosfera wydarzeń rekonstrukcyjnych, czyli samo wcielenie się w odgrywaną postać, daje im najwięcej radości i jednocześnie skłania do refleksji: „Odtwórstwo historyczne tych wydarzeń, które miały miejsce. Czyli miejsca bitew historycznych, samo przejście przez pole bitwy, czy przemarsz przez, jeżeli wiadomo się czytało o tych wszystkich bitwach, to wiadomo, że wiemy co tu się działo i wie Pan tak jak byłem pod Lipskiem i szliśmy przez jakiś budynek, przez taką jakby bramę wjazdową, no i przechodzimy wszystko ładnie jest zrobione, a w walkach o tą bramę zginęło tam dajmy na to 2000 ludzi w ciągu 2 dni”. Poszczególne aspekty rekonstruowanych bitew niejednokrotnie były określane jako aktywności, które w działaniach odtwórczych przynoszą nieopisaną przyjemność: „No przede wszystkim jazda konna i walka, walka konna. To jest bakcył tego. Gdy człowiek zagalopuje sobie na koniu to to jest coś niepowtarzalnego”. Respondenci często zwracali uwagę, iż to właśnie dzięki swojemu zainteresowaniu rekonstrukcją historyczną poznali wielu ludzi, którzy dzielą ich pasję, i których towarzystwo podczas imprez odtwórczych bardzo sobie cenia: „Ja bardzo lubię i jeżdżę na ten turniej głównie po to, żeby spotkać się ze znajomymi, których nie widziałam np. cały rok. To mi sprawia największą przyjemność, bo się mogę spotkać z tymi osobami, pogadać z nimi, zjeść coś, również też pobawić się jak mamy tutaj różnego rodzaju integracyjne zabawy”. Ponadto, niektórzy badani czerpią satysfakcję i przyjemność z możliwości opowiadania o odtwarzanej jednostce zainteresowanym widzom. Cieszy ich fakt, że nie skupiają się jedynie na samej inscenizacji, czy walkach turniejowych w przypadku odtwórców średniowiecza, ale dopytują o szczegóły wykonania poszczególnych elementów składających się np. na ich strój. Pozostając w temacie ubioru, ci respondenci, którym trudno było się zdecydować na jeden najprzyjemniejszy element rekonstrukcji, dochodzili do wniosku, że odtwórstwo historyczne od podstaw, czyli samodzielne wykonanie stroju, o którym informacje gromadzili z dawnych źródeł, aż do momentu wcielenia się w rekonstruowaną jednostkę i odtwarzanie życia danej jednostki, najlepiej podczas wypraw organizowanych tylko w obrębie grupy, sprawia im największą przyjemność: „Wykonanie pełnego ekwipunku, a potem możliwość funkcjonowania w nim podczas wyprawy właśnie w dziką głąsę, bo tak to jest odśrodkujące. Jestem zupełnie oderwany wtedy od współczesnego świata i sobie funkcjonuje w moim świecie sprzed 2000 lat”.

Pytanie kończące wywiad pogłębiony dotyczyło aspektów rekonstrukcji, które respondenci lubią najmniej. Okazuje się, że badani są w znakomitej większości ludźmi zadowolonymi z tego, jak przebiegają rekonstrukcje historyczne i nie widzą w nich poważniejszych problemów. Część respondentów uznała, jak wspomniano przy okazji opisu sieci współpracy, że niekiedy obecność konfliktów personalnych między poszczególnymi członkami grup rekonstrukcyjnych bywa odczuwalna, jednak drużynnicy zwykle sprawnie potrafią je załagodzić. Część badanych skarżyła się ponadto na

aspekt organizacyjny wydarzeń rekonstrukcyjnych, czyli problemy z bezpiecznym przechowaniem sprzętu i niekiedy brak zaplecza sanitarnego. Pozostałe głosy krytyczne dotyczyły komentatorów lub spikerów prowadzących imprezy rekonstrukcyjne, a także warunków atmosferycznych, które potrafią pokrzyżować plany rekonstruktorów, zwłaszcza w przypadku imprez kilkudniowych.

Analiza wizualna

Badacze w ramach działań terenowych wykonywali również obserwację wydarzeń rekonstrukcyjnych w oparciu o kartę obserwacji oraz dokumentację fotograficzną bazującą na wytycznych do fotografii.

Zastosowane w badaniu narzędzia nie pozwalały na dokładny pomiar liczby uczestników rekonstrukcji. W ramach prowadzonych obserwacji starano się jednak oszacować skalę obserwowanych zjawisk. W wydarzeniach rekonstrukcyjnych, które odwiedzano w ramach badania terenowego, uczestniczyło od kilkudziesięciu widzów do kilkudziesięciu tysięcy, w przypadku największych imprez. Bazując na obserwacjach badanych, przeważnie publiczność stanowiło kilkaset osób. Skrajnie mało - kilkadziesiąt widzów, pojawiło się na imprezach odtwórczych sporadycznie. W wydarzeniach o większym zasięgu uczestniczyło od kilku, do kilkudziesięciu tysięcy osób (w przypadku inscenizacji Bitwy pod Grunwaldem, w której szacuje się obecność 80 tys. widzów). Przeważający odsetek publiczności obserwowanych wydarzeń stanowiły rodziny z dziećmi. Choć trudno stwierdzić jaka część widowni to historycy, archeolodzy lub osoby w inny sposób związane z historią, na podstawie przeprowadzonych obserwacji można stwierdzić, iż często osoby odwiedzające np. kramy kupieckie, nie ograniczały swoich rozmów z sprzedawcami - rzemieślnikami, jedynie do tematu transakcji. Często także można było zaobserwować osoby nawiązujące interakcje z rekonstruktorami w pobliżu ich obozowisk. Warto dodać, że nie zawsze kontakt ten sprowadzał się do prośby o możliwość sfotografowania się z rekonstruktorem, ale był poszerzony o chęć uzyskania informacji na temat odtwarzanej jednostki. Widzowie rekonstrukcji na ogół uczestniczą w nich z jedną lub kilkoma osobami towarzyszącymi, zwykle jest to wspomniana rodzina lub znajomi. Widoczność inscenizacji i innych aspektów imprez rekonstrukcyjnych określana była na ogół jako dobra, jednak podkreślano często występujący problem z brakiem miejsc siedzących. W miejscach, gdzie można mówić o dobrej widoczności, przewidziano dla publiczności trybuny lub wykorzystano ukształtowanie terenu w taki sposób, aby pole bitwy było bez przeszkód widoczne dla każdego z pozycji siedzącej.

Zdjęcie 01. **Inscenizacja bitwy pod Grunwaldem**

Zdjęcie 02. **Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie**

Badane wydarzenia różniły się pod względem widowiskowości. Te, które zostały uznane za bardziej widowiskowe, jednocześnie były wydarzeniami o większym zasięgu zarówno pod względem rekonstruowanych oddziałów, jak i różnorodności przedstawianych epok. W okolicy imprez rekonstrukcyjnych, które zespół badawczy miał okazję obserwować, często pojawiały się stragany z rękodziełem i wyrobami własnymi.

Zdjęcie 03. **Kram rzemieślniczy podczas Festiwalu Słowian i Wikingów na wyspie Wolin**

Można było również spotkać stoiska z pamiątkami, biżuterią, ubraniami, książkami i albumami tematycznymi. Nie brakowało jednak, w kontraście do powyższych, stoisk z plastikowymi lub drewnianymi zabawkami (np. zabawkowe miecze, łuki, pistolety).

Zdjęcie 04. **Stragany pod zamkiem w Ogródzieńcu**

Zyskujące popularność akcesoria patriotyczne, np. koszulki z grafikami przedstawiającymi Polskę Walczącą, Powstanie Warszawskie lub żołnierzy wyklętych, również nierzadko były dostępne podczas imprez rekonstrukcyjnych.

W kwestii dostępnych usług, jakie świadczone przy okazji wydarzeń odtwórczych, najczęściej napotymano stoiska z lodami, watą cukrową i kawą oraz grille. Można było także natrafić na stragany z przekąskami, takimi jak precle, kiszzone ogórki czy grochówka. Nieco rzadziej zaobserwowano płonące ogniska i paleniska, na których możliwe było przygotowanie potraw lub dostępne były stoiska z tradycyjnymi potrawami, charakterystycznymi dla danej epoki.

Zdjęcie 05. **Stoisko z podplomykami podczas Turnieju Rycerskiego w Łęczycy**

Interesujące, z punktu widzenia obserwatorów, było ujęcie balansu między obecnością atrakcji typowo komercyjnych, takich jak dmuchane zjeżdżalnie, stragany z plastikowymi zabawkami czy wata cukrową, a straganami oraz prowadzonymi aktywnościami, związanymi z rekonstruowaną podczas imprezy epoką. Stopień komercjalizacji wydarzeń, w których uczestniczył zespół badawczy znacznie się różnił. Z jednej strony, obserwowano inscenizacje, w pobliżu których bywało niewiele lub nie było ani jednego straganu lub stoiska usługowego, np. w przypadku Rekonstrukcji Bitwy o Złotoryję. Z drugiej strony natomiast, bywały wydarzenia, których stopień komercjalizacji można uznać za bardzo wysoki, ze względu na wszechobecne, współczesne punkty usługowe jak i reklamowane produkty w żaden sposób niezwiązane z tematyką wydarzenia.

Zdjęcie 06. **Stoisko komercyjne podczas Turnieju Rycerskiego w Golubiu-Dobrzyniu**

Warto jednak zaznaczyć, że w większości odwiedzanych imprez rekonstrukcyjnych, podczas których pojawiały się zarówno atrakcje i usługi typowo komercyjne, jak i związane z przedstawianym datowaniem i tematyką wydarzenia, zaobserwowano wyraźne oddzielenie owych dwóch „światów”. Stragany z zabawkami, atrakcje dla dzieci i banery reklamowe były utrzymane z dala od obozowisk rekonstruktorów, ich stoisk rzemieślniczych oraz wytyczonych miejsc, gdzie prowadzili warsztaty np. strzelania z łuku. Był to zabieg o tyle istotny, iż pozwolił widzom na uniknięcie konfuzji, wynikającej ze zbyt dużego natężenia różnorodnych i odmiennych atrakcji. Organizatorzy niektórych wydarzeń zaznaczali ponadto, że milej widziane są kramy rzemieślnicze od stanowisk typowo komercyjnych. Dzięki neodwracaniu uwagi widzów współczesnymi elementami, możliwe jest bowiem lepsze oddanie atmosfery rekonstruowanej epoki.

Zdjęcie 07. **Strefa atrakcji dla dzieci - wesołe miasteczko na polach Grunwaldu**

Zdjęcie 08. **Kramy rekonstruktorów przy obozowisku na polach Grunwaldu**

Wydarzeniom odtwórczym towarzyszyły obozowiska rekonstruktorów (najczęściej w przypadku imprez dwu i kilkudniowych, ale i jednodniowych np. podczas Turnieju Rycerskiego w Siewierzu) lub przygotowane przez nich dioramy, na których między innymi prezentowali swoje wyposażenie. Warto zwrócić uwagę na precyzję odzwierciedlania poszczególnych epok i dbałość o detale, którą zespół badawczy miał okazję widzieć podczas wszystkich obserwowanych rekonstrukcji. Poniżej umieszczono przykładowe dioramy z kilku rekonstruowanych okresów historycznych.

Zdjęcie 09. Obóz rekonstruktorów podczas Pikniku Historycznego przy Katedrze w Łodzi (średniowiecze)

Zdjęcie 10. Szpital polowy 14 Pułku Strzelców Syberyjskich podczas Pikniku Historycznego przy Katedrze w Łodzi (I wojna światowa)

Zdjęcie 11. Jeden z obozów rekonstruktorów podczas Bitwy o Wielką Wieś we Władysławowie (II wojna światowa)

Zdjęcie 12. Diorama 3B1M Thundering Third Reeneactment Group podczas Odysei Historycznej w Leszczynku (wojny współczesne)

Podczas imprez rekonstrukcyjnych, odtwórcy oferowali ponadto szereg atrakcji, związanych z rekonstruowanymi czasami. Widzowie, biorący udział w wydarzeniach poświęconych średniowieczu, mieli nie tylko okazję obserwować odbywające się turnieje rycerskie czy łucznicze, ale także występy muzyczne i pokazy tańca dawnego. Warto także dodać, że średniowieczne grupy rekonstrukcyjne często tworzą kilkupokoleniowe rodziny, zatem oferowane przez nich atrakcje są dostosowane zarówno dla najmłodszych, jak i dorosłych widzów.

Zdjęcie 13. Pokaz balist podczas Wielkiego Międzynarodowego Turnieju Rycerskiego w Golubiu-Dobrzyniu

Zdjęcie 14. Pokaz tańca dawnego podczas Turnieju Rycerskiego w Ogródzieńcu

Zdjęcie 15. **Występ muzyczny podczas Festiwalu Słowian i Wikingów na wyspie Wolin**

Zdjęcie 16. **Inscenizacja historyczna z udziałem dzieci na zamku w Łęczycy**

Główne atrakcje rekonstrukcji epoki napoleońskiej, a także konfliktów XX-wiecznych, stanowiły inscenizacje z wykorzystaniem broni palnej, a także pojazdów militarnych i koni. W przypadku pokazów artyleryjskich, można było zaobserwować wśród publiczności różne reakcje, od lęku po zachwyt, głównie ze względu na huk strzałów armatnich i broni czarnoprochowej. Dopóty, dopóki nie zagłuszały one głosu narratora, opowiadającego o danej potyczce, nie stanowiły one jednak przeszkody w odbiorze wydarzenia. Ponadto, wielokrotnie zaobserwowano sytuacje, kiedy bardziej doświadczeni widzowie, prawdopodobnie biorący już wcześniej udział w podobnych pokazach, tłumaczyli swoim dzieciom lub znajomym, jak mają się zachowywać podczas strzałów armatnich i eksplozji. Rekonstrukcją nieco odmienną od pozostałych, była nocna inscenizacja, która miała miejsce podczas Święta Twierdzy Boyen w Giżycku. Poniżej zamieszczono zdjęcia z niektórych inscenizacji historycznych, które zespół badaczy miał okazję odwiedzić.

Zdjęcie 17. Rekonstrukcja bitwy o Złotoryję (epoka napoleońska)

Zdjęcie 18. Inscenizacja bitwy pod Sarnową Górą (1920 rok)

Zdjęcie 19. Inscenizacja bitwy o Wielką Wieś (II wojna światowa)

Imprezy rekonstrukcyjne, które poddano obserwacji, charakteryzowały się wysokim stopniem bezpieczeństwa. Miejsca inscenizacji i turniejów były zawsze w pewien sposób wydzielone, np. za pomocą taśmy lub obudowania drewnianymi barierkami. Te, w których brała udział większa liczba odtwórców, odbywały się na dużych, otwartych przestrzeniach (jak w przypadku bitwy pod Grunwaldem). Podczas obserwowanych imprez o bezpieczeństwo widowni dbali ochroniarze. Warto dodać, że nad tłumem widzów, czuwał przy okazji większych wydarzeń spiker, który nie tylko udzielał informacji na temat nadchodzącego wydarzenia, ale także przekazywał komunikaty odnośnie zagubionych dzieci lub nieprawidłowo zaparkowanych pojazdów. Pozostając w kwestii parkowania, zespół badawczy pojawiał się na miejscu rekonstrukcji dużo wcześniej, niż miały się odbyć zaplanowane wydarzenia, zatem nie doświadczone problemów ze znalezieniem w pobliżu miejsca parkingowego. W przypadku wydarzeń o większej skali, można było jednak zaobserwować trudności, jakie mieli widzowie przyjeżdżający nawet godzinę przed rekonstrukcją, w zaparkowaniu swoich pojazdów. Na ogół organizatorzy zapewniali widzom zarówno ofertę gastronomiczną, jak i zaplecze sanitarne w pobliżu miejsca rekonstrukcji.

Zaobserwowane przez zespół badaczy reakcje widzów, świadczyć mogą nie tylko o wysokim stopniu zainteresowania wydarzeniami odtwórczymi, ale także dobrym ich odbiorze. Nie spotkano się bowiem z opinią, aby jakiś aspekt imprez rekonstrukcyjnych otrzymał szczególne głosy krytyki, niekiedy tylko widoczne były pewne mankamenty w kwestii profesjonalnego odtworzenia stroju z danej epoki (zwykle niedociągnięcia dotyczyły obuwia, które jest szczególnie kosztowną częścią garderoby, przez co bywało zastępowane przez np. współczesne kozaki lub trampy). Każda z przedstawianych inscenizacji spotykała się z aplauzem publiczności, która na ogół przejawiała duże zainteresowanie prezentowanymi pokazami. Należy jednak zaznaczyć, że lepiej przyjmowane były widowiskowe elementy rekonstrukcji. Jak również rekonstrukcje w miejscach nieturystycznych, na które trafiali mniej

przypadkowi odbiorcy. Dla przykładu badacze zasłyszeli negatywne komentarze a nawet gwizdy części publiczności rekrutującej się (sądząc po opaleniznach) z turystów, którzy nie byli zainteresowani, skądinąd wielce ciekawym pokazem rozwieszania sieci łączności podczas działań zbrojnych. Ich komentarze świadczyły o tym, że nie mogą doczekać się już pokazu walk.

Powodów rosnącej popularności wydarzeń rekonstrukcyjnych, należałoby upatrywać przede wszystkim w ich widowiskowość i oryginalnym charakterze. Nie są to bowiem imprezy nastawione *stricte* na rozrywkę, ponieważ w większości z nich istotne jest przekazanie widzowi, w ciekawy i przystępny sposób, pewnych informacji dotyczących historii. Dla wielu osób, imprezy odtwórcze stanowią jedne z nielicznych okazji na zobaczenie historycznego wyposażenia, broni i pojazdów. Gromadząca się licznie publika, którą w dużej mierze stanowią rodziny z dziećmi, stanowi tego żywy przykład. Rodzice motywowani chęcią z jednej strony spędzenia wolnego czasu z dziećmi, z drugiej natomiast pokazania im czegoś nietuzinkowego, wybierają się przede wszystkim na Inscenizację Bitwy pod Grunwaldem, prawdopodobnie ze względu na jej spopularyzowanie w mediach, długą tradycję i skalę zjawiska. Tendencja ta, może być spowodowana brakiem informacji w mediach ogólnopolskich na temat innych wydarzeń - o tych można dowiedzieć się przede wszystkim z lokalnych stacji telewizyjnych i za pośrednictwem internetu.

Podsumowanie i wnioski

Ostatnią część raportu stanowią wnioski i podsumowanie wyników przeprowadzonych badań. Oprócz syntezy i interpretacji zebranych informacji, w tej części zawarte są także wnioski i obserwacje, jakie nasuwały się członkom zespołu badawczego.

Rekonstrukcje historyczne są prawie tak samo popularne wśród kobiet i mężczyzn, choć wśród badanych nieznacznie większą grupę (51,3%) stanowiły kobiety. Odbiorcami imprez odtwórczych są osoby w każdym wieku. Najliczniejszą grupę, stanowią jednak widzowie mający od 25 do 44 lat (48,3%). Również niespełna połowę ogółu badanych (48,1%), stanowią osoby z wyższym wykształceniem. W kwestii konkretnych kierunków wykształcenia, przeważają humaniści, na drugim miejscu zaś znajdują się umysły ścisłe. Wykonywany zawód pozwala przeszło co trzeciemu widzowi określać się w kategorii pracownika umysłowego. Nie wyróżniono natomiast grupy, która dominowałaby pod względem pochodzenia z miejscowości, o określonej liczbie mieszkańców. Największy odsetek badanych deklaruował zainteresowanie muzyką i podróżami. Co ciekawe, co trzeci badany interesuje się historią (37,3%), co pozwala sądzić, że co najmniej wskazany odsetek respondentów uczestniczy w rekonstrukcjach historycznych w sposób świadomy. Publiczność rekonstrukcji historycznych rekrutuje się z grupy dobrze wykształconych Polaków, którzy nie są jednak zainteresowani kulturą wysoką. Wśród badanych małym zainteresowaniem cieszył się np. teatr.

Przeszło co czwarty badany deklaruował, że bardzo chętnie uczestniczy w wydarzeniach odtwórczych. Największą popularnością wśród badanych cieszą się koncerty. Respondenci najczęściej dowiadywali się o rekonstrukcjach historycznych od znajomych lub z internetu, przy czym co trzeci badany w czasie realizacji wywiadu uczestniczył w imprezie po raz pierwszy. Co piąty ankietowany natomiast (21,2%), deklaruował uczestnictwo w rekonstrukcjach 2 lub więcej razy w roku. Wydarzeniem rekonstrukcyjnym, w którym największy odsetek badanych brał udział, jest Inscenizacja Bitwy pod Grunwaldem, która została również oceniona jako wydarzenie najciekawsze. Wśród imprez zagranicznych, pojawiały się przede wszystkim rekonstrukcje organizowane na Węgrzech i w Czechach. Niewielka skłonność badanych do wyjazdów zagranicznych może być uzasadniona, ze względu na fakt, iż przede wszystkim deklarowano uczestnictwo jedynie w wydarzeniach organizowanych w pobliżu miejsca zamieszkania oraz wyjazdy celowe jedynie na imprezy określane jako „popularne”, jak np. Inscenizacja na polach Grunwaldu. W imprezach odtwórczych w głównej mierze biorą udział rodziny, często z małymi dziećmi. Motywacją uczestnictwa w rekonstrukcjach historycznych, która pojawiała się najczęściej w odpowiedziach badanych była chęć udziału w ciekawym wydarzeniu (62,3%), jednak prawie połowa (48,1%) ankietowanych wskazała na chęć lepszego poznania historii. Jest to o tyle cenna informacja, iż wpływa na pozytywny obraz widza, jako osoby ciekawej świata i zainteresowanej dziejami przodków. Co ciekawe, co dziesiąty badany motywuje swój udział w opisywanych wydarzeniach jako przejaw zademonstrowania postawy patriotycznej.

Pozytywnym aspektem, jaki wynika z wypowiedzi widzów rekonstrukcji, jest przypisywanie im w głównej mierze walorów edukacyjnych i popularyzujących historię. Co piąty badany twierdzi, że za ich pośrednictwem możliwe jest krzewienie postaw patriotycznych. Pozostając w kwestii oceny, zdaniem respondentów zjawisko rekonstrukcji historycznych to przede wszystkim jedna z ciekawszych form przekazywania historii. Bardzo niski odsetek ankietowanych traktuje je jako formę propagandy historyczno-politycznej i wydarzenia o charakterze festynów.

Elementami, które szczególnie wysoko oceniano, były wszelkie aspekty inscenizacji, od strojów charakterystycznych dla danej epoki, przez walki i pokazy do możliwości obserwowania realiów życia sprzed lat. Wśród aspektów rekonstrukcji, które nie zyskały aprobaty widzów, znalazło się przede wszystkim zbyt duże nastawienie na komercję i generowanie zysku. Badani oczekują po udziale w rekonstrukcjach pogłębienia wiedzy historycznej i w znacznej większości (85,7%) opowiadają się za tym, by opisywane wydarzenia miały charakter kulturalno-edukacyjny, co jest następnym czynnikiem świadczącym o świadomości odbiorców.

Rekonstrukcje historyczne to wydarzenia o charakterze edukacyjno – rozrywkowym zarówno dla odbiorców jak i rekonstruktorów. Paradoksalnie odbiorcy działając z pobudek związanych z rozrywką, oczekują waloru edukacyjnego.

W ocenie konkretnych aspektów widowiska, najwięcej pozytywnych ocen uzyskała atmosfera i poziom odtwarzanych wydarzeń. Respondenci w większości miejsc, do których dotarł zespół badawczy, narzekali natomiast na brak wystarczającej liczby miejsc siedzących.

Wśród trzech najważniejszych wartości wskazywanych przez odbiorców pojawiły się miłość (65,7% wskazań), udane życie rodzinne (50%) oraz przyjaźń i braterstwo (38,7%). Powyższe wartości były znacznie popularniejszymi odpowiedziami, niż np. patriotyzm i służba ojczyźnie (12,9%). Pozwala twierdzić, że mimo generalnej aprobaty dla zjawiska rekonstrukcji historycznych, ich widzowie nie upatrują wśród najwyższych dla siebie wartości poczucia patriotyzmu, jednak zapytani o to, czy czują się dumni ze swojej narodowości, aż 93,1% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Nie ulega wątpliwości, iż tematy związane z szerzeniem informacji o przeszłości Polski i uświadamianiem w kwestii m. in. miejsca Żołnierzy Wyklętych w historii kraju, stało się zjawiskiem zauważalnym. Niekiedy sprowadza się ono jednak do trywializacji pewnych wartości, którą można sprowadzić do kategorii tzw. mody na polskość. Najwyższy odsetek badanych twierdzi, że moda na polskość jest pozytywną zmianą, która może przyczynić się do krzewienia postaw patriotycznych. Prawie co czwarty badany jest zdania, że jest to jedynie powierzchowna moda, z którą nie wiążą się żadne głębsze wartości. 8,8% ankietowanych nie zaobserwowało takiej mody.

W odróżnieniu od widzów, wśród rekonstruktorów przeważającą grupę - 72%, stanowią mężczyźni, co wynika prawdopodobnie z jednej strony z większego stopnia zainteresowania historią, z drugiej natomiast większą skłonnością do inwestowania w swoje hobby. Ponad połowa badanych to osoby w wieku od 18 do 34 lat, choć podczas imprez rekonstrukcyjnych bez trudu można było spotkać reprezentantów każdego przedziału wiekowego. Niemal co drugi respondent legitymował się wykształceniem wyższym (47%), natomiast średnim 41,5%. Najwyższy odsetek rekonstruktorów

stanowią humaniści - 46,6%, co może być naturalnym następstwem powiązania zainteresowania z podejmowanym profilem szkoły lub kierunkiem studiów. Z drugiej strony, co czwarty badany deklarował ścisły kierunek wykształcenia, co świadczy o zróżnicowanych zainteresowaniach. Najwyższy odsetek, gdyż przeszło co czwarty badany, określił się jako pracownik umysłowy. Nie brakowało także studentów, którzy stanowili 15,7% ogółu ankietowanych rekonstruktorów. W kwestii miejsca zamieszkania badanych, nie odnotowano szczególnej dominacji żadnej z grup. Niewiele więcej od pozostałych, przebadano respondentów z miast skupiających od 21 do 100 tysięcy mieszkańców.

Znakomita większość respondentów interesuje się historią (80,4%), co z jednej strony nie jest wynikiem zaskakującym, z drugiej jednak warto zauważyć, że wynik ten pozwala wysnuć zaskakujący wniosek, iż co piąty badany nie wiąże rekonstrukcji z pasją historyczną. Drugim najpopularniejszym zainteresowaniem okazały się militaria (38,7%). Należy jednak zwrócić uwagę, iż ankietowani prezentowali bardzo zróżnicowane preferencje, jeżeli chodzi o hobby; od sportu i podróży przez taniec do literatury i sztuki. Ponad połowa respondentów (52,5%), którzy interesują się historią, za najbardziej interesujący okres uznała średniowiecze, co również znajduje swoje odzwierciedlenie w odsetku grup rekonstrukcyjnych zajmujących się tą epoką. Druga co do popularności okazała się rekonstrukcja II wojny światowej (40,9% wskazań). Nie oznacza to jednak, że pozostałe okresy historyczne nie mają rzeszy swoich pasjonatów. Napotkano bowiem także na rekonstruktorów historii najnowszej, okresów zimnej wojny i rewolucji przemysłowej, a także epoki napoleońskiej i czasów nowożytnych. Zdecydowana większość (91,7%) badanych, jest związana z rekonstrukcją od ponad roku, z czego 30,4% powyżej 6 lat. Aż co piąty respondent zajmuje się odtwórstwem historii dłużej niż dekadę, co świadczyć może o niegasnącym zaangażowaniu w działania ruchu rekonstrukcyjnego i pewnej więzi, jaka wytwarza się w środowisku pasjonatów. Ankietowani najczęściej dowiadywali się o opisywanym zjawisku od znajomych (56,9%), zainteresowanie rekonstrukcją przeszło co czwartego z respondentów wynikało z faktu uczestnictwa w wydarzeniach rekonstrukcyjnych jako widz. Biorąc pod uwagę rozwój nowych technologii, pierwszym źródłem informacji na temat ruchu rekonstrukcyjnego w Polsce dla stosunkowo niewielkiego odsetka badanych był internet (16,3%). Zapytani o powody uczestnictwa w grupach rekonstrukcyjnych, badani najczęściej podawali takie motywacje jak chęć realizowania swoich zainteresowań i ciekawego spędzania wolnego czasu. Co trzeci ankietowany deklarował chęć lepszego poznania historii za pośrednictwem rekonstrukcji historycznych. Badani rekonstruktorzy przynależą do różnych grup rekonstrukcyjnych, co wynika z jednej strony z dużego zróżnicowania występujących grup podczas imprez rekonstrukcyjnych, z drugiej natomiast, zespół badawczy starał się unikać sytuacji, w których wszyscy obecni członkowie danej grupy braliby udział w ankiecie. Należy dodać, że część spotkanych rekonstruktorów deklarowała działanie autonomiczne. W kwestii liczebności grup odtwórczych, przeważnie składają się one z kilku lub kilkunastu osób. Nieznaczny odsetek wszystkich badanych stanowią grupy zrzeszające powyżej 50 członków. Badane grupy działają w przeważającej części na zasadzie stowarzyszeń (62,7%), pozostałe natomiast nie są sformalizowane. W kwestii formalizowania swoich grup rekonstrukcyjnych, podobnie jak w przypadku wyników badania ilościowego, respondenci udzielający

wywiadów pogłębionych działają przeważnie w ramach stowarzyszenia. Niektórzy podkreślali, że sformalizowanie ich grupy było konieczne, ze względu na znacznie łatwiejszą możliwość organizacji i uczestnictwa w imprezach rekonstrukcyjnych. W odróżnieniu respondentów biorących udział w badaniu ilościowym, do wywiadów pogłębionych przeważnie typowano dowódców lub członków zarządu danej grupy rekonstrukcyjnej, co świadczy o hierarchicznej strukturze dużego odsetka badanych grup.

Najczęściej, badane grupy funkcjonują od przeszło 6 lat. Znakomita większość rekonstruktorów bierze czynny udział w działaniach odtwórczych (87,8%), ma własny sprzęt i umundurowanie, a co dziesiąty ankietowany dysponuje własnym pojazdem. Wśród odtwarzanych okresów historycznych, najczęściej odtwarzaną przez rekonstruktorów epoką jest średniowiecze (51,7%), następnie wydarzenia II (18,5%) i I wojny światowej (13%). Badani odtwórcy na ogół aktywnie uczestniczą w działaniach rekonstrukcyjnych. Ponad połowa z nich bierze udział w imprezach tematycznych kilka razy w roku, natomiast prawie co trzeci ankietowany deklarował uczestnictwo kilka razy w miesiącu, przede wszystkim w sezonie rekonstrukcyjnym. Najczęściej wymienianymi wydarzeniami natomiast, w których odtwórcy brali udział, była Bitwa pod Grunwaldem, która została również oceniona Turnieje Rycerskie w Ogródzieńcu i Siewierzu. Jeżeli chodzi o zagraniczne rekonstrukcje, najczęściej rozmówcy wyjeżdżali do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Słowacji i Czech. Ponad połowa ankietowanych (56,9%), deklarowała sporadyczne uczestnictwo w działaniach komercyjnych, natomiast 15,2% badanych bierze w nich udział często. Podejmowanie wspomnianych aktywności wiąże się z faktem, iż jak wielokrotnie podkreślali respondenci, rekonstrukcja historyczna jest kosztownym hobby, dlatego też nie odmawiają udziałów w inicjatywach komercyjnych takich jak prywatne pokazy, statystowanie w filmach oraz występy podczas festynów. Grupy rekonstrukcyjne na ogół nie działają przy żadnej instytucji (71,4%). Jedynie niektóre funkcjonują natomiast przy muzeach, zamkach lub lokalnych ośrodkach kultury. Dla większości ankietowanych udział w działaniach rekonstrukcyjnych jest przede wszystkim hobby (71,1%), znacznie niższy odsetek badanych łączy poprzez odtwórstwo historyczne pasję z formą dodatkowego dochodu lub traktuje rekonstrukcję jako sposób na życie. 0,5% badanych traktuje rekonstrukcje historyczne w kategorii źródła utrzymania, co deklarowały głównie osoby zajmujące się zawodowo rzemiosłem lub płatnerstwem. Rekonstruktorzy przede wszystkim działalność w ramach swoich grup skupiają na prowadzeniu lekcji żywej historii w szkołach i przedszkolach, prowadzeniu zajęć edukacyjnych dla dzieci i organizowaniu dla nich występów. Co ciekawe, prawie co drugi badany miał okazję statystować w filmach (46,7% ogółu ankietowanych). Czynnikiem najbardziej zachęcającym do rozpoczęcia przygody z rekonstrukcją historyczną, była dla respondentów możliwość wzięcia udziału w inscenizacji konkretnej bitwy, a ponadto kierowali się chęcią poznania osób dzielących ich zainteresowanie i bliższym poznaniem historii. Co drugi badany deklarował, że jego grupa bierze udział lub organizuje wydarzenia związane z rekonstrukcją na terenie całego kraju. Przeszło co trzeci natomiast, wspominał także o udziale w imprezach zagranicznych. W kwestii zadań wynikających z przynależności do grupy, największy odsetek badanych (40%) zajmuje się walką, czyli czynnym występem w inscenizacjach, pokazach lub turniejach. 16% ankietowanych zajmuje się szeroko pojętą organizacją życia w obozie, natomiast co dziesiąty respondent sprawuje pieczę nad swoją grupą, ze względu na pełnienie funkcji dowódcy.

Należy zauważyć, że role w grupach są bardzo zróżnicowane i wiążą się z wypełnianiem określonych obowiązków. Oprócz wspomnianych, napotkano także m. in. łuczników, rzemieślników, kramarzy, kucharzy, damy dworu, giermków, zielarki i muzyków. Za główne cele organizowania rekonstrukcji historycznych, respondenci uważają popularyzację historii i edukację. Przeszło co trzeci badany twierdzi, że przede wszystkim istotny jest aspekt rozrywkowy, natomiast pozostałe 30,5% badanych upatruje w wydarzeniach rekonstrukcyjnych możliwość krzewienia postaw patriotycznych lub promocję Polski.

Zapytani o znaczenie działalności odtwórczej w życiu, ponad 2/3 ankietowanych upatruje ją w kategorii istotnej, niemniej jednej z kilku ważnych aktywności. Jedynie dla 14,6% badanych stanowi sferę życia, uważaną za kluczową. Wśród najbardziej cenionych wartości przez rekonstruktorów, na najwyższej pozycji znalazła się przyjaźń i braterstwo, następnie miłość oraz udane życie rodzinne. Co ciekawe, u widzów rekonstrukcji historycznych kolejność dwóch pierwszych wartości była odwrotna. Co czwarty badany podkreślał, że istotna dla niego jest służba ojczyźnie i patriotyzm. Nieco częściej niż w wywiadach kwestionariuszowych, badani podkreślali podczas badania jakościowego, że najważniejszą wartością w ich życiu jest rodzina. W wywiadach pogłębionych nie umknęła również rozmówcom kwestia bycia patriotą i krzewienia wartości patriotycznych, o której jedni wyrażali się po prostu w kategorii kwestii istotnej w ich życiu, natomiast dla innych była ona wartością nadrzędną. Na uwagę zasługuje fakt, że często pojawiające się trzy wartości „Bóg, honor, ojczyzna”, stawały się podstawą, od której zaczynali swoje odpowiedzi rozmówcy. Ciekawym zjawiskiem było przytaczanie przez niektórych badanych trzech przymiotów rycerza, które to z kolei dla nich stanowiły trzon funkcjonowania w ruchu rekonstrukcyjnym. Można więc zaobserwować, że wartości, którym hołdują rekonstruktorzy odbiegają od tych typowych dla społeczeństwa konsumpcyjnego późnego kapitalizmu. Bliższe są one raczej etosowi rycerstwa czy służby wojskowej.

Członkowie rodziny ponad połowy ankietowanych (51,8%), również uczestniczą w imprezach odtwórczych, co może świadczyć o łatwości przekazywania zainteresowania opisywaną tematyką. Znaczny odsetek odtwórców (84,2%), utrzymuje bliski kontakt z osobami podzielnymi zainteresowanie, co świadczy o silnej sieci kontaktów towarzyskich wytwarzającej się wokół uprawianego hobby. Ponad 3/4 rekonstruktorów często korzysta ze specjalistycznych źródeł informacji na temat rekonstrukcji lub militariów, natomiast jedynie 4% nigdy do takich nie zagląda. Przeszło 70% badanych często zachęca innych do udziału w rekonstrukcjach, pozostali natomiast podkreślali przy okazji odpowiadania na powyższe pytanie, że raczej nie chcą wywierać na innych wpływu i pozostawiają to im wolnej woli. Blisko 80% respondentów deklaruje współpracę z innymi podmiotami, przede wszystkim zaprzyjaźnionymi grupami rekonstrukcyjnymi, instytucjami kultury i placówkami edukacyjnymi. Nie brakuje również takich, którzy nawiązują współpracę z organami władzy samorządowymi i organizacjami pozarządowymi. Blisko 95% rekonstruktorów, zapytanych o poczucie dumy ze swojej narodowości, odpowiedziało twierdząco, pozostała część czuje się niezbyt dumna lub w ogóle nie czuje dumy z faktu bycia Polakiem lub Polką. Wyniki te są po części spójne z funkcjonującą opinią, że udział w wydarzeniach rekonstrukcyjnych jest przejawem dumy ze swojej polskości, zwłaszcza w przypadku rekonstruktorów XX-wiecznych. Zapytani o kwestię mody na polskość, zdaniem przeszło co trzeciego badanego (34,9%), stanowi ona pozytywną zmianę, mogącą

przyczynić się do krzewienia postaw patriotycznych. Niemal co czwarty badany (24%), twierdzi natomiast, że jest ona jedynie powierzchowną modą bez głębszego znaczenia, w kategorii spłylenia istotnych społecznie kwestii natomiast, postrzega ją 21,9%.

Rekonstruktorzy, z którymi przeprowadzono badanie jakościowe, byli przeważnie zainteresowani tematem rekonstrukcji i aktywnie w nich uczestniczyli od przeszło 5 lat. Świadczy to o wytrwałości w ich pasji, jak i jednocześnie o dużym zapale do pogłębiania wiedzy i informacji na jej temat. Początki badanych z rekonstrukcją bywały różne, jednak przeważnie dowiadywali się o niej od znajomych i rodziny lub sami byli widzami podczas inscenizacji, turnieju lub innego wydarzenia z nią związanego. Warto dodać, że na ogół powrót do wspomnień u respondentów skutkował dłuższymi wypowiedziami i z sentymentem wyrażali się o swoich początkach w ruchu rekonstrukcyjnym. Ich odpowiedzi w kwestii epoki, którą odtwarzają i której poświęcają najwięcej czasu pokrywają się z wynikami badań ilościowych, więc tak jak w przypadku powyższych, na pierwszym miejscu znajduje się średniowiecze, następnie wydarzenia związane z konfliktami XX wieku. Ciekawość budził fakt prezentowania przez niektórych badanych oddziałów armii zagranicznych, stanowiących w przeszłości oponentów naszych rodaków. Ci rekonstruktorzy podkreślali najczęściej, że odtwarzają „wrogie” armie, dla dobra samych inscenizacji, inni natomiast tłumaczyli, że są pasjonatami np. mundurów niemieckich i stąd taki, a nie inny wybór. Warto zaznaczyć, że wśród znalezionych grup zajmujących się odtwórstwem I i II wojny światowej, szerzej rozumianego XX wieku oraz czasów współczesnych, dokonano podziału na rekonstruowane narodowości. Na podstawie danych odnośnie 200 grup odnotowano 160 zajmujących się odtwórstwem jednej, konkretnej armii oraz 38 grup, rekonstruujących więcej niż jeden oddział. 2 grupy z badanych nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu, ponieważ ich działalność polega na odtwórstwie ludności cywilnej oraz XX-wiecznej mody. Najwięcej - 141 grup badanych grup, zajmuje się rekonstrukcją oddziałów polskich. Wśród odtwórców zagranicznych, najczęściej odtwarzana jest armia niemiecka - 44 grupy, a także rosyjska lub bolszewicka - 23 grupy. Ponadto, uzyskano dane na temat 13 grup amerykańskich, 4 brytyjskich i 4 austriackich oraz po jednym oddziale armii fińskiej, francuskiej, kazachskiej oraz estońskiej armii SS. Podczas analizy danych zastanych, uwagę przykuwały informacje zamieszczane na stronach grup rekonstrukcyjnych, zarówno zajmujących się odtwórstwem polskich oddziałów, jak i zagranicznych. W przypadku pierwszych, często można było dostrzec informację związaną z motywami i celami działania danej grupy, które przede wszystkim oscylowały wokół krzewienia postaw patriotycznych i promowania polskości. W przypadku tych drugich, zwłaszcza dawnych „wrogich” armii, zawsze na stronach internetowych grup zajmujących się ich odtwórstwem, można było natrafić na informację, a wręcz zastrzeżenie, że zainteresowanie przedstawianym oddziałem wynika np. ze wspomnianym upodobaniem tamtejszych mundurów czy broni i nie ma nic wspólnego z propagowaniem ideologii ustrojów totalitarnych.

Główne motywacje respondentów oscylują wokół względów towarzyskich i chęci przekazywania wiedzy innym, ich zdaniem bardzo istotne jest w imprezach rekonstrukcyjnych to, aby móc połączyć przyjemne z pożytecznym. Podkreślano ponadto, że niezwykłą satysfakcję daje możliwość przekazywania swojej pasji innym i krzewienia postaw patriotycznych, zwłaszcza wśród dzieci i

młodzieży. Respondenci deklarowali, że zajmują się działaniami związanymi z rekonstrukcją około kilka godzin w tygodniu lub kilkaset godzin w ogóle, co generalnie oscyluje wokół pojęcia „bardzo dużo czasu”. Niektórzy jednak podkreślali, że znacznie więcej czasu pochłaniały im przygotowania do występów w wydarzeniach rekonstrukcyjnych na początku ich przygody, gdyż spędzali długie godziny na poszukiwaniu informacji o interesującym ich okresie historycznym i kompletowaniu wyposażenia. Udział w rekonstrukcjach historycznych nie jest dla badanych przeszkodą w ich codziennym życiu, ani nie ma negatywnego wpływu na życie prywatne i rodzinne. Bywa, że respondenci opowiadają o swojej pasji, jednak prezentują ostrożne podejście w kwestii zachęcania swoich najbliższych i znajomych do podzielenia ich zainteresowania. Części z nich zdarza się niemniej zarazić innych swoją pasją, co też nietrudno zaobserwować w rzeczywistości, gdyż często niektórzy członkowie grup rekonstrukcyjnych są ze sobą spokrewnieni.

Kalendarz rekonstrukcyjny badanych, jak podkreślają, jest bardzo aktywny i mało w nim miejsca na odpoczynek. Większość z nich upatruje początek sezonu w maju lub czerwcu, natomiast zakończenie w okolicach września, a czasami października. Wyniki badania jakościowego są również zbieżne z zebranymi w opracowaniu ilościowym, jeżeli chodzi o aktywności podejmowane najczęściej przez rekonstruktorów, tj. głównie koncentrują swoją uwagę poza udziałem w inscenizacjach, turniejach i wydarzeniach odtwórczych, na szerzeniu wiedzy podczas lekcji żywej historii i innych aktywnościach związanych z przekazywaniem informacji na temat swojego hobby. Zdania co do najciekawszego wydarzenia u rozmówców były w odróżnieniu do respondentów biorących udział w badaniu ilościowym, bardzo podzielone, dlatego trudno jest wskazać jedno najpopularniejsze. Zapytani o plany na przyszłość, rekonstruktorzy przeważnie planują szeroko pojęty rozwój, który często wiąże się z pogłębianiem swojego zainteresowania historią i nabywaniem nowych elementów wyposażenia. W temacie wyposażenia pozostając, gros respondentów opowiadało, że są w stanie bez trudu wykonać pewne elementy stroju, natomiast pozostałe części wykonują dla nich drużynnicy lub zamawiają u, często zaprzyjaźnionych, fachowców. Na ogół podkreślano również, że każdy członek grupy dba o swoje wyposażenie samodzielnie, a jedynie przedmioty codziennego użytku stanowią własność grupową.

Grupy rekonstrukcji historycznej działają przede wszystkim w oparciu o sieć wzajemnej współpracy, jednak podczas organizacji imprez tematycznych bardzo pomocne jest dla nich wsparcie lokalnych stowarzyszeń, instytucji kultury i muzeów. Do promocji wydarzeń związanych z rekonstrukcją, większość badanych wykorzystuje strony internetowe i portale społecznościowe, niemniej część respondentów podkreśla, że cieszą się na tyle dużą rozpoznawalnością, że nie jest to działanie konieczne. O atmosferze opisywanych imprez, badani wyrażają się praktycznie w samych superlatywach, czasami tylko zwracając uwagę, że to czynniki, na które nie mają wpływu takie jak pogoda potrafią popsuć im plany. W kwestii kryteriów, jakie obowiązują podczas rekrutacji do grup rekonstrukcyjnych, badani wspominali najczęściej o minimalnym wieku 15 lub 18 lat oraz zapale do pracy, gdyż jak twierdzą wiele osób ze względu na „słomiany zapał” nie jest w stanie nadążyć z gromadzeniem informacji i pogłębianiem wiedzy na temat odtwarzanej epoki.

Sposób, w jaki respondenci traktują rekonstrukcję, był mocno zróżnicowany. Niemal równie często można było usłyszeć wypowiedzi o odtwórstwie historycznym jako zwyczajnym hobby i sposobie

spędzanie wolnego czasu, jak i zainteresowaniem mającym głębszy wymiar lub będącym nawet sposobem na życie. Rekonstruktorzy byli natomiast zgodni co do tego, że nie upatrują w swoim zainteresowaniu przede wszystkim źródła dochodu, ani nie traktują go jako zajęcia typowo zarobkowego. Badacze dostrzegli pewną polaryzację wśród grup uczestników rekonstrukcji historycznych: na jednym krańcu umiejscowić można tych, dla których jest to forma darmowego spędzania czasu wakacyjnego (organizator z reguły zapewnia darmowy nocleg, wyżywienie i udział w wieczornej imprezie/biesiadzie), na drugim tych, którzy inwestując w sprzęt bojowy, pojazdy, czerpią zysk z prezentowania go podczas rekonstrukcji. Oczywiście możliwość czerpania zysku z udziału w rekonstrukcjach nie wyklucza innych motywacji do uczestnictwa w nich.

Respondenci definiują patriotyzm najczęściej jako miłość do ojczyzny, z którą wiązano działanie na jej korzyść, niektórzy natomiast mieli trudności z jasnym zdefiniowaniem patriotyzmu, gdyż postrzegali je jako pojęcie bardzo złożone. W zamian za to, podawali przykłady z codziennego życia, w których upatrują przejawy zachowań prawdziwego patrioty. Badani na ogół byli zgodni co do wagi przypisywanej krzewieniu kultury narodowej i postaw patriotycznych (nieco rzadziej wśród odtwórców wczesnego średniowiecza podkreślano tę wartość) poprzez działania rekonstrukcyjne, jak i dając dobry przykład poza nimi.

Zdaniem badanych, wydarzenia rekonstrukcyjne nie powinny mieć charakteru imprez zamkniętych, a wręcz przeciwnie, powinno się je promować i informować o nich dużą rzeszę odbiorców. Respondenci podkreślali, że gdy chcą odpocząć od tłumu widzów, zwyczajnie umawiają się między sobą i organizują wyprawy w odosobnione miejsca, po których wędrują np. przez kilka dni, sami przygotowują jedzenie i prowadzą życie zbliżone, do tego z rekonstruowanej epoki.

Respondenci nie mają poczucia, jakoby działania rekonstrukcyjne w jakiś sposób zastępowały lekcje historii, traktują je bardziej w ramach dodatku do nich. Nietrudno było spotkać się jednak z zarzutami w stronę prowadzących zajęcia, którym wytykano brak wystarczającej wiedzy lub prowadzenie lekcji w sposób nieinteresujący i utrudniający rozwinięcie u uczniów pasji do historii.

Wyniki zarówno badań jakościowych jak i ilościowych potwierdzają, że respondenci w gronie swoich najbliższych mogą liczyć na wsparcie związane z praktykowanym hobby, zwykle nie spotykają się również z dezaprobatą wśród swoich znajomych.

Zapytani o aspekt odtwórstwa historycznego, który sprawia im największą przyjemność, respondenci przede wszystkim zwracali uwagę na atmosferę wydarzeń rekonstrukcyjnych, a ściślej mówiąc możliwość wcielenia się w rolę uczestnika wydarzeń z interesującej ich epoki. Uczestnictwo w rekonstrukcjach dla wielu badanych jest powodem do refleksji, przez co często z zadumą opowiadają o możliwości odtworzenia scen z zamierzonych czasów. Część badanych podkreślała również, że ogromną satysfakcję czerpią z wykonania samodzielnie swojego wyposażenia od podstaw i dopiero wtedy uczestnictwa w inscenizacjach lub turniejach. Na ogół rekonstruktorzy nie uważali, aby istniał jakiś aspekt odtwórstwa, który szczególnie im się nie podoba, natomiast czasami zwracali uwagę na występujące sporadycznie konflikty personalne pomiędzy członkami grup, natomiast nie traktowali ich w kategorii problemów niemożliwych do załagodzenia.

Zjawisko rekonstrukcji historycznej od początku lat dziewięćdziesiątych systematycznie poszerzając rzesze swych aktywnych uczestników, jednocześnie zyskując zainteresowanie coraz szerszego grona odbiorców, obecnie zdaje się cieszyć niespotykaną dotąd popularnością. Poza przekazami medialnymi, świadczyć o tym może porównanie liczby wydarzeń rekonstrukcyjnych w 2011 roku (110 imprez), ustalonej w ramach prowadzonych wówczas pod kierunkiem prof. Tomasza Szlendaka badań ze statystykami przedstawionymi w raporcie (ok. 330 wydarzeń). Wydarzenia rekonstrukcyjne spotykają się z entuzjazmem odbiorców, którzy chętnie w nich uczestniczą i przeważnie z zainteresowaniem na twarzach obserwują czynności wykonywane przez rekonstruktorów. Zaobserwować można zróżnicowanie wydarzeń z racji na poziom komercjalizacji i profesjonalizm przygotowania. Uwagi godne są zarówno te, które są powszechnie rozpoznawalne i odbijają się szerokim echem w mediach, jak i organizowane przez pojedyncze grupy rekonstrukcyjne dla społeczności lokalnej w celu upamiętnienia miejscowych wydarzeń historycznych, których jedynym kanałem promocji są media społecznościowe.

Zastosowana metodologia nie pozwoliła na dokładne oszacowanie wielkości ruchu rekonstrukcyjnego. Podjęte próby wskazują na czynną aktywność nie mniej niż blisko tysiąca osób. Przeprowadzone badania jakościowe wykazały niezwykłą różnorodność postaw, motywacji rekonstruktorów, ale i ich ocen samego zjawiska rekonstrukcji historycznej. Rekonstruktorzy wskazują na wzmożone zainteresowanie różnego rodzaju instytucji publicznych, władz samorządowych i podmiotów prywatnych rekonstrukcjami historycznymi, które dostrzegając potencjał widowiskowy i rozrywkowy rekonstrukcji, chcą uświetniać nimi różnego rodzaju wydarzenia. Dlatego szczególnie ważne jest, by potencjał edukacyjny tkwiący w działaniach rekonstruktorów nie został przyćmiony przez ich komercyjny wymiar a widowiskowość służyła raczej refleksji historycznej, niż dawała jedynie zadość odwiecznemu zamięłowaniu ludzkości do obrazu walki. Dlatego być może działalność grup rekonstrukcyjnych, tak jak dzieje się to z innymi obszarami życia kulturalnego, powinna zostać objęta wsparciem instytucjonalnym.

Aneks

Informacje na temat badań terenowych i przeprowadzonych IDI

Załącznik 01. Rekonstrukcje historyczne, w których wzięto udział

lp.	data	nazwa wydarzenia	miejsce wydarzenia	epoka
1.	10.07.	40. Jubileuszowy Wielki Międzynarodowy Turniej Rycerski	Golub-Dobrzyń	średniowiecze
2.	16.07.	Inscenizacja bitwy pod Grunwaldem	Grunwald	średniowiecze
3.	22.07.	Zlot Grup Rekonstrukcji Historycznych "Odyseja Historyczna"	Kutno	różne epoki
4.	23.07.	Zlot Grup Rekonstrukcji Historycznych "Odyseja Historyczna"	Leszczynek	różne epoki
5.	30.07.	V Turniej Rycerski w Siewierzu	Siewierz	średniowiecze
6.	5-7.08.	XXII Festiwalu Słowian i Wikingów	Wyspa Wolin	średniowiecze
7.	6.08.	XIX Turniej Rycerski	Ogrodzieniec	średniowiecze
8.	12.08.	Święto Twierdzy Boyen	Giżycko	średniowiecze
9.	14.08.	Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej	Ossów	XX wiek
10.	18-19.08.	Władysławowo 1939-1945	Władysławowo	XX wiek
11.	20.08.	Rekonstrukcja bitwy o Złotoryję	Złotoryja	e. napoleońska
12.	20.08.	Oblężenie Słupska oraz warsztaty rekonstrukcji historycznej. XIV turniej łucznictwa tradycyjnego i XI turniej walk pieszych	Słupsk	średniowiecze
13.	21.08.	Sarnowa Góra 1920	Sarnowa Góra	XX wiek
14.	21.08.	XVIII Międzynarodowy Turniej Rycerski w Łęczycy	Łęczycza	średniowiecze
15.	27.08.	II Piknik Historyczny przy Katedrze	Łódź	różne epoki

Załącznik 02. Liczbowe zestawienie wydarzeń rekonstrukcyjnych poszczególnych epok

epoka	liczba
średniowiecze	8
e. napoleońska	1
XX wiek	3
różne epoki	3
razem	15

Załącznik 03. Wywiady pogłębione – epoki przedstawiane przez respondentów oraz miejsca przeprowadzenia ich przeprowadzenia

lp.	miejsce wykonania	epoka
1.	Grunwald	średniowiecze
2.	Grunwald	średniowiecze
3.	Grunwald	średniowiecze
4.	Grunwald	średniowiecze
5.	Kutno	XVIII wiek
6.	Siewierz	średniowiecze
7.	Golub-Dobrzyń	średniowiecze
8.	Siewierz	średniowiecze
9.	Siewierz	średniowiecze
10.	Siewierz	średniowiecze
11.	Ogrodzieniec	średniowiecze
12.	Ogrodzieniec	średniowiecze
13.	Ossów	XX wiek
14.	Ossów	XX wiek
15.	Ossów	XX wiek

16.	Ossów	XX wiek
17.	Wyspa Wolin	średniowiecze
18.	Wyspa Wolin	średniowiecze
19.	Wyspa Wolin	średniowiecze
20.	Giżycko	średniowiecze
21.	Giżycko	średniowiecze
22.	Władysławowo	XX wiek
23.	Władysławowo	XX wiek
24.	Łódź	XX wiek
25.	Sarnowa Góra	XX wiek
26.	Sarnowa Góra	XX wiek
27.	Łęczyca	średniowiecze
28.	wywiad telefoniczny	starożytność
29.	Złotoryja	e. napoleońska
30.	Słupsk	średniowiecze
31.	Słupsk	średniowiecze
32.	Sarnowa Góra	XX wiek
33.	Giżycko	średniowiecze
34.	Kutno	XX wiek
35.	Władysławowo	XX wiek
36.	Władysławowo	XX wiek
37.	Władysławowo	XX wiek
38.	Słupsk	średniowiecze
39.	Słupsk	średniowiecze
40.	Kutno	XX wiek
41.	Złotoryja	e. napoleońska

Załącznik 04. **Liczbowe zestawienie IDI z odtwórcami poszczególnych okresów historycznych**

epoka	liczba
starożytność	1
średniowiecze	22
epoka napoleońska	2
XVIII wiek	1
XX wiek	15
razem	41

Analiza materiałów zastanych Desk Research

Załącznik 05. **Analiza danych zastanych Desk Research**

W ramach analizy materiałów zastanych zgromadzone zostały dane dotyczące liczby grup rekonstrukcji historycznej, prowadzących aktywną działalność, miejscowości, w których zostały założone, lub z których pochodzą ich członkowie oraz formy kontaktu z dowódcami bądź przedstawicielami grup. Luki w tabeli w kolumnie „Miejsce pochodzenia” spowodowane są brakiem możliwości dotarcia do rzetelnych informacji na ten temat. Wynika to na ogół z faktu, iż grupy rekonstrukcyjne wskazywały raczej obszar działania, niż miejsce stacjonowania, o ile stale funkcjonują w konkretnym miejscu. Dane kontaktowe zostały załączone do bazy, aby umożliwić, w razie potrzeby, przystępny kontakt z dowódcą bądź przedstawicielem danej grupy. Podstawowe źródło informacji zawartych w poniższych zestawieniach stanowił Internet, a w szczególności portale tematyczne zajmujące się rekonstrukcjami historycznymi takie jak: dobroni.pl, freha.pl, zamki.net.pl, instytuthistoryczny.pl, a także serwis społecznościowy Facebook, gdzie prężnie funkcjonują m.in.

profile „Turniejowy Informator Rycerski” oraz „Polskie Drużyny Rekonstrukcji Wczesnośredniowiecznej”. Liczbę aktywnych grup zajmujących się rekonstrukcją historyczną aktualizowano nie tylko w oparciu o nowe dane, do których udało się dotrzeć w Internecie, ale także o napływające informacje uzyskiwane w procesie badawczym za pośrednictwem pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI) oraz ankiet wypełnianych przez rekonstruktorów.

Do aktywnych grup odtwórstwa historycznego zaliczono te, które w ciągu ostatniego roku od momentu rozpoczęcia gromadzenia danych organizowały, bądź brały czynny udział w co najmniej jednym turnieju, inscenizacji lub rekonstrukcji historycznej. Za potwierdzenie aktywności danej grupy przyjęto relacje filmowe i fotograficzne zamieszczane zwykle na stronach internetowych grup lub profilach w mediach społecznościowych, a także informacje uzyskane bezpośrednio od rekonstruktorów w miejscach inscenizacji. Warto dodać, iż część prężnie działających grup nie prowadzi lub nie udostępnia relacji ze swoich działań w sieci. Obecnie znacznie częściej, jako swoje miejsce w Internecie, grupy rekonstrukcyjne wybierają portal Facebook niż prowadzą własne strony internetowe, które w wielu przypadkach nie były aktualizowane od kilku lat - całą aktywność przeniesiono na wspomniany portal. Celem lepszego ukazania popularności odtwórstwa poszczególnych okresów historycznych dokonano podziału w oparciu o rekonstruowaną epokę. Najwcześniejszym okresem w dziejach historii odtwarzanym przez rekonstruktorów jest starożytność, natomiast najpóźniejszy stanowią wojny toczące się współcześnie. **W Polsce istnieje 458 aktywnych grup rekonstrukcji historycznej.** W kolejności chronologicznej ich liczebność przedstawia się następująco: starożytność (9 grup), średniowiecze (206 grupy), XVI – XVIII w. (17 grup), epoka napoleońska (15 grup), XIX w. (11 grup), I wojna światowa (9 grup), II wojna światowa (110 grup), XX w. (73 grupy), czasy współczesne (8 grup). Najczęściej odtwarzaną epoką w Polsce jest zatem średniowiecze (44,64% wszystkich grup), natomiast najmniej popularna okazały się wśród rekonstruktorów czasy współczesne (zaledwie 1,75% wszystkich grup).

Tabela 14. Aktywnie funkcjonujące grupy rekonstrukcji historycznych

Lp.	Nazwa Grupy Rekonstrukcji Historycznych	Miejsce pochodzenia	Kontakt
Starożytność			
1.	Pro Antica Legio XIII	Masłomęcz (lubelskie)	prezes.pro.antica@gmail.com
2.	Legio Adiutrix I	Warszawa	adiutrix@interia.pl
3.	Stowarzyszenie Celtica	Warszawa	pawel.glawinski@world.pl blaithin@tlen.pl
4.	Legio XXI Rapax	brak danych	cezar@freha.pl
5.	Drużyna Wandalska Ost Hastingów Nertu	Lublin	-
6.	Terra Ferrata - Barbarzyńcy z Rzeszowa	Rzeszów	profil FB
7.	Legion X	Cewice k. Lęborka (pomorskie)	-
8.	Stowarzyszenie Legion X Gemina (Equites)	Poznań	legionx@legionx.pl

9.	GR Sol Invictus	Konin	solinvictus.rekonstrukcje@gmail.com
Średniowiecze			
10.	Drużyna Zaciężna Księżnej Anny	Łódź profil na FB	
11.	GRH Verthandi Vilje	Łódź	odtworstwo@verthandi.pl 504 441 626
12.	Inowłodzkie Bractwo Rycerskie	Inowłódz	604 876 618 inowlodzkiebractwo@gmail.com
13.	Hufiec Kasztelanii Czerskiej	Warszawa	hkcz@hkcz.org 792 772 879
14.	GRH Ślężanie	Wrocław	zadar@slezanie.pl 502 021 539
15.	Stowarzyszenie Bractwo Orlich Gniazd	Kraków	piterantropus@bog.webd.pl 604 076 998
16.	Drużyna Wojów Bolesławowych BIAŁOZÓR	Olsztyn	burisleif@op.pl
17.	Bracia Herbu Gryf	Bytów (pomorskie)	607 041 453 gryfici@poczta.onet.pl
18.	Bractwo Rycerskie księcia Bogusława V	Słupsk	boguslaw.v@gmail.com 660 445 583
19.	Bractwo Rycerskie Signum Temporis	Łęczycza	justyciarus@wp.pl byszek@o2.pl
20.	Bractwo Rycerskie Joannitów Strzegomskich	Strzegom (dolnośląskie)	joannici_strzegom@onet.eu 693 791 852
21.	Bractwo Rycerskie Zamku Będzin	Będzin (śląskie)	0 663 782 274
22.	Chorągiew Piastów Śląskich	Oława	e-kanclerz@wp.pl
23.	GRH Amici	brak danych	-
24.	Bractwo rycerskie Anielska Rota	Częstochowa	bractwo@anielskarota.pl
25.	Chorągiew Zaciężna APIS	Gniew	660 529 790
26.	Bractwo Rycerskie Chorągiew Ziemi Malborskiej	Malbork	603 908 262
27.	Drużyna łucznicza Hultaje i Swawolnicy	Radom	radluk@onet.eu
28.	Drużyna Wojów INOG	kujawsko-pomorskie	inog@wp.pl
29.	Drużyna Wojów Słowińskich Dąb Pomorza	Toruń	ranborowit@interia.pl 503 054 744
30.	Hufiec Rycerstwa Małopolskiego LELIWA	Baranów Sandomierski (podkarpackie)	hufiec@leliwa.com.pl
31.	Poczet Rodowy herbu Wieniawa	opolskie	mateusz.kuca@interia.pl
32.	Grupa Odtwórstwa Historycznego ALBA CRUX	Szczecin	gorg@rycerze.net
33.	Bractwo Rycerskie Kasztelanii Bydgoskiej	Bydgoszcz	morionsio2@wp.pl
34.	Bractwo Rycerskie Kasztelanii Sądeckiej	Stary Sącz	profil na FB
35.	Bractwo Komturii Nidzickiej	Nidzica	kpatryk79@o2.pl piotr.nidzica@gmail.com
36.	Bractwo Rycerskie Rava	Łódź	jackozzacisza@rycerze.eu
37.	Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej	Kalisz	bractwokalisz@op.pl
38.	Bractwo Rycerskie Ziemi Mazowieckiej i Podlaskiej	Liw	gajowi@poczta.fm
39.	Bractwo Rycerskie Ziemi Nadodrzańskiej	Żagań	skarbnik-br@o2.pl 785 789 102
40.	Bractwo Rycerskie Ziemi	Sieradz	siradientis@gmail.com

	Sieradzkiej		
41.	Bractwo Rycerzy Bezimiennych	Wałcz (zachodniopomorskie)	rycerze.bezimienni@wp.pl 602 353 531 509 159 526
42.	Bractwo Rycerskie Ziemi Międzyrzeckiej	Międzyrzecze (śląskie)	profil na FB
43.	Chorągiew Hrabiego Bolingbroke	Gdańsk	-
44.	Chorągiew Czarnego Rycerza	Katowice	0 601 46 64 04
45.	Stowarzyszenie Chorągiew Rycerstwa Ziemi Lubelskiej	Lublin	schrzl@gmail.com
46.	Zastęp Rycerski z Chełmna	Chełmno	comes_1@op.pl
47.	Chorągiew Ziemi Gdańskiej	Gdańsk	choragiewziemigdanskiej@gmail.com
48.	Drużyna Księgi i Łuku JAŻWIEC	Czerwionka-Leszczyny	andrzej@polaszek.pl druzynarycerska@gmail.com
49.	Drużyna Rycerska Cosuchowia	Koźuchów (lubuskie)	druzyna@kozuchow.pl 607 885 643
50.	Drużyna Wojów Pomorskich Jastrząb	Bytów (pomorskie)	miranson@wp.pl 517 838 701
51.	GRH Bractwo Rycerskie Złoty Krzyż	Zduńska Wola	gallen@o2.pl 792 238 098
52.	Husycka Rota Piesza Małego Taboru	Jelenia Góra	oktawian@me.com 603 585 037
53.	Kompania Janusza Brzozogłowego	Bydgoszcz	kontakt@kjb.bydgoszcz.pl
54.	Najemna Kompania Grodu Koźle	Kędzierzyn-Koźle	najemna.nkgk@gmail.com bchalek@nkgk.pl
55.	SRH Kompania Najemna TAURUS	brak danych	kontakt przez stronę: http://www.kn-aurus.cba.pl/
56.	Strażnicy Nawii	Kamień Pomorski	straznicynawii@gmail.com
57.	Wotan HIRD – Drużyna Słowian i Wikingów	Jelenia Góra	889 858 358
58.	Zakon Rycerzy Boju Dnia Ostatniego	Rzeszów	hyginus@rycerstwo.info 607 604 212
59.	Zamojskie Bractwo Rycerskie	Zamość	888 384 493
60.	"Czarny Wąż" Drużyna Wojów i Rzemieślników	Warszawa	druzyna.czarnywaz@gmail.com Michał Onuszek "Leif" Tel. 692 310 600 E-mail: ankalagon88@o2.pl
61.	Stowarzyszenie na Rzecz Dawnych Europejskich Sztuk Walki ARMA-PL	wiele województw	Krzysztof Kozak: 660-589-236 Michał Pajda: 508-123-148 arma.pl.bb@gmail.com
62.	Bełchatowskie Bractwo Rycerskie	Bełchatów	http://bbr.rs3.pl/Kontakt
63.	Bielska Drużyna Najemna – SVANTEVIT	Bielsko Biała	Sławomir Górny: +48 668 829 534 kontakt@svantevit.eu
64.	Pruscy Rycerze Chrystusowi - Bracia Dobrzyńscy	Kraków	506940004 Wielki Mistrz Zakonny
65.	Bractwo Rycerskie Zamku Brodnickiego	Foluszek (kujawsko-pomorskie)	e-mail: jancio20@wp.pl Kazimierz Grążawski kom.: +48 695-432-212 e-mail: grazawki@poczta.fm
66.	Bractwo Czerwonego Wilka	brak danych	Andrzej Tomczyk hellmut@syndykat.com 606 326 850
67.	Bractwo Rycerskie Ziemi Legnickiej	Legnica	bractwo.legnica@gmail.com +48 504 081 580
68.	Bractwo Rycerskie Ziemi Lipowieckiej	Lipowiec	bractwo_lipowiec@interia.pl

69.	Stowarzyszenie Kłodzkie Bractwo Rycerskie	Kłodzko	Maria Biłas 603 250 824 Bogdan Szmyd 693 503 566 biuro.kbr@gmail.com
70.	Bractwo Rycerskie Królewskiego Miasta Krosna	Krosno	tj.cypis972@interia.pl
71.	Rota św. Barbary	brak danych	strona FB
72.	Bractwo Rycerskie Świętej Katarzyny Ziemi Działdowskiej	Działdowo	-
73.	Bractwo Rycerskie Zamku Bolków	Bolków (dolnośląskie)	bractwo@zamek-bolkow.info.pl tel.: 75 741 32 97
74.	Bractwo Rycerskie Zamku Chojnik	Jelenia Góra	751 27 27 jacek@is24.pl
75.	Bractwo Rycerskie Ziemi Mińskiej	Mińsk Mazowiecki	Strona FB
76.	Bractwo Signum Polonicum	wiele województw	tel. 32/ 67 257-45; 32/ 67 155 26; signum@signum-polonicum.com.pl
77.	Bractwo Wojowników Kruki	wiele województw	tel.: 607569074 mail: sebastianzielinski@op.pl tel.: 798-811-374 mail: sigurd-1979@tlen.pl tel.: 886-805-875 mail: bartias@kruki.org
78.	Bractwo Wojowników Wataha	wielkopolskie	jedrasss@o2.pl antonipoblocki@gmail.com buli100kg@o2.pl
79.	Chorągiew Miecza i Róży	Wrocław	gladius_et_rosa@interia.pl
80.	Chorągiew pod Krzyżem	wiele województw	krzysztof_jakubiak2@o2.pl tel.: 787534044
81.	Chorągiew Zaciężna Trzy Miecze	brak danych	trzymiecze@gmail.com Paweł Sławski kom: 603 890 791 Maksymilian Bielski kom:606890127
82.	Cieszyński Ród z Gołeszyca	Cieszyn	e-mail goleszyce@op.pl tel. 880811863 e-mail czcibor@kozacki.pl
83.	Compagnia del Falcone	małopolskie	Michał "Elchon" Plezia tel.506218742 dargoria@interia.pl Krzysztof Kostecki tel.608 073 887 Krzysztof_Kostecki@op.pl
84.	Towarzystwo historii Doświadczalnej "Dagome".	Łódź	601 262 856 wotawa@wp.pl
85.	Draconia	mazowieckie	e-mail: kanclerz@draconia.pl
86.	Drengowie Znad Górnej Odry	Racibórz	660 612 940 kontakt@drengowie.pl
87.	Drużyna Bractwa Białej Bramy	Gliwice	bialabrama@gmail.com Szymon Sarré 697 596 700 Jan Gramatyka 502 634 309 Piotr Ziaja 508 006 799
88.	Drużyna Grodu Horodna	wiele województw	druzynagroduhorodna@gmail.com lubomir64@interia.pl
89.	Drużyna Księcia Konrada Mazowieckiego	Łomża	Krzysztof Babiński 510 124 530 indar@interia.pl
90.	Drużyna Najemna „Dziki Bez”	Warszawa	dzikibez@gmail.com
91.	Drużyna Słowian i Wikingów Wiciedzy Jarowita	brak danych	liskak1987@gmail.com

92.	Drużyna Wojów Wiślańskich KRAK	Kraków	druzynawislan@interia.pl
93.	DW Arkona	Ciechanów	dw@arkona.xon.pl 696 068 727
94.	GRH Białogród	Strumień	tel. 531 371 108 sylwester.zalewski@o2.pl tel. 694 200 450 tomaszpierchala@gmail.com
95.	Goleńczycka Drużyna Dąb	Katowice	508 249 259 goleszyckadruzynadab@gmail.com
96.	GRH Routiers	Warszawa	grh.routiers@o2.pl
97.	GRH Widar	Rzeszów	grupa.widar@gmail.com
98.	Jomsborg Vikings Hird	Warszawa	Stanisław Wdowczyk kom: 0-508 388 371 e-mail: einar@jomsborg.pl
99.	Kolovrat	Kalisz	kolovrat@kolovrat.pl Prezes Amadeusz Lisiecki 601 981 297 jakub.broniecki@kolovrat.pl Jakub Broniecki 888 164 757
100.	Konfraternia Burgus Carpinei	Besiekiery (łódzkie)	kontakt@konfraternia.com
101.	Konfraternia Rycerska z Krakowa	Kraków	602 296 666 konfraternia@interia.eu
102.	Konwent Rycerski Miasta Olsztyn	Olsztyn	kacper.martyka@gmail.com 664 933 662 ronhard@go2.pl kontakt@krmo.idl.pl
103.	Koszalińska Kompania Rycerska	Koszalin	Bartłomiej Zielonka 509 816 943 kkr@kkr.nsc.pl
104.	Mazowiecka Drużyna Wojów Weles	Warszawa	druzyna@weles.org.pl
105.	Midgard	brak danych	winland@winland.pl hellmut@wp.pl mlodymoskit@gmail.com
106.	Pierwsze Polskie Stowarzyszenie Turniejowe Liga Baronów	Warszawa	Tomasz Szajewski 605-643-499 liga.baronow@ligabaronow.pl
107.	Smocza Kompania	brak danych	ninaabboudi@gmail.com m_prokopiak@wp.pl
108.	Ulvborg Hird Grupa Wikingów i Słowian z Białegostoku	Białystok	Sebastian Antecki - 509 491 906 sebastian.antecki@gmail.com
109.	Wierczanie	brak danych	jaksa_wierczanie@poczta.fm 608 413 559
110.	Bractwo Historyczne Winland	brak danych	druzyna@winland.pl
111.	Wolna Kompania Najemna Poznań	Poznań	profil FB
112.	Zakon Rycerski Ziemi Bieckiej	Libusza (małopolskie)	tel. 601-450-098 zakon.biecz@gmail.com
113.	Zbrojna Gwardyja	Świnoujście	zbrojnagwardyja@gmail.com
114.	Bractwo Fortis	Biała Podlaska	fortisy@gmail.com
115.	Bractwo Rycerskie Zakonu Rycerzy św. Jana Chrzciciela Komandoria Lublin	Lublin	profil FB
116.	Drużyna Wojów Nadwięprzańskich Czarny Odyniec	Łęczna	profil FB
117.	Chorągiew Księcia Siemowita Mazowieckiego	brak danych	profil FB

118.	Dregowia - Drużyna Wojów Słowiańskich	Białystok	blog
119.	Grupa rekonstrukcji historycznej Tanngrjóstr Tanngrísnir	Kutno	profil FB
120.	Wojowie Puszczy Galindzkiej	wiele województw	jacek.pieciulko@gmail.com
121.	Wojowie Siemomysła	wielkopolskie	wojowie.siemomysla@gmail.com
122.	Bractwo Lugiów	Zakopane	profil FB
123.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Hringr"	Łódź	info@hringr.org
124.	Grupa Odtwórstwa Historycznego „Bukowe Wzgórze”	Szczecin	bukowewzgorze@wp.pl
125.	Panser Galter Drott - Wrocławska Drużyna Rekonstrukcji Historycznej	Wrocław	pansergalterdrott@interia.pl
126.	Podlaskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych „Trzaskawica”	Białystok	791 969 333 switowoj@gmail.com
127.	Drużyna Miecznika Mieclawa	Płock	fmp@fmp.xorg.pl admin@fmp.xorg.pl
128.	Drużyna Najemna Rujewit	małopolskie	dnrujewit@gmail.com szumielewicz.kamil@gmail.com
129.	Bractwo Jarowici	podkarpackie	profil FB
130.	Krakowskie Bractwo Grodzkie	Kraków	krakowskiebractwogrodzkie@interia.pl
131.	Drużyna Wikingów Huginns Hird	zachodniopomorskie	profil FB
132.	Drużyna Wikingów i Słowian Villsvin Hird	dolnośląskie	604755659 hird@villsvin.pl
133.	Drużyna Wojów STAIN	wiele województw	profil FB
134.	Drużyna Południe	Żywiec	537 855 842 518 606 861 druzyna.poludnie@gmail.com
135.	Drużyna WILKI Kwidzyna	Kwidzyn	profil FB
136.	Drużyna „Welet”	Elbląg	513 241 002
137.	Ulf Ragnarsson Hird	Wrocław	ulf@ulfhird.com dravot@gazeta.pl
138.	Drużyna Piolun	brak danych	profil FB
139.	Drużyna Wczesnośredniowieczna Grom	śląskie	corax_ater@op.pl 502156713
140.	Drużyna Najemna Swarga	Warszawa	Wojciech Kamiński 608 481 106 druzyna.najemna.swarga@gmail.com
141.	Drużyna Grodu Trzygłowa	Szczecin	gorewicz@wp.pl Igor Górewicz 606 955 299
142.	Drużyna Najemna „Sfora”	Poznań	502 360 894
143.	Drużyna Wojów Ślęzańskich KRUK	Wrocław	slezanie@googlegroups.com
144.	Drużyna kupiecko-najemna Almogavar	Września	blitzwing666@gmail.com
145.	Drużyna Lędziańskich Wiciędzy "Wątra"	wiele województw	Włodyka Piotr Stanisław staniszpio@gmail.com 665-053-727
146.	Drużyna Wojów Piastowskich Jantar	brak danych	Albert Kiskurno 695 620 160 jantar-portal@wp.pl
147.	Drużyna Wojów Najemnych	Wrocław	501075995

	Blotunga		lusiphur@wp.pl
148.	Drużyna Woje Peruna	wiele województw	Sebastian Habel: 662134455 Arkadiusz Wachowicz: 519053179 druzyna.woje.peruna@gmail.com
149.	Drużyna Wczesnośredniowieczna Wytyńcze	Kraków	konrad.babiuch@gmail.com
150.	Drużyna Grodów Czerwińskich	wiele województw	660-611-062 grody@wp.pl
151.	Najemnicy z Czterech Stron Świata Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki	663 340 859 Przemysław Użyczyn nzcass@wp.pl
152.	Najemna - Grupa Rekonstrukcji Historycznej	brak danych	profil FB
153.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej - Klan Tygrysa	brak danych	profil FB
154.	Bractwo Maltańskie	Szczecin	bmaltanskie@gmail.com
155.	Bractwo Rycerskie Herbu Tur	Chojnice	bractwotur@gmail.com
156.	Komandoria Chwarszczany	Chwarszczany	osa-ak2@wp.pl 697 253 615
157.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Leśny Witeź”	Łódź	słowianska.inspiracja@gmail.com
158.	Drużyna Wojów „Mazovia”	Ostrołęka	509 083 577
159.	Bractwo Rycerskie Chorągiew Ziemi Olkuskiej	Olkusz	Marcin Szostak 662083043 bractwoolkusz@gmail.com
160.	Drużyna wojów serbołużyckich "BIEŁOBOH"	wiele województw	bieloboh1@o2.pl
161.	Stowarzyszenie Edukacji i Odtwórstwa Historycznego Aurea Tempora	wielkopolskie	stowarzyszenie@aureatempora.eu
162.	Wojownicy Kramu Piacha	Biskupin	-
163.	Nordlige Sverda Hird	Sosnowiec	hendomir@o2.pl
164.	GRH Hasdingowie	Warszawa	m.teodorowicz@interia.pl
165.	Bractwo Ziem Górnej Wisły	Skawina	jfolfasinski@gmail.com
166.	Drużyna Rycerska Drogosława	Koziegłowy	profil FB
167.	Bractwo Rycerskie Herbu Lis	Orzesze	bractwoherbulis@wp.pl
168.	Świdnickie Bractwo Rycerskie	Świdnica	profil FB
169.	Grupa Rekonstrukcji Historycznych Księstwa Legnicko-Brzeskiego	Grodziec	bosman666@o2.pl
170.	Bractwo Rycerskie Zamku Szydłów	Szydłów	krakowiakpawel@poczta.onet.pl
171.	Drużyna Milites Christi	Koziegłowy	605 281 234 - Paweł Derejczyk 605 146 792 - Michał Derejczyk kontakt@pokazyrycerskie.com.pl
172.	Juvenes Feles	Sandomierz	profil FB
173.	Orszak Zaciężny Ligęzy	Chrzanów	profil FB
174.	Bractwo Rycerskie Kuźnia	Lewin Brzeski	profil FB
175.	Śląska Kompania Najemna	Świętochłowice	Maciej Bujakowski 791-311-540
176.	Chorągiew Żywiecka	Żywiec	Tomasz Kuliński 785 787 371
177.	Wolna Kompania Niezdobytego Grodu Poczeta Von "Leiningen"	Żory	-
178.	Drużyna Rycerska Ziemi Chęcińskiej Chorągiew Ferro Aquilae	Chęciny	ferro.aquilae@gmail.com

179.	Drużyna Ognistego Węża	Opole	kontakt@dowopole.com
180.	Kompania Gryfitów	Kraków	kompaniagryfitow@gmail.com
181.	Bractwo Rycerskie Ziemi Myślenickiej	Kraków	info@historiavita.pl
182.	Grupa Odtwórstwa Historycznego Belhird	Białogard	belhird@gmail.com
183.	Rota Zaciężna Strażnicy Sensburg	Mragowo	Dariusz Żyłowski 605 539 610 mragowo@muzeum.olsztyn.pl
184.	Drużyna Rycerska Komturii Ostródzkiej	Ostróda	500 414 368
185.	Chorągiew Pomezńska	brak danych	profil FB
186.	Bractwo Rycerskie XXVI Chorągwi Zamku Bratjan i Nowego Miasta	Nowe Miasto Lubawskie	504-121-375 andrzej-ewski@o2.pl
187.	Regiment Piechoty Zaciężnej z Malborka	Malbork	gangrelek@interia.pl 607 492 892
188.	Piesza Drużyna Michała von Manteuffla	Świdnin	zamekswidnin@wp.pl
189.	Bractwo Jaćwieskie	Suwałki	synowie_burzy@WP.PL
190.	Justycja Grunwaldzka	Grunwald	cedrik1410@gmail.com
191.	Bractwo Rycerskie Ziemi Ogrodzenieckiej	Ogrodzieniec	502 398 147 brzo1999@gmail.com
192.	GRH Zagończyk	Dąbrowa Chełmińska	692-142-152 606-89-39-59 stajniazagonczyk@wp.pl
193.	Gdańska Rota Mieszczańska	Gdańsk	grom.kontakt@gmail.com
194.	Rota Zbrojna Grodu Lubicz. Stowarzyszenie Odtwórstwa Historycznego	Lubicz Dolny	502 644 077
195.	Chorągiew Rycerska Księstwa Siewierskiego	Siewierz	bractwosiewierz@gmail.com
196.	Templum Temporis	Warszawa	biuro@templumtemporis.pl templumtemporis@gmail.com
197.	Ryccerze Dobrej Opieki	Piaseczno	kontakt@ryccerzedobrejopieki.pl
198.	Rycerska Reprezentacja Warmii i Mazur. Grunwaldzka Akademia Miecza	Stębark	profil FB
199.	Gloria Griffin Fundacja	Szczecin	profil FB
200.	Bractwo Rycerskie Komturii Grudziądzkiej	Grudziądz	komturiagrudziadz@gmail.com
201.	Chorągiew Księstwa Ziębickiego	Ziębice	ksiestwoziebickie@gmail.com 785907557
202.	Chorzowskie Bractwo Rycerskie Bożogrobców	Chorzów	adamlisek65@gmail.com
203.	Stowarzyszenie Portas Temporis	Rościszewice	profil FB
204.	Zastęp Krzyżogryfa	Bytów	profil FB
205.	Rota Piesza von Massow	Maszewo	-
206.	Klub Łuczniczy „Siemowit”	Środa Wielkopolska	klub.siemowit@wp.pl
207.	Stowarzyszenie Promocji i Odtwórstwa Kultury i Sportów Dawnych HANZA	Marki	stowarzyszeniehanza@gmail.com 500785624
208.	Towarzystwo Szabli i Miecza	Zamość	towarzystwoszablimiecza@gmail.com
209.	Bractwo Rycerskie Niepokalanej z Zatomia Starego	Zatom Stary	bractworycerskieniepokalanej@gmail.com
210.	Grunwaldzka Chorągiew Kazimierza V	Szczecin	grzegorz@1433.pl 698 169 988

211.	Akademia Rycerska w Uniejowie	Uniejów	601 440 823
212.	Łucznicy św. Jerzego	brak danych	Emilia Urbaniak emiczka@wp.pl Piotr Urbaniak p.urbaniak@poczta.fm
213.	Zastęp Zbrojny Ziemi Poznańskiej	Poznań	ziemipoznanskiej@gmail.com
214.	GRH Milites	Oświęcim	788 568 374
215.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Gimlea"	Szczecin	500 122 035 grh.gimlea@gmail.com
Wojny XVI – XVIII wiek			
216.	Podlaska Brygada Rekonstrukcji	Tykocin	adamrudawski@wp.pl
217.	Infanterie Regiment Alt Kreytzen	Świdnica	czarnecki@hotmail.pl
218.	Komputowa Chorągiew Stefana Czarnieckiego	Białystok	ukarol@o2.pl
219.	Kujawska Brać Szlachecka	Bydgoszcz + okolice	krzysztof.zascianek@wp.pl
220.	Chorągiew Husarska Hetmana Stanisława Żółkiewskiego	Warszawa	hussar.hussar@gmail.com
221.	Wolna Kompania Sarmacka	Wrocław	oginski.tomasz@gmail.com
222.	Grupa Sermierki Historycznej Karabela	Warszawa	robert@karabela.pl czarek@karabela.pl
223.	Stowarzyszenie Szlachty Wielkopolskiej	Poznań	larysza@wp.pl
224.	Wielkopolska Brać Sarmacka	wielkopolskie	wielkopolska.brac.sarmacka@wp.pl
225.	Chorągiew Husarska Marszałka Województwa Pomorskiego	Gniew	profil FB 664 635 715
226.	Chorągiew Jakuba Wejhera	Trójmiasto	profil FB
227.	CywilBande Regiment	wiele województw	regiment@regiment.pl
228.	Małopolska Chorągiew Husarska i Podolski Regiment Odprzodowy	Kraków	695757667 podolskiregiment@gmail.com poczta@podolskiregiment.pl
229.	Regiment Króla Jego Mości Władysława IV Wazy	wiele województw	profil FB
230.	Trzeci najemny Oddział Piechoty Japońskiej	wiele województw	Łukasz Stecko kontakt@trzecinajemny.pl
231.	Żółty Regiment Gustawa II Adolfa	Gniew	tadeuszlenz@vp.pl 693 641 187
232.	Zamojska Grupa Rekonstrukcji Historycznej Jana Sobiepana Zamoyskiego	Zamość	zgrh.sobiepany@wp.pl
Epoka Napoleońska			
233.	Pułk 2 Piechoty Księstwa Warszawskiego	brak danych	Profil na FB
234.	Pułk 7 Piechoty Księstwa Warszawskiego	Pruszcz Gdański (Pomorskie)	Ostry45@wp.pl 503 521 249
235.	Pułk 12 Piechoty Księstwa Warszawskiego	Gdańsk	Profil na FB
236.	Wileńscy Muszkieterzy	Lidzbark Warmiński (Warmińsko-Mazurskie)	dzik_warminski@tlen.pl 605 301 383
237.	Stowarzyszenie Historyczno - Edukacyjne im.7 Pułku Lansjerów Nadwiślańskich	Halinów (Mazowieckie)	nitrox100@onet.eu darek.senator@wp.pl

238.	Pułk 4 Piechoty Xięstwa Warszawskiego	brak danych	piotr.sawiak@wp.pl 601 737 343
239.	GRH Legion Włoski gen. Jana Henryka Dąbrowskiego	Nysa (Opolskie)	sztab@legion1807.eu 602 686 279
240.	Pułk 3 Piechoty Xięstwa Warszawskiego	Warszawa	przemyslaw.decewicz@efakt.pl 0 697 360 028
241.	Arsenał - Stowarzyszenie Regimentów i Pułków Polskich 1717-1831	Warszawa	info@arsenal.org.pl
242.	Contra Bellum	Katowice	Michał Wyciślik tel.kom. 603 92 14 14 contrabellum@poczta.onet.pl mandora@op.pl
243.	Kompania Kaperska	wiele województw	Dawid Stępień tel. +48 606 160 277 Filip Ginalski tel. +48 886 399 679 Maciej Flis tel. +48 511 050 168
244.	Stowarzyszenie Artylerii Dawnej	Warszawa	admin@oldartillery.pl
245.	SH 3. Pułku Piechoty Legionu Irlandzkiego Cudzoziemskiego	Kozów	721749591 Cezary Skala cezaskal@gmail.com
246.	GRH Towarzystwa Przyjaciół Fortyfikacji	Nysa	695 355 438
247.	Kozielskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej	Kędzierzyn-Koźle	605 418 222 pazdzior_p@wp.pl
Wojny - XIX wiek			
248.	58th New York Volunteers Regiment	wiele województw	dkw_sb350@o2.pl
249.	14th Louisiana Infantry Regiment	wiele województw	office@csaregiment.pl
250.	Lafayette Rifle Cadets	Warszawa	lafayette.rifle@campulaski.pl
251.	Stowarzyszenie Historyczne Insurekcja	Warszawa	insurekcja@gmail.com 505 907 681
252.	Sekcja Historyczna Towarzystwa Miłośników miasta Lubonia	Luboń	przemyslaw.mackowiak@wp.pl 604 869 102
253.	Twierdza Boyen	Giżycko	gcktwierdza@gmail.com
254.	GRH 69 Piechoty Rzymskiej im. Króla Władysława IV	brak danych	profil FB
255.	Poznańscy	Poznań	michal.budnik@orange.pl
256.	Żuawi Śmierci	Busko-Zdrój (Świętokrzyskie)	Profil na FB „Żuawi Śmierci”
257.	GRH 9 Rota 1863	brak danych	dkw_sb350@o2.pl
258.	51 Drużyna Harcerzy Żuawi im. Signi 1863	Rzeszów	rwdh51@o2.pl
I wojna światowa			
259.	14 Pułk Strzelców Syberyjskich	Przasnysz (mazowieckie)	przasnysz14pss@onet.pl 600 946 445 668 453 620
260.	Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej	Przasnysz	pshopprzasnysz@gmail.com 664 751 524
261.	GRH Gorlice 1915	Gorlice	grhgorlice1915@op.pl
262.	Tradycyjny Oddział C. i K. Regimentu Artylerii Fortecznej No. 2	Zielonki k. Krakowa	fsar2@o2.pl 606-737-104
263.	3 Bastion Grolman	Poznań	info@bastiongrolman.org

			605 981 812
264.	Stowarzyszenie 3 Historycznego Galicyjskiego Pułku Artylerii Fortecznej im. Księcia Kinsky'ego	Przemysł	breweria@wp.pl 792 495 010
265.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej 7 Pułku Piechoty Legionów	Franciszków (lubelskie)	profil na FB
266.	GRH 1 Pułku Piechoty 1 Brygady Legionów Piłsudskiego	Kraków	pilsudski1920@interia.pl 513 027 831
267.	Projekt „Rosja w ogniu”	Kraków	rosja.w.ogniu@gmail.com
II wojna światowa			
268.	GRH 14 Pułku Ułanów Jazłowieckich	Sochaczew (mazowieckie)	604 585 463
269.	MGRH II Batalion 18 Pułku Piechoty	Sochaczew	kontakt@muzeumsochaczew.pl
270.	GRH BON Żywiec	śląskie	515 137 178
271.	GRH 4 Pułku Strzelców Podhalańskich	Cieszyn	604 833 667
272.	SRH 51 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych	Iłża (mazowieckie)	skiba.to@tlen.pl
273.	GRH Pionierzy 40 Pułku Piechoty Dzieci Lwowskich	Warszawa	883 435 224
274.	GRH 4 Pułku Piechoty Legionów	Kielce	609 595 139
275.	9 Pułk Strzelców Konnych	Grajewo (podlaskie)	608 056 808
276.	Białorusini w Wojsku Polskim 1939	Białoruś	-
277.	GRH Wilki	Żyrzyn (lubelskie)	grhwilki@gmail.com
278.	GRH 10 Pułk Piechoty	Łowicz	602 705 362
279.	GR Salamandra	Luboń (wielkopolskie)	505 825 085
280.	GRH 58 Pułku Piechoty Wielkopolskiej	wielkopolskie	j.kresa@op.pl
281.	GRH Grupa Operacyjna Śląsk	śląskie	602 406 943
282.	SH Na Posterunku Warszawa	-	
283.	GRH 84 Pułku Strzelców Poleskich	Bełchatów	GRH84pp@wp.pl
284.	Koło Żołnierzy 12 Pułku Ułanów Podolskich	Szczecin	kz12pu@gmail.com
285.	SH Radosław	Warszawa	600 074 988
286.	SRH Marienburg	Warszawa	robertkarwan@tlen.pl
287.	Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej AA7	brak danych	600 378 163
288.	GRH Kampinos	pow. Nowodworski (mazowieckie)	kampinos44@wp.pl
289.	Stowarzyszenie Lubelska Grupa Rekonstrukcji Historycznych FRONT	Lublin	603 172 736
290.	Drużyna Tradycji im. 70 pułku piechoty w Pleszewie	Pleszew, Gołuchów (wielkopolskie)	661 976 820
291.	SRH 1 Pułk Strzelców Podhalańskich	Nowy Sącz (małopolskie)	698 163 048
292.	SRH 73 Pułk Piechoty z Katowic	Katowice	506-196-338, 601 424-429
293.	1 Samodzielna Kompania Commando	Swarzędz (wielkopolskie)	601 585 577
294.	GR Centralnej Szkoły	Osowiec (podlaskie)	608 232 293

	Podoficerskiej KOP w Osowcu - Twierdzy		
295.	GRH Poland	Bydgoszcz	604 977 765
296.	Kozienickie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych	Kozienice (mazowieckie)	509 555 139
297.	Towarzystwo Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich	Poznań	serwis@15pu.poznan.pl
298.	1 Pułk Strzelców Konnych	Garwolin (mazowieckie)	1psk@1psk.com.pl
299.	2 Pułk Ułanów Grochowskich	Podkowa Leśna (mazowieckie)	609 769 573
300.	7 Dywizjon Artylerii Konnej	Poznań	608 08 73 82
301.	GRH Osiemnasty Kołobrzegi	Kołobrzeg	667 601 657
302.	SRH Odwach	Poznań	poczta@odwach.pl 660 445 331 609 447 541
303.	GRH 1 Katowicki Pułk Powstańców Śląskich	Katowice	tomasz.olejniczak@o2.pl 604439613
304.	KMH Warszawa	Warszawa	-
305.	SRH Strzelcy Kaniowscy	Łódź	602662179
306.	SRH Tobie Ojczyzno	wiele województw	606 805 152
307.	1 Pułk Szwolężerów J. Piłsudskiego	Stara Miłosna (mazowieckie)	szwolezerowie@gmail.com
308.	10 Pułk Ułanów Litewskich	Białystok	-
309.	Harcerska Grupa Rekonstrukcji Historycznej POMORZE	Gdańsk	Szyzaj2@wp.pl
310.	PSRH X DOK	Przemyśl	509 669 953
311.	Towarzystwo Działań Historycznych im. Feliksa Pięty	Bukowiec	609 169 969
312.	8 Pułk Ułanów X. Józefa Poniatowskiego	Kraków	501 020 228
313.	GRH 14 Pułk Piechoty Ziemi Kujawskiej	Włocławek	692 721 901
314.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej 16 Pułku Piechoty Ziemi Tarnowskiej	Tarnów	grh16pp@op.pl Paweł Makotyn 795 659 009
315.	GRH Rusál	Mielec (podkarpackie)	694 685 478
316.	GRH Siedemnasty	brak danych	siedemnasty@interia.eu
317.	5 Pułk Ułanów Zasławskich	Ostrolęka	-
318.	GRH Barbarossa	brak danych	profil „GRH Barbarossa” na FB
319.	GRH Breda	Bielsko Biała	profil „GRH Breda przy Beskidzkim Stowarzyszeniu Maczkowców” na FB
320.	GRH Chrobry I	Zduńska Wola	606 822 226
321.	GRH CZATA 49	Warszawa	profil „Czata 49” na FB
322.	GRH Pancerni 39'	Koszalin	profil „GRH Pancerni 39” na FB
323.	GRH Parasol	Pruszków	grhparasol@o2.pl
324.	SH Bataliony Obrony Narodowej	wiele województw	shbon@shbon.pl
325.	SRH Patria	Ożarów Mazowiecki	shrpatria@gmail.com
326.	SRH Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie	woj. mazowieckie	poczta@psz.org.pl
327.	Zgrupowanie Żmija	Kraków	722 151 960
328.	Szwadron Ziemi Radomskiej w barwach 11 Pułku Ułanów Legionowych	brak danych	profil „11 PUŁK UŁANÓW LEGIONOWYCH” na FB tomasz@szwadron.radom.pl
329.	Szwadron Kawalerii im. 27	Nowy Dwór	692 161 011

	Pułku Ułanów	Mazowiecki	502 990 323
330.	GRH 2nd Rangers	Lublin	kontakt@2ndrangers.pl
331.	GRH 78 Sturmdivision	Bielsko Biała	695 450 358
332.	GRH Towarzysze Broni	Białoruś	profil GRH "Towarzysze Broni" na FB
333.	GRH Narodowych Sił Zbrojnych	Warszawa	601 322 669
334.	SH Sagan	Żagań	605 670 771
335.	WGMH (Wielkopolska Grupa Miłośników Historii) WIARUS	Poznań	515 234 470
336.	Wronieckie Stowarzyszenie Historyczne „Historica”	Wronki	506 034 190
337.	16 Pułk Ułanów Wielkopolskich	Bydgoszcz	504 311 149
338.	21 Pułk Ułanów Nadwiślańskich	Radzymin (mazowieckie)	z.lipiec@interia.pl
339.	25 Pułk Ułanów Wielkopolskich	Lublin	zarzad.rksop@wp.pl
340.	SH 8 pułku piechoty legionów z siedzibą w Kocku	Kock	franekdolas55@wp.pl
341.	GRH GRYF	Koszalin	grhgryf@wp.pl
342.	SRH Monte Cassino	Szczecin	profil FB
343.	GRH KARPATY	śląskie	marcelinal@poczta.onet.pl milan.sternik@wp.pl
344.	GRH Strzelcy im. 31 pułku Strzelców Kaniowskich	Mszczonów (mazowieckie)	607 099 577
345.	Chór Dziecięcy GRH "Żołnierze Września 1939 Garnizonu Dęblin"	Dęblin	profil na FB
346.	SRH Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte	Gdańsk	biuro@muzeum-westerplatte.pl wst@westerplatte.org 605 575 875
347.	Stowarzyszenie im. 2 Szwadronu 11 Pułku Ułanów Legionowych	Wołomin	jedenasty2szw@poczta.onet.pl
348.	SRH Wrzesień 39	wiele województw	biuro@wrzesien39.pl 609523652
349.	GRH San	Sanok	grhsan@wp.pl 695 153 106
350.	SRH Batalion Tomaszów	Tomaszów Mazowiecki	batalion_tm@wp.pl
351.	SRH Infanterie Regiment 26	Radom	Profil na FB „Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej Infanterie Regiment 26”
352.	GRH 17 Infanterie Division 21	Nowy Targ	rokita39@vp.pl
353.	GRH Jack of Diamonds	Koszalin	grh82nd@onet.pl
354.	GRH Narew	Łomża	grhnarew@wp.pl 510 173 006
355.	GRH Allenstein	Olsztyn	grhallenstein@gmail.com
356.	GRH Kalina Krasnaja	Chynów	kontakt@tmhw.pl 603 102 415
357.	GRH OSTHEER	Kraków	srhostheer@gmail.com
358.	KRH Tomaszów 39	Tomaszów Lubelski	tomaszow39@gmail.com
359.	SH Wielka Czerwona Jedyńka	Wrocław	stowarzyszenie@bigredone.pl
360.	GRH Kampfgruppe Edelweiss	wiele województw	yuri@diegams.org 797 191 824
361.	GRH Kampfgruppe Adler	wiele województw	kgadler@o2.pl
362.	GRH Kampfgruppe Schlesien	wiele województw	kampfgruppe@wp.pl
363.	SRH Die Freiwilligen	brak danych	srh@die-freiwilligen.pl
364.	GRH Die Kampfgruppe	woj. śląskie	hoffmeyer@ir49.pl

	Hoffmeyer		664 433 421
365.	PSMM Podkarpackie Stowarzyszenie Miłośników Militariów	Rzeszów	psmm@wp.pl
366.	GRH Festung Breslau	Wrocław	602 237 747
367.	GRH Pionier 39	Warszawa i okolice	pionier39@o2.pl
368.	Projekt Historyczny Marusia	Kraków	697 132 916
369.	GRH 545. Sperr-Division	Rzeszów	545sperrdivision@gmail.com 502 440 392
370.	GRH Normandia 44	Warszawa	m1013@tlen.pl
371.	SMRH Żelazny Orzeł	Łódź	joladaszynska@wp.pl 606 320 090
372.	Trójmiejska Grupa Rekonstrukcji Historycznej	Rumia (pomorskie)	tgrh@tgrh.org 501 506 985
373.	GRH Wiking	Toruń	grh_wiking@wp.pl
374.	PGRH Warta	Poznań	pgrhwarta@wp.pl 506 428 502
375.	Stowarzyszenie Historyczne V for Victory	wiele województw	patton06061944@gmail.com emi.weiss@gmail.com
376.	GRH Złotów	Złotów, woj. wielkopolskie	profil FB
377.	SRH Gloria Viktoria	brak danych	profil FB
XX wiek			
378.	Stowarzyszenie Szwadron Przysiecz	Przysiecz/Prószków	Szwadron.przysiecz@gmail.com
379.	26 Pułk Ułanów Wielkopolskich im. Jana Karola Chodkiewicza	brak danych	Prezes: Adrian Repczyński tel. 502 934 340 Marcin Żebrowski tel. 508 334 810 poczta@26puw.pl
380.	GH 15 Pułku Piechoty Wilków	Puławy	15ppwilkow@gmail.com
381.	GH Niepodległość	Warszawa	737 667 217 gh_niepodleglosc@go2.pl
382.	Grupa Rekonstrukcyjno Filmowa Bemowo	Warszawa	501 868 899 kontakt@grfbemowo.pl
383.	101 Airborne	wiele województw	mail@101airborne.pl
384.	GRH Skierniewice	Skierniewice	profil FB
385.	SH Pułk 37	Kutno	601 612 163 Konrad Podwysocki konrad.podwysocki@gmail.com
386.	GRH Beskidy	Bielsko Biała	grhbeskidy@gmail.com 517 450 039
387.	GRH Bluszcz	brak danych	Ewa Łukasik: 501 473 328 grhbluszcz@grhbluszcz.pl
388.	GRH Commonwealth Battalion	brak danych	profil FB
389.	Gruppa Vityaz	brak danych	http://www.vityaz.pl/?page_id=40
390.	GRH Desantura	kujawsko-pomorskie	http://desantura.pl/?page_id=17
391.	GRH Die Blitze	brak danych	dieblitze@wp.pl
392.	GRH Five-O-Deuce, 502nd PIR, 101st Airborne	brak danych	rzecznik@502-101airborne.pl
393.	Fortunate Sons	Oświęcim	profil FB
394.	GRH Free French Forces	brak danych	forum
395.	GRH Gratz	Grodzisk Wielkopolski	grhgratz@gmail.com 726 773 141
396.	GRH ISAF	Kraków	bryndza1986@o2.pl
397.	GRH Joint Infantry Forces	brak danych	profil FB
398.	GRH Miotła	Warszawa	grhmiotla@gmail.com
399.	GRH Niezłomni 1945	Września	niezlomni1945@gmail.com
400.	GRH OKA	Namysłów	tel. 665 732 784 tadeo6691@interia.pl

			schatz1992@o2.pl
401.	GRH Rex	brak danych	grh.rex@onet.pl
402.	GRH Suomen Armeija	brak danych	profil FB
403.	GRH Szyk	brak danych	grh.szyk@gmail.com
404.	GRH Dywizjon Smok Toruń	Toruń	profil FB
405.	GRH Weichsel	Mazowsze	502-382-192 info@grhweichsel.pl
406.	GRHLC Mława	Mława	600228609 daga@gastolek.pl
407.	Ochotniczy Szwadron 3 Pułku Ułanów Śląskich	Śląsk	601954187
408.	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Polski Klub Kawaleryjski im. 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich PKK	Opole	profil FB
409.	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Polski Klub Kawaleryjski im. 7 Pułku Strzelców Konnych Wielkopolskich	Poznań	608 585 802 email: kontakt@7pskw.pl
410.	SRH 44 pułku piechoty Strzelców Legii Amerykańskiej	Warszawa	profil FB
411.	79. Pułk Piechoty Strzelców Słonimskich im. Hetmana Lwa Sapiehy	Grudusk	profil FB 79pp@79pp.pl
412.	Stowarzyszenie "Grupa wschód"	Białystok	504 155 466 - Prezes Stowarzyszenia 508 352 805 - Sekretarz Stowarzyszenia stowarzyszenie@grupawschod.pl
413.	Stowarzyszenie Miłośników Historii Wojskowości przy Lubuskim Muzeum Wojskowym	Drzonów	maciej.bhp@interia.pl
414.	Stowarzyszenie Ochotniczy Reprezentacyjny Oddział Ułanów Miasta Poznania w barwach 15 Pułku Ułanów Poznańskich	Bolesławiec	Roman Kusz tel. 604 353 041
415.	Stowarzyszenie Szwadron Kawalerii im. 2 Pułku Szwoleżerów Rokitańskich	Starogard Gdański	http://2szwol.pl/nowa.html
416.	Towarzystwo Historyczne Rok 1920	Warszawa	michalmiazga@yahoo.com Rumcajs1960@tlen.pl 605 278 949
417.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. por Stanisława Grabdy ps. Bem	Chmielnik	796 902 341 (prezes) zarzad@grabda.pl
418.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Green Light"	brak danych	grhgreenlight@gmail.com
419.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Kurica"	Krobia	605 409 560 Kurica1945@interia.pl
420.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Armii Krajowej "Rota"	Grudziądz	profil FB
421.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Policja Państwowa '39"	brak danych	grhpp39bialystok@interia.pl
422.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Milicji Obywatelskiej i ZOMO	Warszawa	fundacja@edukacjahistoryczna.org

423.	Ostrowska Grupa Rekonstrukcji Historycznej	Ostrów Wielkopolski	profil FB
424.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej 44/100 - Poczta Polowa i Sztab 1 Dywizji Pancernej	Poznań	profil FB
425.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Armii	Racibórz	783 698 586
426.	Jędrzejowska Grupa Rekonstrukcji Historycznej	Jędrzejów	grhjdrzejow@gmail.com
427.	Kociewska Grupa Rekonstrukcji Historycznej "19th Light Brigade"	Kociewie	profil FB
428.	Samodzielna Grupa Rekonstrukcji Historycznej	brak danych	profil FB
429.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Luftwaffen Feld Division Litzmannstadt	Łódź	sq7nna88@wp.pl
430.	SRH Fort	brak danych	722 904 204 piotr.torlop@wp.pl
431.	Kurpiowska Grupa Rekonstrukcji Historycznej "LAS"	Kadzidło (mazowieckie)	kontakt@rekonstrukcja-las.pl
432.	GRH Hell on Wheels	brak danych	grhhellonwheels@gmail.com 604803068
433.	Military Monkeys	brak danych	marcin.militaria@op.pl
434.	Zamość 1920	Zamość	697269166
435.	GRH Guerra Civil Española	brak danych	profil FB
436.	GRH American Expeditionary Forces	brak danych	grhaef@gmail.com
437.	Projekt rekonstrukcyjny Zachodni Front	brak danych	profil FB
438.	GRH Dresden	Niemcy	grh.dresden@gmail.com
439.	GRH Żandarmeria	Nowy Sącz	grhzandarmeria@gmail.com
440.	Grupa Operacyjna "Maxxim"	Opalenica	profil FB
441.	GRH Garnizon Gniezno	Gniezno	kontakt@garnizon.gniezno.pl
442.	GRH Dragoner	Gniezno	grhdragoner@gmail.com
443.	GRH Garnizon Suwałki	Suwałki	profil FB
444.	SH Garnizon Toruń	Toruń	792 516 419
445.	SH Cytadela	brak danych	kontakt@cytadela.aplus.pl
446.	47 Pruski Pułk Piechoty	Kłodzko	693 455 100
447.	GRH 2-go Morskiego Pułku Strzelców	Gdynia	przemek-michalski@2mps.org
448.	GRH Centrum Wyszukolenia Żandarmerii	Grudziądz	profil FB
449.	SH MDLot	Puck	biuro@mdlot.pl redakcja@mdlot.pl 502 335 679
450.	GRH Dywizjon Artylerii Nadbrzeżnej	woj. pomorskie	-
Wojny współczesne			
451.	Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej RAKKASANS	brak danych	michal@militarni.pl doc101@militarni.pl
452.	GRH Ogniówcy	Waksmund	waksmund1359@gmail.com
453.	Lubelska Grupa Współczesnej Rekonstrukcji Historycznej	Lublin	profil na FB
454.	GRH Sojusz	Gdańsk	sojusz@onet.pl
455.	GRH Milicji Obywatelskiej i Czerwonych Beretów	Katowice	grhmoi6pdpd@gmail.com 793363605

			514064699
456.	Jägerbataillon 292	Dąbrowa Tarnowska	winters37@wp.pl
457.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej JW 4101	brak danych	grhjwt4101@gmail.com
458.	GR Biuro Operacji Antyterrorystycznych	Łódź	boa.lodz@gmail.com

W tabeli poniżej znajduje się liczbowe zestawienie grup rekonstrukcyjnych poszczególnych epok z podziałem na województwa, w których mieści się ich siedziba. W przypadku 51 GRH nie było możliwe ustalenie miejsca działania, jedynie dostępne były informacje odnośnie pochodzenia ich członków. Najwięcej, bo aż 69 grup rekonstrukcyjnych, funkcjonuje w województwie mazowieckim. Najmniej rekonstruktorów w kraju zrzesza województwo lubuskie – jedynie 5 grup. Do zestawienia dołączono także kategorię „siedziba zagranicą”, ze względu na 3 grupy (1 z Niemiec i 2 z Białorusi), które, choć ich członkowie nie mieszkają na stałe w Polsce, są Polakami i biorą aktywny udział w rekonstrukcjach na terenie kraju. W kategorii „wiele województw” zgromadzono GRH, które nie mają stałej siedziby, bądź zrzeszają rekonstruktorów z różnych stron Polski. Najpopularniejszym okresem historycznym odtwarzanym w województwie mazowieckim jest II wojna światowa, którą odtwarza aż 27 grup. W województwie śląskim działają 24 grupy zajmujące się średniowieczem, co czyni je najczęściej rekonstruowaną epoką w tym regionie. W Wielkopolsce II wojna światowa jest przodującym tematem wśród rekonstruktorów, ponieważ zajmuje się nią 13 grup. Średniowiecze jest zdecydowanie dominującą epoką w województwach: małopolskim, dolnośląskim, łódzkim i pomorskim, w których funkcjonuje odpowiednio 21, 15, 14 i 12 drużyn wieków średnich. Na Lubelszczyźnie największą popularnością, gdyż wśród 7 grup, cieszy się II wojna światowa. W województwie podkarpackim równe zainteresowanie odtwórców budzi średniowiecze i II wojna światowa – odpowiednio 5 grup w obu przypadkach. W województwach: kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim, zdecydowanie najczęściej odtwarzaną epoką jest średniowiecze, którym zajmuje się odpowiednio 10, 16 i 10 grup. Mniej dominująco, choć wciąż na pierwszym miejscu, okres wieków średnich plasuje się w województwach świętokrzyskim, podlaskim i opolskim – 3, 5 i 4 grupy. W województwie lubuskim jednakową popularnością cieszy się średniowiecze i XX wiek, które odtwarzają po 2 grupy rekonstrukcyjne.

Tabela 15. Liczba aktywnych, polskich grup rekonstrukcji historycznej funkcjonujących w danym województwie

województwo \ epoka	mazowieckie	śląskie	wielkopolskie	małopolskie	dolnośląskie	łódzkie	pomorskie	lubelskie	podkarpackie
starożytność	2	0	2	0	0	0	1	2	1
średniowiecze	20	24	11	21	15	14	12	6	5
XVI- XVIII wiek	2	0	2	1	2	0	0	1	
epoka napoleońska	4	1	0	0	0	0	2	0	0
XIX wiek	2	0	2	0	0	0	0	0	1
I wojna światowa	2	0	1	4	0	0	0	1	1
II wojna światowa	27	9	13	8	1	5	3	7	5
XX wiek	10	3	9	3	2	3	5	2	0
wojny współczesne	0	0	0	3	0	1	1	1	0
łącznie grup	69	37	40	40	20	23	27	20	13

województwo \ epoka	kujawsko-pomorskie	zachodniopomorskie	warmińsko-mazurskie	świętokrzyskie	podlaskie	lubuskie	opolskie	wielkie województwo	siedziba zagranicą
starożytność	0	0	0	0	0	0	0	0	0
średniowiecze	10	16	10	3	5	2	4	11	0
XVI- XVIII wiek	1	0	0	0	2	0	0	3	0
epoka napoleońska	0	0	1	1	0	0	3	1	0
XIX wiek	0	0	1	1	0	0	0	2	0
I wojna światowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
II wojna światowa	4	6	1	1	4	1	0	7	1
XX wiek	4	0	0	2	2	2	3	1	2
wojny współczesne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
łącznie grup	19	22	13	8	13	5	9	25	3

Do grup nieaktywnych zostały zaliczone te, o których informacje są dostępne w Internecie, natomiast w ciągu roku od momentu rozpoczęcia gromadzenia danych nie było możliwe dotarcie do relacji z prowadzonych przez nie aktywności. W Polsce funkcjonowało 129 grup rekonstrukcji historycznej, które zaprzestały swojej działalności lub niemożliwe jest dotarcie do oznak ich aktywności. Znakomita większość (108 grup) nie ogłosiła w sposób formalny zawieszenia swojej działalności ani za pośrednictwem stron domowych, ani profili w mediach społecznościowych. Często także

o nieaktywności grup rekonstrukcyjnych świadczyło wygaśnięcie ich stron internetowych. 2 z grup zmieniając profil swojej działalności zdecydowały się również na zmianę nazwy pozostawiając dawną formułę, według której funkcjonowały.

Tabela 16. Nieaktywne grupy rekonstrukcji historycznych

Lp.	Nazwa nieaktywnej grupy	Rok zaprzestania/zawieszenia aktywności
1.	1 Samodzielna Brygada Spadochronowa	-
2.	GRH Śląska Policja 1922-1939	2013
3.	GRH Lądowej Obrony Wybrzeża	2011
4.	OT im.17 Pułku Ułanów Wlkp.	2011
5.	8 Pułk Strzelców Konnych	2014
6.	GRH 5 Pułku Piechoty Legionów	-
7.	GRH 56 Pułku Piechoty	2012
8.	Towarzystwo Raubritterskie Pobóg	2009
9.	Ydalir Laget	-
10.	Zakon Ubogich Rycerzy Świątyni, Komadoria Ziemi Krakowskiej	-
11.	Zgromadzenie Rycerzy Najemnych Związku Pruskiego ALATUS MORTIS	2004
12.	GRH 82nd AD Paraglite	2013
13.	GRH Waffenbruderschaft	-
14.	GRH Rhein	2012
15.	GIH Pomerania 1945	-
16.	GRH Kampfgruppe Lisa	-
17.	GRH Ariegarda	przekształcona w GR Barbarossa
18.	GRH Reichshof 1944	-
19.	GRH Pegasus	-
20.	KVH LEVICE WH Brandenburg	-
21.	GRH IR40 Rzeszów	2013
22.	Pułk 2 Ułanów Księstwa Warszawskiego	-
23.	1 Legia gen. Jana Henryka Dąbrowskiego	-
24.	CENS Dywizja Xięstwa Warszawskiego	2013
25.	GRH I Régiment de cheveau-légers (Polonais) de la Garde Impériale	-
26.	6. kompania lekka Artylerii Pieszey Xięstwa Warszawskiego	-
27.	7 pułku piechoty Xięstwa Warszawskiego z Gdańska	2010
28.	Festungs-Artillerie unter Major von Arent (Gdańsk 1801-1807)	2010
29.	GRH Infanterie Regiment 47	-
30.	Pułk 1 Piechoty Księstwa Warszawskiego	-
31.	GRH 1st Maryland Regiment	-
32.	GRH Recon 29	przekształcona w SRH Rakkasans
33.	GRH Razwiedka	2012
34.	Stowarzyszenie Rekonstrukcji i Strzelectwa Vnutrenniye Voiska	-
35.	Bracia Mieczowi	-
36.	Bractwo Rycerskie Ziemi Kujawskiej	2011
37.	Czarna Róża	-
38.	Drużyna Rycerska Herbu Doliwa	-
39.	I Chorągiew Ziemi Oświęcimskiej	-
40.	Konfraternia Smorgońskiej Akademii	-
41.	Księstwo Nyskie	-
42.	Kutnowska Kompania Ogończyk	-
43.	Najemne Bractwo Irlandzkie FIANNA	-
44.	Ordo Milites Calatrava	-

45.	Poczet Rodowy Stefana z Karnina h. Wieniawa	-
46.	Poczet Rycerski Rodu Oporowskich	-
47.	Posłannicy Chorsa	-
48.	Tarnobrzeskie Bractwo Złotego Lwa	-
49.	Toruńska Grupy Rekonstrukcji Historycznej	-
50.	Towarzystwo Raubritterskie Pobóg	-
51.	Wulfvesbergh	-
52.	Zakon Ubogich Rycerzy Świątyni, Komadoria Ziemi Krakowskiej	-
53.	Aedis Militaris Sancti Mauritius	-
54.	Arcana- Kompania Przyjaciół Sztuki Średniowiecznej	-
55.	Banici Wschodniego Pogranicza	-
56.	Bractwo Rycerskie Zamku Przemysława II	2015
57.	Bractwo Łucznicze Stalowy Liść	-
58.	Bractwo Rycerskie Zamku Czocho	-
59.	Chorągiew Rycerstwa Ziemi Piotrkowskiej	-
60.	Drużyna Broceliande	-
61.	Podolska Chorągiew Pancerna z Leżą w Murafie i Jampolu	-
62.	Drużyna Słowiańska Bobrzanie	-
63.	Drużyna Wikingów Nidhogg z Braniewa	-
64.	Drużyna Wojów "Synowie Gromu"	-
65.	Drużyna Wojów "Wilcza Straż"	-
66.	Drużyna Wojów Słowiańskich Slavia	2006
67.	Krakowska Chorągiew Nadworna	-
68.	LXVI Kompania Ciężkiej Piechoty Księcia Kazimierza Szczecińskiego	-
69.	Najemnicy Szarej Chorągwi	-
70.	Ordo Templi Warszawa	-
71.	Sventovie - Drużyna Wojów Słowiańskich	-
72.	Wolna Drużyna Piesza	-
73.	Wolny Najmita Ziemi Wrocławskiej	-
74.	GRH Zitadelle	-
75.	GRH I Régiment de cheveau-légers (Polonais) de la Garde Impériale	-
76.	Brać Herbowa Ziemi Rawskiej	-
77.	Bractwo Rycerzy Ziemi Sanockiej	-
78.	Drużyna Czerwonego Jastrzębia	-
79.	Tarnowiecka Wolna Kompania	-
80.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Contubernium	-
81.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Jaźno"	-
82.	Porozumienie XVII wieku z Krakowa	-
83.	Kieleckie Bractwo Artyleryjskie/Najemna Rota Muszkieterska	-
84.	GR Tasmanian Tigers	2011
85.	INDOCHINE 1946 - 1954	-
86.	GRH Błyskawica (przekształcona w GRH Ogniowcy)	2011
87.	GRH Żołnierze Świata	-
88.	GRH 42RMC L-Coy	-
89.	Chorągiew Piesza Grodu Bydgoskiego BIAŁY GRYF	-
90.	Bractwo Rycerskie Ziemi Brzeskiej	-
91.	Brenna Familia	-
92.	Bractwo Miecza i Kuszy (przekształcone w Smoczą kompanię)	-
93.	SRH Mir – Strażnicy Południowych Rubieży	-
94.	Warszawska Prokuratoria Misjonarna Komturii Windau Liwońskiego Zakonu Kawalerów Mieczowych	-
95.	74 Kontyngent Zaciężny	-
96.	Białostocka Komandoria Zakonu Templariuszy	-

97.	Bractwo Czarnej Róży	-
98.	Drużyna Wojów Piastowskich ZAKAPIORY	-
99.	Krąg Rycerzy Zamku Malborskiego	-
100.	Drużyna Łucznicza Drabów Piesznych	-
101.	Illo tempore	-
102.	Symmachoi	-
103.	Drużyna Grodu Przecław	-
104.	Drużyna Wikingów "Berserkir Hird"	-
105.	SRH 9 Pułku Piechoty Legionów	-
106.	GRH 63 Pułk Piechoty	-
107.	GRH Pożoga	-
108.	GRH 62 Pułk Piechoty Wielkopolskiej	-
109.	1 pułk Ułanów Krechowieckich	-
110.	GRH 21 Pułk Piechoty	-
111.	Theatrum Historica 503 BCC	-
112.	4 Pułk Strzelców Konnych Księstwa Warszawskiego	-
113.	GRH 3 Pułk Strzelców Podhalańskich	-
114.	GRH Oberschlesien	-
115.	GRH 130. Panzer-Lehr-Division	-
116.	GRH Germania 44	-
117.	GRH Pierwszy Batalion	-
118.	GRH Ryngraf	-
119.	Miłośnicy Wielkiej Wojny 1914-18	-
120.	GRH Legion 1920	-
121.	GRH Infanterie Regiment 52	-
122.	Grenadier-Jäger kompanie von Sell	-
123.	Fundacja Wojskowości Polskiej	-
124.	GRH Reduta	-
125.	GRH Zvezda	-
126.	GRH Vostok	-
127.	Klub Jazdy Konnej "Joker" im. 8. Pułku Strzelców Konnych	-
128.	Małopolski Klub Rekreacji i Turystyki Konnej im. 21 Pułku Ułanów Nadwiślańskich	-
129.	Wielkopolska Samodzielna Grupa Ochotnicza Warta	-

Kolejny etap stanowiło zgromadzenie danych dotyczących liczby członków poszczególnych grup rekonstrukcyjnych, poziomu ich aktywności, a także charakteru działalności. Dane odnośnie liczebności uzyskane zostały głównie na podstawie informacji zamieszczanych na stronach internetowych lub profilach w mediach społecznościowych. Część grup prowadzi przejrzyste galerie wraz ze zdjęciami składu drużynowego, niekiedy opatrzonymi krótkimi opisami każdego z członków. W przypadku 47 grup możliwe było jedynie oszacowanie ich liczebności na podstawie zdjęć. Bazując na informacjach zgromadzonych na temat 248 grup odtwórstwa historycznego, w Polsce zaangażowanych jest w ruch rekonstrukcyjny przeszło **5208 osób**. Liczba ta może przyjmować w rzeczywistości wartość nawet dwukrotnie wyższą, ze względu na fakt, iż w przypadku 209 grup niemożliwe było dotarcie do rzetelnych informacji na temat liczebności.

Liczbę działań, podejmowanych przez poszczególne grupy, ustalano na podstawie kalendarium, prowadzonych galerii lub wideo-relacji. W przypadku 262 grup rekonstrukcyjnych ustalenie dokładnej liczby działań, w które były zaangażowane nie było możliwe z dwóch powodów. Po pierwsze, nie prowadzą one relacji z wydarzeń, w których brały udział (lecz zostały uznane za aktywne, z uwagi na fakt bezpośredniego kontaktu z ich członkami podczas prowadzenia badania terenowego w miejscach rekonstrukcji). Drugi powód stanowiła niemożność dotarcia do aktywności z całego okresu

funkcjonowania grupy, np. galerie prowadzone były tylko od momentu zaistnienia w internecie, nie od momentu powstania. Tym samym liczba udokumentowanych działań związanych z rekonstrukcją waha się od kilkunastu, w przypadku młodych grup, do 350 u tych z wieloletnim doświadczeniem w zakresie odtwórstwa historycznego. Aktywność grup została podzielona na udział w inscenizacjach oraz prowadzenie warsztatów rzemiosła. Aż 455 grup biorą aktywny udział w inscenizacjach, natomiast 178 bierze udział lub organizuje pokazy rzemiosła.

Ze względu na charakter zjawiska rekonstrukcji historycznych dokonano ponadto podziału na działalność grup w zakresie komercyjnym oraz edukacyjnym. Należy uwzględnić, że podane niżej dane mogą być zaniżone, ponieważ brak deklaracji odnośnie danego rodzaju działalności w internecie, nie oznacza jej nieprowadzenia. Na stronach lub profilach internetowych 116 grup odnaleziono informacje dotyczące oferty komercyjnej, w skład której wchodzi takie usługi jak: inscenizacje bitew, pokazy walk wojowników z różnego typu bronią, pokazy i prezentacje wyposażenia, prezentacja metod według tradycyjnych metod, gry i zabawy plebejskie, organizacja obrządków religijnych i kulturowych, opowiadanie legend, organizacja turniejów, pokazy artyleryjskie, prezentacja i przejażdżki pojazdami historycznymi, pokazy fireshow, oprawy uroczystości, a także organizowanie imprez tematycznych dla firm. Zdecydowanie więcej, gdyż co najmniej 316 spośród badanych grup prowadzi udokumentowaną działalność edukacyjną, do której zaliczają się tzw. żywe lekcje historii prowadzone m. in. w szkołach i placówkach kulturowych, a także wykłady traktujące o przedstawianej przez rekonstruktorów epoce.

Tabela 17. **Liczebność grup rekonstrukcyjnych, poziom aktywności oraz charakter prowadzonych działań**

Lp.	Nazwa Grupy Rekonstrukcji Historycznych	Liczba członków	Liczba działań	Inszenizacje	Rzemi osło	Działalność komercyjna	Działalność edukacyjna
Starożytność							
1.	Pro Antica Legio XIII	30+	48	x	x		x
2.	Legio I Adiutrix	14	-	x	x	x	x
3.	Stowarzyszenie Celtica	17	12+	x	x		x
4.	Legio XXI Rapax	80	-	x	x	x	x
5.	Drużyna Wandalska Ost Hastingów Nertu	-	-	x			
6.	Terra Ferrata - Barbarzyńcy z Rzeszowa	-	-	x	x		x
7.	Legion X	-	-	x			x
8.	Stowarzyszenie Legion X Gemina (Equites)	32	-	x			x
9.	GR Sol Invictus	-	-	x	x	x	x
Średniowiecze							
10.	Drużyna Zaciężna Księżnej Anny	14	-	x	x		x
11.	GRH Verthandi Vilje	37	26	x	x	x	x
12.	Inowłodzkie Bractwo Rycerskie	8	59	x	x	x	x
13.	Hufiec Kasztelanii Czerskiej	-	50+	x	x		x
14.	GRH Ślężanie	25	-	x	x		
15.	Stowarzyszenie Bractwo	25	-	x	x	x	x

	Orlich Gniazd						
16.	Drużyna Wojów Bolesławowych BIAŁOZÓR	-	-	x			x
17.	Bracia Herbu Gryf	-	-	x		x	x
18.	Bractwo Rycerskie księcia Bogusława V	31	64	x	x		x
19.	Bractwo Rycerskie Signum Temporis	47	-	x	x	x	x
20.	Bractwo Rycerskie Joannitów Strzegomskich	10	25+	x			x
21.	Bractwo Rycerskie Zamku Będzin	30	-	x	x	x	x
22.	Chorągiew Piastów Śląskich	25	52	x	x	x	x
23.	GRH Amici	7	-	x	x	x	x
24.	Bractwo rycerskie Anielska Rota	10 (zdjęcie)	-	x		x	x
25.	Chorągiew Zaciężna APIS	-	-	x			x
26.	Bractwo Rycerskie Chorągiew Ziemi Malborskiej	-	-	x	x	x	x
27.	Drużyna łucznicza Hultaje i Swawolnicy	-	-	x			x
28.	Drużyna Wojów INOG	-	-	x	x		x
29.	Drużyna Wojów Słowińskich Dąb Pomorza	-	-	x	x	x	x
30.	Hufiec Rycerstwa Małopolskiego LELIWA	-	20+	x	x		
31.	Poczet Rodowy herbu Wieniawa	-	-	x	x	x	x
32.	Grupa Odtwórstwa Historycznego ALBA CRUX	8	29	x	x		x
33.	Bractwo Rycerskie Kasztelanii Bydgoskiej	-	-	x			x
34.	Bractwo Rycerskie Kasztelanii Sandeckiej	-	-	x			x
35.	Bractwo Komturii Nidzickiej	20	-	x	x	x	x
36.	Bractwo Rycerskie Rava	11	-	x	x		x
37.	Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej	70	-	x	x	x	x
38.	Bractwo Rycerskie Ziemi Mazowieckiej i Podlaskiej	-	-	x	x	x	x
39.	Bractwo Rycerskie Ziemi Nadodrzańskiej	14	80	x	x	x	x
40.	Bractwo Rycerskie Ziemi Sieradzkiej	-	-	x	x		x
41.	Bractwo Rycerzy Bezimiennych	-	70	x	x	x	x
42.	Bractwo Rycerskie Ziemi Międzyrzeckiej	29	-	x	x		
43.	Chorągiew Hrabiego Bolingbroke	-	-	x			

44.	Chorągiew Czarnego Rycerza	-	-	x		x	x
45.	Stowarzyszenie Chorągiew Rycerstwa Ziemi Lubelskiej	-	-	x	x	x	x
46.	Zastęp Rycerski z Chełmna	32	-	x	x	x	x
47.	Chorągiew Ziemi Gdańskiej	-	-	x	x		
48.	Drużyna Księgi i Łuku JAŻWIEC	21	-	x	x	x	x
49.	Drużyna Rycerska Cosuchowia	-	-	x			
50.	Drużyna Wojów Pomorskich Jastrzęb	30	-	x			
51.	GRH Bractwo Rycerskie Złoty Krzyż	20	18+	x	x	x	x
52.	Husycka Rota Piesza Małego Taboru	-	-	x	x		
53.	Kompania Janusza Brzozogłowego	-	-	x			
54.	Najemna Kompania Grodu Koźle	14	-	x	x		x
55.	SRH Kompania Najemna TAURUS	15	-	x	x	x	x
56.	Strażnicy Nawii	-	-	x	x		
57.	Wotan HIRD – Drużyna Słowian i Wikingów	16	-	x	x	x	x
58.	Zakon Rycerzy Boju Dnia Ostatniego	-	-	x	x		x
59.	Zamojskie Bractwo Rycerskie	-	-	x		x	x
60.	"Czarny Wąż" Drużyna Wojów i Rzemieślników	18	109	x	x	x	x
61.	Stowarzyszenie na Rzecz Dawnych Europejskich Sztuk Walki ARMA-PL	87	24				
62.	Bełchatowskie Bractwo Rycerskie	-	38	x	x	x	x
63.	Bielska Drużyna Najemna – SVANTEVIT	ok. 25 (zdjęcie)	197	x	x	x	x
64.	Pruscy Rycerze Chrystusowi - Bracia Dobrzyńscy	13	94	x	x		x
65.	Bractwo Rycerskie Zamku Brodnickiego	-	-	x	x		x
66.	Bractwo Czerwonego Wilka	14	-	x		x	x
67.	Bractwo Rycerskie Ziemi Legnickiej	30	-	x	x		x
68.	Bractwo Rycerskie Ziemi Lipowieckiej	ok. 18	-	x			x
69.	Stowarzyszenie Kłodzkie Bractwo Rycerskie	23	-	x	x	x	x
70.	Bractwo Rycerskie Królewskiego Miasta Krosna	-	-	x			

71.	Rota św. Barbary	11	45+	x	x		x
72.	Bractwo Rycerskie Świętej Katarzyny Ziemi Działdowskiej	30	-	x	x	x	x
73.	Bractwo Rycerskie Zamku Bolków	9+	-	x	x		
74.	Bractwo Rycerskie Zamku Chojnik	-	-	x	x		x
75.	Bractwo Rycerskie Ziemi Mińskiej	18 (zdjęcie)	26	x			x
76.	Bractwo Signum Polonicum	-	-	x			x
77.	Bractwo Wojowników Kruki	98	195	x	x	x	x
78.	Bractwo Wojowników Wataha	37	-	x	x	x	x
79.	Chorągiew Miecza i Róży	-	-	x	x	x	x
80.	Chorągiew pod Krzyżem	9	-	x			
81.	Chorągiew Zaciężna Trzy Miecze	18 (zdjęcie)	-	x	x	x	x
82.	Cieszyński Ród z Golęszyc	-	67+	x	x	x	x
83.	Compagnia del Falcone	-	-	x	x		
84.	Towarzystwo historii Doświadczalnej "Dagome".	26	-	x	x		
85.	Draconia	11	-	x	x	x	x
86.	Drengowie Znad Górnej Odry	38	-	x	x	x	x
87.	Drużyna Bractwa Białej Bramy	-	122	x	x	x	x
88.	Drużyna Grodu Horodna	29	102	x	x	x	x
89.	Drużyna Księcia Konrada Mazowieckiego	-	-	x	x		
90.	Drużyna Najemna „Dziki Bez”	16	69	x	x		x
91.	Drużyna Słowian i Wikingów Wiciedzy Jarowita	7	-	x	x		
92.	Drużyna Wojów Wiślańskich KRAK	-	-	x	x	x	x
93.	DW Arkona	22	-	x	x	x	x
94.	GRH Białogród	-	-	x	x		
95.	Golęszycka Drużyna Dąb	-	-	x	x		
96.	GRH Routiers	25	-	x	x		
97.	GRH Widar	-	-	x	x		
98.	Jomsborg Vikings Hird	-	-	x	x	x	x
99.	Kolovrat	24	66	x	x	x	x
100.	Konfraternia Burgus Carpinei	15	-	x	x	x	
101.	Konfraternia Rycerska z Krakowa	18	-	x	x		
102.	Konwent Rycerski Miasta Olsztyn	-	-	x		x	x
103.	Koszalińska Kompania Rycerska	39	-	x	x		
104.	Mazowiecka Drużyna	15	-	x	x	x	x

	Wojów Weles						
105.	Midgard	-	48	x			
106.	Pierwsze Polskie Stowarzyszenie Turniejowe Liga Baronów	-	13+	x	x	x	x
107.	Smocza Kompania	55	-	x	x		x
108.	Ulvborg Hird Grupa Wikingów i Słowian z Białegostoku	16	-	x		x	
109.	Wierczanie	11	43	x	x		
110.	Bractwo Historyczne Winland	25	60	x	x	x	x
111.	Wolna Kompania Najemna Poznań	-	-	x	x		
112.	Zakon Rycerski Ziemi Bieckiej	22	50+	x	x		x
113.	Zbrojna Gwardyja	13	30+	x	x	x	
114.	Bractwo Fortis	7	40+	x	x		x
115.	Bractwo Rycerskie Zakonu Rycerzy św. Jana Chrzciciela Komandoria Lublin	9 (zdjęcie)	-	x			
116.	Drużyna Wojów Nadwieprzańskich Czarny Odyniec	-	-	x			
117.	Chorągiew Księcia Siemowita Mazowieckiego	ok. 100	-	x	x		
118.	Dregowia - Drużyna Wojów Słowiańskich	-	-		x		
119.	Grupa rekonstrukcji historycznej Tanngnjóstr Tannggrisnir	-	-	x	x		
120.	Wojowie Puszczy Galindzkiej	-	-	x	x		
121.	Wojowie Siemomysła	-	-	x	x		
122.	Bractwo Lugiów	14	-	x			
123.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Hringr"	10	33	x	x		
124.	Grupa Odtwórstwa Historycznego „Bukowe Wzgórze”	2	-	x	x		
125.	Panser Galter Drott - Wrocławska Drużyna Rekonstrukcji Historycznej	-	-	x	x		x
126.	Podlaskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych „Trzaskawica”	-	-	x	x	x	x
127.	Drużyna Miecznika Mieclawa	13 (zdjęcie)	-	x	x		x
128.	Drużyna Najemna Rujewit	21	19	x	x	x	
129.	Bractwo Jarowici	ok. 15 (zdjęcie)	-	x	x	x	x
130.	Krakowskie Bractwo	14	-	x	x		

	Grodzkie						
131.	Drużyna Wikingów Huginns Hird	-	12+	x			x
132.	Drużyna Wikingów i Słowian Villsvin Hird	17	50	x	x	x	
133.	Drużyna Wojów STAIN	-	-	x		x	x
134.	Drużyna Południe	14	-	x	x	x	x
135.	Drużyna WILKI Kwidzyna	-	-	x			
136.	Drużyna „Weleł”	-	-	x	x	x	
137.	Ulf Ragnarsson Hird	27	150	x	x	x	x
138.	Drużyna Piołun	-	-	x	x		x
139.	Drużyna Wczesnośredniowieczna Grom	22	20+	x	x	x	x
140.	Drużyna Najemna Swarga	15	23	x			x
141.	Drużyna Grodu Trzygłowa	ok. 55 (zdjęcie)	-	x			
142.	Drużyna Najemna „Sfora”	ok. 50 (zdjęcie)	-	x			
143.	Drużyna Wojów Ślężańskich KRUK	19	14+	x	x		
144.	Drużyna kupiecko-najemna Almogavar	-	50+	x	x		
145.	Drużyna Lędziańskich Wiciędzy "Watra"	7 (zdjęcie)	-	x	x		
146.	Drużyna Wojów Piastowskich Jantar	-	-	x	x	x	x
147.	Drużyna Wojów Najemnych Blotunga	5+	-	x	x	x	x
148.	Drużyna Woje Peruna	7 (zdjęcie)	-	x	x		x
149.	Drużyna Wczesnośredniowieczna Wytędze	27	-	x	x	x	x
150.	Drużyna Grodów Czerwińskich	44	35	x	x		x
151.	Najemnicy z Czterech Stron Świata	12	-	x	x		x
152.	Najemna - Grupa Rekonstrukcji Historycznej	-	-	x	x	x	x
153.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej - Klan Tygrysa	-	-	x	x	x	x
154.	Bractwo Maltańskie	17	-	x		x	
155.	Bractwo Rycerskie Herbu Tur	-	13+	x			x
156.	Komandoria Chwarszczany	-	-	x	x		x
157.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Leśny Witeź”	15	20+	x	x	x	x
158.	Drużyna Wojów „Mazovia”	-	-	x	x		x
159.	Bractwo Rycerskie Chorągiew Ziemi Olkuskiej	8	-	x	x	x	x

160.	Drużyna wojów serbołużyckich "BIEŁOBOH"	-	-	x	x		x
161.	Stowarzyszenie Edukacji i Odtwórstwa Historycznego Aurea Tempora	20	110	x	x		x
162.	Wojownicy Kramu Piecha	-	-	x	x		x
163.	Nordlige Sverda Hird	8	-	x	x		
164.	GRH Hasdingowie	-	-	x	x		x
165.	Bractwo Ziem Górnej Wisły	20 (zdjęcie)	-	x	x		x
166.	Drużyna Rycerska Drogosława	12	-	x	x	x	x
167.	Bractwo Rycerskie Herbu Lis	-	-	x	x	x	x
168.	Świdnickie Bractwo Rycerskie	20 (zdjęcie)	-	x	x		
169.	Grupa Rekonstrukcji Historycznych Księstwa Legnicko-Brzeskiego	11	-	x	x	x	x
170.	Bractwo Rycerskie Zamku Szydłów	22	52	x	x	x	x
171.	Drużyna Milites Christi	9	-	x	x	x	x
172.	Juvenes Feles	-	30	x	x	x	x
173.	Orszak Zaciężny Ligęzy	-	-	x			
174.	Bractwo Rycerskie Kuźnia	-	-	x			x
175.	Śląska Kompania Najemna	15	17+	x			x
176.	Chorągiew Żywiecka	-	-	x			x
177.	Wolna Kompania Niezdobytego Grodu Poczet von Leiningen	-	-	x			
178.	Drużyna Rycerska Ziemi Chęcińskiej Chorągiew Ferro Aquilae	-	-	x			
179.	Drużyna Ognistego Węża	5	42+	x	x		x
180.	Kompania Gryfitów	-	-	x			
181.	Bractwo Rycerskie Ziemi Myślenickiej	-	-	x	x		x
182.	Grupa Odtwórstwa Historycznego Belhird	24	-	x			x
183.	Rota Zaciężna Strażnicy Sensburg	-	-	x			x
184.	Drużyna Rycerska Komturii Ostródzkiej	-	150+	x			
185.	Chorągiew Pomezkańska	-	-	x			
186.	Bractwo Rycerskie XXVI Chorągwi Zamku Bratjan i Nowego Miasta	-	-	x			x
187.	Regiment Piechoty Zaciężnej z Malborka	-	-	x	x	x	x
188.	Pieszka Drużyna Michała von Manteuffla	12	-	x			
189.	Bractwo Jaćwieskie	13	-	x	x		x
190.	Justycja Grunwaldzka	-	-	x			x

191.	Bractwo Rycerskie Ziemi Ogrodzienieckiej	-	-	X	X	X	X
192.	GRH Zagończyk	-	-	X	X	X	X
193.	Gdańska Rota Mieszczańska	21 (zdjęcie)	-	X	X		X
194.	Rota Zbrojna Grodu Lubicz. Stowarzyszenie Odtwórstwa Historycznego	-	-	X			
195.	Chorągiew Rycerska Księstwa Siewierskiego	-	-	X	X		X
196.	Templum Temporis	-	-	X	X	X	X
197.	Rycerze Dobrej Opieki	-	-	X	X		X
198.	Rycerska Reprezentacja Warmii i Mazur. Grunwaldzka Akademia Miecza	13	-	X			
199.	Gloria Griffin Fundacja	-	-	X	X		X
200.	Bractwo Rycerskie Komturii Grudziądzkiej	-	-	X	X		X
201.	Chorągiew Księstwa Ziębickiego	12 (zdjęcie)	-	X	X		X
202.	Chorzowskie Bractwo Rycerskie Bożogrobców	60	-	X	X	X	X
203.	Stowarzyszenie Portas Temporis	13 (zdjęcie)	-	X			X
204.	Zastęp Krzyżogryfa	-	-	X	X	X	X
205.	Rota Piesza von Massow	-	-	X			
206.	Klub Łuczniczy „Siemowit”	-	-				X
207.	Stowarzyszenie Promocji i Odtwórstwa Kultury i Sportów Dawnych Hanza	-	-	X	X	X	X
208.	Towarzystwo Szabli i Miecza	-	-	X	X	X	X
209.	Bractwo Rycerskie Niepokalanej z Zatomia Starego	-	13+	X	X		X
210.	Grunwaldzka Chorągiew Kazimierza V	-	-	X	X	X	X
211.	Akademia Rycerska w Uniejowie	10	-	X	X	X	X
212.	Łucznicy św. Jerzego	15	-	X	X		X
213.	Zastęp Zbrojny Ziemi Poznańskiej	12	-	X			
214.	GRH Milites	7	-	X		X	X
215.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Gimlea"	10	ok. 40	X			X
Wojny XVI – XVIII wiek							
216.	Podlaska Brygada Rekonstrukcji	-	43	X	X		
217.	Infanterie Regiment Alt Kreytzen	30+	142	X			
218.	Komputowa Chorągiew Stefana Czarnieckiego	-	70	X	X		X
219.	Kujawska Brać Szlachecka	11	59	X	X	X	X

220.	Chorągiew Husarska Hetmana Stanisława Żółkiewskiego	-	100+	x		x	x
221.	Wolna Kompania Sarmacka	-	114	x	x	x	x
222.	Grupa Szermierki Historycznej Karabela	7	-	x		x	
223.	Stowarzyszenie Szlachty Wielkopolskiej	-	-	x			x
224.	Wielkopolska Brać Sarmacka	12	70	x		x	x
225.	Chorągiew Husarska Marszałka Województwa Pomorskiego	-	-	x	x	x	x
226.	Chorągiew Jakuba Wejhera	13	10	x	x	x	x
227.	CywilBande Regiment	17	ok. 80	x	x		x
228.	Małopolska Chorągiew Husarska i Podolski Regiment Odprzodowy	30	40	x	x	x	x
229.	Regiment Króla Jego Mości Władysława IV Wazy	27	-	x		x	x
230.	Trzeci najemny Oddział Piechoty Japońskiej	45	90	x	x	x	x
231.	Żółty Regiment Gustawa II Adolfa	25	-	x		x	x
232.	Zamojska Grupa Rekonstrukcji Historycznej Jana Sobiepana Zamoyskiego	ok. 30 (zdjęcie)	100+	x			
Epoka Napoleonowska							
233.	Pułk 2 Piechoty Księstwa Warszawskiego	43	140	x			
234.	Pułk 7 Piechoty Xięstwa Warszawskiego	10	-	x			
235.	Pułk 12 Piechoty Xięstwa Warszawskiego	-	90+	x			x
236.	Wileńscy Muszkieterzy	16	10+	x			x
237.	Stowarzyszenie Historyczno - Edukacyjne im.7 Pułku Lansjerów Nadwiślańskich	-	57	x	x		x
238.	Pułk 4 Piechoty Xięstwa Warszawskiego	22 (zdjęcie)	139	x			x
239.	GRH Legion Włoski gen. Jana Henryka Dąbrowskiego	50	10+	x			x
240.	Pułk 3 Piechoty Xięstwa Warszawskiego	17 (zdjęcie)	-	x			
241.	Arsenał - Stowarzyszenie Regimentów i Pułków Polskich 1717-1831	-	130	x			x
242.	Contra BelluM	3	250+	x		x	
243.	Kompania Kaperska	12	47	x			

244.	Stowarzyszenie Artylerii Dawnej	-	-	x			x
245.	SH 3. Pułku Piechoty Legionu Irlandzkiego Cudzoziemskiego	-	-	x			
246.	GRH Towarzystwa Przyjaciół Fortyfikacji	43	76	x			x
247.	Kozielskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej	25	43	x		x	x
Wojny - XIX wiek							
248.	58th New York Volunteers Regiment	-	-	x			
249.	14th Louisiana Infantry Regiment	26	54	x	x		x
250.	Lafayette Rifle Cadets	-	-	x			x
251.	Stowarzyszenie Historyczne Insurekcja	-	-	x	x		x
252.	Sekcja Historyczna Towarzystwa Miłośników miasta Lubonia	-	40	x			x
253.	Twierdza Boyen	-	-	x	x		x
254.	GRH 69 Pieszy Riazański im. Księcia Golicyna Pułk	-	-	x			
255.	Poznańczycy	15	-	x	x		x
256.	Żuawi Śmierci	ok. 15 (zdjęcie)	50+	x			x
257.	GRH 9 Rota 1863	15	20+	x		x	x
258.	51 Drużyna Harcerzy Żuawi im. Signi 1863	-	-	x			x
I wojna światowa							
259.	14 Pułk Strzelców Syberyjskich	41	100	x			x
260.	Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej	32	49	x			x
261.	GRH Gorlice 1915	-	99	x			x
262.	Tradycyjny Oddział C. i K. Regimentu Artylerii Fortecznej No. 2	-	-	x			
263.	3 Bastion Grolman	30	26+	x			x
264.	Stowarzyszenie 3 Historycznego Galicyjskiego Pułku Artylerii Fortecznej im. Księcia Kinsky'ego	19	11+	x			
265.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej 7 Pułku Piechoty Legionów	13 (zdjęcie)	-	x	x		x
266.	GRH 1 Pułku Piechoty 1 Brygady Legionów Piłsudskiego	9 (zdjęcie)	-	x			
267.	Projekt „Rosja w ogniu”	-	-	x			x
II wojna światowa							
268.	GRH 14 Pułku Ułanów Jazłowieckich	-	ok. 10	x			
269.	MGRH II Batalion 18	20	15	x			x

	Pułku Piechoty						
270.	GRH BON Żywiec	20	-	x			x
271.	GRH 4 Pułku Strzelców Podhalańskich	-	-	x			x
272.	SRH 51 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych	ok. 20	100+	x	x	x	x
273.	GRH Pionierzy 40 Pułku Piechoty Dzieci Lwowskich	-	168	x	x		
274.	GRH 4 Pułku Piechoty Legionów	-	275	x		x	x
275.	9 Pułk Strzelców Konnych	16	100+	x	x		x
276.	Białorusini w Wojsku Polskim 1939	17	100+	x			
277.	GRH Wilki	-	50+	x			x
278.	GRH 10 Pułk Piechoty	37	150+	x			x
279.	GR Salamandra	-	ok. 80	x			x
280.	GRH 58 Pułku Piechoty Wielkopolskiej	14	100+	x			
281.	GRH Grupa Operacyjna Śląsk	20	64	x			x
282.	SH Na Posterunku	13	ok. 50	x	x		x
283.	GRH 84 Pułku Strzelców Poleskich	11	8	X			X
284.	Koło Żołnierzy 12 Pułku Ułanów Podolskich	-	75	X			X
285.	SH Radosław	-	106	x		x	x
286.	SRH Marienburg	12	-	x			
287.	Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej AA7	45	ok. 350	x	x		x
288.	GRH Kampinos	20+	200+	x			
289.	Stowarzyszenie Lubelska Grupa Rekonstrukcji Historycznych FRONT	-	80+	x			x
290.	Drużyna Tradycji im. 70 pułku piechoty w Pleszewie	8	30	x			x
291.	SRH 1 Pułk Strzelców Podhalańskich	21	ok. 150	x			x
292.	SRH 73 Pułk Piechoty z Katowic	14	67	x	x		x
293.	1 Samodzielna Kompania Commando	-	200+	x			x
294.	GR Centralnej Szkoły Podoficerskiej KOP w Osowcu - Twierdzy	9	20+	x			x
295.	GRH Poland	-	-	x			
296.	Kozienickie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych	-	100+	x			x
297.	Towarzystwo Byłych Żołnierzy i Przyjaciół 15 Pułku Ułanów Poznańskich	ok. 200	-	x			x
298.	1 Pułk Strzelców	-	-	x			x

	Konnych						
299.	2 Pułk Ułanów Grochowskich	-	235	x			x
300.	7 Dywizjon Artylerii Konnej	24	50+	x			x
301.	GRH Osiemnasty Kołobrzesci	10	20+	x			x
302.	SRH Odwach	18	72	x			x
303.	GRH 1 Katowicki Pułk Powstańców Śląskich	12	ok. 20	x			x
304.	KMH Warszawa	15 (zdjęcie)	78	x			x
305.	SRH Strzelcy Kaniowscy	-	-	x			x
306.	SRH Tobie Ojczyzno	15	-	x			x
307.	1 Pułk Szwolężerów J. Piłsudskiego	-	-	x	x		
308.	10 Pułk Ułanów Litewskich	-	166	x		x	x
309.	Harcerska Grupa Rekonstrukcji Historycznej POMORZE	-	-	x			
310.	PSRH X DOK	16	100+	x			x
311.	Towarzystwo Działań Historycznych im. Feliksa Pięty	7	62	x			x
312.	8 Pułk Ułanów X. Józefa Poniatowskiego	-	150+	x		x	x
313.	GRH 14 Pułk Piechoty Ziemi Kujawskiej	-	20+	x			x
314.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej 16 Pułku Piechoty Ziemi Tarnowskiej	16 (zdjęcie)	124	x			x
315.	GRH Rusalki	-	-	x			x
316.	GRH Siedemnasty	-	49	x			x
317.	5 Pułk Ułanów Zasławskich	14	77	x			
318.	GRH Barbarossa	-	-	x			
319.	GRH Breda	-	-	x			
320.	GRH Chrobry I	-	20+	x			x
321.	GRH CZATA 49	-	22+	x			x
322.	GRH Pancerni 39'	-	-	x			
323.	GRH Parasol	24	43	x			x
324.	SH Bataliony Obrony Narodowej	10 (zdjęcie)	ok. 50	x			x
325.	SRH Patria	13 (zdjęcie)	-	x			x
326.	SRH Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie	27 (zdjęcie)	-	x			
327.	Zgrupowanie Żmija	-	50+	x			x
328.	Szwadron Ziemi Radomskiej w barwach 11 Pułku Ułanów Legionowych	-	-	x			
329.	Szwadron Kawalerii im. 27 Pułku Ułanów	-	100+	x			x
330.	GRH 2nd Rangers	6	-	x			
331.	GRH 78 Sturmdivision	11 (zdjęcie)	10	x			

332.	GRH Towarzysze Broni	-	-	x			
333.	GRH Narodowych Sił Zbrojnych	-	-	x			
334.	SH Sagan	20	-	x			
335.	WGMH (Wielkopolska Grupa Miłośników Historii) WIARUS	10	ok. 40	x			x
336.	Wronieckie Stowarzyszenie Historyczne „Historica”	ok. 30 (zdjęcie)	ok. 100	x			
337.	16 Pułk Ułanów Wielkopolskich	8	123	x			x
338.	21 Pułk Ułanów Nadwiślańskich	-	63	x			x
339.	25 Pułk Ułanów Wielkopolskich	-	-	x			
340.	SH 8 pułku piechoty legionów z siedzibą w Kocku	17	-	x			x
341.	GRH GRYF	-	-	x			
342.	SRH Monte Cassino	-	-	x			x
343.	GRH KARPATY	9	57	x			x
344.	GRH Strzelcy im. 31 pułku Strzelców Kaniowskich	-	205	x			x
345.	Chór Dziecięcy GRH "Żołnierze Września 1939 Garnizonu Dęblin"	29 (zdjęcie)	-	x			
346.	SRH Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte	-	-	x			x
347.	Stowarzyszenie im. 2 Szwadronu 11 Pułku Ułanów Legionowych	13	30+	x			
348.	SRH Wrzesień 39	14 (zdjęcie)	160+	x			x
349.	GRH San	31	15+	x			x
350.	SRH Batalion Tomaszów	47 (zdjęcie)	-	x			
351.	SRH Infanterie Regiment 26	-	27	x			x
352.	GRH 17 Infanterie Division 21	-	-	x			x
353.	GRH Jack of Diamonds	12	-	x			x
354.	GRH Narew	16 (zdjęcie)	-	x			x
355.	GRH Allenstein	17	28+	x			x
356.	GRH Kalina Krasnaja	9	98	x			x
357.	GRH OSTHEER	8	-	x			x
358.	KRH Tomaszów 39	-	-	x			
359.	SH Wielka Czerwona Jedyńska	33	113	x			x
360.	GRH Kampfgruppe Edelweiss	11	30+	x			x
361.	GRH Kampfgruppe Adler	10	28	x			x
362.	GRH Kampfgruppe Schlesien	31 (zdjęcie)	-	x			
363.	SRH Die Freiwilligen	-	57	x			x

364.	GRH Die Kampfgruppe Hoffmeyer	15	-	x			
365.	PSMM Podkarpackie Stowarzyszenie Miłośników Militariów	-	22+	x			x
366.	GRH Festung Breslau	55	246	x			x
367.	GRH Pionier 39	-	86	x			x
368.	Projekt Historyczny Marusia	-	-	x			x
369.	GRH 545. Sperr-Division	-	47	x			x
370.	GRH Normandia 44	13	39+	x			x
371.	SMRH Żelazny Orzeł	37	-	x			
372.	Trójmiejska Grupa Rekonstrukcji Historycznej	-	134	x			x
373.	GRH Wiking	13	43+	x			x
374.	PGRH Warta	-	-	x			
375.	Stowarzyszenie Historyczne V for Victory	-	-	x			
376.	GRH Złotów	-	-	x			
377.	SRH Gloria Viktoria	-	-	x			
XX wiek							
378.	Stowarzyszenie Szwadron Przysiecz	-	-	x			x
379.	26 Pułk Ułanów Wielkopolskich im. Jana Karola Chodkiewicza	-	116	x			x
380.	GH 15 Pułku Piechoty Wilków	-	10	x			x
381.	GH Niepodległość	18 (zdjęcie)	-	x			x
382.	Grupa Rekonstrukcyjno Filmowa Bemowo	-	-	x		x	
383.	101 Airborne	25	63	x			x
384.	GRH Skierniewice	-	-	x			
385.	SH Pułk 37	26	20+	x			x
386.	GRH Beskidy	-	-	x			x
387.	GRH Bluszcz	12	53	x			
388.	GRH Commonwealth Battalion	-	-	x			x
389.	Gruppa Vityaz	-	-	x			
390.	GRH Desantura	5	5	x			x
391.	GRH Die Blitze	6	-	x			
392.	GRH Five-O-Deuce, 502nd PIR, 101st Airborne	7	95	x			
393.	Fortunate Sons	6	-	x			
394.	GRH Free French Forces	-	-	x			x
395.	GRH Gratz	8 (zdjęcie)	-	x			x
396.	GRH ISAF	-	-	x			x
397.	GRH Joint Infantry Forces	21 (zdjęcie)	-	x			
398.	GRH Miotła	-	-	x			x
399.	GRH Niezlomni 1945	15	-	x			x
400.	GRH OKA	12 (zdjęcie)	68	x			
401.	GRH Rex	7	ok. 50	x			

		(zdjęcie)					
402.	GRH Suomen Armeija	5 (zdjęcie)	-	x			
403.	GRH Szyk	6	15	x			x
404.	GRH Dywizjon Smok Toruń	10	-	x			x
405.	GRH Weichsel	12	39	x			
406.	GRHLC Mława	20 (zdjęcie)	-	x			x
407.	Ochotniczy Szwadron 3 Pułku Ułanów Śląskich	12	50+	x		x	x
408.	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Polski Klub Kawaleryjski im. 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich PKK	15 (zdjęcie)	50+	x			
409.	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Polski Klub Kawaleryjski im. 7 Pułku Strzelców Konnych Wielkopolskich	19	-	x			
410.	SRH 44 pułku piechoty Strzelców Legii Amerykańskiej	10 (zdjęcie)	40+	x			
411.	79. pułku piechoty Strzelców Słonimskich im. Hetmana Lwa Sapiehy	21	50+	x			
412.	Stowarzyszenie "Grupa wschód"	-	85	x			x
413.	Stowarzyszenie Miłośników Historii Wojskowości przy Lubuskim Muzeum Wojskowym	-	89	x			x
414.	Stowarzyszenie Ochotniczy Reprezentacyjny Oddział Ułanów Miasta Poznania w barwach 15 Pułku Ułanów Poznańskich	20 (sekcja męska) 12 (sekcja damska)	81	x			
415.	Stowarzyszenie Szwadron Kawalerii im. 2 Pułku Szwoleżerów Rokitańskich	19	125	x		x	x
416.	Towarzystwo Historyczne Rok 1920	14 (zdjęcie)	10	x			x
417.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. por Stanisława Grabdy ps. Bem	-	30	x			x
418.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Green Light"	-	20+	x			x
419.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Kurica"	-	25+	x			x
420.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Armii	12	ok. 70	x			x

	Krajowej "Rota"						
421.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Policja Państwowa '39"	-	-	x			x
422.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Milicji Obywatelskiej i ZOMO	27	60+	x		x	x
423.	Ostrowska Grupa Rekonstrukcji Historycznej	30	58+	x		x	x
424.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej 44/100 - Poczta Polowa i Sztab 1 Dywizji Pancерnej	-	86+	x			x
425.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Armii	-	18	x			x
426.	Jędrzejowska Grupa Rekonstrukcji Historycznej	-	15	x			x
427.	Kociewska Grupa Rekonstrukcji Historycznej "19th Light Brigade"	-	8	x			
428.	Samodzielna Grupa Rekonstrukcji Historycznej	-	20	x			
429.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej Luftwaffen Feld Division Litzmannstadt	-	5	x			x
430.	SRH Fort	22 (zdjęcie)	19	x			x
431.	Kurpiowska Grupa Rekonstrukcji Historycznej "LAS"	-	10+	x			
432.	GRH Hell on Wheels	20 (zdjęcie)	-	x			
433.	Military Monkeys	-	-	x		x	x
434.	Zamość 1920	10+	7	x			x
435.	GRH Guerra Civil Española	7 (zdjęcie)	10+	x			x
436.	GRH American Expeditionary Forces	-	-	x			
437.	Projekt rekonstrukcyjny Zachodni Front	-	-	x			
438.	GRH Dresden	-	-	x			
439.	GRH Żandarmeria	-	-	x			x
440.	Grupa Operacyjna "Maxxim"	-	-	x			
441.	GRH Garnizon Gniezno	-	-	x			x
442.	GRH Dragoner	-	-	x			x
443.	GRH Garnizon Suwałki	35	-	x			x
444.	SH Garnizon Toruń	17	5	x			x
445.	SH Cytadela	26	-	x			x
446.	47 Pruski Pułk Piechoty	20+	-	x			x
447.	GRH 2-go Morskiego Pułku Strzelców	6	99+	x		x	x
448.	GRH Centrum Wyszkołenia	5	-	x			

	Żandarmerii						
449.	SH MDLot	40	-	x		x	x
450.	GRH Dywizjon Artylerii Nadbrzeżnej	10	-	x			x
Wojny współczesne							
451.	Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej RAKKASANS	-	-	x			x
452.	GRH Ogniomcy	-	38	x			x
453.	Lubelska Grupa Współczesnej Rekonstrukcji Historycznej	8	39	x	x		x
454.	GRH Sojusz	23	32	x		x	
455.	GRH Milicji Obywatelskiej i Czerwonych Beretów	-	-	x			x
456.	Jägerbataillon 292	-	-	x	x		
457.	Grupa Rekonstrukcji Historycznej JW 4101	-	-	x			x
458.	GR Biuro Operacji Antyterrorystycznych	4	-	x			

W poniższej tabeli ukazano ilościowe podsumowanie charakteru działań grup rekonstrukcyjnych poszczególnych epok. Jak wynika z przedstawionych danych, udział w inscenizacjach jest podstawową aktywnością prawie wszystkich grup rekonstrukcyjnych. Najprężniej działającą epoką pod względem organizowanych pokazów rzemiosła jest średniowiecze (148 grup). Działalność komercyjną prowadzi największy odsetek grup zajmujących się okresem od XVI do XVIII wieku (64,7% grup tego datowania). Biorąc pod uwagę procentowy udział GRH danej epoki w działalności edukacyjnej, najwyższy odsetek (81,81%) grup odtwarzających XIX wiek prowadzi taką działalność, natomiast jeżeli chodzi o liczbę grup zajmujących się taką aktywnością, najwięcej takich działań prowadzą grupy rekonstruuące średniowiecze, co wynika w dużej mierze z faktu, iż epoka ta plasuje się najwyżej pod względem popularności w Polsce.

Tabela 18. Aktywność i działalność grup rekonstrukcyjnych poszczególnych epok

rodzaj aktywności epoka	inscenizacje	pokazy rzemiosła	działalność komercyjna	działalność edukacyjna	łączna liczba grup danej epoki
starożytność	9	6	3	8	9
średniowiecze	203	148	85	142	206
XVI – XVIII w.	17	9	11	13	17
e. napoleońska	15	11	2	9	15
XIX wiek	11	4	1	9	11
I wojna światowa	9	1	0	7	9
II wojna światowa	110	7	6	76	110
XX w.	72	0	8	47	72
czasy współczesne	8	2	1	5	8

Informacje dotyczące organizowanych wydarzeń związanych z rekonstrukcją historyczną zgromadzono z pomocą serwisów internetowych, takich jak: konik.pl, kalendarium dobroni.pl, zamki.net.pl, a także grupa publiczna „Imprezy wczesnośredniowieczne – kalendarium” na portalu Facebook. Celem przedstawienia możliwie kompletnej listy wydarzeń jako formą wsparcia posłużono się ponadto ankietami przeprowadzanymi z rekonstruktorami, ponieważ nie każde wydarzenie było promowane w internecie. Najaktywniejszym miesiącem dla rekonstruktorów był sierpień, podczas którego odbyło się 60 wydarzeń związanych z odtwórstwem historycznym. Maj był drugim z kolei miesiącem pod względem aktywności grup odtwórczych – odbyło się wtedy 59 rekonstrukcji historycznych. Poniższa tabela stanowi kalendarium wspomnianych wydarzeń z uwzględnieniem miejsca, odwzorowywanej epoki, a także informacją dotyczącą organu organizacyjnego lub danych kontaktowych do osoby za nie odpowiedzialnej. W tabeli zamieszczono dodatkowo informację odnośnie godziny rozpoczęcia i zakończenia wydarzeń odbywających się w okresie lipiec – wrzesień, co miało ułatwić planowanie terenowego etapu badania. W ciągu 2016 roku w Polsce miało miejsce 330 imprez związanych z szeroko pojętą rekonstrukcją historyczną, należy jednak zaznaczyć, iż poniższa tabela nie zawiera danych na temat wszystkich imprez, które do końca roku mogą zostać zorganizowane, ponieważ informacje odnośnie planowania wydarzeń pojawiają się z bardzo różnym wyprzedzeniem czasowym.

Tabela 19. Rekonstrukcje historyczne, inscenizacje oraz turnieje w 2016 r.

Lp.	Data	Godz.	Wydarzenie	Miejsce	Epoka	Kontakt/organizator	Rok pierwszego wydarzenia
STYCZEŃ							
1.	30.01.		Rocznica przełamania Oderstellung	Czerwieńsk	XX w.	organizator: Skansen fortyfikacyjny Czerwieńsk	2015
LUTY							
2.	5-7.02.		Bitwa o Wał Pomorski – przełamanie Pommernstellung	Wałcz	XX w.	organizator: Stowarzyszenie Historyczne „Erika”	2013 lub wcześniej
3.	6.02.		Szturm Zamku	Tykocin	średniowiecze	organizatorzy: Zamek w Tykocinie, Komputowa Chorągiew Stefana Czarnieckiego	2012
4.	6-7.02.		VI Zimowa Rejza na Zamek w Nidzicy i Pola Grunwaldu	Nidzica, Grunwald	średniowiecze	organizator: Muzeum Bitwy pod Grunwaldem	2010
5.	7.02.		71 rocznica zdobycia Fortu III w Poznaniu	Poznań	XX w.	organizator: Projekt RETROspekcja	
6.	8.02.		Projekt Piastowski Gród	Park Kępa Potocka - Warszawa Bielany	średniowiecze	organizator: Templum Temporis	2016
7.	13-14.02.		Partyzancki Przysłop	Obidza	XX w.	organizator: GRH Żandarmeria	b.d

8.	20.02.		VIII Turnieju Bardów, od Minstrela do Reżysera	Piaseczno	średniowiecze	organizator: Rycerze Dobrej Opieki	2008
9.	20.02.		Inscenizacja bitwy o Tczew z 1807 r.	Tczew	epoka napoleońska	organizator: Fabryka Sztuk	2008
10.	20.02.		71 rocznica zakończenia walk o Choszczno	Choszczno	XX w.	organizator: Urząd Miejski w Choszcznie	Kolejna edycja
11.	21.02.		170 Rocznica Powstania Chochołowskiego	Chochołów	XIX w.	organizatorzy: Centrum Kultury i Promocji Gminy Czarny Dunajec, Szkoła Podstawowa w Chochołowie	2016
12.	21.02.		Bitwa o Poznań 2016	Poznań	XX w.	organizator: Stowarzyszenie Poznańska Grupa Rekonstrukcji Historycznej "Warta"	2012 lub wcześniej
13.	27.02.		Inscenizacja Bitwy pod Olszynką Grochowską	Warszawa	XIX w.	organizatorzy: Centrum Promocji Kultury, GRH, Urzędy Dzielnic Pragi-Południe i Rembertowa	2005
14.	27.02.		Inscenizacja historyczna "Droga na Berlin 1945"	Złotów	XX w.	organizator: Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Złotów”	2016
15.	28.02.		Inscenizacja historyczna w Parku Miejskim	Stalowa Wola	XX w.	organizator: Miasto Stalowa Wola	2016
16.	28.02.		Rekonstrukcja historyczna z okazji Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych	Oleśnica	XX w.	organizator: Biblioteka i Forum Kultury Oleśnica	2015
17.	28.02.		70. rocznica potyczki oddziału wypadowego AK "Grom"	Nowy Sącz	XX w.	organizator: GRH Żandarmeria	2016
MARZEC							
18.	5.03.		Bitwa o Żary 1945	Żary	XX w.	organizator: Muzeum Pogranicza Śląsko- Łużyckiego	2014
19.	12.03.		Pokaz walk średniowiecznych	Pruszcz Gdański	średniowiecze	organizator: Międzynarodowy Bałtycki Park Kulturowy Faktoria	b.d
20.	19.03.		Jare Gody	Strumień	średniowiecze	organizator: Białogród – Osada warowna	2013
21.	19.03.		71. Rocznica Powrotu Malborka do Macierzy	Malbork	XX w.	organizator: Miasto Malbork	b.d
22.	29.03.		Tradycyjne Święto Rękawki	Kraków	średniowiecze	organizator: rekawka@gmail.com	2001

			na Kopcu Krakusa 2016				
KWIECIEŃ							
23.	2.04.		Nocna Bitwa o Głogów	Głogów	XX w.	organizator: Głogów – Gmina Miejska	2015
24.	2.04.		Turniej Rycerski HMBIA Full- contact	Warszawa	średniowiecze	organizator: Historical Medieval International Association	2012 lub wcześniej
25.	2-3.04.		Fornicatio II "Znajdź i zniszcz"	Wieszczyna	średniowiecze	organizator: Bukowy Las	2016
26.	2-3.04.		185. rocznica Bitwy pod Dębem Wielkim	Dębe Wielkie	XVII w./ epoka napoleońska	organizator: Gmina Dębe Wielkie	2016
27.	8-9.04.		Inscenizacja bitwy pod Małujowicami i oblężenia Brzegu	Brzeg	XVIII	organizator: Urząd Miasta w Brzegu	2016
28.	9-10.04.		Targi Rekonstrukcji Historycznej "Wiec Pomorski"	Malbork	średniowiecze	organizator: Fundacja Fibula przy współpracy z Muzeum Zamkowe w Malborku	2016
29.	15-17.04.		Dni Dziedzictwa Słowian	Ładogród k. Kruszwicy	średniowiecze	organizator: Wiec Ładogród	2015
30.	16-17.04.		Inscenizacja Operacji „Burza 1944”	Olsztynek	XX w.	organizatorzy: Muzeum II wojny światowej w Gdańsku, Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny w Olsztynku	2014
31.	16.04.		Rok 1920. W gościnie u Huzarów Śmierci	Kuligów	XX w.	organizatorzy: SHE im 7 Pułku Lansjerów Nadwiślańskich	b.d
32.	16.04.	godz. 10:00	Turniej Łuczniczy "O strzałę Chana" w Raczkowej	Raczkowa k. Legnicy	średniowiecze	organizator: Fundacja Ochrony Przyrody i Rozwoju Turystyki FOPiT-GOBI	b.d
33.	22-24.04.		XII Manewry Chorągwi Pomorskiej	Strączno	średniowiecze	organizator: Bractwo Rycerzy Bezimiennych	2004
34.	23.04.		Piknik Patriotyczny - Raszyn 2016	Falenty	różne epoki	organizator: Stowarzyszenie Projekt Raszyn 1809	b.d
35.	23.04.		XXII Aprilis	Ryczyn k. Wrocławia	średniowiecze	organizatorzy: Uniwersytet Opolski, Nadleśnictwo Oława, Gmina Oława, Archekon, ost Ryczyn	2004
36.	24.04.		Święto 11 Pułku Ułanów Legionowych im. Marszałka Edwarda	Ciechanów	XX w.	organizatorzy: 11 Pułk Ułanów Legionowych im. Edwarda Śmigłego- Rydzia - Marszałka	b.d

37.	24.04.		Śmigłego-Rydza Dni Opola - Jarmark średniowieczny, pokazy rzemiosła dawnego i ginących zawodów. Średniowieczne zabawy plebejskie i warsztaty tańców dawnych	Opole	Średniowiecze	Polski organizator: UM Opole	2005
38.	24.04.		II Pokój Toruński - Inscenizacja historyczna	Toruń	Średniowiecze	organizator: Biuro Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki	2016
39.	24.04.		Upadek Festung Stettin - widowisko historyczne	Rosówek	XX w.	organizatorzy: Urząd Gminy Kołbaskowo, Fundacja Pasje, Studio Historyczne Huzar	b.d
40.	30.04		Alarm na Zamku Czocha - Streng Geheim	Zamek Czocha, Sucha	XX w.	organizator: Rewita Zamek Czocha	2016
41.	30.04.		Inscenizacja historyczna "Burza nad Kresami" – Września	Września	XX w.	organizator: GRH Niezlomni 1945	2016
42.	30.04.- 1.05.	30.04. godz. 10:30 1.05. godz. 12:00 – 16:00	Międzynarodowy Turniej Rycerski	Gród Rycerski w Biskupicach pod Byczyną	Średniowiecze	Ewa Wawoczny 502 298 091	2008
43.	30.04.- 1.05.	12:00	XIX Turniej Rycerski na zamku w Iłży	Iłża	średniowiecze	organizator: Miasto Iłża	1998
44.	30.04.- 3.05.	10:00- 17:00	Archeologiczna Wiosna	Biskupin	średniowiecze	organizator: Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	2011
45.	30.04.- 3.05.		Majówka Archeologiczna	Chodlik	różne epoki	organizatorzy: Urząd Gminy Karczmiska, GOK w Karczmiskach, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim	2002
46.	30.04.- 3.05.		Majowy Piknik Historyczny „Wikingowie i Wenedzi”	Warszawa	średniowiecze	organizator: Warownia Jomsborg	2007
MAJ							
47.	1.05.		Piknik Partyzancki	Podborze	XX w.	organizatorzy: Sołectwo Podborze, Samorządowe Centrum Kultury i Bibliotek w Radomyślu	2014

						Wielkim, Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej RUSAL z Mielca	
48.	1.05.		XIV Majówka Rycerska na Zamku Kliczków	Kliczków	średniowiecze	organizator: Zamek Kliczków	2002
49.	1.05.		Krzyżtoporskie Konfrontacje Bractw Rycerskich	Ujazd	średniowiecze	organizator: Zamek Krzyżtopór	2016
50.	1-2.05.		XXI Jarmark Archeologiczny	Kalisz	średniowiecze	organizatorzy: Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, Miasto Kalisz	1996
51.	1-2.05.		Legnickie Pole 1241 r. „Tu możesz stracić głowę”	Legnickie Pole	średniowiecze	organizator: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Legnickim Polu	b.d
52.	1-3.05.		Piastowski Gród - Majówka 2016	Buk	średniowiecze	organizator: MGOK w Buku	2016
53.	1-3.05.		Majówka z Kmicicem na Zamku w Janowcu	Janowiec	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie Historyczne 8 PP Legionów, Muzeum Nadwiślańskie	2015 lub wcześniej
54.	1-3.05.		Majówka Rycerska na Zamku Krzyżackim	Toruń	średniowiecze	organizator: Centrum Kultury Zamek Krzyżacki w Toruniu	2012
55.	2.05.		Dni Gorlic 2016 – Rekonstrukcja Bitwy pod Gorlicami	Gorlice	XX w.	organizator: Urząd Miejski w Gorlicach i inni	2010
56.	2-3.05.		Rajd Arado 2016	Jelenia Góra	XX w.	organizator: Projekt Arado - Fabryka Historii	2016
57.	3.05.		Rycerskie spotkanie w Dusznikach Zdroju	Duszniki Zdrój	średniowiecze	organizator: ewawawoczny@poczta.onet.pl	2015
58.	3.05.		Obóz ćwiczebny Wojsk Wielkopolskich	Dziekanowice	XX w.	organizator: Wielkopolski Park Etnograficzny w Dziekanowicach	2016
59.	4-8.05.		III Warszawskie Dni Kawalerskie	Warszawa	XX w.	organizator: Szwadron Honorowy 3 Pułku Szwolężerów Mazowieckich im płk J. Kozietulskiego	2013
60.	6-7.05.		II Słupski Festiwal Historyczny	Słupsk	różne epoki	organizatorzy: Koło Naukowe Historyków AP i Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku	2014
61.	6-8.05.		V Międzynarodowy Festiwal	Wola Jabłonna	średniowiecze		2011

62.	7.05.		Historyczny II Głogóweckie Spotkania z Historią	Głogówek	różne epoki	organizator: Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Głogówku	2014
63.	7.05.		VII Piknik Kawalerski	Bliżyn	XX w.	organizatorzy: Urząd Gminy w Bliżynie	2010
64.	7.05.		Turniej Szabli Polskiej i Muszkietu	Kozłówka	różne epoki	organizator: Muzeum Zamoyskich w Kozłowie	2016
65.	7.05.		Turniej Rycerski Rodu Ciołków	Warszawa	średniowi ecze	organizator: Templum Temporis	2012
66.	7.05.		VI inscenizacja bitwy pod Wopławkami	Karolewo	średniowi ecze	organizatorzy: Samorząd, instytucje gminy i powiatu Kętrzyn	2010
67.	7-8.05.		Turniej Rycerski w Poznaniu	Poznań	średniowi ecze	organizator: Kuchnia Polowa Poznań	b.d
68.	7-8.05.		Koniec II wojny na Bunkrach Blüchera	Ustka	XX w.	organizator: Twierdza Ustka	b.d
69.	8.05.		Czasy wyklęte. Gmina Niedzwica 1946	Niedzwica Kościelna	XX w.	organizator: Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Niedzwicy Dużej	2016
70.	13-15.05.		VIII LARP Raróżny	Bogucice	średniowi ecze	organizator: Wotczina Rarog	2009
71.	14.05.		X Piknik Historyczny - Napoleoniada 2016	Jonkowo	XVII w./ epoka napoleoń ska	organizator: GOK w Jonkowie	2007
72.	14.05.		Noc w Muzeum Archeologiczno- Historycznym w Głogowie	Głogów	różne epoki	organizator: Muzeum Archeologiczno- Historyczne w Głogowie	2011
73.	14.05.		IV Dzień Cichociemnych na Ursynowie	Warszawa	XX w.	organizator: Urząd Dzielnicy Ursynów m.st. Warszawy	2012
74.	14.05.		Wojskowość Staropolska – pokaz artyleryjski	Sobienie- Jeziory	XVII w./ epoka napoleoń ska	organizator: Powiat Otwocki	2016
75.	14.05.		Turniej Rycerski w Kętrzynie	Kętrzyn	średniowi ecze	organizator: Grunwaldzka Akademia Miecza	2012
76.	14.05.		II Noc Muzeów w Opalenicy	Opalenica	XX w.	organizator: Grupa operacyjna "maxxim"	2014
77.	14.05.		Sieradzkie „Wrota Czasu”	Sieradz	średniowi ecze		2013
78.	15.05.	10:00	Pamiętamy i będziemy pamiętać	Zielona Góra	XX w.	organizatorzy: Marek Gałaj, Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z	2016

79.	15.05.		Piknik i Turniej Rycerski	Tarnowskie Góry	średniowiecze	siedzibą w Ochli organizator: Fundacja Kompleks Zamkowy Tarnowice Stare	2013
80.	15.05.		XIX Wiosenny Turniej Rycerski	Świecie nad Osą	średniowiecze	organizatorzy: Wójt Gminy Świecie nad Osą, Sekcja Jeździecka przy RSP Linowo	1998
81.	20.05.		Święto Stado	Grodzisk Owidz	średniowiecze	organizator: Konfederacja Rodzimowiercza	2016
82.	20-22.05.		XIII Turniej Rycerski na Zamku Królewskim w Będzinie	Będzin	średniowiecze	organizator: Bractwo Rycerskie Zamku Będzin	2008
83.	20-22.05.		XVII Turniej Rycerski w Chełmnie	Chełmno	średniowiecze	organizator: Zastęp Rycerski z Chełmna	2010
84.	21.05.		Bitwa Wyrńska - Bój o Gostyń: XII edycja inscenizacji	Gostyń	XX w.	organizatorzy: Gmina Wyrę, Stowarzyszenie Na Rzecz Zabytków Fortyfikacji „PRO FORTALICIUM”	2005
85.	21.05.	11:00	Turniej łuczniczy "O Złote Jajo Gryfa" na 750-lecie miasta Koszalin	Koszalin	średniowiecze		2006
86.	21.05.		III Sulechowski Turniej Łuczniczy	Sulechów	średniowiecze	organizatorzy: Lubuskie Centrum Łucznictwa Tradycyjnego, Sulechowski Dom Kultury	2014
87.	21-22.05.		Najazd Barbarzyńców - Ogrodzieniec	Ogrodzieniec	średniowiecze		2004
88.	21-22.05.		VIII Turniej na Dworze Konrada Mazowieckiego	Czersk	średniowiecze	m_prokopiak@wp.pl	2007
89.	25-26.06.		XII Małopolski Piknik Lotniczy	Kraków	XX w.		2005
90.	25-29.05.		Wielki Złot Słowian	Ostrów Lednicki	średniowiecze	organizator: Fundacja Scena Pobiedziska	b.d
91.	26-29.05.		V edycja „Łabiszyńskich Spotkań z Historią”	Łabiszyn	XX w.	organizatorzy: Burmistrz Łabiszyna, SRH AA7	2012
92.	27-28.05.		XX Turniej Rycerski w Koźuchowie	Koźuchów	średniowiecze	organizatorzy: Centrum Kultury „Zamek” w Koźuchowie, Gloria Griffin Fundacja	1997
93.	27-28.05.		Średniowieczny Piknik Rycerski	Bolków	średniowiecze	organizator: Muzeum Zamek w Bolkowie	2013 w różnych miesiącach

94.	27-29.05.		MMM 2016 - Międzybractwowe Manewry Majowe	Grudziądz	średniowiecze	organizator: Bractwo Rycerskie Komturii Grudziądzkiej	2011
95.	27-29.05.		Radzim 2016	Gołaszyn	średniowiecze	Sebastian Górny	2016
96.	27-29.05.		VI Piknik Militaryny "Misja Wschód"	Ogrodniczki	XX w.	organizatorzy: Wschodzący Białystok, Muzeum Wojska w Białymstoku, Czemu By Nie, Supraśl	2013
97.	27-29.05.		Mokoszowisko II	Rzeczyca	Średniowiecze	organizator: Ród Dębowego Liścia	2015
98.	27-29.05.		Szturm Twierdzy Zamość	Zamość	średniowiecze	organizator: Miasto Zamość	2012
99.	28.05.		I turniej łuczniczy Złotą Strzałę Królowej Bony	Zamek Królewski w Chęcinach	średniowiecze	organizator: Drużyna Rycerska Ziemi Chęcińskiej Chorągiew FERRO AQUILAE	2016
100.	28.05.	14:00	Pojedynek podpułkownika kozackiego Jurko Bohuna z imię Panem Michałem Wołodyjowskim	Stare Babice	średniowiecze	organizator: Powiat Warszawski Wschodni	2016
101.	28.05.	14:00	Rekonstrukcje militarne	Borne Sulinowo	XX w.	organizator: Prywatna Izba Muzealna	b.d
102.	28.05.		Bitwa Polsko- Szwedzka	Wilkowice Górne	XVII w./epoka napoleońska	organizatorzy: Stowarzyszenie „Wrota Beskidów”, Urząd Gminy Wilkowice	2013
103.	28-29.05.		Święto Młodej Brzozy	Kolonia Wólka Bielecka	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie Słowian i Wikingów	2009
104.	28-29.05.		Rocznica Pacyfikacji Leżajska	Leżajsk	XX w.	organizatorzy: Muzeum Ziemi Leżajskiej, Miejskie Centrum Kultury w Leżajsku	2016
105.	29.05.		Obrona ziem sądeckich przed ordami mongolskimi	Grybów - Gród Stara Baśń	średniowiecze	organizator: zakon.biecz@gmail.com	2016
CZERWIEC							
106.	3-5.06.		III Turniej Rycerski o włóczęgę św. Jerzego w Ostródzie	Ostróda	średniowiecze	organizator: Drużyna Rycerska Komturii Ostródzkiej	2014
107.	4.06.	14:00 – 20:00	X Piknik Historyczny	Kęsowo	XX w.	organizator: serwis konik.pl	2007
108.	4.06.		Festiwal Księstwa Ziębickiego	Ziębice	średniowiecze	organizatorzy: Chorągiew Księstwa Ziębickiego, Gmina Ziębice	2016
109.	4-5.06.		VII Zjazd Rycerstwa	Chorzów	średniowiecze	organizatorzy: Prezydent Miasta	2010

			Chrześcijańskiego w Chorzowie			Chorzów, Chorzowskie Bractwo Rycerskie Bożogrobców	
110.	4-5.06.		Weekend Wołodyjowskiego w Zamku Kliczków	Kliczków	średniowiecze	organizator: Zamek Kliczków	2016
111.	4-5.06.		Festiwal Kultury Słowiańskiej i Cysterskiej w Łądzie nad Wartą	Łądz	średniowiecze	Michał Brzostowicz Muzeum Archeologiczne w Poznaniu 61 852 82 51 michbrz@man.poznan.pl	2005
112.	4-5.06.		VIII Wiwaty Królewskie i VI Turniej Rycerski o miecz Mistrza Templariuszy Brunona	Międzyrzec Podlaski	średniowiecze	organizator: Templariusze Zakonu Rycerskiego Ziemi Międzyrzeckiej	2009 i 2011
113.	4-5.06.		Historia na żywo- II wojna światowa	Pniewy	XX w.		b.d
114.	5.06.	11:30	XX Warszawski Turniej Rycerski o szablę Króla Zygmunta III Wazy - Bitwa Dwóch Wazów 1656 r.	Warszawa	XVII w.	organizator: Dom Kultury Świt	1997
115.	10-12.06.	11.06. godz. 12:00	Templariada 2016 Chwarszczany	Chwarszczany	średniowiecze	organizator: Komandoria Chwarszczany	2008
116.	10-12.06.	10:00	X Bitwa pod Heilsbergiem	Lidzbark Warmiński	XVIII w./ epoka napoleońska	organizator: Lidzbarski Dom Kultury	2007
117.	11.06.	10:00- 23:00	Bitwa o Twierdzę Srebrna Góra 2016	Srebrna Góra	XVIII w./ epoka napoleońska	organizator: Twierdza Srebrna Góra Sp. z o. o.	2007
118.	11.06.		Dolnośląski Festiwal Czasów Dawnych	Gorzuchów	średniowiecze	organizatorzy: Stowarzyszenie Kłodzkie Bractwo Rycerskie, Stowarzyszenie „Pasjonat”	2016
119.	11-12.06.		Święto Starego Fordonu	Bydgoszcz	XX w.	organizator: Stowarzyszenie Miłośników Starego Fordonu	2015
120.	11-12.06.		VIII Tarnowski Turniej o Grzywnę Władyki z Marcińskiej Góry	Tarnowiec	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie Zamek Tarnowski	2009
121.	11-12.06.		Dni Wiśnicza	Wiśnicz	średniowiecze	organizatorzy: Miasto Wiśnicz, MOK Wiśnicz	b.d
122.	12.06.	13:00	Jarmark	Chrzanów	średniowiecze	organizator:	2012

			Mikołajski 2016 - My Słowianie		ecze	Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich	
123.	17-19.06.		Castra Rosis	Barcza gm. Masłów	średniowi ecze	malleus@op.pl	2016
124.	17-19.06.	12:00	II Głogowski Jarmark Mieszczański pod Kapeluszem	Głogów	średniowi ecze	organizator: Urząd Miejski w Głogowie	2015
125.	17-19.06.		Militariada	Nowa Dęba	XX w.	organizator: SOK Nowa Dęba	2009
126.	17-19.06.		Rodzinny piknik z Historią	Hażlach	XX w.	organizator: Drużyna Wojów „Mazovia”	2007
127.	18.06.	14:00	Rekonstrukcja bitwy oddziału Dionizego Czachowskiego pod Bobrzą - Powstanie Styczniowe 1863	Bobrza	XIX w.	organizator: Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej 4 Pułku Piechoty Legionów	2016
128.	18.06.		Circa 966	Ostrów Lednicki	średniowi ecze	organizator: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy	2014
129.	18.06.		VI Piknik Historyczny	Pleszew	XX w.	organizatorzy: Drużyna Tradycji 70 Pułku Piechoty, Pleszewskie Stowarzyszenie „Wspólna Przyszłość”, Polskie Towarzystwo Historyczne koło Pleszew	2011
130.	18-19.06.	13:00	XVI Piknik Kawalerski – Dni Kawalerskie w Suwałkach	Suwałki	XX w.	organizatorzy: GRH Garnizon Suwałki, Muzeum Okręgowe w Suwałkach	2001
131.	18-19.06.		Turniej Rycerski u Joannitów w Strzegomiu	Strzegom	średniowi ecze	organizatorzy: Bractwo Rycerskie Joannitów Strzegomskich, Burmistrz Strzegomia, Strzegomskie Centrum Kultury	2012
132.	18-19.06.		Rekonstrukcja Bitwy pod Hodowem	Rościszewice	XVII w. / epoka napoleoń ska	organizator: Stowarzyszenie „Portas Temporis”	2014
133.	19.06.		Średniowieczne Chęciny	Chęciny	średniowi ecze	organizator: Urząd Gminy i Miasta w Chęcinach	2014
134.	19.06.	11:00- 16:00	I Dzień św. Ottona	Lubin - Międzyzdroje	średniowi ecze	um_joannnascigala@ miedzyzdroje.pl organizator: UM w Międzyzdrojach	2016
135.	19.06.		Józefowskie Obchody 1050 Rocznicy Chrztu	Józefów	średniowi ecze	organizator: MOK w Józefowie	2016

136.	19.06.		Polski Piknik Historyczno - Military, żywa lekcja historii	Otwock	XX w.	organizator: Urząd Miasta Otwocka	2015
137.	19.06.		Turniej Rycerski w Zambrowie	Zambrów	średniowiecze	organizator: MOK w Zambrowie	2016
138.	24-25.06.		Noc Świętojańska	Wolin	średniowiecze	organizator: Centrum Słowian i Wikingów w Wolinie	2012
139.	24-26.06.		Cedyńskie Spotkania z Historią	Cedynia	średniowiecze	organizator: Miasto i Gmina Cedynia	2007
140.	25.06.		Turniej Rycerski w Olsztynku	Olsztynek	średniowiecze	organizator: Grunwaldzka Akademia Miecza	2014
141.	25.06.	14:00	Wehikuł Czasu – Benice AD 1946”	Park Dworcowy w Krotoszynie	XX w.	organizatorzy: Muzeum Regionalne w Krotoszynie, Urząd Miejski, Towarzystwo Miłośników i Badaczy Ziemi Krotoszyńskiej, Poczet Wierzbity z Krotoszyna	2015 2016
142.	25.06.		Wianki w Grodzisku Owidz	Grodzisko Owidz	średniowiecze	organizator: grodziskoowidz@gmail.com	2012
143.	25.06.		Circa 966	Lednica	średniowiecze	organizator: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy	2014
144.	25.06.		„Szwedzi na zamku Lipowiec” – podróż w XVII wiek	Wygiełzów	XVII w.	organizator: Muzeum - Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie	b.d
145.	25.06.		Zmagania Rycerskie na Zamku w Ząbkowicach Śląskich	Ząbkowice Śląskie	średniowiecze	organizatorzy: Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich, Stowarzyszenie "Wieża marzeń"	2014
146.	25-26.06.		Rekonstrukcja Historyczna w Wejherowie Czyli jak to na Pomorzu zdrajcy ze Szwedem próbowali się bratać	Wejherowo	XVII w.	organizatorzy: Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych Pułk Czarnieckiego, WCK	2014
147.	25-26.06.	13:00	Bitwa o Santok 967	Santok	średniowiecze	organizator: Gloria Griffin Fundacja	2016
148.	26.06.	10:00	Międzynarodowy Turniej Łuczniactwa Tradycyjnego	Basznia Dolna	średniowiecze	organizatorzy: Gmina Lubaczów, Samorząd Woj. Podkarpackiego	2014
LIPIEC							
149.	1-3.07.		Wilczy Trop „Ziemie Lędzian”	Kalwaria Pałacowska	średniowiecze		2016 2009
150.	1-3.07.		Obóz Średniowieczny	Nowice	średniowiecze	organizatorzy: Rota św. Barbary,	b.d 2014

			Nowice			Samorządowy Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna w Jaworzynie Śląskiej	
151.	2-3.07.		VI Turniej Rycerski Jana z Gościańczy	Mińsk Mazowiecki	średniowiecze	organizatorzy: Muzeum Ziemi Mińskiej i Bractwo Rycerskie Ziemi Mińskiej	2010
152.	2-3.07.	2.07. godz. 9:00-20:00 3.07. godz. 11:45	Konspiracja w Klasztorze 2016	Radecznica	XX w.	organizator: Urząd Gminy w Radecznicy	b.d
153.	2-3.07.		Pielgrzymka Grup Rekonstrukcji Historycznej	Częstochowa	różne epoki		2013
154.	2-3.07.		Szwedzi na zamku – festyn rodzinny	Czersk	średniowiecze	organizator: Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii	b.d
155.	2-3.07.		XXII Jarmark Cysterski w Łeknie	Łekno	różne epoki	organizator: Drużyna Najemna „Sfora”	1994
156.	2-3.07.		XII Turniej Rycerski na zamku w Rabsztynie	Rabsztyn	średniowiecze	organizator: MOK w Olkuszu	2004
157.	2-3.07.	2.07. godz. 11:00-19:30 3.07. godz. 11:00-16:30	VIII Raciborski Festiwal Średniowieczny	Racibórz	średniowiecze	mk.buczkowska@gmail.com	2008
158.	2-3.07.		XII Wielki Turniej Rycerski w Uniejowie. Spacerkiem przez wieki	Uniejów	średniowiecze	organizatorzy: Urząd Miasta w Uniejowie, PGK Termy Uniejów, MGOK Uniejów	2004
159.	3.07.		Turniej Rycerski w Mrągowie	Mrągowo	średniowiecze	organizator: Grunwaldzka Akademia Miecza	2014
160.	4.07.		19. Złot Historycznych Pojazdów Wojskowych	Darłowo	XX w.	organizator: Marian Laskowski	1997
161.	7, 8, 9, 15, 16, 17, 21, 22, 23.07.	22:00-23:00	widowisko „Orzeł i Krzyż”	Murowana Goślina	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie "Dzieje"	2008
162.	8-10.07.		XI Złot Wojowników Słowian, Bałtów i Wikingów	Drohiczyn (bilet 7zł)	średniowiecze	Złot_Słowian_Baltów_i_Wikingów@wp.pl	2005
163.	8-10.07.	9.07. godz. 11:00 – 18:00	IV Słowiańska Noc Folk-Metalowa i VI Dni Dawnych Kultur	Brenna	średniowiecze	Organizatorzy: Radogost, Słowiańska Noc Folk-Metalowa	2012 Noc Folk-Metalowa 2010 Dni Dawnych Kultur

164.	8-10.07	8.07. godz. 18:00, 9.07. godz. 11:00- 19:00, 10.07. godz. 11:00- 17:00	40. Jubileuszowy Wielki Międzynarodowy Turniej Rycerski	Golub-Dobrzyń (bilet 10zł)	średniowiecze	56 683 24 55	1976
165.	9.07.	10:00- 21:30	XVII Turniej Rycerski na Zamku w Nidzicy	Nidzica	średniowiecze	organizatorzy: Bractwo Rycerskie Komturii Nidzickiej, Nidzicki Ośrodek Kultury, Gmina Nidzica	1999
166.	9.07.		VI Piknik Historyczny: W czasach Kazimierza Wielkiego	Sochaczew	średniowiecze	organizatorzy: Muzealna Grupa Historyczna II/18 pp., Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola E Bzurą	2001
167.	9.07.	15:00	Festiwal Historii i Kultury w Sławsku	Sławsk	średniowiecze		2015
168.	9-10.07.		VI Dni Dawnych Kultur	Brenna	średniowiecze	organizatorzy: Gmina Brenna, Ośrodek Promocji, Kultury i Sportu Gminy Brenna	2013
169.	9-10.07.	9.07. godz. 14:00 – 18:00 10.07. godz. 13:00- 17:00	Festiwal Archeologiczny Czernica 2016	Czernica	średniowiecze	organizator: Festiwal Archeologiczny Czernica 2016	b.d
170.	9-10.07.	9.07. godz. 12:00- 19:30 10.07. godz. 11:00- 16:00	II Festiwal Historii w Brzeźniku	Brzeźnik k. Bolesławca	średniowiecze	organizatorzy: Muzeum Gród Średniowieczny w Brzeźniku, Drużyna wojów serbołużyckich "BIEŁOBOH"	b.d
171.	10.07.	13:00	15. Krempniańska Parada Historyczna	Świątkowa Wielka	średniowiecze	organizatorzy: Parafia w Desznicy, Towarzystwo Miłośników Krempnej, mieszkańcy Świątkowej Wielkiej i Małej	2002
172.	10.07.	13:00	Piknik historyczno- militarny	Celestynów	XX w.	organizator: Gmina Celestynów	b.d
173.	13-17.07.	13.07. godz. 11:00- 20:00	Dni Grunwaldu 2016 (Inscenizacja bitwy pod	Grunwald	średniowiecze	89 6472059, 89 6472227, grunwald@muzeum.ol szty.pl	1998

		14.07. godz. 10:00- 20:00 15.07. godz. 12:00- 20:00 16.07. godz. 9:00- 19:00 17.07. godz. 12:00	Grunwaldem 16.07.)			organizator główny: Fundacja Grunwald	
174.	15-16.07.	15.07. godz. 17:00 16.07. godz. 11:00	Festiwal Słowian pod Ślężą	Sobótka	średniowiecze	organizator: Dom Turysty PTTK „Pod Wieżycą”	
175.	16.07.	14:00- 20:00	II Włocławski Piknik Historyczny	teren Parkowy na Słodowie	średniowiecze	604 75 68 51 zlotmilitarny@wp.pl	2015
176.	16-17.07.		Weekend Bojowy	Osada Słowiańska w Stobiernej	średniowiecze	ziemowit@osadaslowi anska.pl	b.d
177.	16-17.07.		Piknik w Oporowie	Oporów	XVIII w.	organizator: Muzeum Zamek w Oporowie	2013
178.	16-17.07.		VIII Biskupiński Turniej Łuczniczy	Biskupin	średniowiecze	organizator: Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	2008
179.	16-17.07.	16.07. godz. 11:30- 18:30 17.07. godz. 11:30 – 16:30	Ogrodzieniecka Odyseja Historyczna	Zamek Ogrodzieniec	różne epoki	organizator: Zamek Sp. z o.o.	b.d
180.	21.07.		Jarmark Gostyniński św. Jakuba	Gostynin	średniowiecze	organizatorzy: Urząd Miasta Gostynina, MOK Gostynin, Agencja Rozwoju i Promocji „Zamek” Sp. z o.o.	2015
181.	22-23.07.		Inscenizacja Oblężenia Malborka 1410	Malbork	średniowiecze	organizatorzy: Urząd Miasta w Malborku, Agencja Produkcyjno - Reklamowa "Alex"	2000
182.	22-24.07.		VI Turniej Rycerski Zamku Kurzętnik	Kurzętnik	średniowiecze	organizator: Bractwo Rycerskie Zamku Kurzętnik	2011
183.	22-24.07.		Mazurski Piknik Military „Walkiria”	Mazurskie Muzeum Military, Mazurolandia w	XX w.	organizator: Mazurskie Muzeum Military	b.d

				Parczu k/Kętrzyna			
184.	23-24.07.	godz. 12:00	Ordalia Kujawy 1216	Mrówki	średniowiecze		b.d
185.	22-24.07.	22.07. 16:00- 18:30 23.07. 8-20 24.07. 10-15	VII Złot GRH Odyseja Historyczna	Plac Marszałka J. Piłsudskiego Kutno	różne epoki	511 374 762 - Wiesław Paluchowski - prezes Stowarzyszenia Historycznego Pułk 37 505 042 102 - Rafał Ambroziak - wiceprezes Pułk 37 723 888 653 - Daria Paluchowska e-mail: daria_paluchowska@p oczta.fm	2009
186.	23.07.	10:00- 18:00	IX Otwarty Turniej Łuczniczy o Puchar Juranda	Szczytno	średniowiecze	organizator: 34 Chorągiew Komturii i Miasta Szczytno	2007
187.	23.07.	11:00	Mazurska Defilada Historyczna	Kętrzyn	XX w.	organizator: Mazurskie Muzeum Militariów	2000
188.	23-24.07.		VII Międzynarodowy Złot Historyczny	Bolimów	XX w.	organizator: Bolimow1915.pl	2009
189.	23-24.07.		Turniej Łuczniczy „O sakiewkę Zbója Szydło”	Szydłów	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych „AvitoVivitHonore”	1998
190.	23-24.07.		Międzynarodowy Festiwal Historyczny „Początki Chrześcijaństwa w Polsce”	Warownia Jomsborg, Warszawa	średniowiecze	organizator: Warownia Jomsborg	b.d
191.	23-24.07.	23.07. godz. 11:00- 20:00, 24.07. godz. 12:00- 15:00	I Turniej Rycerski o Skarb Skrzyńskich	Żywiec	średniowieczne	785-787-371 Tomasz Kuliński, 508-893-735 Mateusz Żarczyński	2016
192.	23-24.07.		XIII Jarmark Cysterski, Bitwa z Krzyżakami pod Koronowem	Pola Tuszyńskie pod Koronowem	średniowiecze	organizatorzy: Burmistrz Koronowa - Stanisław Gliszczyński, Urząd Miejski w Koronowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Koronowie	2002
193.	23-25.07.		Piknik historyczny w Szczecinku	Szczecinek	XX w.		b.d
194.	24.07.		18. Turniej Rycerski o Miecz Króla Kazimierza Wielkiego	Szydłów	średniowiecze	organizatorzy: Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Szydłowskiej, Gmina Szydłów, Bractwo Rycerskie Zamku Szydłów	1998

195.	24.07.		Piknik Historyczny Ociesęki 2016	Ociesęki	XX w.	organizatorzy: OSP w Ociesękach, Gmina Raków, Fundacja „Centrum Europy Lokalnej”	2008
196.	29-31.07.		Skansen archeologiczny „Łódzie jednopienne - Monoxyl 2016”	gród stożkowy w Mrówkach	średniowiecze	organizator: Michał "Ziemowit" Ratowski	2016
197.	29-31.07.		V Kujawski Złot Pojazdów Militarnych i Terenowych	Chocień	XX w.	organizator: Stowarzyszenie PATROL Włocławek	2011
198.	29.07.-3.08.		Warsztaty Archeologii Eksperymentalnej	Wolin	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie Słowian i Wikingów	b.d
199.	30-31.07.		Rekonstrukcja bitwy Vivat Vasa 1626	Gniew	XVII w.	organizatorzy: Europejski Park Historyczny w Zamku Gniew Hotel Zamek Gniew Sp. z o.o. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku	b.d
200.	30-31.07.		Turniej Rycerski na Zamku w Bytowie	Bytów	średniowiecze	organizatorzy: Zastęp Krzyżogryfa, Bytowskie Centrum Kultury	1997
201.	30-31.07.		Koronacja Królewska w Gnieźnie	Gniezno	średniowiecze	organizatorzy: Miasto Gniezno, Miejski Ośrodek Kultury w Gnieźnie	2006
202.	30-31.07.		V Turniej Rycerski w Siewierzu	Zamek w Siewierzu	średniowiecze	506277256 – Marek Kuśmierski, prezes stowarzyszenia	1998
SIERPIEŃ							
203.	5-7.08.	5.08. godz. 10-19, 6.08. godz. 10-19 7.08. godz. 10-18	XXII Festiwal Słowian i Wikingów „Chrzest Wolina”	Wolin	średniowiecze		1994
204.	5-7.08.		Piknik militarny Oskowo	Oskowo, Cewice	XX w.	organizatorzy: 10th Shadows, Airsoft-MT, Muzeum Gryfa Pomorskiego, Militarni Trójmiasto	2007
205.	6.08.		Sabantuj Festiwal kultury tatarskiej w Kruszynianach	Kruszyniany	średniowiecze	organizator: Tatarska Jurta	2007
206.	6.08.		I Turniej Miotacza Oszczepów pt.: "Miotacz oszczepów - nieznana broń	Biskupin	średniowiecze	organizator: Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	2016

207.	6, 13.08.		paleolitu" XVII. wieczny Festiwal "Twierdza Wisłoujście szykuje się do bitwy"	Wisłoujście	XVII	-	b.d
208.	6.08.	13:00- 19:00	XI inscenizacja bitwy pod Świecinem	Świecino, woj. pomorskie	średniowiecze	adamsliwicki@wp.pl	2005
209.	6-7.08.		Rekonstrukcja Wydarzeń Historycznych na pamiątkę 350-tej rocznicy Ugody w Łęgonicach zawartej dnia 31 lipca 1666 roku pomiędzy królem Janem Kazimierzem a księciem Jerzym Sebastianem Lubomirskim	Łęgonice	XVII w.	organizatorzy: Gmina Nowe Miasto nad Pilicą, Parafia p. w. św. Jana Chrzyciela w Łęgonicach	b.d
210.	6-7.08.		Piknik historyczny w Chojnowie	Chojnowo gm. Czernice Borowe	XX w.	organizator: Przasnyskie Stowarzyszenie Historii Ożywionej	b.d
211.	6-7.08.	6.08. godz. 11:00, 7.08. godz. 16:00	XIX Turniej Rycerski	Ogrodzieniec, zamek	średniowiecze	506104666	1997
212.	6-7.08.		Studzianki Pancerne Obchody 72. rocznicy bitwy pod Studziankami	Studzianki Pancerne	XX w.		b.d
213.	11-14.08.		Święto Twierdzy Boyen	Giżycko	XX w.		b.d
214.	12-13.08.		Średniowie Czuj w Maszewie	Maszewo	średniowiecze	organizator: Rota Piesza von Massow	2008
215.	12-15.08.		Wojna Wieków 2016	Pustynia Błędowska, Klucze, Katowice	średniowiecze	organizator: NordligeSverdaHird	b.d
216.	12-15.08.		XI Dni Twierdzy Kłodzko	Kłodzko	średniowiecze	organizator: Burmistrz Miasta Kłodzka	b.d
217.	12-15.08.		Dymarki Świętokrzyskie	Nowa Słupia	średniowiecze	organizator: Centrum Dziedzictwa Gór Świętokrzyskich w Nowej Słupi	1967
218.	13.08.	11:00- 23:00	XV Turniej Rycerski na Zamku w Liwie	Liw	średniowiecze	organizator: Zamek Zbrojownia Liw	2001
219.	13.08.		Piknik historyczny w Bełchatowie	Bełchatów	XX w.	organizatorzy: Muzeum Regionalne w	b.d

						Bełchatowie oraz Stowarzyszenie Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. 84 Pułku Strzelców Poleskich	
220.	13-14.08.		Igrzyska Łucznicze Grzybowo 2016	Grzybowo	średniowiecze	organizator: Klub Łuczniczy „Siemowit”	b.d
221.	13-14.08.		Dolnośląski Festiwal Tajemnic	Zamek Książ, Wałbrzych	średniowiecze	organizatorzy: Fundacja Joanny Lamparskiej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego "PROJEKT HISTORIA", Zamek Książ w Wałbrzychu Spółka z o.o.	2012
222.	13-15.08.		Jarmark średniowieczny	Chudów	średniowiecze	organizator: Fundacja „Zamek Chudów”	1999
223.	13-15.08.		"Starcie Książąt" XIV-wieczna Gra o Tron na Dworze Księcia Janusza w Czersku	Czersk	średniowiecze	organizator: Stowarzyszenie Promocji i Odtwórstwa Kultury i Sportów Dawnych HANZA, Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii	b.d
224.	13-15.08.		Powstaje PORT - VIII Międzynarodowy Festiwal „Wikingowie z Truso w Elblągu”	Elbląg	średniowiecze	organizator: Bursztynowe Centrum Gier i Zabaw Dawnych	2008
225.	13-15.08.		Zamojski Piknik Historyczny	Zamość	średniowiecze	organizator: Towarzystwo Szabli i Miecza	b.d
226.	14.08.	14:00	Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej	Ossów	XX w.	organizator: Starostwo Powiatowe w Wołominie	b.d
227.	14.08.	godz. 15:00	VI Festyn Rycerski	Zatom Stary	średniowiecze	organizator: Bractwo Rycerskie Niepokalanej z Zatomia Starego	2010
228.	15.08.		Letni Kurs Historii – Wielka Wojna	Radom	XX w.	organizatorzy: Ośrodek Kultury i Sztuki Resursa Obywatelska oraz Muzeum Wsi Radomskiej	2012
229.	15.08.		Piknik militarny w Drzonowie	Drzonów	XX w.		b.d
230.	16-27.08.		Warsztaty Archeologii Doświadczalnej	Grodzisko Żmijowiska	średniowiecze	organizator: Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym	2015
231.	17-21.08.	17.08. godz. 19:00, 18.08.	Władysławowo 1939-1945	Władysławowo	XX w.		b.d

		godz. 13:00, 19.08. godz. 17:00, 20.08. godz. 15:00, 21.08. godz. 14:00					
232.	18.08.		Rozbić ubeckie więzienie	Kraków	XX w.	organizatorzy: krakowski oddział IPN, małopolski oddział Stowarzyszenia Odra- Niemen i Muzeum Archeologiczne w Krakowie	b.d
233.	19-21.08.	19.08. godz. 14:00, do 21.08. godz. 12:00	Oblężenie Słupska oraz warsztaty rekonstrukcji historycznej	Słupsk	średniowiecze	660 445 583 organizator: Bractwo Rycerskie Księcia Bogusława V ze Słupska	b.d
234.	19-21.08.		Dwa Oblicza 2016 - VI Karpacki Festiwal Archeologiczny w Trzcinicy	Trzcinica	średniowiecze	karpackatroja.festiwal @gmail.com	2010
235.	19-20.08.	19.08 godz. 20:00, 20.08 godz. 15:30	Bitwa o Złotoryję	Złotoryja	XVII w./ epoka napoleońska	organizator: Stowarzyszenie Historyczne 3. Pułku Piechoty Legionu Irlandzkiego Cudzoziemskiego	b.d
236.	20.08.		Rekonstrukcja Historyczna w Węgierskiej Górze	Węgierska Górka	XX w.		2008
237.	20.08.	15:00	Huzarzy w Kuligowie - Policjanci w obronie Ojczyzny w sierpniu 1920 roku	Dąbrowka	XX w.	organizator: Wójt Gminy Dąbrowka	2015
238.	20.08.	10:00	27 Turniej o Złoty Bełt zamku Chojnik	Zamek Chojnik, Jelenia Góra	średniowiecze	organizatorzy: Bractwo Rycerskie, Zamek Chojnik	1989
239.	20.08.		96. rocznica bitwy nad Wkrą	Borkowo	XX w.	organizator: Burmistrz Nasielska	b.d
240.	20-21.08.	20.08. godz. 10:00	III Grzybowski Turniej Wojów – Miecz dla bohatera	Grzybów k. Wrześni	średniowiecze	organizator: Rezerwat Archeologiczny Gród w Grzybowie	2013
241.	20-21.08.		XVII Międzynarodowy Turniej Rycerski	Łęczycza, zamek	średniowiecze	Biuro: tel/fax (0-24) 721-89-97 Zamek-obługa turystyczna: tel. (0-24) 721-24-49	1998

						muzeum@zamek.leczyca.pl	
242.	20-21.08.		Zamość 1920 i Bij Bolszewika!	Zamość	XX w.	organizator: GRH Zamość 1920	b.d
243.	20-28.08.		D-Day Hel	Hel	XX w.	organizator: Rafał Bier	2005
244.	21.08.	16:00	Sarnowa Góra 1920	Sarnowa Góra	XX w.	organizator: SRH 79	2013
245.	21.08.		XV Inscenizacja Bitwy pod Płowcami	Płowce	średniowiecze		2011
246.	26-28.08.		Oblężenie Chwarszczan 1433	Chwarszczany	średniowiecze	organizator: Grunwaldzka Chorągiew Kazimierza V, Muzeum Templariuszy w Chwarszczanach	b.d
247.	26-28.08.	26.08. godz. 18:00	X Turniej Rycerski w Chojnicach	Chojnice	średniowiecze	organizator: Bractwo Rycerskie Herbu Tur	2006
248.	27.08.		Bitwa pod Mławą	Mława	XX w.	502 053 736, organizator: Stowarzyszenie Patria Polonia	2007
249.	27.08.	17:00	Rekonstrukcja Bitwy pod Gołyminem	Gołymin	XVIII w.	533 533 397	b.d
250.	27.08.	10:30	II Biskupiński Turniej Wojów	Biskupin	średniowiecze	organizatorzy: Muzeum Archeologiczne w Biskupinie, Drużyna Wojownicy Kramu Piacha	2015
251.	27.08.		Oblężenie Klasztoru, wojenne tajemnice Lubiąża	Lubiąż	XX w.		b.d
252.	27.08.		96 rocznica bitwy pod Komarowem	Komarowo	XX w.	organizator: Stowarzyszenie Bitwa pod Komarowem	b.d
253.	27.08.		Inscenizacja na poligonie Heidekraut 27	Wierzchucin	XX w.		2010
254.	27.08.	13:00	II piknik historyczny przy Katedrze	Łódź	różne epoki	organizator: GRH Żelazny Orzeł	2015
255.	27.08.		V Turniej Rycerski w Drygalech	Drygały	średniowiecze		2011
256.	27.08.		II Międzynarodowy Orzeski Turniej Walk Rycerskich	Orzesze	średniowiecze	organizator: UKTS Sokół Orzesze	2015
257.	27.08.		VII Festyn Komandosa	Dziwnów	XX w.		2009
258.	27.08		Skierniewicki Wrzesień	Skierniewice	XX w.	organizator: Stowarzyszenie Tradycji 26	2013

						Skierniewickiej Dywizji Piechoty	
259.	27.08.		Reduta PWPW, 1944	Warszawa	XX w.	organizator: PWPW S. A.	b.d
260.	27-28.08.		Święto Plonów	Wolin	średniowiecze	organizator: Centrum Słowian i Wikingów	b.d
261.	28.08.		Inscenizacja walk o Nowogród	Nowogród	XX w.	organizatorzy: Województwo Podlaskie, Gmina Nowogród	2005
262.	28.08.		Podkowiński Piknik Historyczny Święto Pułkowe 2 Pułku Ułanów Grochowskich	Podkowa Leśna	XX w.	organizatorzy: Pułk Ułanów Grochowskich, Centrum Kultury i Inicjatyw Obywatelskich	b.d
WRZESIEŃ							
263.	2-4.09.		Igrzyska Gier Dawnych + III Turniej Kubba	Łęczycza	średniowiecze	organizator: Skansen „Łęczycza Zagroda Chłopska”	b.d
264.	3.09.		Inscenizacja bitwy nad Wartą z 4-5 września 1939 r.	Strońsko-Beleń Zagórzycze	XX w.	organizatorzy: Starostwo Powiatowe w Zduńskiej Woli przy współpracy 15. Sieradzkiej Brygady Wsparcia Dowodzenia, Gminy Zapolice, Stowarzyszenia Historycznego „Strzelcy Kaniowscy”, Powiatowego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Zduńskiej Woli, Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Zapolicach	2005
265.	3.09.		VII Różański Piknik Militarny	Różan	XX w.	organizatorzy: Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Różańskiej, Gmina Różan, GOUK Różan	2009
266.	3.09.		Ochrzcić (ocalić) grodzisko Gąszczyk! Piknik rycersko-archeologiczny w 1050. rocznicę Chrztu Polski	Mstów, Grodzisko Gąszczyk	średniowiecze	organizatorzy: Gmina Mstów, Grupa Rekonstrukcyjna Żelazny Wilk przy współpracy z Muzeum Częstochowskim i Bractwem Milites Christi	b.d
267.	3.09.		Śląski AIR SHOW	Lotnisko Muchowiec – Katowice	XX w.		b.d
268.	3-4.09.	3.09. godz. 11:00 – 20:00 4.09. godz.	VI Turniej Rycerski Śladami Braci Dobrzyńskich	ul. Nadbużańska, Drohiczyn	średniowiecze	turniejdrohiczyn@wp.pl	2010

		11:00 – 16:00					
269.	4.09.	13:30	Szarża pod Krojącami 2016	Krojanaty	XX w.	organizator: Polski Klub Kawalerski, Marcin Mytkowski myta@op.pl 600 313 513	2001
270.	4.09.		Rajd "Zaporczyków" do Czudca	Czudec	XX w.	organizatorzy: Samorząd Województwa Podkarpackiego, Gmina Czudec, IPN o/Rzeszów	b.d
271.	9.09.		VI Dni Twierdzy na Wyspach - Operacja "Nie Do Pomyślenia"	Świnoujście	XX w.	organizator: Fort Gerharda	2010
272.	9-11.09.		III Bytomski Jarmark Średniowieczny	Bytom	średniowi ecze		2013
273.	9-11.09.	10.09. godz. 10:00- 20:00 11.09. godz. 10:00- 14:00	Złot Słowian i Wikingów Góra Peruna	Głodówka, Bukowina Tatrzańska	średniowi ecze	organizator: Bractwo Lugiów	2000
274.	9-11.09.		VI Jarmark Benedyktyński	Jarosław	średniowi ecze	organizator: Trzeci Najemny Oddział Piechoty Japońskiej	2010
275.	10.09.		Rekonstrukcja Bitwy pod Brwinowem	Brwinów	XX w.	organizatorzy: Gminny Ośrodek Kultury w Brwinowie, Gmina Brwinów, REKO	b.d
276.	10.09.		Wrzesień 1939 r. - Obrona mostu w Tryńcza	Tryńcza	XX w.	organizatorzy: Gmina Tryńcza, TCK	2011
277.	10.09.		IX Piknik przy bunkrze Gołańcz	Gołańcz	XX w.	organizatorzy: Pasjonaci Podziemi, Gołański Ośrodek Kultury. Miasto i Gmina Gołańcz, Starostwo Wągrowieckie	2007
278.	10.09.		Skansen Archeologiczny - Grodzisko w Sopocie	Sopot	średniowi ecze	organizator: Skansen Archeologiczny - Grodzisko w Sopocie	b.d
279.	10-11.09.		Gorzowski Piknik Historyczny - Gorzów przez wieki	Gorzów Wielkopolski	różne epoki	organizatorzy: Stowarzyszenie Nowy Gorzów, Zrzeszenie Rekonstruktorów Gorzowskich	
280.	10-11.09.		Biesiada Wojów na zamku Bolków	Bolków	średniowi ecze	organizator: GRH Dziady Borowe	b.d
281.	11.09.		Przedmoście	Ryczywół	XX w.	organizator:	b.d

			Maciejowickie			Kozienickie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych	
282.	11.09.		Piknik lotniczy na 70-lecie Aeroklubu Mieleckiego	Mielec	XX w.	organizator: Zarząd Aeroklubu Mieleckiego im. Braci Działowskich	b.d
283.	11.09.		Pochód historyczny Gwarki 2016	Tarnowskie Góry	różne epoki		1957
284.	11.09.		IX Piknik Historyczny - II Wojna Światowa w Chęcinach	Chęciny	XX w.	organizatorzy: Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych „JODŁA”, Burmistrz Miasta i Gminy Chęciny	2007
285.	16-17.09.		X Jubileuszowe Dni Twierdzy Koźle	Kędzierzyn-Koźle	epoka napoleońska	organizatorzy: MOK Kędzierzyn Koźle, UM Kędzierzyn-Koźle	2006
286.	16-18.09.		Operacja Południe 2016	Bielsko-Biała	XX w.		2000
287.	17.09.		Bitwa Ołtarzewska 1939	Ołtarzew	XX w.	organizator: Stowarzyszenie Historyczno Rekonstrukcyjne PATRIA	b.d
288.	17.09.		Rekonstrukcja Historyczna „Obronić miasto”	Sochaczew	XX w.	organizator: Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy Nad Bzurą	b.d
289.	17-18.09.		Turniej rycerski w grodzie koło Byczyny	Gród Rycerski w Biskupicach pod Byczyną	średniowiecze		b.d
290.	17-18.09.		Ordalia Kalisz	Kalisz	średniowiecze		b.d
291.	17-18.09.		"Jesień średniowiecza" VI grunwaldzki turniej rycerski	Grunwald	średniowiecze		2000
292.	17-18.09.		VII Turniej Rycerski o Pierścień Księżnej Jadwigi Śląskiej	Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim	średniowiecze	organizator: CAK „Zamek”	2009
293.	17-18.09.		XIII Piknik Historyczno-Edukacyjny Klubu Historycznego HIRD	Miedziana Góra, pow. kielecki	średniowiecze	klubhistorycznyhird@gmail.com	2003
294.	17-18.09.		77 rocznica bitwy pod Olszewem	Olszewo	XX w.	organizatorzy: gmina Wyszki, Gmina Brańsk	2003
295.	17-18.09.		Historie Frontowe - Porąbka 2016	Porąbka	XX w.	organizatorzy: Gmina Porąbka, GRH Breda przy Beskidzkim Stowarzyszeniu Maczkowców, GRH	b.d

						SNAFU, Fundacja Militaryny Instytut Historyczny	
296.	17-25.09.			Biskupin	średniowiecze	organizator: Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	1994
297.	18.09.	11:00 – 15:00	Rekonstrukcja Bitew pod Tomaszowem Lubelskim w 1939 r.	Dąbrowa Tomaszowska, Tomaszów Lubelski	XX w.	tomaszow1939@onet. pl	2008
298.	18.09.		Polsko Japoński Dzień Broni Białej	Warszawa	różne epoki	-	2015
299.	18.09.		Bitwa pod Łomiankami 1939	Łomianki	XX w.	organizatorzy: UM Łomianki, Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy Nad Bzurą	2010
300.	18.09.		Śmierć Generała von Fritscha - wrzesień 1939. Rekonstrukcja zamachu	Sulejówek	XX w.	organizatorzy: Miejski Dom Kultury w Sulejówku, Stowarzyszenie Historyczno - Edukacyjne im 7 Pułku Lansjerów Nadwiślańskich	b.d
301.	18.09.		Szewce 1944 - Zgórsko 2016. Rekonstrukcja bitwy partyzantów z Niemcami z 18 września 1944 r.	Zagrody, Zgórsko	XX w.	Organizatorzy: Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Wójt Gminy Sitkówka-Nowiny	b.d
302.	23-24.09.		Inscenizacja Chrzta Polski w 1050 rocznicę - 41. Spotkania z Historią	Zawadów	średniowiecze	organizatorzy: Choina Horodyszcze	b.d
303.	23-25.09.		Pola Chwały	Niepołomice	XX w.	501 121 471	2005
304.	24.09.		Dni Kultury Antycznej	Warszawa	starożytność	organizatorzy: Gimnazjum nr 14 im. L. Staffa w Warszawie, Fundacja Legio I Adiutrix	2002
305.	24.09.		Być Polakiem w każdym wieku - rekonstrukcja historyczna	Stary Sącz	XX w.	Organizatorzy: Fundacja Rozwoju Sądeckich i ZHP 5 NDH	2016
306.	24.09.		Przemarsz XVII- wiecznych strażników	Lubań	XVII w.	organizatorzy: Łużyckie Centrum Rozwoju	2012 lub wcześniej
307.	24.09.		III Najazd Średniowiecza na Zamek Grodno	Zagórze Śląskie	średniowiecze	organizatorzy: Bractwo Zamku Grodno, Gmina Walm	2014
308.	24-25.09.		Zakończenie sezonu rekonstrukcyjnego na Zamku Tenczyn	Rudno	XVII w.	organizatorzy: Centrum Kultury i Sportu w Krzeszowicach, Kompania Dragonów Pana	2016

309.	24-25.09.		Widowisko historyczne "Orły nad Nijmegen"	Gryfino	XX w.	Zebrzydowskiego organizatorzy: Urząd Miasta i Gminy w Gryfinie, Ośrodek Sportu i Rekreacji, Gryfiński Dom Kultury	2016
310.	25.09.		VII Piknik Historyczny	Porażyn	XX w.	organizatorzy: Nadleśnictwo Grodzisk, Państwowa Straż Pożarna	2010
PAŹDZIERNIK							
311.	1.10.		VI Piknik Spadochroniarski	Wisła	XX w.	organizatorzy: Muzeum Spadochroniarstwa w Wiśle	2011
312.	2.10.		III Piknik Military w Czerwonym Borze	Czerwony Bór	XX w.	organizator: Fundacja Niezapomniani	2014
313.	2.10.		Na Polu Chwały 1920 – II edycja złotu historycznego	Poznań	XX w.	organizatorzy: Muzeum Uzbrojenia oddział WMN, Nieformalne Towarzystwo Historyczne Ostfront '14 - '18	2015
314.	7-9.10.		XXIX edycja zdobywania odznaki Skoczka Spadochronowego o Służb Ochrony	Częstochowa	XX w.	organizator: Ochroniarz – Ogólnopolski Magazyn Zawodowców	Przeniesione na maj 2017 Organizowane od 2003
315.	8-9.10.		Monte-Lenino	Przemyśl	XX w.	organizator: X D.O.K z Przemyśla	2016
316.	14-16.10		Reko Gary 2016	Byczyna	średniowiecze	organizator: Dawne Smaki	2016
LISTOPAD							
317.	5.11.		Inscenizacja Historyczna w ramach Tygodnia Patriotycznego	Świebodzin	XX w.	organizatorzy: Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej ze Świebodzina, Świebodziński Dom Kultury	2011
318.	9.11.		Inscenizacja „Pod skrzydłami Orła Białego”	Warszawa	XX w.	Organizator: Przystanek Historia	2016
319.	10-13.11.		FixuralisCustellus	Zamek Grodziec	średniowiecze	organizatorzy: Bractwo Rycerskie Ziemi Legnickiej	b.d
320.	11.11.		Turniej Łuczników Tradycyjnych i Rycerzy Walczących o Pierścienie Księżnej Elżbiety i Zofii	Bobolice	średniowiecze	organizatorzy: Urząd Miasta w Bobolicach, Koszalińska Kompania Rycerska, Komandor Szczecinka	2016
321.	11.11.		Inscenizacja podczas Święta Niepodległości	Łapy	XX w.	organizatorzy: Szwadron Kawalerii im. 10 Pułku Ułanów Litewskich, teatr KAPRYS	b.d

322.	11.11.		Piknik Niepodległościowy	Łódź	XX w.	organizatorzy: NSZZ „Solidarność”, Społeczny Komitet Obchodów Świąt i Rocznic Narodowych im. Grzegorza Palki	2011
323.	11.11.		Rekonstrukcja historyczna dla upamiętnienia setnej rocznicy wizyty Józefa Piłsudskiego w Olsztynie	Olsztyn	XX w.	organizator: Zespół Szkół Nr 1 w Olsztynie	2016
324.	11.11.		Inscenizacja historyczna w ramach Pikniku Historycznego	Tarnobrzeg	XX w.		2016
325.	11.11.		Przemarsz grup rekonstrukcyjnych w ramach obchodów odzyskania przez Polskę niepodległości	Warszawa	XX w.		2013
GRUDZIEŃ							
326.	3.12.		Międzyklubowy Turniej Miecza Sportowego	Siedlce	średniowiecze	organizator: Akademia Fechtunku „Virtus”	2015 – Siedlce 2014 – inna lokalizacja
327.	11.12.		Inscenizacje w ramach obchodów rocznicy wprowadzenia Stanu Wojennego	Poznań	XX w.		2016
328.	11.12.		Inscenizacja historyczna w 35. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego	Tomaszów Mazowiecki	XX w.	Organizatorzy: Prezydent Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, SRH „Batalion Tomaszów”, ZSP nr 8	2016
329.	13.12.		Inscenizacja historyczna strajku i wydarzeń sprzed 35 lat	Stalowa Wola	XX w.		2016
330.	18.12.		Rekonstrukcja Historyczna w 72. rocznicę zrzutów alianckich dla 1 PSP AK	Polanki k. Szczawny	XX w.	organizatorzy: Stowarzyszenie Odra Niemen Oddział Małopolska, OSP Szczawa, 1 PSP AKA, Stowarzyszenie Lotnictwa Eksperymentalnego EAA 991	2014

Najwięcej, bo aż 49 wydarzeń związanych z rekonstrukcją historyczną miało lub będzie mieć miejsce w województwie mazowieckim, najmniej natomiast w województwie opolskim – zaledwie 8 wydarzeń.

Jedyna rekonstrukcja związana ze starożytnością, o której uzyskano informacje ma miejsce w województwie mazowieckim. Średniowiecze jest najczęściej odtwarzane w Wielkopolsce – 16 wydarzeń. Okres od XVII do XVIII wieku najczęściej odtwarzano na Mazowszu – 5 razy. Wydarzenia z XIX wieku rekonstruowane były w Polsce trzykrotnie w bieżącym roku, raz w województwie mazowieckim, raz w małopolskim i raz w świętokrzyskim. Konflikty XX-ego wieku doczekały się największej liczby rekonstrukcji na Mazowszu. Imprezy zrzeszające odtwórców więcej niż jednej epoki odbywały się najczęściej – trzykrotnie, w województwie śląskim.

Tabela 20. Liczba rekonstrukcji historycznych odbywających się w poszczególnych województwach w 2016 r.

województwo epoka	mazowieckie	śląskie	wielkopolskie	małopolskie	dolnośląskie	łódzkie	pomorskie	lubelskie
starożytność	1	0	0	0	0	0	0	0
średniowiecze	15	18	16	6	23	7	12	6
XVII – XVIII w.	5	2	0	1	4	1	4	0
XIX w.	1	0	0	1	0	0	0	0
XX w.	25	8	15	10	5	5	6	4
różne epoki	2	3	1	0	1	2	1	2
wydarzeń łącznie w woj.	49	31	32	18	33	15	23	12

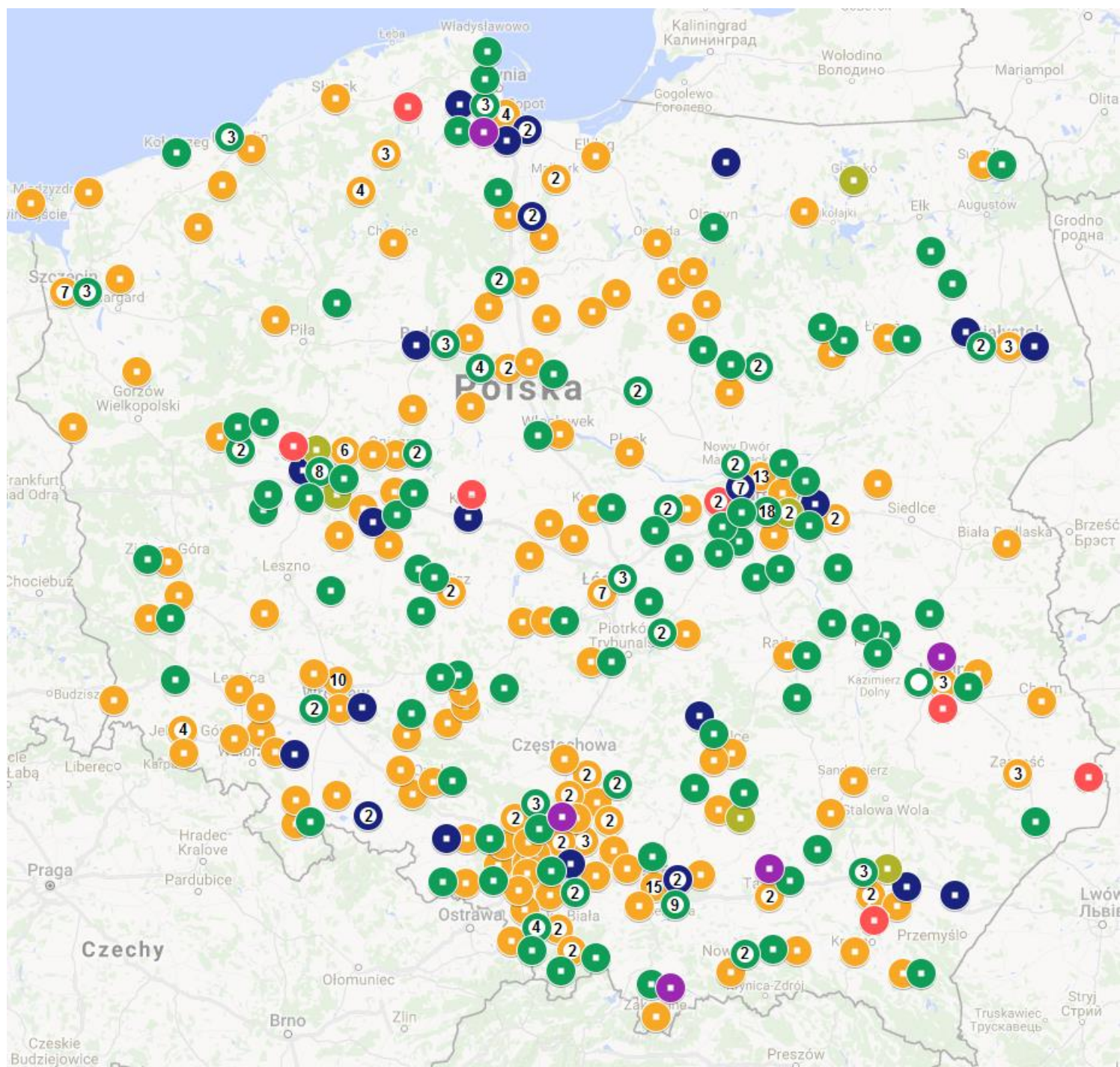
województwo epoka	podkarpackie	kujawsko-pomorskie	zachodniopomorskie	warmińsko-mazurskie	świętokrzyskie	podlaskie	lubuskie	opolskie
starożytność	0	0	0	0	0	0	0	0
średniowiecze	7	15	11	13	7	5	4	5
XVII – XVIII w.	0	0	0	2	0	0	0	2
XIX w.	0	0	0	0	1	0	0	0
XX w.	10	5	10	4	4	5	5	0
różne epoki	0	0	0	0	0	0	1	1
wydarzeń łącznie w woj.	17	20	21	19	12	10	10	8

Ruch rekonstrukcyjny na mapie Polski

Mapa 01. Grupy rekonstrukcji historycznej funkcjonujące w Polsce

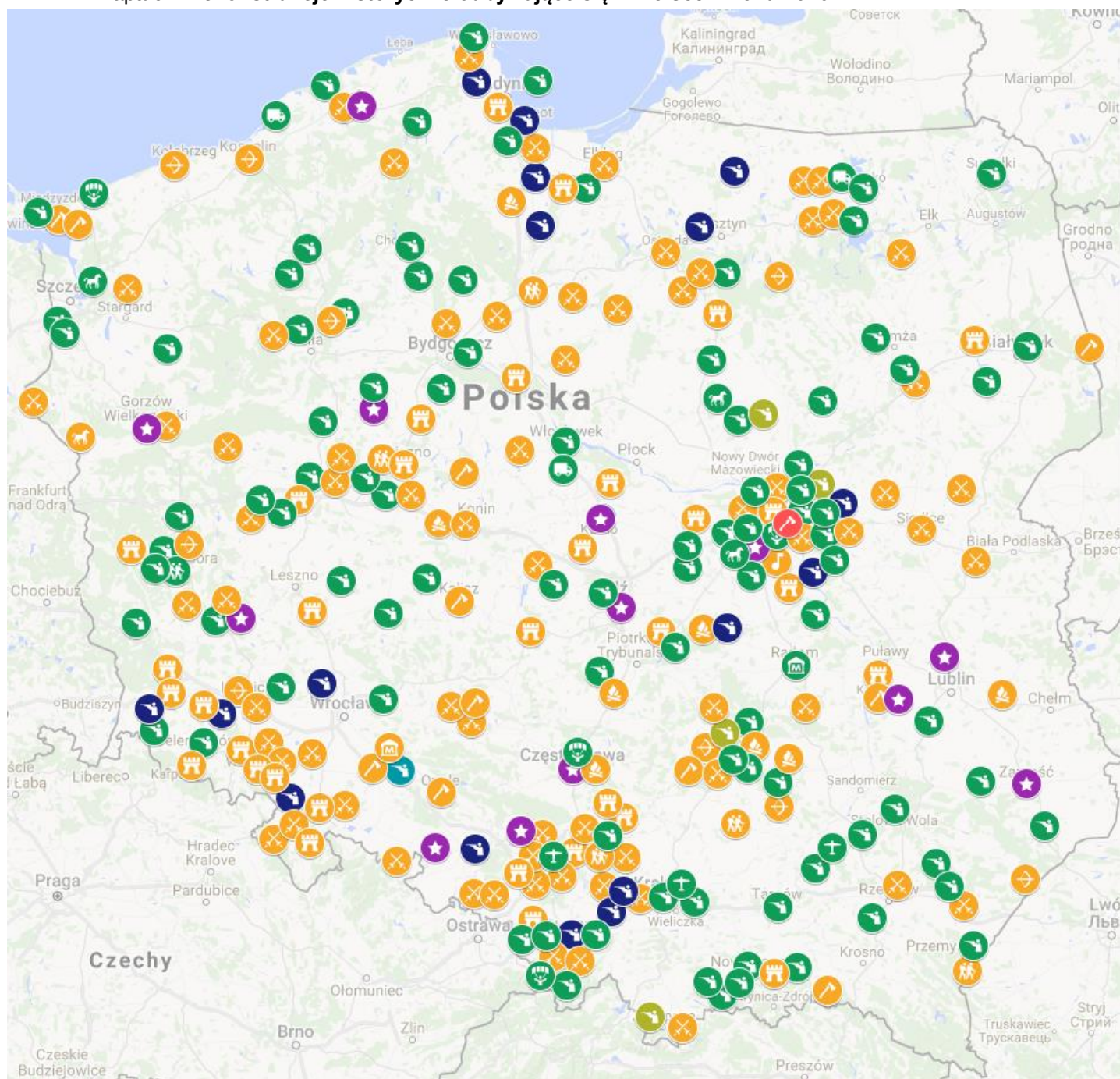

kolor	epoka	symbol	oznaczenie
	starożytność		jedna grupa
	średniowiecze		więcej grup
	XVI – XVIII wiek		
	XIX wiek		
	XX wiek		
	czasy współczesne		

Mapa 02. Rekonstrukcje historyczne odbywające się w Polsce w roku 2016

kolor	epoka	symbol	rodzaj wydarzenia	symbol	rodzaj wydarzenia
●	starożytność	⊗	turniej rycerski	⚔	rekonstrukcje z udziałem koni
●	średniowiecze	➔	turniej łuczniczy	⚔	historyczne gry terenowe
●	XVII w./e. napoleońska	🎵	turniej bardów	🔫	rekonstrukcje z użyciem broni palnej
●	XVIII wiek	🏰	festiwałe, pikniki historyczne organizowane na zamku	👤	inscenizacje z kluczowym udziałem spadochroniarzy
●	XIX wiek	🔔	dawne święta, odtwórstwo życia codziennego	🚗	zlot pojazdów militarnych, inscenizacja z ich kluczowym udziałem
●	XX wiek	🔧	pokazy dawnego rzemiosła	🏠	inscenizacje podczas nocy muzeum
★	różne epoki	✈	rekonstrukcje lotnicze		

